

CORNEL NISTEA

Ritualul bestiei

DTP&Layout: Liviu STANCIU
Coperta: Ioan GÂNSCĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Nistea, Cornel
Ritualul bestiei/ Cornel Nistea, Cluj-Napoca:
Teognost 2008
ISBN 978-973-7696-12-0
821.135.1-31

*Prezentul volum a apărut cu sprijinul Consiliului Județean Alba
și al Consiliului Local Ighiu.*

© Editura Teognost
Str. Brâncuși, Nr. 42/3
Cluj-Napoca, România
E-mail: teognost@yahoo.com
www.teognost.ro

CORNEL NISTEA

RITUALUL BESTIEI

Amintiri din șezlongul albastru

Editura Teognost
Cluj-Napoca, 2008

Părinților mei, Gheorghe și Victoria

„Ființa vie năzuiește înainte de toate să dea curs liber puterii sale – viața, ea însăși voință de putere: instinctul de conservare fiind doar o consecință indirectă [...] aceasta exercită asupra unui ev cu gusturi fundamental plebeiene o influență fascinantă, persuasivă, convingătoare, căci acest ev adoptă în mod instinctiv canoanele de adevăr etern popularului senzualism.”

Friedrich Nietzsche

CÂNTECUL LUI GABRIEL

Nu cred că începuse încă valul arestărilor, iar eu nu-mi făceam probleme că voi fi în vizorul lor. Cu siguranță teama asta a apărut mult mai târziu. Nu știu de asemenea ce mi-a provocat emoția, doar nu era pentru prima dată când vedeam tancurile eliberatorilor în oraș. Treceau în coloană zeci de tancuri, de camioane cu soldați ce duceau în urma lor tunuri. Trecuse războiul peste noi ca un vârtej turbat, dar de acum totul se terminase. Și totuși prezența celor două tancuri staționate pe alee cu motoarele pornite îmi creează neliniște. Nu mi-e străină tactica asta. Bravii noștri eliberatori ne întrețin astfel sentimentul de nesiguranță și resemnare. Mă duc din două în două minute la fereastră și privesc pe geam, să văd dacă n-au plecat. Sunt tot acolo, biruitoare. Uite, un tanchist tocmai a deschis capacul turelei să privească și să ia aer. Nu mi-e atât teamă, cât îmi e mai ales greață. Mă doare ușor capul și mi se usucă cerul gurii. Asta mi se întâmplă mai de fiecare dată de când am aflat de trădarea lui Churchill de

la Ialta. Apoi, câtă ipocrizie și minciună în încurajările de peste ocean: Țineți-vă tare, rezistați bolșevismului!, lăsând naivilor speranța unei noi debarcări în Balcani, de parcă ei, americanii, nu și-ar da seama că deja în această parte de lume comunismul a prins rădăcini, că se instaurează cu repeziciune dictatura. Nu mai rezist imaginației ucigătoare și cobor din micul meu apartament, evit cele două tancuri și, în loc să traversez Splaiul și să mă duc în parc să mă plimb, constat că mă afund pe una din străduțele înguste cu aspect de târg provincial, pe unde nu o dată mi-am purtat pașii în copilărie și adolescență, sedus de zecile de cafenele și ceainării, pline de o lume pestriță și foarte gălăgioasă, ce pare să nu aibă altă grijă decât să joace table și să fumeze ciubuc sau țigări de proastă calitate, ritual totdeauna însoțit de muzica orientală inconfundabilă. E ca și cum totul s-ar fi petrecut cu mult timp în urmă când veneam aici, priveam fascinat firma cafenelei lui Ali mai înainte de a pătrunde în semiobscuritatea ei înțesată de lume, acum fără animația și zumzetul acela de stup sau de cazan în fierbere de altădată. Observ nu fără surprindere că toată lumea vorbește parcă în șoaptă, oamenii se privesc cu suspiciune, iar comunicarea e ascunsă. Dar oare asta nu cumva a fost ieri? Mi-aduc aminte cum am intrat prin perdeaua de fum, m-am așezat la o masă, am cerut o cafea și-am sorbit din ea, măcar că era fierbinte. Am auzit câte ceva din ce se vorbea și-am părăsit localul acela conspirativ, pentru că nu-mi plac conspirațiile și nu vreau să fiu martorul vreunei conspirații, după cum putea fi și altceva, o sporovăială de cafegii cufundați într-un strat gros de fum și de nepăsare. Ieșit la lumina străzii peste care se lăsa amurgul, am fost surprins să constat că unele cuvinte îmi rămăseseră în minte, că nu se risipiseră în eter. M-am întrebat imediat, în vreme ce pășeam pe caldarâmul pavat cu piatră cubică de bazalt, unde putea fi granița între

realitate și comunicare, dacă există o graniță, de ce realitatea dorește să-și piardă conturul, să se estompeze, să devină iluzorie și să dispară. „E un grav atentat la libertate!”, m-am surprins spunând destul de tare ca să fiu auzit de puținii trecători de pe stradă, amintindu-mi cuplurile sau grupurile de la mesele din cafenea vorbind în șoaptă, lumea aceea învăluită în fumul gros din salonaș, sau asta era doar o impresie, căci turcul avusese nefericita idee să acopere cu folii de staniol de culori diferite becurile din încăpere și șemineul fals, lăsând în salonaș acea impresie ciudată de ireal. Îmi părea ciudat că reținusem cuvintele unuia dintre mușteriii de la masa de lângă bar: „Domnilor, se va termina și cu adevărul spus în șoaptă. Cuvântătorii ăștia vor sfârși aiurea...” Era probabil și problema mea adevărul acesta șoptit și mi-am reamintit chipul filosofului rebel, care nu se știe prin ce miracol fusese eliberat cu o săptămână în urmă din beciul zonei K al securității. Dar de ce vorbea și el în șoaptă de vreme ce se considera un om liber, oare numai așa ca să întrețină climatul sau își dădea și dumnealui seama că nu era potrivit să facă discordanță cu noua regulă, a fatalității, ce se impusese în cafeneaua lui Ali? Pentru câteva momente mi l-am imaginat pe filosoful năbădăios zbătându-se în chingile cu care îl legaseră pe masa de tortură, apoi imaginile acestea și-au pierdut din consistență și au dispărut, așa că nu mai puteam fi părtaș la ele. De acum intrasem pe o stradă asfaltată, cu trotuare în regulă și mă minunam că sunt atât de liber și de fericit. Constatam totuși cu o oarecare neliniște că majoritatea caselor, cele mai multe construcții din secolul trecut, aveau jaluzelele lăsate sau obloanele închise. În rare locuri strălucea în geamuri lumina aurie a apusului, iar hoinarului ce eram i-a crescut brusc neliniștea.

Hoinăreala aceasta îmi face bine, ba chiar mă încântă și-am continuat să merg fără nicio țintă, simțindu-mă

mai eu însumi ca niciodată. Sau poate clipele acestea le prețuiam, învățasem să le prețuiesc, ca pe o moștenire a viitorului de care începusem să mă tem. Arunc de aici, de pe Strada Crizantemelor, o privire nostalgică spre intrarea în Splai, dincolo de care se zăresc câțiva arbori seculari în preajma cărora totdeauna mă cuprinde un sentiment nelămurit, un amestec de bucurie și teamă. Le fac semn cu mâna și mă urc spre Grindul Secuilor, un promontoriu de pe care uneori, rezemat de balustradă, privesc șerpuirea râului, minunându-mă de mulțimea meandrelor, căci albia e în puține locuri regularizată, iar furia apelor continuă să erodeze solul, să-l ia dintr-o parte și să-l depoziteze în cealaltă într-o nesfârșită lucrare, efort zadarnic cu care încerc să aseamăn lumea în mișcarea ei milenară.

Înainte de a urca scările promontoriului, descopăr mica brutărie, care își așteaptă cumpărătorii cu ușile deschise. Un impuls ciudat mă determină să-i trec pragul. E mirosul cald de azimă, probabil brutarul a făcut de curând pâine. Asta e regula la Broteni, să facă pâine de două ori pe zi, să aibă locuitorii din cartier mereu proaspătă pâinea cea de toate zilele, pe care oamenii o cer tot de vreo două ori pe zi în rugăciunile adresate Atotputernicului. Și lucrul acesta minunat se întâmplă cu ritmicitate astrală într-un ritual urmat de obștea întregă, îndeplinindu-se mereu o condiție a existenței fericite, alături de altele care se succed de la răsăritul la apusul soarelui și mai departe. Îmi pare neverosimil să constat că pe rafturi nu mai e decât o singură pâine, pe care brutarul mi-o oferă cu același zâmbet neprefăcut cu care o făceau și înaintașii lui, mărinimia aflându-se și ea într-un cod de legi nescrise ale Brotenilor și-ale întregii comunități de sub și de pe promontoriu. Statornicia asta mă zăpăcește acum mai mult ca niciodată, de parcă aș descoperi-o pentru prima oară și n-aș fi intrat

aici la Broteni de sute de ori să cer și să mi se ofere contra a doi lei pâinea albă, aburindă, abia scoasă din cuptor. Mulțumesc brutarului pentru pâine, pentru zâmbetul său dezinteresat și pentru plecăciune. Și-mi aduc aminte că, acum mulți ani în urmă, intrasem cu mama aici, pe vremea celuiilalt Brotean, a tatălui celui de acum, și o întrebasem de ce fac toate astea oamenii ăștia bogați, poate cei mai bogați de pe promontoriu, de ce zâmbesc și se închină pe când dau pâinea pe doi bănuți și celui mai ticălos cumpărător, iar ea îmi spusese ceva, nu înțelesesem prea bine atunci, despre cuviință, că așa-s oamenii ăștia, ca o mană cerească. Acum mă gândeam, ieșind cu pâinea caldă în mână, rupând un colțuc din ea și ducându-l spre gură, de unde, care era sursa generozității acestui gest, cu ce energie îi înzestrase Cel de Sus pentru toate astea?...

Când îmi ridic privirile, constat că razele soarelui mai poleiau o parte din coroanele copacilor. Strada e pustie, probabil oamenii au coborât mai devreme la brutărie de-au luat pâine, iar acum chiar de-ar mai veni acolo, pâine nu mai e, tocmai s-a terminat, ultima o luasem eu odată cu zâmbetul și plecăciunea brutarului.

O briză mișcă crengile zarzărului din Grădina lui Anton, berarul. Sunt surprins să constat că în Grădină nu cântă lăutarii. I-a apucat așa deodată pe toți tăcerea, doar un greier solitar încalcă regula. Ce l-o fi apucat să facă de unul singur atâta gălăgie? Mi-e tot mai clar că își are galeria sub pragul porții mari de la intrare, zăvorâtă acum cu doi drugi de metal și niște lacăte uriașe. Abia zăresc prin grilajul porții de fier forjat moara veche, roata, doar roata, ce se învârte toată vara pentru plăcerea mușteriiilor seduși de cântecul apei și uruitul ei. Acum berarul abătuse apa de pe scoc și cade în vadul de sub roată fără nicio noimă, doar ca să călătorească de acolo mai departe...

Două siluete apar și se fac nevăzute la intrarea mea în Splai. Iată alți doi trecători fără zâmbete, zoriți și ei de cine știe ce pricini să dispară. Nu delirez, asta e realitatea și ca să mă conving de ea, rup o bucățică din pâinea caldă și-o mestec agale. Îi descopăr gustul dulce și mă conving că nu trăiesc o iluzie. Dar de ce circulă oamenii ăștia câte doi când le-a fost interzisă asocierea? E o încălcare gravă a dispozițiilor. Iată, mi-am adus aminte că orașul e sub asediu, iar liniștea de pe Strada Crizantemelor, pustietatea de acolo sunt semne ale morții. Dar corul acela din cafeneaua lui Ali, corul de șoptitori, dar discursul filosofului bărbos, abia ieșit de la Noua Terapie? Să fi trăit acolo o iluzie, să-mi fi imaginat toate scenele de acolo, să fi fost vinovate valurile de fum ce se ridicau de la fiecare masă din cafenea, să nu fi văzut bine? Să nu fi văzut bine la lumina roșie-albăstruie ce răzbătea cu dificultate prin folia de staniol ce acoperea șemineul? „Nu-i adevărat!” am strigat și-am tresărit speriat că-mi auzeam vocea, în vreme ce palmele au început să-mi transpire și să-mi pipăie corpul de parcă ar fi vrut să-mi argumenteze că exist. Și-am luat-o la goană îndărăt, refăcând traseul parcurs în hoinăreala mea de două ore, mânat de o spaimă grozavă, să văd și să mă conving dacă filozoful era acolo și dacă ținea cu adevărat un discurs șoptit comensurilor despre teroare și libertate. Călătoream ca spre un început de lume, ce îți se descoperă treptat, pe măsură ce iei contact cu lucrurile, așa cum procedasem de atâtea ori când mă duceam acolo să ascult murmurul lumii, muzica aceea orientală fără sfârșit, să simt aromele îmbătătoare ale cafelei, să văd spectacolul cafeگیilor învăluiți în fumul de țigară de mai bună sau de mai proastă calitate al mușteriiilor. Cafeneaua era într-adevăr deschisă, în ușa străluceau șiragurile de mărgelile de sticlă colorată. Le-am dat la o parte și-am pășit în salonaș. Nici vorbă de fumul de țigară din urmă cu două ore, de mușterii

aceia ce se înțelegeau în șoaptă, ori de filosoful bărbos. La o masă din colț se ospătau cu scrumbii afumate și vin roșu patru militari, dintre care doi cu grade superioare și doi subalterni cu fizionomii asiatice, iar din patefonul din colț se dezlănțuise o melodie săltăreață ce acompania la nesfârșit același cuvânt „Kazaciok! Kazaciok! Kazaciok!”... L-am căutat cu privirile pe Ali să-l întreb ce se întâmplase. Nu era acolo. Dispăruse și el ca și toți ceilalți.

Am ieșit buimac în strada pustie. Mă cotropise oboseala, dar nu puteam să nu mă întorc la brutărie, să mă conving că de acolo cumpărasem pâinea ce-o purtam sub braț și din care ciugulisem mereu, pentru că era darul Domnului. Brutarul lăsase storurile prăvăliei sale și fixase ruleta de la intrare cu un lacăt. În mijlocul ruletei lipise un bilețel scris cu litere minuscule: „Ne cerem mușteriiilor noastre scuze că în zilele următoare nu mai putem oferi pâine. Tocmai s-a terminat făina”.

Trăiam senzația că sunt luat de un vârtej ce mă va proiecta în neant. Vedeam de acum privirea nătângă a câte unui citadin ce vine de dimineață să cumpere pâine și găsește brutăria închisă, ia cunoștință deodată din bilețelul lipit pe ușă că „s-a terminat făina”, iar chestia asta nu s-a mai întâmplat vreodată în cei 30-40 de ani de când i-a venit rândul omului să ducă pâine familiei de la Broteni. Insul devine ușor agitat și nesigur, e intrigat că brutarul nu e de găsit să-i dea lămuriri, să-i spună cu claritate de fapt ce se întâmplase. Tot așa și cu amatorii de bere care își petreceau serile la Paradisul Târfelor.

Lampioanele de pe Splai au orbit toate, noroc că tocmai a răsărit luna și-mi luminează drumul spre peșteră. Ei, iată o patrulă mixtă ce înaintează agale spre mine, iar eu mă duc spre ea cu un aer de normalitate desăvârșită,

nu-mi poate trece prin minte să fac abstracție de prezența ei, pentru că patrula e una reală, nu e una imaginară. Ea are ca și mine nevoie de certitudine, așa că e normal să mă someze și să îndrepte pistoalele automate spre mine, ca spre orice prezumtiv dușman al Noii Ordini. Lumina unei lanterne îmi ia cu desăvârșire vederea. Așa e normal să se întâmple când se procedează la identificare. Mi se cere cartea de identitate și mă mir că sunt chestionat, că eu nu-mi declin identitatea, bucuros parcă de întâmplare, pentru că nu mai fusesem băgat astfel în seamă vreodată. Știu că va urma percheziția corporală, că aceasta nu poate să lipsească. Iată, nu sunt o umbră, ci o persoană identificabilă, așadar exist cu adevărat. Exist! Exist! Exist!...

– Inofensiv! aud o voce în limba mea maternă. E poetul trăsniț al orașului, explică sergentul patrulei, în vreme ce camaradul de lângă el îi traduce ofițerului explicația într-o limbă ce-mi este absolut străină. E pe traseul obișnuit de plimbare, aud vocea sergentului sau caporalului. L-am reperat pe aici în fiecare seară. Vine de la cafeneaua lui Ali, a trecut pe la brutărie, iată are sub braț o pâine, a încercat să intre la Paradisul Târfelor, dar Anton a fost ridicat ieri-noapte de Caravană...

Mă uluiau datele acestea atât de exacte ale membrului patrulei mixte. Nu-mi puteam imagina că Noua Ordine e atât de perspicace, dar de aici și până la a mă identifica cu poetul trăsniț al orașului era chestie de neacceptat. Sunt pe punctul de a protesta, de a-mi manifesta indignarea, când îl aud pe militarul din fața mea:

– Sunteți liber să plecați. Vă sfătuim ca pe viitor să evitați plimbările nocturne.

Am ghicit trucul, mi-am însușit metafora; noua mea identitate mă va ține probabil în libertate, libertatea de acum, aceea de a ieși în Splai și a mă plimba prin parc sau pe

străduțele cu case vechi, cu temelie de bazalt. Da, de ce nu, un om de știință tânăr e asemenea unui poet trăsnit în căutarea inefabilului. Și o clipă mai târziu, văzându-mă din nou singur, mi-l imaginez pe bietul Anton în unul din beciurile terapiei de șoc pus la nesfârșit să declare, între două runde de bătaie cu vergelele de fier, cine erau mușteriii ce-i vizitau Paradisul, ce puneau ei la cale în ultimii șapte-opt ani, dar mai ales în lunile din urmă. Mi-l imaginez acolo, explicând noilor autorități cum i-a venit ideea aceea trăsnită de-a crea acolo un paradis al târfelor de pe urma căruia s-a și îmbogățit. Dar ceea ce-l va acuza mai mult e tâmpenia cu pârâul cosmopolit pe care îl urcase în vârful brazilor ca să-i dea drumul într-o cascadă, de luase mintea mușteriiilor. Mă amuz grozav pe chestia asta, pentru că am ce scrie în Jurnal toată noaptea.

E plăcut acum pe Splai. Mă pișcă briza înserării, iar de pe colina dinspre Făget s-a stârnit concertul greierilor. Doamne, cu câtă nonșalanță își strigă prezența, acompaniind călătoria lumii spre eternitate...

Inofensiv! îmi zic fără să înțeleg ceva din asta și mă opresc sub prima candelă luminată de pe Splai. Admir puzderia de musculițe și fluturi de noapte în căutarea luminii, dănțuirea lor furibundă, în vreme ce orologiul de la Biserica Veche bate orele trecute. De câte ori nu mi-a umplut cu sunetele lui sufletul, în vreme ce turla înaltă se aprindea de razele apusului. Zăbovesc acolo, sub lampadarul luminat ca prin minune, și nu mai sunt sigur dacă simfonia ce se revarsă din locuința compozitorului este reală, dacă nu cumva ea se manifestă doar în închipuirea mea. Mă las robit de acordurile miraculoase ale pianului. În această seară Gabriel pare să-și fi pus în ea tot sufletul. Prin ferestrele larg deschise, din salonul inundat de lumină se risipesc peste Splai sunetele simfoniei, modulațiile ei mirifice, cărora li se adaugă vocea unui tenor într-o adorație nebănuită: „Ave Maria! Ave Maria! Ave Ma-

ri-i-i-i-a!”. Cântecul se înalță în bezna nopții patetic, iar pe pervazurile ferestrelor de la casele din jur apar siluetele unor curioși de neidentificat. În câteva locuințe se aprind luminile, se aprind și-n altele, și încă alte lumini, încât piața a devenit toată străluminată. Tancurile abia sosite acolo din toate direcțiile și-au întrerupt brusc scrâșnetul șenilelor și huruitul motoarelor. Luminează și ele cu farurile piața, iar patrula mixtă care le solicitase ascultă și ea încremenită melodia ce-o acoperă cu desăvârșite pe cea a greierilor. Îmi întorc instinctiv privirea spre zona lacurilor. Între ruinele de la Castel, printre copacii seculari, zăresc pâlپâitul mucului minuscul al unei lumânări. Nu e răsfrângerea luminii lunii în unul din geamurile de acolo, e altceva. Izidor, omul ce se autoexilase în stufării, pentru a fi singur, aprinsese ultima lui lumânare pe care o ținea pentru momentul sfârșitului. Simfonia lui Gabriel răzbiise până acolo, plutind peste undele lacului și stufării.

Aștept cu emoție momentul în care cântecul lui Gabriel se va termina. În clipa aceea va lua foc orașul, altceva ce se mai poate întâmpla?

Pe treptii Școlii Normale din apropiere o văd pe Irina. Tocmai au eliberat-o din ospiciu din lipsă de hrană, de personal și de medicamente. Pornește deodată de acolo, zveltă, cu coronița de flori de câmp pe cap, spre cele șase tancuri ce pătrunseseră la lăsarea amurgului în Piață. În brațe poartă un buchet uriaș de margarete, pe care le dăruiește sau le aruncă oamenilor ce îndrăzniseră să iasă din case, dar și soldaților așezați în poziție de tragere pe trotuare, odată cu frânturi din cântecul lui Gabriel, când pe nesimțite a izbucnit corul osândiților, care n-a conținut să cânte, toată noaptea, Imnul lui Gabriel: „Ave Maria! Ave Maria! Ave Ma-ri-i-i-i-a!...”

IZGONIREA DIN RAI

Se întâmpla la câteva zile după evadarea unchiului meu Lionel din sistem, când am urcat în micul lui apartament de pe strada Rozelor nr. 8 bis să-i hrănesc papagalii. M-am apropiat de colivie cu pungulița de grăunțe în mână, iar ei m-au privit cu mirare, nedumeriți de prezența unui străin acolo. Am desfăcut tacticos punga, am luat o măsură de grăunțe, dar întârziem să le-o pun pe tăviță, când au izbucnit în cor:

Stalin și poporul rus

Libertate ne-au adus!

ca după câteva clipe să continue:

Moarte lor, moarte lor,

Moarte trădătorilor!

Stam siderat în fața coliviei în vreme ce papagalii mă priveau chiorâș cu penele zburlete pe ei, ca imediat să-și dea din nou drumul:

Sculați, voi oropsiți ai vieții,

Voi, osândiți la foame, sus,

Să fiarbă-n inimi răzvrătirea...

– Așa, nemernicilor, vin să vă hrănesc și voi mă priviți cu ostilitate și faceți ideologie. E adevărat, am întârziat o zi, două să vin aici să vă pun grăunțe, dar de aici și până a vă socoti niște osândiți la foame și a vă răzvrăti e o chestie pe care n-o pot accepta.

S-au privit între ei, au cârâit ceva pe limba lor păsărească și-au așteptat.

– Nu, n-am să vă osândesc la foame, răzvrătiților! Sunt nemernici de tot felul pe lumea asta care mănâncă pâine, și încă una bună, nu neagră sau mălăioasă ca-n vremurile astea grele de după război...

Le-am pus grăunțele pe tăviță, iar ei s-au apucat harnic de ciugulit, din când în când aruncându-mi câte o uitătură totuși suspicioasă. Le-am împrăștiat apa care era pe terminate, am curățat colivia de excremente, iar ei au bătut din aripi fericiți:

Mulțumim din inimă partidului,

Mulțumim din inimă partidului.

Cârr-cârrr-cârrrr...

Nu m-am gândit nicio clipă la represalii, erau totuși dincolo de zăbrelele unei colivii, și i-am lăsat în pace. Apoi nu erau papagalii mei, erau ai unchiului meu Lionel.

Nu mi-a fost prea greu să înțeleg de unde învățaseră papagalii lozincile. Cu o săptămână în urmă unchiul meu îmi solicitase ajutorul să mutăm unele lucruri din baroul său din Concordiei în micul apartament din Rozelor, prilej cu care luaserăm cu noi și colivia cu papagali, iar în piață, de o vreme încoace, partidul unic al proletariatului chema masele populare la democrație, cerându-le să-și manifesteze adeziunea față de noua ideologie și revolta împotriva claselor exploatoare, a dușmanilor poporului, iar papagalii avuseseră destul timp să învețe lozincile, dacă nu cumva să le și însușească.

Mă cufundasem în fotoliu ca într-un abis, parcă pentru prima oară buimac de ce se întâmpla în jurul meu. A trebuit să vin aici în micul apartament al unchiului meu să hrănesc papagalii ca să aflu cât de rupt eram de realitate, să-mi dau seama de un ceva nenorocit pe care nu-l luasem în calcul, un ceva odios care a apărut și s-a dezvoltat asemenea unei molime devastatoare, care atacă fără cruțare trupul vlăguit de puteri al nației decimate de un război groaznic, disperată de atâtea evenimente, scârbită de luptele atroce dintre partidele politice care s-au succedat la putere, mai toate având în denumire acel bonus viclean de „național”.

Am privit într-un târziu spre colivie și m-am mirat că nu mai aveam niciun mesaj din partea maselor populare și-a agitatorilor de la marea demonstrație a oamenilor muncii din urmă cu o săptămână din Piața Concordiei și la care forțele politice de dreapta, de când Vâșinski le pusese pistolul la tâmplă, păreau incapabile de vreo reacție, ba chiar acceptaseră să-și lase destinul în mâna eliberatorilor, cu acel sentiment de crispăre și neputință, de uluire și lașitate în fața monstrului. Undeva se greșise desigur, poate în hotărârea de-a fi alături de trupele germane dincolo de Nistru, pe Don și pe Volga, iar de acum nu mai era decât speranța să vină americanii să ne elibereze de barbaria care tocmai se instaurase în țară asemenea unei ciume nenorocite.

M-am ridicat din fotoliu hotărât să uit totul, ca să-mi pot vedea liniștit de munca mea de cercetare de la Institut, când am descoperit pe biroul unchiului meu Jurnalul cu ultima însemnare într-o zi a trădării și pătimirii, pe cea din urmă filă scrisă fiind un mesaj pentru mine: „Pompiliu, te rog mută-te aici și ai grijă de papagali. Așa va fi mai ușor și pentru tine”.

Am privit oarecum contrariat spre papagalii din colivie pe care abia îi hrănisem. Fuseseră scurtă vreme

veseli, iar acum erau tăcuți și apatici. Ceva le stârnea în continuare nemulțumirea, iar eu, apropiindu-mă de ei și prefăcându-mă că le dau dreptate:

– Da, sunt de acord cu voi. Așa se întâmplă de fiecare dată când omenirea intră în clocot. Sunt momente în care ni se pare că toți suntem niște oropsiți ai vieții, ne ducem la miting, strigăm acolo în gura mare vrute și nevrute, pretinzând să ni se facă dreptate...

Papagalii nu păreau să mă bage în seamă. Își luaseră tainul, strigaseră lozinci, iar acum moțâiau în colivia lor.

N-am rezistat tentației de a răsfoi și cunoaște conținutul Jurnalului unchiului meu. Am început să-l răsfoiesc cu sfială și teamă, privirile mele mai degrabă zburând pe deasupra cuvintelor, ca și cum în fiecare dintre ele aș fi putut descoperi un ceva care să mă afecteze. Unchiul meu scria îngrijit și caligrafic. Cândva curiozitatea a învins reticența și-am citit o însemnare, la întâmplare, din partea ultimă a Jurnalului:

Miercuri, 20 ale lunii

O nouă demonstrație în Concordiei după cele din Constituției și Visul Neamului. Am aflat de curând de la unul dintre clienții mei că artizanul acestor manifestări e Pantiușa, împuternicitul lui Stalin și al lui Vâșinski pentru victoria deplină a bolșevismului în România. Astăzi am urcat în balconul de la etaj și-am reușit să-l identific în fruntea mulțimii. E o aschimodie de om, un fel de Michiduță săltăreț ce poartă în mână dreaptă un steag roșu pe care îl flutură neîncetat, în vreme ce cu stânga dă semnale grupurilor de agitatori infiltrate în mulțime să scandeze lozincile pe care și le-au însușit oamenii, dar și papagalii mei din colivie. E o adevărată nebunie să vezi mulțimea asta de oameni urmându-i îndemnurile, incitarea la răzvrătire. Am scris mai

mereu în Jurnal despre această răzvrătire asupra căreia revin în speranța de a-i pătrunde ascunzișurile. E o permanentă strădanie de a induce în popor a unei stări de nemulțumire pe fondul sărăciei și mizeriei odată cu lansarea ideologiei puterii poporului și-a perspectivei fericirii. E ciudat cum vin de pretutindeni semnale că tot mai mulți oameni constată că sunt și ei osândiți, că sunt robi ai nedreptății, așa încât recent s-au înrolat în rândurile partidului unic mici proprietari ai unor ateliere de manufactură în speranța probabil că își vor salva sursele de venit, s-au înscris în partid unii funcționari superiori, câțiva universitari, ca să nu mai vorbesc de informația că au intrat în partidul proletarilor și câteva zeci de membri ai Gărzii de Fier. Pe lângă chestia asta, e o nimica toată să constați două atitudini distincte în lumea satelor: fuga la oraș a țăranilor înstăriți din pricina imposibilității de a-și achita cotele, sau rămânerea în sat și a se înscrie în partid. Asta înseamnă că duminică oamenii nu vor mai merge la biserică să asculte liturghia, ci vor veni la căminul cultural tocmai instaurat în casele parohiale după arestarea preotului ce fraternizase cu bandiții din munți. Aici ascultă noile directive, se acomodează cu ideologia Marilor Dascăli ai Omenirii, sunt atenți la orientările marelui Stalin venite de la Moscova, orientări care arată limpede calea propășirii. Dar mai înainte de propășire e nevoie de lichidarea dușmanilor democrației proletare care sunt și dușmanii poporului. De altfel aflu acum că toți, dar absolut toți politicienii și guvernanții din regimurile de până acum se fac vinovați de crimă împotriva poporului. Unii au fost deja arestați pentru uneltire împotriva cuceririlor revoluționare, câțiva mai slobozi la gură și care au incitat la nesupunere au fost executați. Iată libertatea ce ne așteaptă!...

Nu mi-am dat seama decât ceva mai târziu de ce unchiul meu lăsase Jurnalul său cu însemnări zilnice pe

birou, și încă deschis, cu acel „Pompiliu, te rog mută-te aici și ai grijă de papagali”. Era cu adevărat o nebunie ce se întâmpla, ca națiunea să fie obligată să creadă în noua ideologie atee când erau izgoniți preoții din biserici și acolo se instaura Mamona. Unchiul meu notase undeva o secvență de viață înduioșătoare: *Ce spaimă a tras maica stareță de la mănăstirea Buna-Vestire în ziua în care s-a dus pentru ultima oară să predea lecția de religie la liceul de fete de pe strada Antim și elevele au refuzat să spună rugăciunea iar una dintre ele a început, e adevărat, cam timid, „Sculați, voi oropsiți ai vieții.” A simțit un fel de usturime și durere în ceafă și-n spate, s-a întors și-a văzut îngrozită în locul icoanei lui Isus portretul generalului cu priviri de diavol, iar în locul crucifixului se puseseră secera și ciocanul. Tot în aceeași zi profesorul Teohar Mihadaș descoperise pe peretele din fundul clasei portretele Marilor Dascăli.*

– Măi copii, ce-i cu bandiții ăștia puși pe pereți? Să fie dați jos imediat!...

L-au arestat o zi mai târziu. Erau în clasă deja elevi informatori. A fost judecat de urgență. Am alergat la tribunalul militar în încercarea de a-l apăra. M-am dus la bară, am spus completului de judecată că n-a fost decât o izbucnire prostească și nimic mai mult, că jurații au în față un profesor eminent, când l-am auzit pe procurorul acuzator: Să fie băgat și dumnealui, marele avocat liberal, după gratii!

Și toate aceste izbucniri sau manifestări naive sau neghioabe sunt catalogate acțiuni criminale ale fascismului și ale legionarismului, voci ale imperialismului anglo-american care se opun democratizării țării, iar acele elemente reacționare trebuie distruse fără niciun fel de ezitare din temelii, să li se șteargă urmele dușmanilor poporului de pe fața pământului.

Violența cu care acționează și se impune noua ideologie atee, lovirea cu o brutalitate fără precedent a valorilor creștine și a tradițiilor, a traiului liniștit, mai ales a celui din lumea satelor, mă fac să cred că e vorba de o nouă izgonire din rai a omului care a abdicat de la moralitate și-a permis ticăloșiei să ia locul binelui.

Obosisem citind și-am făcut o pauză. M-am uitat la portretul unchiului meu de pe birou și-am început să-l compătimesc. Își risipise iluziile din tinerețe. Dar oare mie nu mi se întâmplă același lucru? E datoria mea să citesc mai departe în speranța de a înțelege măcar puțin din toate câte ni se întâmplă. Am dat o filă mai departe în jurnal: *Marx ăsta al lor e văzut ca un fel de proroc al erei noi și-al binelui suprem, un fel de Mesia dar fără Dumnezeu, care ar fi găsit soluția ideală a organizării omenirii pe baze științifice, garanție a progresului și bunăstării. Și multă lume, e adevărat, de obicei oropsită dar și oameni nelipsiți de nimic, care într-o primă fază se îndoiesc de teoria lui, căci cum să faci un lucru bun fără ajutorul lui Dumnezeu, sfârșește prin a-i da dreptate acestui impostor ateu, care a infestat lumea cu ideologia lui idioată. Căci așa se întâmplă de fiecare dată când omul se aprinde de prea mari idealuri mincinoase, iluzionându-se de multul pe care i-l promite diavolul. Și lumea asta, ce se crede deșteaptă, ce e de acord că pentru fericirea ei se impune cu necesitate să fie schingiuiți și omorâți în lagăre de muncă forțată, la canal sau în pușcării mii de oameni, începe să se îndoiască și-n cele din urmă să fie convinsă că Dumnezeu nu există. Căci prăpăditul se vinde stalinismului pe foarte puțin și curând omul cinstit, cu frică până mai odinioară de Dumnezeu, se înrolează la început formal în această armată de ticăloși, semnează o adeziune și primește carnetul roșu de membru de partid, ca mai apoi să urmeze întocmai ideologia și indicațiile. Acum parcă-l văd și aud*

pe organizatorul manifestației proletare din Concordiei, pe Pantiușa, declarând subalternilor din Comitetul Central al partidului unic: Măi tovarășilor, aveți grijă, fiecărui participant la demonstrațiile acestea, c-a venit de voie bună, din interes sau obligatoriu, asta nu putem noi ști decât dacă strigă „Trăiască”, să i se dea pentru adeziune o friptură, un mic sau un cârnăcior și-o halbă de bere și-apoi să vezi entuziasm la mitingul următor. E metoda cea mai bună de năucire, de iluzionare a mulțimilor, care vor iradia de mulțumire și de fericire. Vor povesti mai apoi altora de pomana asta minunată. Metoda asta patentată, verificată de-a lungul sutelor de ani, a fost folosită cu succes și de partidele istorice la toate alegerile, alături de ciomag. Noi o să le arătăm însemnele noastre, steagul roșu și secera și ciocanul, pe Marii Dascăli și Comitetul Central, ca să știe pentru ce luptă... Acum va avea loc și fraternizarea claselor și păturilor sociale. Măi tovarăși, în acest sens aduceți de la sate câteva sute de țărani îmbrăcați în straiile lor de sărbătoare și infiltrați-i în mulțime. Dacă nu găsiți destui țărani dispuși să vină la miting, luați costume naționale și îmbrăcați cu ele câteva zeci de agitatori. Așa se vede mai bine fraternizarea. Să strige: „Voi ne dați pâine, noi vă dăm tractoare!” și așa mai departe, totul să fie însă foarte clar...

Marți, 13 ale lunii

Au interzis și ultimul post de radio liber. De acum toată presa și radioul sunt în mâinile lor pătate de sânge. Ce speranțe mai poate avea rezistența?

Ceva mai departe:

A intrat la mine în barou pe la ora zece și jumătate colegul meu Stamate. Avea fața răvășită. Tocmai a fost somat să evacueze casa și el n-are un apartament de rezervă unde să se mute. Cel mai la îndemână ar fi să mă trimită la

pușcărie, căci eu nu mă mut din casa ce mi-a lăsat-o tata moștenire. Și-apoi cu o expresie a feței și mai posomorâtă: Lionel, peste cincizeci de ani, când se va fi prăbușit sistemul bolșevic, când se va transforma într-o epavă nenorocită, vor fi destui nostalgici care vor spune: Ce bine o ducea cândva proletariatul! Avea puterea, fiecare muncitor, fie el oricât de nemernic, putea fi promovat în funcție, activist de partid sau securist, universitar sau torționar, tot una e, măi Lionel. Așa e acum. Ce să-ți mai spun. Am aflat ieri că fiul protopopului Marian Croitoru a acceptat funcția de anchetator la securitate. I s-a dat gradul de căpitan...

Nu e singura anomalie, dragă prietene. Nu te mai tulbura așa, i-am zis, hai mai bine să bem ceva. Să-ți pun o tărie? Acum asta e cea mai la îndemână soluție să ne imunizăm...

Am băut împreună mai multe păhărele. N-a mai scos o vorbă. A plecat spre casă plângând.

O pagină mai încolo:

M-a vizitat la barou să-mi ceară sfatul juridic Darie Runcu. Mă întreba dacă nu-i poate acționa în judecată pe vagabonzii care i-au devastat fabrica. Habar n-avea că a luat ființă tribunalul revoluționar. Câtă naivitate!...

De o scenă înduioșătoare am avut parte azi de dimineață, când în barou și-a făcut apariția un mai vechi client de-al meu, țăran înstărit de sub munte, rănit de câteva ori în război. Omul acesta, care s-a confruntat de atâtea ori cu moartea, tremura ca varga fără să poată să spună clar ce problemă are. În cele din urmă a îngăimat: Prăpăditul de finu-meu, bărântocul pe care l-am cununat, e șef de arie la Trâmpoiele. M-a somat cu carabina în piept să duc grâul la arie și să dau cota la stat. E tentativă de omor, domnule, se lamenta el, iar eu: Du-te liniștit acasă, vom vedea ce putem face. Apoi mai zice, ca o probă agravantă: E membru

în biroul de partid și în comitetul de la cooperativă. După prima ședință a comitetului revoluționar, cum se numesc ei, a pretins să i se facă o papară din patruzeci de ouă... Și-a mâncat-o? l-am întrebat eu. N-a reușit să mănânce decât păpara din vreo douăzeci de ouă după care i s-a făcut rău. Asta e democrația proletară și internaționalismul proletar, dragă domnule Lionel. Omenirea a traversat momente și mai rele, i-am zis eu. A făcut ochii mari. Cum? Mai rele decât să-ți pună omul de lângă tine arma în piept? Nu cred. Asta înseamnă că avem o problemă gravă la care dumneata, ca om mare, crezi că nu este soluție să-l băgăm în pușcărie pe ticălos. Nu, i-am zis, pentru că prăpădiților, sărăntociilor, păduchioșilor, bețivilor și curvelor li s-au dat puteri discreționare de către partidul unic. Fii cuminte, nu te expune.

Am continuat să răsfoiesc Jurnalul unchiului meu fără să-l mai citesc, pentru că evenimentele însemnate în el începuseră să mă tulbure, deși unchiul meu notase realitățile într-un mod destul de neutru, voind parcă mereu să spună: Asta s-a întâmplat și nimic mai mult, iar la capăt acel „Pompiliu, te rog mută-te aici și ai grijă de papagali.”

Nu mă pot abține și citesc undeva pe la pagina șaptezeci:

E o asmuțire continuă a muncitorimii și a păturii sărace a satelor de către noua ideologie împotriva celor înstăriți, care s-ar fi îmbogățit de pe urma exploatarii celor ce muncesc. Da, asta e sintagma, cei ce muncesc, adică muncesc doar sărăntocii, ei sunt ofenșați și umiliți, toți ceilalți oameni sunt niște hoși și niște bandiți care trebuie să dea socoteală pentru faptele lor, să dispară. De drama săracilor nu sunt vinovați doar capitaliștii, proprietarii de uzine, de fabrici, de mine, ci și toți cei inteligenți și școliți, așa încât la mitingul minerilor din Valea Jiului s-a auzit

scandându-se: „Noi muncim, nu gândim!” și asta nu ca o sfidare a inteligenței ci, desigur, și a condiției mizere a minerilor. Fapt e că după falsificarea rezultatelor ultimelor alegeri, când soarele lor n-a luat decât câteva procente, a fost clară pentru cei mai mulți români politica eliberatorilor, care și-au permis la intrarea în capitală să defileze pe sub Arcul de Triumf. Ei bine, ce este mai îngrijorător e că cu cât cozile la alimentele de bază sunt mai mari și lumea e mai flămândă, cu atât entuziasmul popular și adeziunea la noua ideologie crește, direct proporțional cu mizeria. Și asta se vede cu fiecare nou miting ce se organizează de Pantiușa, încât pare că a luat Dumnezeu mințile oamenilor și nu mai pot distinge adevărul de neadevăr.

În aceste împrejurări nu cred că e o întâmplare apariția în oraș a unui individ straniu, îmbrăcat în zdrențe, cu o traistă de cerșetor pe umăr și un toiag în mână, gârbovit la cei nici cincizeci de ani, care cutreieră Bucureștiul strigându-și jelania: „Unde ești, Avrame? Vino de-ți vezi poporul!” Sunt și alte întâmplări stranii. Ieri pe la prânz, la ieșirea din piață, un zarzavagiu își bătea cumplit măgarul cu o bătă groasă urlând cu furie: „Na, Stalin! Na, Stalin!” Nu știu dacă îl vor fi arestat...

În aceste condiții de presiune și nesiguranță, aș risca prea mult să rămân în țară, așa că zilele viitoare voi încerca să evaderez din acest lagăr al minciunii și al morții, asta până ce nu va fi prea târziu.

Câteva pagini mai spre final:

Las în folosință casa din Grui surorii mele Cristina, văduvă de război cu patru copii dintre care doi minori, căreia îi donez și o parte din averea mea, iar nepotului meu Pompiliu Dascălu îi las micul apartament de pe strada Rozelor 8 bis, el fiind în același timp executorul meu testamentar.

Am înțeles din aceste rânduri, scrise cu o caligrafie impecabilă în Jurnal, că am față de unchiul meu Lionel o mare datorie, măcar că era complicat pentru mine să-i îndeplinesc testamentul în care-mi sugera, așa credeam eu atunci, că între alte obligații se cuvenea să-i continuu Jurnalul. Am mai citit alte câteva pagini din notele sale. Eram de acum incitat de ceea ce scria el acolo și-am făcut o primă mențiune în caietul ce-l aveam deschis în față:

Joi, 22 iulie

M-am mutat azi aici, să locuiesc în micul apartament de taină al unchiului meu Lionel. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să hrănesc papagalii, care au început să se agite și să cârâie când m-am apropiat de colivia lor, apoi, deodată, mai înainte de a le pune grăunțele pe tăviță:

Stalin și poporul rus

Libertate ne-au adus...

Sunt siderat. Abia acum îmi dau seama de libertatea pierdută. Dar așa e de veacuri întregi, oamenii prea dornici de libertate sunt bucuroși s-o piardă pentru că nu știu ce să facă cu ea și devine o povară.

Continuă perchezițiile, arestările, persecuțiile, în vreme ce în Concordiei proletariatul îl aclamă pe Pantiușa.

Am tot mai mult sentimentul unui stigmatizat. Sunt om de știință, n-ar fi exclus să fi intrat și eu în dizgrația noii ideologii. Of, Doamne, la o eventuală percheziție... A, da, să găsec un loc sigur în care să ascund Jurnalul...

O ALTFEL DE AMPUTARE

Au trecut două săptămâni de când m-am mutat în micul apartament al unchiului meu Lionel și papagalii încă nu s-au acomodat cu prezența mea aici. De cum intru pe ușă când revin de la Institut, mă întâmpină cu cârâituri sau cu vreo lozincă auzită de ei în timpul manifestărilor entuziaste ale proletariatului din Piața Concordiei. Și asta în fiecare zi, măcar că nu duc lipsă de nimic în colivia lor. Astăzi au făcut un spectacol de pomină cu vociferările și strigătele lor. A fost o disensiune evidentă în colivie. În vreme ce unii strigau „Ocupație!”, alții, aruncându-mi uitături chiorâșe, scandau: „Stalin și poporul rus/ Libertate ne-au adus”, acestor opinii adăugându-li-se imediat replica celor minoritari:

Nu mai bate, nu mai bate!

Nu mai bate, nu mai bate!

Libertate! Libertate!...

Nu-mi dădeam seama de unde putuseră învăța papagalii aceste ultime scandări. Tot ce e posibil ca unii dintre

papagalii unchiului meu să fi provenit din zona închisorii sau din vecinătatea beciurilor securității, exprimând revolta deținuților politici bătuți în timpul anchetelor pentru a face mărturisiri: Ai fost legionar? Ai participat la Rebeliune? Ai făcut parte din Guvernul reacționar al României? Ai fost ofițer în armata de ocupație a URSS? Ce-ai căutat, mă ticălosule, acolo?! Jap! Jap! Jap! Te-ai opus ideologiei Marilor Dascăli ai Omenirii și cuceririlor revoluționare. Jap! Jap! Jap! Ai incitat la ură de rasă! Ai prigonit pe frații noștri evrei! Bestii de legionari, le-ați smuls fraților noștri evrei bărbile! Jap! Jap! Jap!...

Stau în fața coliviei și compătimeesc papagalii pentru deruta lor, că nu au o viziune clară asupra a ceea ce se întâmplă în țară și în lume, măcar că nici mie nu-mi e prea clar cum evoluează lucrurile. Pun papagalilor grăunțe, hotărât să nu le mai bag în seamă lozincile. N-au decât să cârâie cât vor voi.

Vreau să mă odihnesc, dar descopăr pe birou Jurnalul și nu rezist tentației de a-l deschide și citi în el:

Miercuri, 27 ale lunii

Constat o înduioșătoare armonizare a contrariilor, în fața căreia nu mai există nicio șansă. E o iluzie să mai crezi că se poate opune vreo rezistență ocupației în urma trădării ticăloase a Estului de către Churchill. Marile puteri occidentale, dar mai ales America, i-au înarmat pe sovietici nu doar să participe la învingerea Germaniei hitleriste și a aliaților ei, ci și, iată, pentru ocuparea țărilor mici și mijlocii din centrul și estul Europei, facilitând instaurarea în această parte a lumii a dictaturii comuniste. Să nu fi luat oare Occidentul în calcul că pactul lui cu Stalin va duce la distrugerea unei mari părți din civilizația continentului, a valorilor culturale și a democrației cucerite prin sacrificiul

de sute de ani al națiunilor? E o ofensă fără de margini adusă est-europenilor această trădare.

Sâmbătă, 30 ale lunii

Am ieșit cu Antonia la moșia lor de la Bogata. Ce greșeală! Am găsit-o devastată. Cineva a pus foc conacului, nu mai înainte ca acel cineva să-l jefuiască. E o altă formă de prăpăd la care trebuie să fim martori. În sate e o stare de confuzie și nesiguranță, mai ales de când primarii vechi, aleși de oameni după principiul vredniciei, au fost înlocuiți cu sărântoci, unii analfabeți, care urmează orbește directivele partidului unic. Cei mai mulți dintre acești oameni ticăloși ajunși în fruntea satelor cred că a sosit timpul lor să-și manifeste dorința de putere, iar în excesul lor de zel fac victime. Doamne ferește ca cineva să nu-și poată achita cotele către stat, că înfundă pușcăriile sau e deportat cu familie cu tot în coloniile de muncă forțată din Bărăgan, pe șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră sau îi vor putrezi oasele în vreo mină de cărbuni, de fier sau de plumb. Ce e mai grav e că în următorii ani țărani nu-și vor mai cultiva pământurile de vreme ce li se ia aproape toată recolta, le vor lăsa în paragină. Asta face acum dictatura comunistă instalată în România de puterea sovietică, provoacă dezastre însoțite de plăcerea masochistă a distrugerii fără speranța unei regenerări. Ce se întâmplă acum sub această ocupație barbară îmi evocă întrucâtva spectacolul sumbru din arenele antichității romane, în care oameni cultivați deveniți sclavi erau nevoiți să accepte să devină gladiatori în speranța supraviețuirii și, la o adică, să moară fără glorie, în lupta cu fiarele, spre satisfacția miilor de plebei seduși de gustul sângelui. Se întâmplă acum ceva asemănător, când o mică imprudență te poate azvârli pe această scenă a supliciului, iar torționarii, recrutați din aceeași plebe, n-au îndurare.

O pagină sau două mai departe:

Se poate întâmpla de acum să nu mai ai nicio bucurie în viață. La ce te mai poți aștepta? Gândește-te că alții au pățimit sau au murit în război, au fost luați prizonieri și duși să muncească în minele de cărbuni din Siberia, iar de acum prăpădul vine de acolo încoace, instaurând minciuna că poporul trebuie să-și ia destinele în propriile sale mâini, minciună care ne va duce la falimentul cel mare. La ce vor mai folosi atunci operele de artă, cărțile, teatrele, statuile?...

Mă opresc din citit. Nu sunt deloc de acord cu unchiul meu că nu mai există nicio șansă a împlinirii. Să nu mi sugereze nimeni că munca mea la Institut va fi inutilă. Rezultatele se văd deja, ba chiar sunt recunoscute pe plan național și internațional. Am susținut referate și comunicări, am scris zeci de articole și studii despre comportamentul celulei vii în condiții diferite de mediu și de stres. În curând voi da lovitura cu studiul meu despre comportamentul celulei mormolocului de broască în condiții de nocivitate. Nu mă interesează războiul lor, nu mă interesează prezența trupelor de ocupație. Să fiu lăsat în pce să-mi văd de cercetare și punerea la punct a sistemului meu imunitar, spre binele uriaș al omenirii!

Citesc mai departe în Jurnal:

Nu, nimic nu mai e ca înainte. Lumea e prea egoistă, s-a ticăloșit, nu-i mai pasă de consecințe sau, dacă-i pasă, își vede doar interesul imediat, cum face prietenul meu Coriolan Frunză. De când i s-a infectat degetul mare de la piciorul stâng, pentru că și-a tăiat imprudent o unghie, vede toată existența lumii în funcție de suferința și teama lui că va muri din asta. Îmi mărturisea ieri, când l-am vizitat la spital: „Lionel, trăiesc un dezastru! Degetul ăsta inflammat – vezi tu ce urât arată!?” – s-ar putea să-l pierd, să-mi fie

amputat... Dar ducă-se dracului omenirea! Degetul meu e pentru mine mai mult decât un război mondial...”

Mă sperie disperarea lui, egoismul pe care-l descopăr la un om generos ca el, gata altădată de sacrificii, nu și acum când i se opera degetul inflammat. Îl compătimesc, desigur, și-i respect suferința, viața e mai presus de orice, nu-mi place însă căinarea. Dar oare de ce scriu eu chestiile astea în Jurnal? Mă ajută cu ceva când în curând alții îmi vor plânge de milă? Va sosi și momentul acela când mă vor aresta, ca pe toți ceilalți, și voi fi pus la dispoziția torționarilor. Va fi atunci o dublă amputare. Suferinței fizice i se va adăuga cea sufletească, despre care știu atât de puțin.

Spre norocul lui, Lionel a făcut la timp mișcarea de a evada din sistem, mai înainte de a-și petrece nopțile la securitate, evadare despre care vorbește ca despre o nouă izgonire din rai. Totuși, el e deja în Occident, are prieteni în Danemarca și Suedia, aceștia îl vor ajuta să-și suporte mai ușor înstrăinarea, dorul după raiul pierdut de acasă.

Adora spațiile verzi. Se izola uneori în crângul de pe malul râului ca să asculte concertul păsărilor. Mergea adeseori la teatru sau la concertele filarmonicii, dar pasiunea lui cea mare era cititul. Nu o dată îl găsisem în casa lui din Grui cufundat în vreun fotoliu, desfătându-se cu lectura unei cărți. Ultima oară când îl vizitasem acolo citea, pentru a câta oară!, „Craii de Curtea-veche” a lui Mateiu Caragiale, care, spunea el, prezintă ca nimeni altul lumea de la porțile orientului. Știa că sunt acolo și el nu-și întrerupea lectura, de parcă ar fi fost martorul unui ritual existențial fabulos. Cât contrast între lumea aceasta pitorească și inconștientă și cea disciplinată și pragmatică a Occidentului, lume nu mai puțin expusă manipulării, și tocmai de aceea sinucigașă, constata el. Cât de ușor a luat

mințile germanilor Hitler cu discursurile lui, împingându-i într-un război nimicitor după ce i-a făcut să creadă că sunt o rasă superioară, destinată să construiască imperiul de o mie de ani. Îmi vorbise cândva despre teoria supraomului și iluzia puterii și fericirii. Avea în jurul său mai multe cărți deschise, pe care le citea alternativ. Intra zilnic în librării ca să vadă noutățile editoriale, uneori cutreiera orașul în căutarea unei cărți rare, pe care o pune în bibliotecă la loc de cinste, ca pe un oaspete drag. Deși era un om foarte ocupat – avea numeroase procese, apoi era șeful comisiei juridice din Cameră –, găsea totdeauna timp nu doar pentru lectură, dar și să-și facă note din cărțile citite, pe care le declara repere cardinale. Citea alături de Platon, Spinoza și Kant, pe Bergson, pe Freud și Jung, pe Kierkegaard și Nietzsche, având o adevărată slăbiciune pentru „Așa grăit-a Zarathustra”, carte pe care o citea în germană. Cred că tocmai fusese invadată Polonia când m-a oprit ca să-mi citească o asemenea notă din „Dincolo de bine și de rău”, pe care a fost surprins să i-o reproduc din memorie câteva zile mai târziu: „Ființa vie năzuiește înainte de toate să dea curs liber puterii sale – viața, ea însăși voință de putere: instinctul de conservare fiind doar o consecință indirectă [...] aceasta exercită asupra unui ev cu gusturi fundamental plebeiene o influență fascinantă, persuasivă, convingătoare, căci acest ev adoptă în mod instinctiv canoanele de adevăr etern popularului senzualism.” Încercase să-mi explice atunci uriașa deosebire dintre viziunea filosofică a lui Nietzsche și cea a lui Schopenhauer, reținând că dincolo de voința în sine e puterea, în cazul geniului ea producând schimbarea. Îi replicasem cu oarecare îndrăzneală necontrolată: „Unchiule, nu cumva crezi că Hitler e un geniu al binelui și nu un monstru teribil!” Evitase să-mi răspundă sau nu credea că e necesar, ca la următoarea mea vizită să aducă

teoriei nietzschiene un amendament de ordin creștin – notat și el undeva în extrasele sale: „Omul este chemat să se depășească pe sine însuși, căci Dumnezeu l-a înzestrat cu harul de a-și depăși marginile proprii sale puteri”.

Eram student pasionat de biologie, citeam literatură de specialitate în franceză, nerămânându-mi timp mai deloc pentru altceva, în niciun caz nu eram preocupat de filosofie ca unchiul meu, iar politica mă interesa și mai puțin. Nu puteam, totuși, neglija întru totul unele exprimări filosofice privitoare la om și societate, mai ales după ce constataseam că, dincolo de armoniile celulare, în corpul ființei se produc adeseori dezastre întocmai ca în societate. Poate și din acest motiv îl frecventam pe unchiul meu cu și mai mare interes, în câteva rânduri obligându-mă să-mi notez pe câte o bucățică de hârtie vreo cugetare, mai ales dintre cele cu valoare de sentință, bilețele pe care le purtam cu mine și de câte ori băgam mâna în buzunarul hainei dam de un asemenea bilețel ce mă invita să-l recitesc. Iată conținutul unuia dintre ele: „Epoca noastră a pus întregul accent pe omul de aici, ducând astfel la demonizarea omului și a lumii. Apariția dictaturii și a întregii mizerii pe care a adus-o cu ea provine din faptul că omului i-a fost răpit, prin miopia celor care se cred deștepți, orice simț al lumii de dincolo. El a căzut, ca și aceștia, victimă inconștienței”. E perfect, ni se potrivește de minune aprecierea de-a fi victime ale inconștienței. Grav e că fenomenul tinde să devină general, că lumea abdică de la idealuri. Găsise unchiul meu o replică acestui adevăr, stupizeniei ce ne copleșește apelând, nici mai mult, nici mai puțin, la un principiu fundamental din „Etica nicomahica” a lui Aristotel: marea datorie a omului de a fi fericit. Desigur, în discuțiile noastre nu evita subiectele creștine, fiind de părere că ritualul religios, în repetabilitatea sa, mai cu seamă acela prilejuit de marile sărbători de peste

an și de cele din viața omului, a generat omul creștin în toată măreția sa. Distrugerea acestui echilibru creat de-a lungul veacurilor ar fi cea mai gravă lovitură dată intimității omului călăuzit de harul dumnezeiesc. Era dureros pentru el să constate într-o notă din Jurnal: *Nu mi-am putut imagina că lumea civilizată va fi incapabilă să facă față acestor ingerințe, că ele se vor transforma într-un dezastru.*

Plecarea lui din țară mă lasă pentru a doua oară orfan, ea generează în urma lui un vacuum pe care nu am cu ce-l umple. Mi-a lăsat micul apartament cu cele câteva lucruri din el și papagalii, cu care nu mă pot înțelege mai deloc, măcar că unul dintre ei se numește Aristotel, iar un altul Socrate.

Cândva mi-am întors privirea spre micile păsări și-am izbucnit: Dragă unchiule, îți simt mult lipsa și sfaturile. Dacă ai fi aici te-aș întreba cum aș putea, în condițiile astea de ocupație și dictatură, să fiu fericit? Asta înțeleg din notele și articolele tale publicate în *Zăriștea neamului*, articole pe care le-ai adunat mai apoi într-o carte. Știi, mă tot gândesc la datoria aceea supremă despre care-mi vorbeai, de a provoca binele în orice condiții, inclusiv în vremurile acestea blestamate de teroare. E într-adevăr frumos să crezi că în această teză generoasă, care stă la baza mai tuturor religiilor, numai că eu nu sunt capabil de o astfel de immortalizare, cum ai procedat tu când ai ascuns în casa din Gruii cele două familii de evrei amenințate cu deportarea în lagărul morții, ca doi-trei ani mai târziu să ajuți câțiva germani vânați de noile autorități pentru a fi trimiși la lagărele de muncă în URSS, pentru a repara distrugerile nemților din timpul războiului. Te-ai expus nepermis de mult în numele aceluia bine creștin, ba după

câtiva ani te lăudai că ai o notă din jurnalul unei deportate dintr-un asemenea lagăr al fericirii din URSS, dacă nu cumva era o scrisoare de mulțumire a Helgăi Stein. Cum dracu crezi că a putut ea trece prin cortina de fier!?: *Rușii sunt oameni cumsecade sau eu sunt o norocoasă că știu să cânt la acordeon. Mă scot mereu din lagăr să le cânt la petreceri. Sunt două mii de suflete aici în lagăr, mai degrabă au fost. Adevărul e că femeile sunt mai rezistente la mizeria din lagăr decât bărbații, care, mai ales când sunt loviți de umilințe, de boli și de foame, cedează psihic. Din nouă sute douăzeci de bărbați n-au mai rămas în viață acum decât șapte. Altfel sunt oameni de treabă rușii...*

Ce să mai spun de binele sinucigaș pe care-l fac unii țărani din munte care dau o pâine și o bucată de slană celor din rezistență?! Sate întregi sunt acuzate de colaborare cu bandele criminale din munți, zeci de țărani împreună cu familiile lor sunt deprotați în lagărele din Delta și Bărăgan...

Ți-am citit, în sfârșit, cartea publicată anii trecuți. Îmi place titlul ei: *Între reînviere și apocalipsă*. Mi se pare ciudat că dacă ai prevăzut încă de pe atunci căderile morale, consecința a slăbirii credinței, n-ai putut prevedea ororile, nici atât genocidul.

E o realitate pe care nu pot s-o înțeleg. Să fie vorba de somnul inconștienței națiunii despre care vorbea Kierkegaard?

Ce minunat era pe vremea când cu articolele tale din *Zariștea neamului* năzuiai să trezești spiritul adormit al vreunei conștiințe.

Deodată mi-aduc aminte de înfățișarea lui ciudată de dinaintea plecării. Deși era în plină vară, unchiul îmbrăcase în ziua aceea un costum sport, potrivit mai degrabă pentru

sezonul rece. Purta pantaloni bufanți de stofă, o geacă îmblănită, bocanci în picioare și o șapcă scoțiană pe cap. Pe nas purta ochelari fumurii, iar în mâna dreaptă ținea o geantă de piele cu care altădată se ducea la tribunal și în care pusese ceva lenjerie de corp. Era toată averea cu care evada unchiul meu din sistem.

Nu-mi spusese explicit că pleacă, doar că va lipsi câteva zile din oraș.

L-am ironizat:

– Pleci probabil la Polul Nord, de aceea te-ai îmbrăcat așa de gros.

– Nu, ceva mai la sud.

Ne-am îmbrățișat fără prea multă afecțiune și ne-am despărțit cu puține cuvinte. Înainte de a urca în automobilul ce tocmai trăsesese în fața blocului, a apucat să mai zică:

– Pompiliu, ai grijă de tine și nu uita să treci zilele acestea pe la mătușa ta Cristina. S-ar putea să aibă nevoie de ajutorul tău...

– Bine, unchiule. Așa voi face. Nu voi uita să am grijă și de papagali.

Sunt obosit, dacă nu cumva epuizat de neliniște. Am impresia că pereții micului apartament vin spre mine și curând mă vor strivi, pentru că între ei s-au acumulat prea multe energii negative. Trebuie negreșit să ies de aici, să mă duc în parc sau pe câmp să mă plimb, dar mai înainte să hrănesc papagalii.

FIICELE PIERZĂRII

În parcare dintre blocurile din cartier a tras un camion militar cu înfățișare monstruoasă, de data aceasta fără trupe. Sub prelata spălăcită, făcută ferfeniță, se văd câteva corpuri de mobilă de condiție modestă, probabil a unui viitor locatar al acestui fericit cartier. Nu știu să fi murit cineva de curând în zonă ca să i se ia locul. Un asemenea eveniment nu poate trece neobservat – aici s-a statornicit obiceiul, nu se știe de cine hotărât, ca sicriul cu mortul să fie coborât între cele patru turnuri ce străjuiesc cocheta piațetă, unde are loc, după tipic, ritualul funebru, cu unul sau mai mulți preoți, după rangul sau starea materială a răposatului, altfel spus după cât îl ține pe om punga și dorește să ajungă mai degrabă în ceruri. N-am aflat să fi fost ridicată de aici în ultima săptămână vreo familie ostilă noului regim și deportată în Deltă sau Bărăgan. Asemenea evenimente sunt de îndată cunoscute, măcar că arestările se fac în miez de noapte. E interzis să se vorbească, dar oamenii șușotesc pe la colțuri, află ce se întâmplă în cartier

în vreme ce stau la cozile interminabile ca să-și ia rația de alimente, ba ai zice, văzându-i și auzindu-i pe cei care duc duștirile astea, că vestitorii acestor taine sunt aceiași oameni, care, după ce au sușotit într-un loc ce trebuia, se retrag din șirul mizeriei ca să se pună la o altă coadă, de data asta mai lungă, de parcă asta le-ar fi menirea: să sușotească. Ne-au înștiințat vestitorii ăștia acoperiți de stranietate de fiecare dată când a fost ridicat vreun burghez odios, vreun politician indezirabil sau vreun intelectual iremediabil în miez de noapte. De acum circulă zvonul că ar fi venit rândul păturii mijlocii să fie cernută. Se ascund și-n pătura asta mijlocie destui dușmani ai ideilor revoluționare, căci unde în altă parte se află mai mulți oameni dornici să se îmbogățească decât în pătura mijlocie?...

Ei, dar pe cine văd coborând din cabina camionului? Pe Ilieș, tâmplarul de la etajul trei, care mi-a schimbat săptămâna trecută yala de la ușa micului meu apartament. Îi urmează o doamnă tânără, ce nu pare să aibă mai mult de 35 de ani. Pe deasupra gardului viu îi văd doar bustul. Lățimea neobișnuită a umerilor și brațele vânjoase ce le ține încrucișate deasupra sânilor grei de sub bluza de stambă îi conferă alura unei aruncătoare de suliță ori, mai degrabă, de ciocan. A luat-o de acum înaintea lui Ilieș. Tocmai a dat colțul spre alee. Așadar cunoaște locul. E la cinci-șase pași de mine. După sarafanul gri din pânză de in și după siguranța mișcărilor pare a fi una din acele fiice ale proletariatului hărăzită procreării, o excelentă femelă de prăsilă, dar de ce nu ar putea fi la fel de bine destinată puterii. Părul castaniu, bogat, și-l poartă într-un coc, prins la spate cu o agrafă, mai puțin o șuviță rebelă lăsată peste unul din obraji, menită să-i estompeze fața cam alungită, ori să-i sporească șarmul. Acum e atât de aproape de mine că-i pot vedea bobițele de transpirație de pe frunte și pe cele aninate în puful de

pe buza superioară de sub nasul acvilin. La câțiva pași în urmă-i vine Ilieș, admirându-i mersul, felul ei de a păși încrucișat și de a-și mișca șoldurile mari și ovale. Zigzagul mersului ei de femelă neastâmpărată mă contrariază. E atât de aproape de mine încât îmi simt mirosul transpirației împreună cu al unei emanații de secreții ciudate. E o exhalatie risipită abundant în jur asemănătoare cu aceea a animalelor aflate în călduri, a femelelor silvatică care își invită astfel partenerii pentru împerechere în timpul rutului. Se duce înainte lăsând în urmă-i un astfel de microturbion, menit să provoace dezastre. Ilieș o urmează la câțiva pași. Prostatecele lui nări se mișcă într-o neastâmpărată zbatere. Are privirea pierdută. Trece și el pe lângă mine fără să mă bage în seamă. Îmi simt și lui respirația fierbinte. Când constat totuși că se află lângă mine, mă lovește cu cotul.

– E super, nu-i așa?... Te-a dat gata și pe dumneata!... Domnule, în viața mea n-am văzut așa ceva!... Femeia asta se excită frecându-și pulpele interioare ale picioarelor în timpul mersului...

Pierdut cum e, Ilieș nu-și dă poate seama că originea acestei ciudate stări își avea obârșia din timpul călătoriei alături în cabina camionului, a atingerilor repetate ce le făcuse plăcere, datorate tangajului mașinii, provocat de hârtoapele de pe șoseaua distrusă de bombardamente, de șenilele furioase ale tancurilor și ale altor vehicule militare grele.

Acum doamna-sex și Ilieș s-au oprit pe alee și discută ceva sub cireșul sălbatic. Curând acolo apare Sorana, baba-ideolog de la parter, care și-a declinat de curând condiția creștină și, de o vreme, ne are în observație și protecție. Cele două femei se îmbrățișează cu nesfârșită efuziune. Acum Sorana o prinde pe femeia tânără de umeri și-o privește cu admirație.

– Tu, Zină, da tare pogană și frumoasă te-ai mai făcut!... De una ca tine aveam noi nevoie la Comitetul Regional!...

– Și tu, mătușică Sorană, arăți bine... Se vede că îți priește munca de partid. Zău așa, îmi pare mie sau ai întinerit?...

– Da, tu nepoată, cu toții am întinerit cu epoca asta nouă... Ia spune-mi, te-a găsit cu greutate Ilieș? Ți-a reparat mobila?

– A făcut și el ce-a putut, dar mă tem că tot ce-a reparat el, pe drumul ăsta rău, de la dracu în praznic de unde venim, s-a stricat și mai tare...

– Lasă, tu Zină! Acum, cu funcția asta mare de la Regională, îți cumperi tu alta... Ia zi, intrăm la mine să stăm la o cafea sau mergem să vezi casa și să descarci mobila?

– Nu, nu! Sunt nerăbdătoare să văd locuința... E și așa destul de târziu și nu vreau să ne prindă întunericul cu mobila nedescărcată.

– Atunci stați aici două minute, să mă duc să iau cheile...

– Și repartiția, mătușă Sorană!...

Îndepărtându-se de nepoată, Sorana dă cu ochii de mine și exclamă surprinsă:

– Zina, ia te uită! El e tânărul cercetător în biologie de care ți-am vorbit săptămâna trecută la telefon. Faceți cunoștință...

Și-n timp ce întind mâna spre Zina, să facem cunoștință, mintea mea caută un răspuns al motivului pentru care Sorana i-a vorbit nepoatei sale de mine, de ce o putea interesa existența mea. Nu m-aș mira ca cele două mesagere ale noii ideologii să mă fi inclus într-un scenariu al unui proiect de viitor. Asta îmi sugerează și

privirea galeșă a Zinei, care îmi ține strâns mâna în palma ei mare, muncitorească, fără să am curând șansa de a mi-o retrage. Noroc că Sorana se întoarce destul de repede și mă salvează, luându-mă de acum ea în primire.

– Dragule, ai picat la șanc! N-ai vrea să dai și dumneata o mână de ajutor Zinei să descarce mobila, să se instaleze în noua locuință?... A venit, draga de ea, tocmai din Râureni Drăgășanilor, și-i obosită...

Mă prefac că sunt bucuros de ocazie, că pot să contribui și eu măcar așa la „implementare”. Nu-mi rămâne decât să-l urmez pe Ilieș sus, în caroseria camionului, în vreme ce mătușa și nepoata se instalează alături de șofer în cabină. În câteva minute ne aflăm în Splai, iar de acolo, avantați de faptul că patrulele dau prioritate vehiculelor militare, intrăm curând în cartierul Visul Neamului, într-o zonă cu vile arătoase, construite în spații largi, cu multă vegetație. Sunt porțiuni prin care ne facem cu greu loc printre arbuștii ornamentali și tufele de trandafiri netăiate în primăvară, acum ajunși la a doua înflorire. Camionul încetinește și oprește în dreptul unei vile somptuoase. E o construcție mai degrabă masivă, cu portic și colonade, evocând echilibrul și armonia vilelor antice romane sau grecești. Meșteri pietrari au sculptat în marmura de Rodos, în basorelief, motive simbolice din mitologia acelorăși vechi popoare, evocând plenitudinea. Construită pe o fundație destul de înaltă din bucăți mari de piatră cioplită, vila ne privește de sus, impunătoare, cu detașare, inaccesibilă, creându-mi sentimentul straniu al unui intrus și violator de altare. Sus de tot, pe frontispiciul clădirii, într-un triunghi isoscel, descopăr stema heraldică a unei vechi familii boierești de curând expropriată printr-o dispoziție a Comitetului Central al Partidului și un decret al Consiliului de Miniștri. În fosta casă a acestei ilustre familii de boieri școliți în înalte

academii occidentale se va muta tovarăşa Zina, care a primit repartiţie, iar repartiţia asta valorează mai mult decât toate actele de proprietate emise de-a lungul veacurilor. Gândul meu încremeneşte aici, nu vrea să meargă mai departe şi mă mir s-o văd pe viitoarea potentată privind uimită la noua ei locuinţă cu mica turlă de deasupra balconaşului şi-a terasei de vară, cu crucea, e adevărat discretă, din vârf, dând clădirii mai degrabă aspectul de biserică decât de casă de locuit, iar chestia asta îi provoacă Zinei nedumerire şi greaţă. Se întoarce derutată spre Sorana, pe care o bănuieşte de zăluzenie.

– Tu, mătuşă Sorană, eşti sigură că asta-i casa în care trebuie să mă mut? Nu cumva s-a făcut la Regională vreo greşală?...

– Mai ştii?... Eu zic că e asta. Toată săptămâna trecută şi ailaltă Comisia de Expropriieri a muncit în zona asta. S-au mutat de curând în Visul Neamului mulţi tovarăşi cu merite deosebite...

– Măi femeie bună! Ai la tine repartiţia de la Regională?!...

– O am dară... Oare nu ți-am dat-o la plecare?... Da la ce-ți trebuie ție repartiție, e o hârtie și nimic mai mult...

– Te înșeli amarnic!... Habar nu ai cât valorează un document semnat de organele de bază ale partidului!...

Tovarăşa Zina smulge din mâna Soranei bucata de hârtie pe care e dactilografiat cu majuscule cuvântul REPARTIȚIE, o cercetează cu atenție, își vede scris pe ea numele – Stricatu Zina-Eleftea, document în regulă semnat de chiar președintele executiv al Departamentului Social, parafat cu o ștampilă uriașă. Cu toate astea Zina încă se mai îndoiește de valabilitatea documentului, nu mai e atât de sigură că la Regională nu s-a făcut vreo greşală. Nu-i vine să creadă că ea și familia ei au să locuiască de acum

într-o biserică. Ezitarea aceasta nu-i place deloc Soranei, care își privește nepoata cu asprime. Îi e clar că Zina nu are încă destulă experiență de viață, nu e suficient călită în lupta revoluționară, altfel n-ar mai sta pe gânduri și ar lăsa de îndată noroiul Râurenilor de pe sandale pe mozaicul de marmură și pe covoarele persane din saloanele conacului... În fața ușii grele din lemn de stejar, ferecată cu metal forjat imaginând aceleași motive vegetale de pe porticul de la intrare, Zina își pierde încă o dată curajul. Constată că Sorana nu i-a dat cheile și strigă la ea impacientată; arlusa scoate din geantă o legătură mare de chei, cu care îmi imaginez că s-ar putea deschide toate ușile vilelor din cartier. Îi este imposibil să aleagă, norocul ei că e acolo Ilieș, iar acesta îi sare în ajutor. Tâmplarul, expert în încuietori, găsește fără greutate cheia potrivită și-o dă Zinei să deschidă. În vestibul Zina mai are un moment de ezitare, dar mătușa ei este acolo, își bănuiește nepoata de lipsă de fermitate și-i dă un brânci atât de puternic încât noua potentată se oprește în mijlocul salonașului de primire. Uite, îmi zic, așa se propulsează și se face carieră... E important în viață să existe cineva să-ți dea în momentele mai grele câte un brânci, dacă îți lipsește tupeul și curajul. Iar Sorana e unul dintre acei cineva, care nu ezită niciodată când e vorba să obțină ceva pentru sine sau rudele ei, fie ele cât de îndepărtate, darmită acum când era vorba de a o aranja pe nepoata ei preferată în capitală. Mai că uitase ori se jena să spună, față de mine și Ilieș, că în calitatea ei de reprezentant ARLUS însoțise comisiile de inventariere și expropriere a caselor boierești din zonă, iar când comisia din care făcea parte se oprise în dreptul acestei vile superbe, Sorana hotărâse că în această casă va locui unul din nepoții săi, dintre toți preferând-o pe Eleftea, căreia familia îi spune Zina, numită astfel de nașa ei de botez, o altă mătușă din Râurenii Drăgășanilor,

căci, zicea ea, i se potrivea numele ăsta de zână, bună sau rea; nu bănuia nașa ei atunci cum va evolua lumea, cum toate aveau să se răstoarne cu curul în sus, anapoda cum zic grecii. Cel mai bine era să-i hărăzească Sorana Zinei o funcție politică sau de stat, ori și una și alta, cât mai înaltă, și se pare că reușise, pentru că ce nu fac sute de bărbați cu mintea, face o femeie cu curul... Acum, văzând-o pe Zina atât de „proastă”, știa că mai are multe de învățat, că de altfel „omul nou” nu apare peste noapte cu toate „însușirile lui necesare”, așa încât trebuie să aibă răbdare și în ce o privea pe ea, pe nepoata ei, pe Zina.

Fastul și strălucirea salonașului o făcură pe Zina să-și ducă mâna la ochi, să-și protejeze vederea cu palma, încât privi, la început, lucrurile din salonaș printre degete. Lumina după-amiezii năvălise acolo mai puternică, învăluind lucrurile într-o aură orbitoare, mai ales fructiera și cele două vase de cristal păreau să fi luat foc. Străluceau la fel de orbitor alte câteva obiecte a căror protuberanță nu mă lăsau să le identific, o tabacheră de platină gravată și un stilet de desfăcut corespondența... Câteva tapete și broderii lucrate în filigran cu fir de aur păreau să palpite pe pereți, pe fotolii și pe scaune. Se zbătea de-a dreptul peste partea dreaptă a unei noptiere din lemn de nuc cu încrustații geometrice o țesătură veche cu motive mitice. Candelabrul cu cele douăsprezece brațe, de cristal și el, absorbea parcă lumina care de acum se revărsa pe deasupra vârfurilor copacilor, împrumutând de la aceștia nuanța de smarald și ametist a frunzelor... Când Zina reuși să se întoarcă cu spatele la fanta de lumină și o văzu pe mătușa ei stând acolo deloc deranjată de ce vedeam noi toți, exclamă contrariată:

– Tu, mătușă, de ce nu mi-ai spus, dragă, că vila e

mobilitată?... M-ai lăsat să aduc prăpădita mea de mobilă de la dracu din praznic, tocmai din Râureni...

– Drept să-ți spun, mi-am închipuit că ticăloșii ăștia de capitaliști vor fi dat dispoziții servitorilor să evacueze lucrurile, dar se vede treaba că n-au făcut-o... Apoi, chestia asta cu mobila din casele boierești era sarcina Comisiei de patrimoniu...

– Patrimoniu pe dracu! Vechii proprietari au lăsat toate astea aici cu speranța că revoluția noastră va eșua și într-o zi ei se vor întoarce pe vechile proprietăți...

– În veci pururi!... Ciolanele celor mai mulți dintre ei sunt deja mâncate de viermi... Asta e voința poporului! Nimeni și nimic nu poate trece peste voința asta!... S-au lăfăit destul, au huzurit pe seama sudorii clasei muncitoare; acum au schimbat raiul cu iadul din beciurile Securității și subteranele pușcăriilor, cu munca silnică din lagăre și de la Canal... Se vor târî precum șerpilor, cârțițele ori șobolanii prin subteranele astea, năpârcile!... Vor cunoaște frigul și foamea, nu vor fi lăsați să doarmă mai mult de două-trei ore pe noapte, iar în zilele de praznic, în loc de împărțășanie, vor fi siliți să-și mănânce excrementele și să-și bea urina și încă nu vor putea pieri, pentru că nu le va fi atât de scârbă încât să moară!...

Această tiradă apocaliptică a Soranei, venită din ascunzișul întunericului, nu potoli lumina, care părea să năvălească și mai îmbelșugată pe deasupra copacilor. Constat că acest cumplit rechizitoriu mă descumpănea; nu eram în stare să o recunosc pe Sorana de altădată, ursuză și rea, dar acum se făcuse neagră la față. L-am privit pe Ilieș, siderat și el de înverșunarea cu care Sorana pecetluia destinele unor oameni; Zina însă își privea mătușa sedusă de vehemența și fermitatea arlusistei. Deodată ochii Zinei descoperiră pe un suport din salonaș un obiect ce îi stârni

interesul și se minună că-l găsi acolo: un inel cu o piatră mare de rubin, cât o boabă de fasole, lăsat sau uitat acolo de familia boierească ridicată în timp de noapte. Piatra inelului străluci suverană în mâna Zinei, care o privea cu mirare și interes. Vru să încerce inelul, dar nu încăpu pe niciunul din degetele ei butucănoase, și-atunci, dezinteresată parcă, vârî inelul în unul din buzunarele sarafanului. Tot acolo, pe un alt pedestal, Zina descoperi, între cele două sfeșnice cu lumânări pe jumătate arse, icoana Preacuratei cu Pruncul, încadrată în fire de busuioc, întocmai cum își pregătesc casele țaranii la marile praznice. Toți simțirăm mirosul de tămâie și de lumânări arse, și asta mări impresia Zinei că ne aflam într-o casă de rugăciune, nu în una de locuit. Fu momentul în care Sorana își duse mâna dreaptă cu cele trei degete împreunate la frunte gata să-și facă cruce, dar se răzgândi repede. Atâta ar mai fi lipsit, să afle tovarășii de la Comitetul Orășenesc de Partid că ea n-a renunțat pentru totdeauna la practicile religioase retrograde de vreme ce Dumnezeu nu mai există... Ar înșela ea oare așteptările tovarășilor din organizație? Așa ceva nu se poate, și Sorana își coborî mâna cu degetele împreunate de la frunte și o vârî în buzunarul tunicii, și n-o mai scoase de acolo multă vreme, pentru a nu comite vreo gafă ideologică, mai ales că mirosul de tămâie persista și vedea cele două lumânări din sfeșnice, care nu demult fuseseră aprinse, fapt ce dovedea că acolo avusese loc recent o ceremonie religioasă, căreia eu nu-i puteam stabili rostul, cu siguranță însă Sorana, cu practica și experiența ei creștină îndelungată, ne-ar fi putut spune, apreciind asta după cât de mult arseseră lumânările, dacă acolo avusese loc o rugăciune prilejuită de un botez, de o nuntă sau de o înmormântare, ori se oficiase doar o sfeștanie. Mai era și o altă variantă, chiar mai verosimilă decât celelalte. Mulți dintre proprietarii acestor imobile,

presimțind apropierea dezastrului, îi așteptau în noaptea arestării pe torționari în smerenie și rugăciune, cu lumânările aprinse, pregătindu-se astfel pentru momentul suplicului, și poate al sfârșitului. Mi-era cu neputință să vizualizez ce se petrecuse în salonașul devenit sanctuar, în care se simțea parcă și mai puternic decât la intrarea noastră acolo mirosul de lumânări arse și miresele fumului de tămâie. Ca și cum ar fi vrut să scape de această realitate, tovarășa Zina, a cărei autoritate publică la Regionala de Partid îmi era încă necunoscută, avu inițiativa să vadă și celelalte încăperi ale casei în care urma să locuiască. Trecu pe lângă pianul din salonaș fără să-l observe și să-l ia în seamă, nici măcar nu se uită la vitrina în care se aflau expuse documente și însemne de familie, hrisoave domnești, diplome și decorații evocând de obicei virtuți militare, ca pe ușa din față deschisă de Ilieș să vadă dormitorul cu patul dublu și cele două noptiere. Pe una dintre ele era o carte de rugăciune, pe cealaltă se afla un tratat de drept internațional... Zina probă cu mâna elasticitatea saltelei și calitatea cuverturii. Părea să fie mulțumită și-o luă mai departe, acompaniată de același Ilieș, care deschidea, pe rând, ușă după ușă, într-o adevărată probă a cunoșterii. Curând Ilieș deschise o ușă masivă, de data aceasta capitonată, și pătrunserăm într-o încăpere ascunsă în obscuritate, care parcă ni s-ar fi refuzat cercetării. Ilieș ridică unul din storuri, și ni se arătă, uriașă, Biblioteca. Pe rafturile până în tavan, se aflau cărți, cele mai multe legate în piele, de dimensiuni dintre cele mai neașteptate, de la lexicoanele voluminoase, până la dicționare recente, de la cărți vechi în limbile greacă, ebraică, latină și slavonă, la cele liliput... Cărți de istorie, de beletristică, de filozofie, tratate de știință în majoritatea lor tipărite în limbile franceză și germană. Mi-e tot mai clar că ne aflăm în casa unei vechi familii boierești cu preocupări

intelectuale deosebite, dar și a unor pasionați colecționari de carte veche și de artă, pasiune exercitată pe durata mai multor generații, al cărei rezultat era acest Panteon de spiritualitate, care ni se dezvăluia treptat, după cum Ilieș, la solicitarea Zinei, ridică storurile, și acolo pătrundea lumina. Nu făcusem în interiorul încăperii mai mult de câțiva pași când am descoperit pe unul din pereți cele șapte tablouri pictate în perioada Renașterii, asupra cărora privirile mele n-au stat destul timp ca să le pot cerceta îndeajuns, căci de îndată tâmplarul ridică un alt stor, și fanta luminoasă mă determina să privesc în altă parte, alte tablouri din epoci mai recente. Mă obișnuiam destul de anevoie cu lumina, oricum de data aceasta mai puțină și toate lucrurile de acolo îmi păreau puțin accesibile vederii și analizei. În sfârșit, Ilieș a ridicat și ultimul stor, cel de pe fereastra dinspre nord-est, și-am descoperit galeria de portrete de pe cei doi pereți laterali. Pe peretele din dreapta sunt portretele unor personalități ale istoriei, ale științei, filozofiei și literaturii; pe peretele din stânga sunt așezate, cronologic, portretele de familie, începând cu cel al academicianului Dinu Săulescu, în stânga lui e portretul tatălui său, boierul Nae Săulescu, licențiat în studii juridice la Paris, dincolo de el e portretul generalului Teodor Săulescu, al cărui piept încărcat de decorații îmi evocă eroismul cu care românii au luptat pentru cucerirea Independenței la 1877 – 1878 și mai târziu. Îmi stăpânesc cu greu emoția și exclam fără să vreau:

– Dar ne aflăm în casa unui celebru om de știință, academicianul Săulescu...

– Celebru pe dracu! mi-o reteză scurt tovarășa Zina, care, după un moment de reflecție, o ia la întrebări pe Sorana, ce sta acolo năimită, ca o paparudă.

– Tu, Sorană, voi n-ați verificat dacă bandiții ăștia de

capitaliști s-au conformat Dispoziției Comitetului Central de a da foc cărților cu conținut dușmănos? Tu, dragă! dar aici e un viespar de carte retrogradă!... Nu te supăra, dar te faci vinovată pentru neglijență că n-ați lichidat toate sursele astea de emanație a ideologiei imperialiste. Uite ce e! Măine dimineată să-mi trimiți aici un camion să ia toate cărțile astea criminale de aici și să li dea foc în piața publică, iar în loc lor să mi se aducă operele de bază ale Noii Ideologii. Asemenea să fie luate de pe pereți toate portretele bandiților ăstora, iar în locul lor să fie puse portretele Marilor Dascăli ai Omenirii și ale membrilor Biroului Politic Executiv al Comitetului Central... Nu uita să-mi trimiți negreșit portretul tovarășului Petre Groza, că doar el ne-a promovat pe noi, cei din Frontul Plugarilor, în posturi de răspundere...

Din dispozițiile ferme pe care le dădea Zina mătușii sale, am înțeles că deja atleta era investită cu prerogative ale unor puteri nebănuite, arogându-și, în numele ideologiei proletariatului și a liniei politice stabilite de Moscova, dreptul, de ce nu și obligația, de a lua hotărâri și măsuri cruciale pentru viața unor oameni, împotriva cărora nimeni nu s-ar fi putut vreodată opune. Societatea întreagă, cu foarte puține excepții, căpătase comportamentul unor animale mânate de vâcari sadici spre o prăpastie, iar ca să scape de loviturile nemiloase, vitele astea speriate se aruncă din proprie inițiativă în hăul morții pentru că nu știu să-i ia pe vâcari în coarne...

În vreme ce Ilieș și femeile se reîntorc în salonaș, eu zăbovesc o vreme în bibliotecă, de parcă aș vrea să țin tovarășie cărților înaintea apropierei dezastrului. Nu-mi dau seama ce asociere de imagini mă fac să-mi amintesc că în urmă cu mulți ani participasem la o conferință la Ateneu a

profesorului Săulescu, pe atunci proaspăt senator, când un grup gălăgios de adversari politici îi bruiiau conferința. Din grup se distingea un tânăr a cărui vehemență n-o puteam înțelege atunci, și care îl acuza pe senatorul latifundiar că ar fi comis o mare greșeală militând pentru împrumutarea calicilor fără posibilități materiale și știința de a cultiva pământul.

– Domnule academician, posteritatea nu vă va ierta niciodată pentru imprudența lipsită de rațiune de a împrumutări niște păduchioși care, pretextând că nu au unelte și vite de muncă, au preferat să vândă imediat pământul abia dobândit, mai toți calicii ăștia risipindu-și banii primiți prin cârciumi pe băutură... Domnule profesor, poate vă veți da cândva seama că, votând o asemenea lege, anormală, înșivă expropriindu-vă, dumneavoastră ați încurajat un mare viciu, acela al alcoolismului, care și așa făcea ravagii în țara asta...

Grupul rebel a aplaudat frenetic, iar profesorul le-a zâmbit dușmanilor lui îngăduitor, ba chiar cu simpatie. A spus ceva de felul ăsta:

– Statisticile arată într-adevăr că trei-patru procente dintre țărani fără pământ, recent împrumutăriți, și-au înstrăinat prin vânzare micile lor proprietăți, alte șapte-opt procente nu știu ce să facă cu pământul primit, ezită să se asocieze cu cei care au unelte și vite de muncă; un fapt e însă mai presus de toate acestea: zeci de mii de oameni și-au dobândit odată cu pământul Libertatea.

– Și ce să facă prăpădiții ăștia cu Libertatea dumneavoastră, domnule senator?

– Păi, dragilor, e rândul vostru de acum, al celor tineri, să-i învățați pe oameni ce să facă cu ea, cu Libertatea...

Deodată peste aducerile mele aminte s-a suprapus vocea autoritară și vehementă a Zinei, care își manifesta din salonaș cu voce tare dezgustul și oboseala. S-a aruncat pe canapeaua de acolo, furioasă că Sorana nu rezolvase în totalitate problemele noii ei locuințe înainte de a sosi și a se instala în ea.

– Dragă, a zis ea fără să se adreseze cuiva anume, m-a apucat o foame nebună!... Cum vine asta, să te afli într-o casă boierească și să flămânzești în ea?...

– Păi, de ce nu chemați servitorii, tovarășa Zina, să-i trageți la răspundere?...

– Măi tovarășe Ilieș, tu să nu-ți bați joc de mine!... Te rog să nu fii nepoliticos!...

– Vai de mine, tovarășa Zina, chiar așa mă credeți? Eu vorbeam foarte serios. Vă e foame, trageți de ciucurele acela din dreapta dumneavoastră și vor veni servitorii de îndată și vi se vor pune la dispoziție!...

Zina îl privi pe Ilieș la fel de contrariată, dar în loc să-i reproșeze în continuare obraznicia, smuci de ciucuraș pentru a-și dovedi cum că se afla într-o casă pustie. Spre mirarea Zinei, casa se umplu de clinchetele unui clopoțel al cărui sunet, mai degrabă discret dar în același timp dureros, se prelungi nebănuit de mult, ca și cum ar fi vrut să țină locul stăpânilor dispăruți. Nu dură mult și-n cadrul ușii ce dădea spre curtea interioară apărură un bărbat și o femeie în ținuta regulamentară, impusă în ultima vreme în casele boierești. Cei doi făcură o ușoară plecăciune și, cum nu știau cine e mai mare în rang și cui să se adreseze, bărbatul se adresă impersonal:

– Ne-ați chemat, domniile voastre? Cu ce vă putem fi de folos?...

Zinei îi scăpă un zâmbet, ba chiar își ascunse câteva clipe nasul în podul palmei, ca să nu pufnească în răs.

– Ia lasă-mă-n pace, măi tovarășe, cu domniile astea!

Terminați odată cu ele!... Mai degrabă ne-ați aduce ceva de mâncare... Mi-e o foame grozavă...

– Ce ați dori cuvioșile voastre să mâncați? izbuti să întrebe bărbatul, abia stăpânindu-și emoțiile și teama.

La auzul cuvântului „cuvioșile”, am izbucnit cu toții în râs, doar Sorana își păstra seriozitatea după critica serioasă ce i-o adresase de curând Zina, pentru că nu-și îndeplinesc în totalitate obligațiile de partid. Am privit-o pe Zina. I se părea neverosimil să aibă în față niște servitori boierești, și încă îmbrăcați în frac. Apoi cred că nu-și dădea seama ce ar putea să le ceară. Se uită spre Ilieș, părând să-i ceară ajutorul.

– Păi, dacă tot e vorba, zise Ilieș dorind evident să se amuze, aduceți-ne niște icre de Manciuira...

– Ne pare rău... De când domnul senator nu mai e, nu mai sunt nici icre de Manciuira... Poate doriți altceva... Orice altceva! se grăbi să precizeze omul în frac.

Ilieș avu și de data aceasta inițiativa:

– Măi, cum zici că te cheamă, ia adu-ne tu acilea niște cârnăcior uscat, niște brânzică de oi, frământată, niște ceapă roșie bulgărească și niște pâine boafă!...

– Da, desigur! se conformă servitorul. Mai doriți și altceva? îndrăzni el destul de speriat.

Ilieș se uită spre Zina, care învățase de la noua ideologie să nu ai încredere în spusele capitaliștilor și ale acoliților acestora. Privind-o, fizionomia ei părea să spună că totul nu-i decât o iluzie, altfel nu-și explică de ce servitorii boierului nu i-au urmat în subteranele Securității. Totuși, Zina e prea flămândă ca să mai încerce să dezlege această problemă ideologică, și dă credit inițiativei tovarășului Ilieș, a cărui comandă e chiar pe gustul ei. Nu-și mai amintea de când nu mai mâncase cârnăciori uscați și pâine boafă. Îl auzi ca prin vis pe Ilieș zicând:

– Măi, cum zici că te cheamă, adu-ne câte o tărie și

niște vin de Drăgășani, dacă a mai rămas pe undeva?

– Alb sau roșu? se grăbi din nou servitorul.

– Tu adu de ambele feluri, că apoi vedem noi care din ele se pretează...

După „se pretează” ăsta rostit pe un ton înfumurat de către Ilieș, Zina nu se stăpâni să-l atenționeze:

– Și, mă rog, de unde dracu crezi tu, măi tovarășe Ilieș, că ne vor aduce prăpădiții ăștia cârnăciori și brânză frământată, ba și pâine boafă?

– Păi, nici la noi la ARLUS, măcar că invocăm mereu prietenia româno-sovietică, nu ni s-au mai adus asemenea bunătăți! a ținut să precizeze Sorana, pe care părea să n-o mai bage nimeni în seamă de când o acuzase Zina de lipsă de inițiativă și fermitate politică.

Dar n-apucă bine tovarășa Sorana să-și termine aprecierile, că cei doi servitori se și înfățișară acolo cu două platouri pline cu feliuțe de cârnăciori uscați – e adevărat, feliuțele erau cam subțiri –, brânzică de oi, frământată, pusă în câteva boluri de porțelan, felii mari de pâine albă, boafă, pusă pe o tavă specială de argint, ceapă roșie bulgărească nepișcătoare și două carafe, una cu vin roșu, iar alta cu vin alb, dar și o butelcuță cu coniac franțuzesc.

– Doriți să mâncați aici în salonaș sau în sufragerie? îndrăzni servitorul.

– În sufragerie, cetățene! îl contră pe servitor cu nonșalanță Ilieș. Nu acolo iau masa boierii!?...

Așa că trecem toți din salonaș în sufragerie, urmând calea bucatelor, al căror miros amețitor ne fac să ignorăm orice altă realitate. Ne e foame tuturor, nu doar tovarășei Zina, care a călătorit de la dracu din praznic la București. Dăm pe gâtlej păhărelul de coniac și înfulecăm pe nerăsuflăte, halim în câteva minute cârnăciorul, brânza și pâinea boafă. Toți știm, nu numai Sorana, că bunătățile

de felul ăsta sunt pe sfârșite în partea asta de lume, că nu o să ne mai întâlnim curând cu ele. Servitorul e acolo lângă ușă, stând drept în fracul lui, gata să îndeplinească alte dispoziții. Până una alta constată că bucatele aduse de el sunt pe terminate și face semn consoartei să pregătească altele, mai ales că deduce această dorință din privirile disperate ale lui Ilieș și pofta cu care înfulecă Zina.

– Ia spune, măi, cum zici că te cheamă, de unde aveți voi bunătățile astea? Măcar așa, ca să nu mor de curiozitate, îl interogă Ilieș pe servitor cu un aer de superioritate.

– De la ferma cea mare din Boiereni. Aveam acolo o fabrică de mezeluri ce producea hrană pentru nevoile Capitalei...

– Cum adică „aveam”? Să nu-mi spui că acum nu mai e! îl luă la rost Ilieș pe servitorul în frac.

– Păi, cum să vă spun, e și nu e... A fost de curând naționalizată... A intrat în posesia statului... Acum e în paragină...

– Ei, și ce vrei să spui cu asta, că dacă ferma boierească a fost naționalizată și-a intrat în paragină, poporul nu va mai avea cu ce să se hrănească? Vrei să zici că de acum încolo gata cu brânza și cârnăciorul?...

– Eu nu spun nimic... M-ați întrebat, iar eu am răspuns unde au fost făcuți cârnăciorii...

– Ia ascultă, măi cum zici că te cheamă, tu crezi că fericirea clasei muncitoare s-a terminat odată cu fabrica asta? Oho, sunt sute de ferme și de fabrici care produc cârnăciori în țara asta și n-or fi intrat toate în paragină.

– Eu nu cred nimic!... se scuză servitorul. Spuneam doar că a noastră e pe punctul de a nu mai produce, mai ales că în iarnă s-au prăpădit și foarte multe animale...

Ilieș băuse cam mult și-avea chef de vorbă, noroc că Zina observă alunecările lui ideologice și-l stopă la timp,

cu severitate:

– Nu fă pe prostul, tovarăşe Ilieş! Fermele de stat abia înființate pe fostele proprietăți moșierești, despre care dușmanii poporului susțin că au intrat în paragină, sunt pe cale de a se moderniza după modelul celor sovietice și vor asigura în curând bunăstarea și fericirea clasei muncitoare și a celorlalte categorii de cetățeni. Nu-ți fă dumneata grijii despre asta...

– Se vede că nu prea citești presa și documentele de partid, sări în ajutorul nepoatei Sorana. Săptămâna trecută ți-am dat broșura *Despre marile noastre idealuri*, editată de ARLUS. Ce-ai făcut cu ea? Se pare că n-ai citit-o, că n-ai studiat-o!... Dacă un muncitor tânăr și deștept ca dumneata nu se documentează, atunci cine vrei s-o facă! se răsti la Ilieş Sorana, care era cât pe ce să se înece cu o bucată de cârnăcior, pe care n-apucase s-o mestece destul de bine înainte de a o înghiți.

– Tovarăşa Sorana, și dumneata mă înțelege greșit, se apără de îndată Ilieş, dându-și seama că nu era pe ideologie și-acum voia s-o dreagă. Eu am înțeles din lecțiile dumneavoastră teoretice că Marii Dascăli ai Omenirii le-au prevăzut pe toate, că omul de acum nu trebuie să se mai gândească, să-și sfarme capul cu ce și cum să facă, dar eu mă refeream de data aceasta la amărățiii aștia de servitori... Ce vor face ei dacă li se vor termina proviziile, cârnăciorii, brânza și pâinea boafă...

– Gândești în mod reacționar, tovarăşe Ilieş, îl apostrofă de data asta Zina. Partidul are grijă de toate. Le vom asigura și lor un loc de muncă, poate chiar la o fabrică de mezeluri din Boiereni. Văd că îți place la nebunie salamul. Te asigur pe dumneata și pe tot poporul că veți avea salam din belșug, că odată cu victoria deplină a socialismului și comunismului, poporul va cunoaște cu adevărat prosperitatea și fericirea...

În acest moment de înaltă solidaritate cu întregul popor, de dragoste și prețuire nețărmurită pentru clasa proletariatului, Zina își întoarse privirea ocrotitoare spre cei doi servitori, care așteptau noi dispoziții. Îi întrebă matern:

– Ia spuneți, tovarășilor, cum vă cheamă. Haideți, îndrăzniți, și nu mai stați acolo ca niște stane de piatră...

– Eu sunt Iohan, iar ea este Iohana... De la Iehova și Ana, așa ne-a explicat boierul bătrân pentru care am făcut ieri parastasul de șase săptămâni... A murit de inimă rea. Când i-au luat comuniștii moșia, a zis: Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat!, dar când a constatat că ferma a intrat în paragină, inima lui a cedat... L-am înmormântat după cuviință, iar ieri am pus parastasul de șase săptămâni.

– Ei, nu mi-ați spus ce căutați voi aici, în casa boierească...

– Ne-a adus în casă, în urmă cu douăzeci de ani, domnul senator Săulescu, ca nepoții lui să învețe mai ușor limba germană...

– Așadar, sunteți fasciști!... Nu înțeleg cum tovarășii sovietici și autoritățile române nu v-au deportat în Siberia... Toți fasciștii trebuie să facă cunoștință cu clima aspră de acolo...

– Nu suntem fasciști... Nu toți germanii au fost fasciști, încercă să se apere Iohan. Noi n-am fost altceva decât oamenii de încredere ai stăpânului nostru. Nimic mai mult...

– Așa! Oamenii de încredere zici! Și, mă rog, cum de nu v-ați urmat „stăpânul” în beciurile Securității, dacă îi sunteți „de încredere”?...

Se instalase tăcerea, o tăcere adâncă, suspectă. Tovarășa Zina mâncase pe săturate, dar și băuse zdravăn, așa că era imprevizibilă. Parcă mai avea poftă de ceva, nu-și dădea seama clar de ce. Privirea îi era în ceață. Se uită spre

cei doi servitori cu oarecare indulgență.

– Ia auzi, măi Hanz, ori cum dracu zici că te cheamă, ce-ai zice tu dacă eu am chef să halesc niște piftie bine aită cu multă boia? Tocmai mă întrebam, ca om de încredere ce ești, dacă te-ai putea conforma la o asemenea dorință.

Iohan ridică grăbit din sprâncene, clipi apoi de câteva ori și repetă, mai mult pentru sine, dorința femeii imprevizibile.

– Da, desigur! Piftie bine aită cu multă boia... Nu-i cu supărare dacă întreb din ce să fie preparată piftia. Să fie cu rasol de vițel, cu ureche afumată de porc sau cu piept de curcan?

Nu se așteptase la posibilitatea de a alege. Se uita năimită la Iohan și Iohana, pe care îi vedea de-acum în ceață, ca pe niște monștri cu puteri miraculoase. Scutura din cap vrând parcă să scape de un coșmar, îl prinse pe Ilieș de mână și curând simți că-și recapătă puterea pierdută, că reintră din vis în realitate. Tâmplarul alege în locul ei piftie cu ureche afumată de purcel, comandă încă o tărie ce spera să fie pe placul Zinei.

Când cei doi servitori apărură acolo cu țuica și farfuriile cu piftie, Zina nu-și putu stăpâni un plescăit mult admirat de Ilieș, care încercă fără succes s-o imite.

– Măi, să fie! exclamă Zina dând pe gât prima dușcă din tăria adusă de Iohan. E țuică veritabilă de caise! Ia gustă și dumneata, tovarășe Ilieș.

Se cinsteau de acum doar ei doi, pe noi, ceilalți, nu ne mai băgau în seamă. Zina îl laudă pe Ilieș pentru alegerea făcută și-și aminti deodată de condiția ei de potentată. Parcă avea nevoie de o confirmare a puterii cu care era investită. Se uită în jur și se adresează din nou omului în frac, care îi adusese haleala.

– Ia spune, măi tovarășe Iohan, sau cum dracu zici că te cheamă, dacă ai cu adevărat puteri miraculoase, cine crezi tu

că sunt eu, dar te rog nu mai holba ochii așa mirat la mine!...

– Sunteți tovarășa Zina-Eleftea Stricatu, noul secretar cu probleme de cadre de la Regionala de Partid. Ați fost promovată săptămâna trecută pentru merite deosebite...

Zina făcu ochii mari. Mai-mai să se înece de mirare cu un șorici din piftia bine aită. Ceru bicarbonat pentru digestie și ca să poată să râgâie. I s-a adus imediat. S-a ridicat cu greutate de pe scaun, l-a determinat pe Ilieș să se ridice și el, l-a luat de după gât, l-a sărutat pe frunte și-a dat tonul la cântec:

Mulțumim din inimă partidului,

Mulțumim din inimă partidului!...

Gesticula cu amândouă mâinile dorind să ne mobilizeze și pe ceilalți de acolo, dar numai Sorana și Ilieș cunoșteau cuvintele care evocau viitorul luminos al patriei sub stindardul falnic al partidului, când comunismul va fi învins definitiv la orașe și sate. La final, Zina exclamă:

– Trăiască eroica noastră clasă muncitoare! Ura! și-l sărută, de data asta, pe Ilieș apăsând pe buze.

– Trăiască în veci prietenia româno-sovietică! strigă, nelăsându-se mai prejos, Sorana.

Secretara de partid se sprijini de masă și de umărul lui Ilieș, care devenise de vreo jumătate de oră un tovarăș de nădejde. Îl luă de mână și-l trase după ea în dormitor, trântind în urma lor ușa grea de stejar, de unde nu mai ieșiră multă vreme. Când reveniră în salonaș, lui Ilieș îi sângerau buzele și avea o ureche sfârtecată. Hotărât lucru, mi-am zis, de acum încolo vom fi conduși doar de interese și instincte. Vom fi la discreția omului-sex.

Se făcuse târziu. Umbrele amurgului se lăsau galeșe peste oraș, ca o admonestare dureroasă. Miresmelor de busuioc, de tămâie și de lumânări arse li se adăgau cele ale ierurilor răskoapte aduse din spre lac de briza ușoară a înserării.

CONTAMINAREA

Sunt străin aici în Rozelor, nu o cunosc decât pe Sorana, femeia vârstnică de la parter, care nu știu prin ce împrejurare a participat în urmă cu doi ani la înmormântarea mamei. Nu-mi e nici acum clar dacă îl însoțise acolo pe unchiul Lionel sau aflase din *Îngerul păzitor* că a decedat una dintre fiicele protopopului Grigorie din Lioveni, fapt e că Sorana era acolo, în vecinătatea sicriului, iar la un moment dat, văzându-mă probabil descumpănit, m-a luat de braț în semn de încurajare și de solidaritate cu suferința mea. Îmi displăcea gestul ei, al unei străine, de a-mi tulbura intimitatea și-am căutat un prilej de-a mă desprinde din mâna ei rece și soioasă. Câtva timp după aceea, în vreme ce-l însoțeam pe unchiul meu la micul lui apartament, Lionel mi-a atras atenția: Sorana e din nou în genunchi în fața icoanei Precistei din micul ei altar. Cred că e singura din cartier care are julturi pe genunchi de atâta rugăciune și implorare pentru mântuirea neamului. Îi murise unicul fiu în asaltul Odesei la scurt timp după ce bărbatul îi fusese răpus de o boală nemiloasă. O vreme a umblat pe

străzi bezmetică văicărindu-se: Odesa, Odesa! Ce-am căutat noi la Odesa?, iar lumea bănuia că-și pierduse mințile. S-a dus la biserică, a îngenuncheat în fața altarului și s-a rugat Atotputernicului, s-a spovedit și s-a împărțășit, moment în care a simțit o mare ușurare. Se împăcase, credea ea, cu Dumnezeu, care o pedepsise pentru multele ei păcate, iar de atunci a fost nelipsită de la slujbele religioase din cartier. De îndată după război și ocupația sovietică s-a întâmplat cu ea ceva complicat, asta după ce s-a dus la ARLUS, unde a învățat să spună bună ziua rusește, să zică spasiua și harașo, dar mai ales îi încântase pe frații noștri din răsărit cu pronunțarea cu un accent de invidiat a aceluși cuvânt cu valențe miraculoase: tovarăști, drughie tovarăști!... Din acel moment Sorana părea să nu mai aibă timp pentru rugăciune. Primise de la tovarășii de la ARLUS o mulțime de broșuri cu un bogat conținut ideologic pe care se strădui să le studieze. În acestea, zice ea, se află răspunsuri deosebit de clare la problemele până acum de nerezolvat ale vieții. Ba Sorana se duse chiar mai departe. Se angajă să facă cunoscute în cartier directivele partidului unic și învățătura Marilor Dascăli ai Omenirii. Strădania ei nu trecu neobservată, ba chiar fu dată de exemplu într-o ședință a Biroului politic. Era un merit care se concretiză prin alegerea ei în Comitetul de inițiativă al ARLUS, ca în curând să fie promovată vicepreședinte al acestuia, post din care făcu propuneri de creștere a eficienței propagandei pro URSS și a ideologiei engeliste nepieritoare. Așa numea ea, în prima fază, marxism-leninismul biruitor, până ce își dădu seama că mai presus de orice în lume e genialul conducător de la Moscova, marele Stalin. Asta a fost șansa ei cea mai fastă, descoperirea ce i-a marcat definitiv destinul, merit pentru care a fost numită asesor popular la Tribunalul Revoluționar al Poporului. Avea tupeu acolo Sorana. Intuia dușmanul poporului după ținuta vestimentară, după privirea ochilor,

după pieptenătură, la femei după rujul de pe buze sau lacul de pe unghii. Cincisprezece ani pentru uneltire împotriva idealurilor revoluționare și subminarea economiei naționale fu de obicei verdictul ei în fața completului de judecată. Și de cele mai multe ori i se dădea dreptate asesoarei Sorana Purice, asesoare căreia i s-a dus vestea pentru intuițiile ei devastatoare. Mai puțin o nimerea cu subminarea, caz în care niciodată procurorii nu cer completului de judecată mai puțin de 20 de ani de temniță grea. De obicei pentru o asemenea incriminare se dau 25 de ani de muncă silnică sau închisoare pe viață. Curând însă Sorana învăță și chestia asta cu subminarea, moment din care nimeni n-a mai văzut-o stând în genunchi ore întregi sub candelă.

Puțini oameni cunoșteau un ceva ce devenise mai puternic decât rugăciunea. Îmi mărturisise câte ceva din acel ceva unchiul Lionel după ce într-o zi o întâlniserăm pe Sorana pe Splai, gătită de sărbătoare, cu aceleași haine cu care mergea la înmormântare, la nuntă sau botez. Cu ani în urmă, unchiul meu apăruse într-un proces, la solicitarea Soranei, un nepot de-al ei acuzat de tâlhărie și viol, scăpat ca prin minune de o pedeapsă severă printr-un viciu de procedură, pentru că era recidivist. Acest Bojor Capră-Verde, așa îi spuneau vechii tovarăși de celulă, a fost încorporat și trimis pe front într-un batalion disciplinar pentru că făptuise și-n stagiul de militărie tot felul de infrațiuni; abia a apucat să cunoască botezul focului când a dezertat. A ajuns undeva prin munți, unde a trăit jefuind stâne și gospodării țărănești. La intrarea în țară a trupelor sovietice se afla în București, luase legătura cu puținele formațiuni comuniste, care l-au declarat erou național, pentru că avusese curajul să refuze să lupte contra URSS. Înzestrat cu oarecare inteligență, viclenie și intuiție, Bojor Capră-Verde, pe numele lui adevărat Bojor Scatiu, fu promovat în

Comitetul Revoluționar și i se încredință formarea primelor organizații ale partidului proletariatului în zona Capitalei. Își adună toată gașca lui de derbedei din adolescență, cărora le trasă sarcini precise de organizare revoluționară, nu mai înainte de a le atrage atenția: Măi, nu uitați două lucruri: de acum sunteți tovarăși revoluționari și-n orice împrejurare să vă aduceți aminte sloganul ce trebuie implementat: Stalin și poporul rus/ Libertate ne-au adus!, apoi ce rezultă din asta să țineți din nou minte: Cine nu e cu noi e împotriva noastră și trebuie lichidat! Să urmăm cu fermitate linia partidului nostru. Strigați: Mulțumim din inimă partidului!...

Așa se constituiră și primele grupări de agitatori ai lui Pantiușa, din aceste scursuri ale Bucureștiului, care după fiecare manifestație primeau recompense însemnate, li se permiteau ticăloșii de tot felul, ei fiind și un fel de aghiotanți ai forțelor de securitate. Dintre acești huligani se recruta ră primii informatori și torționari care bat șiucid omul fără niciun fel de scrupule sau remușcare.

Făcuse treabă bună Bojor Capră-Verde. Fu evidențiat și decorat în mai multe rânduri pentru merite deosebite, încât n-a mai fost decât un pas până la cooptarea lui în Comitetul Central al partidului unic, toate condamnările lui de drept comun de mai înainte fiind socotite răzbunări politice ale vechiului regim ticăloșit al claselor exploataoare, în care lovi fără milă.

Se lucră cu spor la procesul de mistificare a adevărului și de influențare a poporului. Pentru toată mizeria din societate se făceau vinovate aceleași clase exploataoare, moșierii care au aruncat mii de vagoane de cereale în mare, în loc să le pună la dispoziția poporului muncitor. Efectele acestei mistificări sunt parte a mitingurilor lui Pantiușa, în care poporul cere moarte trădătorilor, credință și recunoaștină eternă poporului sovietic eliberator. Ba

de curând s-au făcut niște liste cu acești mari trădători de patrie, în frunte cu Iuliu Maniu, făuritorul unirii Transilvaniei cu țara-mamă, cu familia Brătienilor și toată șleahța lor de guvernanți ipocriți, cu corpul diplomatic, cu aparatul lor represiv. I se cere nici mai mult, nici mai puțin omului decât să subscrie acestei liste: Măi Ioane, ești de acord cu moartea lui Maniu? Doamne, iartă-mă, eu sunt creștin, cum să fiu de acord cu moartea cuiva?! Dacă nu ești de acord înseamnă că te împotrivești liniei partidului, voinței poporului și guvernului revoluționar, ești dușmanul democrației. Păi se putea să gândești tu altfel de vreme ce ești proprietar înstărit și exploatezi munca altora. Uite ce e, vii mâine la postul de miliție, dai o declarație de partea cui te afli și-apoi mai vedem.

Oamenii ajunși într-o asemenea situație sunt speriați, se consultă cu familia, cu prieteni, cu învățătorul, cu preotul din sat, dacă aceștia n-au fost cumva arestați. Unii sunt de părere să se țină tare, să nu subscrie morții lui Maniu, alții, cu deosebire familia și rudele, sunt de părere că de ce să nu subscrie, că nu-i decât o semnătură, așa de formă, doară moartea ăloră e de mult pecetluită. Lumea e într-o situație în care n-a mai fost. Nu s-a mai pomenit de veacuri să ți se ceară să subscrii la moartea cuiva, dar ce ne mirăm noi atât, nu s-a întâmplat așa când evreii au fost puși să aleagă pe cine să trimită la moarte: pe Isus sau pe Baraba? Au hotărât cu strigare mare să-l răstignească pe Cristos, nu pe criminal. Așa e și acum, criminalul îți cere să-l ucizi pe conducătorul tău sau, zice el, să subscrii, or nu-i totuna subscrierea cu crima? Poate nu-i totuna, și unii semnează, altfel le-ar putezi oasele în vreo pușcărie sau pe șantierul Canalului; o parte dintre oameni se fac că au uitat să meargă la miliție, câțiva – nu e sigur, mai fricoși sau mai curajoși – au ales să ia calea

codrului pentru a lua contact cu rezistența, căci nu-i chiar totuna să mori slujindu-l pe Diavol sau pe Cristos. Și așa se complică lucrurile, ești cu partidul unic al lui Capră-Verde sau ai trecut în tabăra bandiților din munți, care declară că sunt patrioții gata să moară pentru libertatea și demnitatea națiunii, pentru apărarea credinței. Ai subscris, ești obligat să-i divulgi pe trădători, altfel tu însuți devii dușman al poporului. E o teorie simplă de tot, alegi să devii ticălos sau preferi să te pui pe cruce în locul lui Cristos?! Ei, e o mare dilemă asta cu pusul pe cruce, prea se exagerează. Suntem și noi oameni ca toți oamenii, avem păcatele noastre, nu ne putem sinucide, apoi sovieticii nu sunt și ei oameni ca și noi? La o adică, de vină sunt conducătorii lor, nu rusul creștin nevoit să slujească într-o armată de ocupație, care la o adică are un frumos ideal, acela să consacre în lume egalitatea dintre oameni. Măi, dar oare o fi bine cu egalitatea asta? Adu-ți aminte de pilda cu talanții... Să nu cumva să pățim precum cel care n-a știu să folosească talantul și l-a îngropat în pământ de-a devenit slugă ticăloasă. N-o fi dracul chiar atât de negru pe cât îl fac oamenii; du-te de semnează că ești de acord, să nu-ți faci probleme că pentru atâta lucru te-ai vândut Diavolului...

A fost așa o vorbă nevinovată a unuia: Măi dragă, o fi el rusul în ocupație și vrea să instaureze bolșevismul aici la creștinii noștri, da n-o pus el coada la prună. Vezi, asta-i, s-o duce el dracului, n-ai grijă de asta. La miliție s-a dat declarație și pentru vorba asta dușmănoasă, ca peste două zile măi dragă ăsta să fie căutat într-o noapte de agenții cu duba neagră și dus a fost pentru totdeauna.

Sorana, vecina noastră de la parter, stă pe banca de pe alee, poștește pe câte unul dintre noi să șadă doar două minute alături de ea ca să ne spună vreo istorioară cu un

asemenea măi dragă. Niciun cuvânt, însă, despre nepotul ei Bojor, pe care-l slujește cu abnegație nemăsurată. El a adus-o de ajutor în Capitală pe verișoara lui, Zina Stricatu, pe care vrea s-o promoveze sus, sus de tot. Tu, mătușă Sorană, pe frumoasa asta de Zina o fac împărăteasă a lagărului socialist, numai țineți dracului steagul sus. Să veniți în piață să strigați ce zice Pantiușă, să bateți din palme, să vă asociați la urale! Asta presupune jertfa noastră. Doamne ferește să mai umbli pe la mănăstiri și preoți, asta ne-ar mai lipsi, că ne compromitem definitiv idealul, dacă nu cumva ne lichidează. KGB-ul și securitatea sunt cu ochii pe noi!... Un apropiat al acestui Bojor Capră-Verde își amintea mai târziu, nu fără oarecare glorie, ce-i spusese nepotul mătușii sale la o întâlnire de taină. Tu femeie, fi curvă! Provocați mânia proletară. Ține minte asta. Numai stârnindu-i pe proști, creându-le iluzia fericirii îi poți domina. Arăți mereu cu degetul spre dușmanii noștri. Să fie clar! Cine nu e cu noi e împotriva noastră și trebuie lichidat. Noi avem acum pâinea și cuțitul. Noi tăiem și spânzurăm. Nimeni și nimic nu va rezista furiei poporului sărăcit. E atât de simplu! Declarați-i pe dușmanii noștri dușmani ai poporului! Dușmanul e fiu de chiabur, rudă cu el, e exploataitor, e legionar, e liberal, e țărănist, tot aia e. Să fie lichidați! Acum ești asesor, reprezentantul clasei muncitoare în Tribunalul Poporului. Dă-i zece ani de pușcărie pentru cârtire și douăzeci pentru uneltire. La Canal cu ticăloșii și bandiții ăștia ce se împotrivesc luminoaselor idealuri. Să piară încercând să-și facă norma la săpat și dus pământ cu roaba. Asta presupune vigilență și fermitate revoluționară, tu Sorană!... Avem puterea. Miliția, securitatea și procuratura sunt la dispoziția noastră. Organele astea sunt obligate să urmeze indicațiile. Nu mai e ghilotina? Avem plutonul de execuție. Să-ți pui

toată baza în plutonul ăsta!

Avea fața vânătă și ochii roșii de ură, cum nu mai văzusem. Nici procurorul Goldstein nu-l egala în răutate pe românul nostru. Făcuse spume la gură. Tu Sorană, urmașii urmașilor bandiților ăstora să nu mai aibă ocazia să aspire la vreo funcție, la vreo supremație. Să se teamă de fermitatea noastră revoluționară generațiile viitoare... Vreau acum să revin, mai e o problemă pe care n-am abordat-o. N-am nicio scuză că am uitat-o. E numai vina mea, dar revoluționarii adevărați știu să-și facă autocritica. Să fiu iertat. Ce au zis francezii la revoluția lor e valabil și azi: libertate, egalitate, fraternitate. Le bagi proștilor în cap chestia asta și te duc până în pânzele albe...

Acum iar revin și zic: loviți fără milă în dușmanul de clasă. Îl iei cu duba pe burghez în miez de noapte din patul lui cu perne de puf, îl iei pe boier din conac și-i duci în lagăr, să trăiască în bordei. În locul lor vor locui secretarul și activistul de partid, omul de la miliție și securitatea, prietenii noștri care își dovedesc atașamentul. În iad cu intelectualii trădători, cu senatorii și academicienii. Vă promit că într-un an, maxim în doi vom avea academicienii noștri devotați, fii ai clasei muncitoare.

Sorana nu doar că se conformă indicațiilor nepotului ei ajuș mare și pe care-l idolatriza, ci avu inițiative remarcabile, excelând în demascarea dușmanilor partidului unic și-ai proletariatului. Contribui la formarea unor liste de suspecți care n-ar fi în ton cu noua ideologie și propuse în noile structuri de conducere oameni devotați, având grijă în primul rând să-și promoveze neamurile. Scursurile societății avură deodată acces la putere. Ele urmară întocmai indicațiile partidului unic. Se formă curând o adevărată încrângătură de oameni ticăloși ce deveni în scurt timp forța de monolit a partidului, forță conștientă de destinul

ei istoric, care acționează ca un singur trup în jurul genialului conducător de la Moscova, a tovarășului Gheorghiu-Dej și-a Comitetului Central. Această forță avu grijă să lovească necruțător în orice formă de cârtire, nu doar în politicienii vechiului regim. Curând oamenii cinstiți, care constatau că lucrurile sunt anapoda, deveniră oi negre, asupra cărora se acționează curajos, cu fermitate revoluționară, așa încât în scurt timp asemenea oameni, altădată cu inițiativă, modele de gospodari, fură loviți primii, provocând o năucire generală. Nu rămase indiferentă la această de necrezut schimbare nicio parte din amărății satelor, care fu inclusă în acel generos program de alfabetizare și culturalizare ideologică. Nu le era clar multora dintre ei de ce e nevoie de atâta violență pentru propășirea năimiților, nu li se părea corect nici să iei de la unii și să dai altora, ba nici leneșii nu fură prea încântați să li se dea pământ din moșia boierească. Asta însemna să se scoale de dimineață și să trudească, să are ogorul, să facă rost de semințe, să-l semene, să secere, treabă de care altădată se ocupa stăpânul. Tot așa și unii muncitori din fabrici și uzine, nu prea erau de acord cu entuziasmul ca proletariatul să ia asupra-și controlul fabricilor, căci conducerea unei uzine sau fabrici e o treabă dificilă, de om învățat. Așa că arestarea patronilor și a directorilor, a șefilor de secții și a administrației multora nu li se păru un lucru bun, dar valul era prea mare pentru a putea fi stăvilit, și oamenii se lăsară duși de curentul căruia nimeni și nimic nu i se putea împotrivi. Creștinii adevărați își transmiseseră unii către alții un soi de mesaj încurajator: E voia lui Dumnezeu, ce putem noi face?! Fură, desigur, și acei nebuni naționaliști, prea puțini la număr, unii dintre ei cu războiul făcut atât pe frontul din răsărit, cât și pe cel din apus, care se hotărâră să-și pună viața gaj libertății. Aceștia se retrăseseră în munți și formară firave grupuri

de rezistență, deloc însă de neglijat, cărora partidul le puse gând rău. Aceștia trebuiau degrabă lichidați de către forțele de securitate și de noua armată revoluționară.

Dictatura se folosi cu succes de mânia proletariatului asmuțit împotriva claselor exploatoare, declanșă o revoluție devastatoare care distruse ideea de proprietate privată în numele celei noi, colective. În opinia marxism-leninismului și a stalinismului biruitor, oamenii muncii devin proprietari pe mijloacele de producție și în același timp consumatori de bunuri. E și o lozincă ideologică pe care și-a însușit-o Sorana: Fiecăruia după muncă și necesități. Și nu doar că și-a însușit ideologia asta, dar i se pare atât de generoasă încât în multe situații o spune în loc de bună ziua, mai ales în întâlnirile de la ARLUS, afișând acea expresie de complicitate mult plăcută tovarășilor de luptă și idealuri. Iată câtă grijă au avut Marii Dascăli ai Omenirii față de om! Nu s-a mai pomenit vreodată de-a lungul veacurilor atâta generozitate, să fii un neisprăvit, un trândav și un ticălos și să ți se dea pâine, onoare și putere de către partidul unic! Păi da, că și la Biblie zice să-l hrănești pe cel flămând și să-l adăpi pe cel însetat. Fericiți cei săraci cu duhul... Ei, nici chiar așa; fericiți cei ce muncesc și-și câștigă traiul vieții cinstit, prin sudoarea frunții!

Noua ideologie, prinse oarecare rădăcini, își formă structuri, nu neglijează formarea unui rezervor de cadre la care avu acces doar calicimea, acum datoare până la moarte partidului unic, măcar că doar puțini sărântoci primiseră funcții, arme și puteri dincolo de înțelegere. Circula de-acum o vorbă: Să fii om al muncii e o mare cinste, să fii comunist e un corolar al vieții. Și nu puțină lume crezu în basna asta nenorocită.

INELUL DE LOGODNĂ

De când l-au arestat pe profesor, se întâmplă ceva ciudat cu mine. Am strania impresie că nu mai disting aparențele de adevăr, iar faptul ăsta îmi induce o stare de neliniște ce-și face apariția în valuri. Profesorul ar fi definit probabil starea asta de mizerie sufletească greața ce blochează accesul omului la libertate. S-ar putea desigur să exagerez punând într-o măsură atât de mare gradul meu de neliniște și agitație pe seama arestării sale; în mod evident, rațiunea îmi e întunecată de emoțiile pe care n-am învățat la timp să mi le stăpânesc, să mi le reprim.

Nu-mi place deloc că mă las dominat de sentimente. În urmă cu două săptămâni, când îl arestaseră pe farmacist, nu am reacționat mai deloc, probabil pentru că el era tânăr. După ce l-au anchetat și l-au torturat în beciul de sub școală, într-o noapte l-au legat cu o frânghie de picioare, l-au ancorat de o mașină și l-au târât pe șosea vreo câțiva kilometri, apoi l-au abandonat pe treptii casei părinților, care i-au descoperit identitatea după inelul de logodnă.

Nu m-a impresionat prea mult nici arestarea magistratului Iordache, nici a preotului Daniil de la Sfinții Apostoli, iar acum arestarea profesorului mă dase peste cap de tot, încât de fiecare dată când îmi aduc aminte mă ia cu leșin.

Dimineața, când am ieșit pe alee să merg la Institut, m-am pomenit înșfăcat de mâneca hainei și tras între boscheții ce talonează aleea.

– Azi-noapte l-au ridicat pe Căpcăun!... Duba neagră a sosit între două și jumătate și trei, mi-a șoptit Sorana, baba de la parter. Ce mă privești așa mirat? a ridicat vocea Sorana. Omul ăsta era un necugetat. Cârtea mereu împotriva noului regim. Alaltăieri, pe când stăteam la coadă la pâine, l-am auzit spunând că Marx era un jidov fără Dumnezeu, ca și Lenin, că învățătura ce o propovăduiesc ei e de la Mamona... Cică ținea un jurnal... Știi că ținea un jurnal?

– De unde să știu eu așa ceva, Sorana... Iartă-mă, sunt grăbit. Voi întârzia la serviciu.

– Stai, nu te grăbi. E important. Cum să țină ticălosul ăsta de om un jurnal în vremurile astea luminoase, un jurnal în care să împroaște cu noroi în noua ideologie, să denigreze învățătura Marilor Dascăli ai Omenirii!?

Era grozav de afectată. Da afară din ea toată ura ce se asimilase în sufletul ei la adresa dușmanilor noii ideologii, pentru că cu asta trebuia să se înceapă, cu lichidarea claselor exploatoare, a vechilor guvernanți și a elitelor.

Mă ținea zdravăn de mânecă, încât m-am smuls cu greutate din mâinile ei. În tramvai a început să mă neliniștească gândul dacă nu cumva Sorana îmi sugera că, dacă țin cumva un jurnal, mă aflu în mare pericol. N-ar fi exclus să știe ceva despre notițele mele. În urmă cu câteva luni, când am fost bolnav, i-am dat o cheie de la apartament, pe care nu mai știu dacă mi-a înapoiat-o. Poate că da, și n-ar trebui să-mi fac atâtea griji.

Într-o zi profesorul mă invitase la el acasă. Știa că lucrez în cercetare și dorea să-mi vorbească, iar eu m-am lăsat convins de curiozitate și am acceptat să-l vizitez. Trăia singur cuc. În cele patru camere avea doar un motan și două păsări de colivie. A dat pe rând drumul stururilor și-a făcut lumină. Pentru câteva clipe i-am văzut chipul străluminat de razele soarelui după-amiezii. Îmi plăcea figura lui veselă, de om distins, cu zâmbetul enigmatic și înclinația spre ironie. Era convins că lumea s-a reîntors la primitivism, iar dimensiunea ei cea mai evidentă era bestialitatea.

– Totuși, nu înțeleg rostul torturii. Pe toți, dar absolut pe toți cei arestați îi torturează, obligându-i să mărturisească fapte pe care nu le-au comis niciodată, și cei mai mulți dintre anchetați sfârșesc prin a fi de acord cu torționarii, că sunt dușmani ai poporului, niște criminali odioși. Noul sistem vrea cu tot dinadinsul să pătrundă în ființa omului, până în intimitățile lui cele mai tainice. Și dispun de metode s-o facă... Nu pot pătrunde însă în tăcere. N-au găsit metode să afle ce e dincolo de ea.

A zâmbit de mirarea mea.

– Nu-ți spun asta să te amuzi sau să te sperii, ci să te aperi, să găsești în dumneata energia necesară să-ți duci proiectul de cercetare până la capăt.

Nu-mi spusese că ținea un jurnal și eram aproape convins că Sorana îmi transmitea un mesaj mascat al securității de un cinism și o perversitate nemaipRACTICATE. Trebuia să fiu atent la ce vorbesc cu Sorana, dar mai ales să am grijă să nu mă surprindă scriind în Jurnal.

Eram copleșit de o solidaritate dureroasă cu profesorul, gândindu-mă că la vârsta lui înaintată metodele de care îmi vorbise aveau să-i transforme revolta într-un rug de suferință.

Îl cunoscuse pe unchiul meu Lionel, cu care fusese coleg de liceu, numai că în vreme ce el a urmat filosofia, Lionel studiasse dreptul și se făcuse avocat. Nu avea o impresie prea bună despre unchiul meu, pentru că își părăsise patria într-un moment în care ea avea cel mai mult nevoie de intelectuali, de energia lor. Apoi cum să-și lase singură casa, să o părăsească, să-i bage comuniștii în ea niște politrucii... Nu știu ce-mi mai spusese, dar îmi aduc aminte că nici Lionel nu gândea prea diferit, numai că era mai pragmatic. Își lăsase vila din Grui surorii sale Cristina, care avea o puzderie de copii, iar micul său apartament de taină din Rozelor mi-l încredințase mie, ca să nu stea tablourile și cărțile din salonaș singure, să am grijă de papagali.

M-am întors târziu de la Institut. Îmi propusesem s-o evit pe Sorana, pentru a nu mă iscodi, dar în același timp doream s-o întâlnesc pentru că îmi făcusem un mic plan de diversiune ca să scap de ochii nevăzuți care cercetează națiunea. Într-un fel regretam că îmi venise ideea de a ține un jurnal, care acum mă pune în dificultate. Aveam destulă treabă la Institut. Tocmai fusesem promovată adjunct al șefului de secție. Ce nevoie aveam eu să țin un jurnal, să duc o viață dublă? Apoi, de felul meu sunt cam limbut și în cele din urmă vreun coleg tot are să afle chestia asta și voi fi demascată. Nu-mi e totuși clar dacă mă voi hotărî în cele din urmă să scap de Jurnal și de mine însumi, dacă sunt în stare să mă abandonez. Nu-mi este indiferent nici cum vor proceda când vor veni să percheziționeze casa și să mă aresteze. Mai mult mă tem de tortură. Nu suport durerea fizică de niciun fel. Încă din copilărie, dacă mă loveam de ceva, dacă mă înțepam în talpă în vreun cotor de iarbă, urlam așa de tare că-i îngrozeam pe cei din jur. Îmi mai reproșez că sunt de-o sinceritate aproape prostească și am prea mare

încredere în oameni. Constatarea aceasta n-a întârziat să-și facă efectul. Odată cu trecerea timpului, m-am izolat de oameni, de colegii de serviciu, de cunoștințe, de rude și de prieteni, pentru că ei sunt cei dintâi care au acces la viața noastră intimă, sunt primii prin care se scurg către noile autorități informațiile. Dar izolarea oare nu acuză? Ce am eu de ascuns lumii, de ce viața mea trebuie să fie secretă? De ce să fiu altfel decât ei toți? Suspiciunea aceasta va căpăta cu timpul tot mai multă substanță, până ce va deveni generală. Și deodată îmi trece prin gând ideea aceea trăsniță, de care n-am cum scăpa, de a scrie în Jurnal toate chestiile astea, tot ce mi se întâmplă și se petrece în jur, tot ce mă frământă, problemele vieții mele intime, pe care nu le pot striga în gura mare. Știu că ne e interzisă chestia asta, dar poate tocmai de aceea simt o plăcere uimitoare de a fi măcar la mine acasă eu însumi, omul sincer de altădată, care nu face concesii ticăloșiei. Curajul acesta nebunesc îmi creează o stare de bună dispoziție, uit că mi-e frică, nu mai țin cont că uneori mă înspăimântă gândul că mă vor aresta, că nu suport durerea fizică în cazul torturii.

Sună telefonul. Tresar de parcă l-aș auzi pentru prima dată. E desigur Tinel, fostul meu coleg de la secția de viviere. El mă sună de fiecare dată la ora asta, iar acum e 5 fix după-amiază. Cu el am cutreierat veri de-a rândul câmpurile și bălțile în căutare de indivizi necesari cercetării – broaște, mormoloci, șerpi, lipitori și alte viețuitoare acvatice, pe care le supunem mai apoi experimentelor de tot felul: le bombardăm cu diferiți reactivi și substanțe nocive, le disecăm și le cercetăm sub microscop. El e poet și-mi recită mereu din poemele sale revoluționare, iar eu, pentru a nu pierde un prieten, îi laud talentul.

– Unde naiba umbli, omule? Te caut de două zile și

nu reușesc să te gădesc.

– Cum adică mă cauți de două zile? Am fost tot timpul acasă sau la Institut.

– Lasă asta. Ascultă cu atenție versurile pe care ți le citesc și spune-mi dacă sunt bune. E un concurs național de creație. Vreau să tipăresc o carte.

– Sunt bune, desigur. Dă-le drumul!...

– Bine, dacă zici tu, le tipăresc... Ia spune-mi ce mai faci tu în cămăruța aia de la etajul opt, ce mai clocești acolo în vreme ce ascuți muzica aceea miraculoasă de Brahms? Stai izolat și cugeți fără să spui nimănui nimic. Azi-mâine vom afla din presă că ai devenit celebru. Apropo, mai ții jurnalul ăla? Ce-ai mai scris în el? Știi că toți intelectualii arestați în ultima vreme țineau câte un jurnal pe care, de regulă, îl aveau ascuns sub dușumeaua de sub pat?

Mă uluia. Nu cred să-i fi spus vreodată că țin un jurnal. Probabil îmi încerca vigilența.

– Nu țin niciun jurnal, am ripostat eu. De unde ai dedus tu că țin un jurnal?

– Nu mi-ai spus tu în vreme ce ne aflam la iaz că vine o vreme când libertatea de exprimare va fi interzisă și omul va dori să-și noteze într-un jurnal dilemele existențiale, iar chestia asta îi va fi interzisă?

– N-am spus niciodată așa ceva. Te rog nu mai vorbi cu mine prin telefon asemenea tâmpenii dacă ții cu adevărat la prietenia noastră.

– Mi-a plăcut totdeauna felul tău direct de a fi. Ce să-ți spun: dacă aș fi în locul tău și aș avea un jurnal, l-aș distruge imediat.

– Ești un ticălos, Tinel! Dracu să te ia cu insinuările tale idioate cu tot! i-am strigat eu în aparat și am izbit cu receptorul în furca telefonului.

Probabil nu fusesem destul de prudent, poate că într-

adevăr îmi voi fi spus ceva de Jurnal. Mă compătimeam pentru imprudența mea și-mi făceam tot felul de griji, pe care mai înainte nu le aveam. Dar dacă Tinel e un fir deghizat al securității? Nu mă ferisem niciodată prea mult de el, pentru că nu l-am crezut capabil de o asemenea ticăloșie, mai ales că îmi vorbise cândva de un văr de-al său care se înrolase în detașamentele de rezistență anticomunistă din munți. Cu atât mai mult îmi părea curios să constat că în poemele sale glorifica puterea sovietică eliberatoare și comunismul, măcar că, altfel, poeziile lui revoluționare, cele mai multe caraghioase, puteau fi un paravan, o platoșă a existenței sale refulate.

Pun ibricul să-mi fac obișnuita cafea de după-amiază. Curând aromele cafelei umplu casa și încep să uit convorbirea cu Tinel. Schimb discul din pick-up cu un altul, la întâmplare, și-o unduire superbă de sunete îmi readuc în minte imaginea pădurii de fagi prin care alergam nestingherit în verile acelea de neuitat când îmi petreceam vacanța la gospodăria bunicilor de la poalele Făgărașului. Nu știu ce se cântă, dar eu mă simt ușor și liber, în acea stare de levitație divină de care atât de rar mă las cuprins.

Simfonia era pe terminate când a sunat Daria. Ea sună totdeauna la șase fix, iar acum era șase fără zece. De ce oare? Să nu fie ea? Am lăsat telefonul să sune cât o vrea. Am gustat cafeaua fierbinte pe ultimele acorduri ale muzicii și în sunetul tot mai insistent al telefonului. Daria era noua noastră angajată în secția de biocel, iar de când aflase că-mi place muzica simfonică și am o colecție de discuri de muzică clasică, nu mai înceta să mă roage s-o invit la mine. Îi răspund invariabil că n-o pot primi în deranjul apartamentului meu. Constatasem că era inteligentă și simpatică, dar eu aveam altceva de făcut decât să mă încurc cu o fată dornică probabil să se mărite. Am acceptat totuși

să facem schimburi de discuri, ba o dată am însoțit-o la un concert simfonic, pentru că un unchi de-al ei, care cânta în orchestră, ne făcuse rost de două bilete gratuite. De fiecare dată când mă sună la telefon, mă roagă să-i pun să asculte Brahms, preferința noastră comună.

De data aceasta era altceva. Vocea ei nu mai era cea de altădată, era agitată. Se întâmplase ceva grav cu ea.

– Vreau să te văd negreșit. Trebuie să mă consult cu tine într-o problemă importantă. Explică-mi cum pot să ajung la tine.

– Daria, cum să-ți spun... Aici la mine e dezordine... Îți propun să ne vedem pe Splai la Cele-Trei-Violete, unde ne-am întâlnit când am mers împreună la concert.

– E chiar mai bine așa. Ia-ți cu tine umbrela, a început să plouă.

Nerăbdarea ei mă neliniștea. Era destul de previzibil ce urma să-mi spună și-mi părea rău pentru ea.

Când m-a văzut, a început să alerge spre mine. Își freca mâinile agitată.

– Astă-noapte l-au arestat pe unchiul meu din Oradea, așa fără nicio explicație. Tata crede că îl vor aresta și pe el în curând. Celălalt unchi al meu, Apostolache, l-a sfătuit pe tata să plece de acasă. Eventual să se refugieze în străinătate. Dar unde să plece, domnule? Granițele sunt de patru luni închise...

Am cuprins-o de după umăr și-am strâns-o cu putere de braț. I-am propus să ne plimbăm și-am luat-o ușor spre aleea ce duce spre lac.

– Dacă se va dovedi că a simpatizat cu legionarii, tata va fi condamnat la cel puțin zece ani de închisoare. Tu îți dai seama ce se întâmplă în țara asta?

– E o situație grea, totuși să ne păstrăm calmul. E acum un puseu al arestărilor și judecăților sumare, dar

curând se va termina... Își vor face hatârul și vor înceta. Li se va face greață de atâta omor și sânge.

Daria s-a oprit o clipă și m-a privit speriată.

– Așadar, confirmi și tu temerea mea? Doamne Dumnezeule, ce-o să ne facem, ce-o să se întâmple cu noi? Mama a început să arunce din casă corespondența de familie. A distrus felicitările primite de sărbători. Cred că unele dintre ele erau de la Garda de Fier.

Ne-am plimbat o vreme prin parcul cu platani, evitând să intrăm în luminile Terasei. Răsărise, mare, o lună nouă, a destinului, iar briza înserării încrețea ușor oglinda lacului, în care ne-am privit chipurile întunecate. Ne-am îndepărtat apoi și curând am auzit susurul iazului, mișcarea lină a apei ce lovea ierburile ale căror tulpini se îndoiseră sub greutatea spicelor și atârnav în apă. Când Daria s-a mai liniștit, am condus-o acasă și-am revenit în Splai pe cealaltă parte a lacului. Printre grilajele porții înalte de fier forjat am văzut în grădina din spatele casei movila de cărți, de scrisori, de reviste, de ziare și tot felul de documente incriminatoare căreia locatarii îi dăduseră foc. Tocmai plouase și un fum înecăcios se prelingea pe pământ ca un strigăt de durere. Focul ardea mocnit, doar din când în când din movila cenușie izbură câte o flăcăruie din vreo filă de carte ce se lăsa mai ușor mistuită de focul menit să înlătore urmele unei posibile colaborări, ale unei posibile simpatii.

Trecuseră trei săptămâni de la întâlnirea mea cu Daria, iar pe tatăl ei încă nu-l aretaseră. Convenisem cu ea să nu discutăm unul cu celălalt la Institut, să nu ne mai telefonăm pentru a nu da naștere la suspiciuni. Tinel însă a continuat o vreme să mă sune acasă, să-mi citească din poeziile sale revoluționare și să facă glume proaste. N-a mai pomenit nimic de Jurnal, dar continua să mă sune la cinci fix. Își

găsise teme noi de conversație: Ce părere ai de lucrările Plenarei Comitetului Central? Ce efecte crezi că vor avea asupra țării naționalizarea și colectivizarea agriculturii? Am dedus că era o bestie și-am scos din priză telefonul. De atunci dorința mea de comunicare a scăzut mereu, până ce a dispărut în totalitate. Îmi părea rău, regretam momentele acelea când mă suna Daria și mă ruga să-i pun să asculte una din simfoniile lui Brahms.

A fost perioada în care m-am gândit obsesiv la ce va urma și, cu cât mă frământam mai mult să descopăr cursul ulterior al evenimentelor, mi-am dat seama cât de mult se deosebeau previziunile mele de ce se întâmpla în realitate. Ceea ce era evident pentru toți era tăcerea aproape generală ce se instalase în marele oraș. Mă uluia că până ce și duba neagră cu care se făceau arestările sosea și pleca în tăcere, pentru că cei ridicăți nu protestau, acceptau să urce de bunăvoie în mașina morții.

E un mecanism prea complicat să-l pot pricepe rațional, iar intuiția mea e blocată de uluire. Ce mă inhibă însă mai mult sunt acuzațiile de tot felul, care de multe ori nici nu mai sunt formulate cu claritate; se înțelege de la sine o anumită vină, tot așa precum lucrurile există în sine.

Iată, acum când stau în fotoliu și privesc portretul unchiului meu Lionel de pe birou, îmi dau seama cât îmi e de greu să îmi fac o părere clară dacă pe înfățișarea chipului său s-ar afla vreo trăsătură cât de vagă a trădătorului de patrie fie ea în viziunea profesorului, fie în cea a autorităților, căci uitându-mă la el, la chipul lui brav, îmbrăcat în costumul impecabil, cu cămașa albă și papionul strălucitor, cu privirea caldă, pătrunzătoare și ușor ironică, nu văd ce i-aș putea reproșa, poate unda de orgoliu a tânărului avocat în plină afirmare ce se duce la bară ținând în mână un cod de

legi, hotărât să se bată pentru dreptate. Și totuși, rotindu-mi privirile mai atent prin camera aceasta, în care prea rar pătrunde soarele, descopăr deodată lucruri care parcă nu ar fi fost acolo dintotdeauna. Pe peretele din dreapta de la intrare văd crucea și candela bunicului Grigorie, aduse aici de către Lionel după moartea lui pentru a le avea ca moștenire și a-i purta noroc. Cândva aceste obiecte sfinte avuseseră rolul lor într-un eficient ritual, iar acum probabil mă ocrotesc și pe mine, măcar că eu am uitat de mult de existența și rostul lor. Pe același perete sunt cele patru tablouri pe care Lionel mi le-a lăsat în grijă – un Țuculescu superb, un tablou de Iser din perioada luminoasă, un Matisse și, în sfârșit, Renoir-ul la care ținea atât de mult unchiul meu. De partea cealaltă e sofaua, secretiera și depozitul de discuri cu muzică simfonică și corală, apoi e scrinul masiv, ferecat în arabescuri de argint și alamă, în care n-am avut curiozitatea să caut vreodată. Tot acolo, pe aceeași parte cu scrinul e un corp de bibliotecă cu șase rafturi, cu destul de puține cărți, câteva tomuri de legi, cărți de beletristică și filozofie răsfirate pe mai multe rafturi. Pe raftul al patrulea, ca o ironie, e o singură carte: Procesul lui Socrate, în limba greacă. Mai sunt acolo o statueta antică, probabil o Veneră, și câteva bibelouri de porțelan de Boemia despărțite de o sabie a dreptății. Mă uit la toate acum și sunt mirat că lucrurile astea pline de viață nu mi-au atras vreodată atenția în mod deosebit, nu mi-au stârnit curiozitatea. Ele existau acolo pur și simplu, în chip firesc, doar din când în când mi se părea că din ele se degajă un murmur ciudat, asemeni unui fior ce te cuprinde vara pe malul lacului când briza înserării îți mângâie fața și ridică în slăvi ofrande de miresme din ierburile răscoapte.

În ultima vreme m-a durut mereu capul, iar de câteva zile alături de migrene au apărut senzațiile de vomă și amețelile, încât nu mai știu exact ce se întâmplă cu mine. Ar trebui să-mi fac un ceai și să iau pastilele. Sau ce altceva pot să fac?

Mă scol cu greutate din fotoliu, dau scrinul la o parte, desfac cu grijă dușumeaua și scot Jurnalul, cuprins de o poftă nebună de a scrie în el. Doamne, ce idee idioată să-l distrug, să-l pun pe foc să-l mistuie flăcările. Cum adică, să-miucid în felul ăsta nesăbuit spiritul?...

Se făcuse târziu, am luat lodenul pe mine să ies în parc, să mă mișc, să iau aer. La trecerea străzii, aruncându-mi privirea spre Grădina de Vară, mi s-a părut că-l zăresc pe Boran, fostul meu șef de secție, cu care intrasem cândva în conflict pentru că el susținea că cercetările se fac în echipă și rezultatele aparțin echipei, numai că el făcea referatele și comunicările în nume propriu, însușindu-și paternitatea rezultatelor cercetărilor. Fusese propulsat pe postul acela pe linie de partid, datorită acestor merite, iar eu, cum nu eram membru, nu aveam dreptul să semnez referate și să susțin comunicări științifice. Întâmplarea a făcut să se îmbolnăvească de o boală incurabilă și a murit în nicio săptămână după ce a fost operat. Îmi părea straniu să-i revăd silueta mai de fiecare dată când urcam sau coboram din parc, trecând ursuz pe aleea ce duce spre Institut. Tocmai îl făcuseră membru corespondent al Academiei, moment din care devenise tot mai orgolios și mai infatuat, posedat de o autoritate brutal-vulgară. Nu m-am dus ostentativ la înmormântare, iar mai târziu îmi păruse rău că l-am sancționat astfel, dar încercam și satisfacția că se ivise prilejul să-mi manifest ostilitatea față de îngâmfarea lui tâmpă. Mă satisfăcea că-i revedeam trecerea agale,

de om neliniștit și nesigur pe propria lui viață, cea care a fost și s-a consumat atât de repede. Și-n vreme ce mă gândeam, cu zâmbetul amar, mi-am întors privirea să-l mai cercetez încă o dată, dar nu mai era, doar poate umbra lui subțire, ce a dispărut în curând și ea. Evitam mereu aleea aceea, pe care mergea el la Institut, și înainte de moartea lui Boran și acum, ca și cum m-aș fi putut contamina de spiritul lui malefic și eram fericit că-i jucam încă o dată o festă, ca atunci când în rapoartele mele îi introduceam câte o dată anapoda, pe care mai apoi se străduia zadarnic să-i găsească locul, să o interpreteze, iar orgoliul lui de om prost îl oprea să vină la mine să mă întrebe, să-i explic, să clarificăm inadvertența.

Am constatat curând că ajunsese sub mica și sumbra colină pe care se află mesteacănul, copacul meu de taină. De fiecare când vin aici, uit că sunt singur, uit că mă doare cumplit capul și că visez noaptea câini spintecați și pisici jupuite. Aici e altarul spiritului meu liber. Și în vreme ce urc colina, această mică Golgotă a fericirii, simt cum întreg copacul se umple de un fior fierbinte, tot așa cum o câmpie roditoare primește și lasă să treacă printre ogoarele sale apele unui fluviu. Mesteacănul rămâne mereu același, cu coroana lui stufoasă, cu crengile ușor aplecate de greutatea mugurilor și a frunzelor, printre care privesc lumina de aur a apusului. Îl salut în șoaptă, ca de obicei, dar parcă mai încet ca altădată. De mult nu mai am curajul să vorbesc, nici măcar cu copacii, cu voce tare. Mesteacănul însă știe, e îngăduitor și-mi împărtășește de fiecare dată tainele cu un licărit ușor de frunze, cu un tremur asemeni unui murmur, alteori mișcându-și agitat ramurile, ca și cum ar fi răvășit de furtună. Mă apropii de el, îi ating tulpina cu palma și-i simt șuvoiul de sevă ce-i caută frunzele. Îl îmbrățișez și-mi reazem obrazul de tulpina lui. Constat

că ceva nu-i în ordine. Cineva i-a văruit tulpina, de parcă scoarța lui minunată n-ar fi fost destul de albă. Ramurile i se mișcă ușor în semn că asta e, așa e lumea. Ce să-i faci. Fii binecuvântat!...

La întoarcerea spre casă, cum am intrat pe Splai, am simțit în nări mirosul înecăcios de fum ce se prelingea peste tot pe pământul reavăn și străzile pietruite. Mai la fiecare curte sau grădină ardea o movilă de cărți și reviste, de scrisori și documente, de icoane și tablouri, între care se afla probabil și vreun jurnal, toate interzise de noile autorități. Am tresărit deodată de-o bănuială: Nu cumva am uitat Jurnalul pe masă și nu l-am pus la locul lui sub scrin și podea la plecarea de acasă? Asta mi-ar mai fi lipsit, să între Sorana sau altcineva în lipsa mea în casă și să descopere Jurnalul, ca viața mea să fie compromisă.

Inima a început să-mi bată năvalnic. Tot corpul mi s-a umplut de o căldură ce parcă nu-mi aparținea mie, ci unei lumi întregi care a renunțat să-și mai cultive spiritul.

NEBUNI SINUCIGAȘI

În reclamația făcută de către tovarășul său de schimb, deocamdată simplu aspirant al intrării în rândurile membrilor partidului unic, erau făcute precizări de necontestat. În consecință, Inochentiu se dovedea a nu fi chiar atât de inocent pe cât o arăta numele de sorginte nobilă, însoțit de acel orgolios Augustus, de neconceput într-o epocă a viziunii engeliste. În dulăpiorul din cabina fochiștilor, Inochentiu păstra trei cărți cu desăvârșire interzise, pe care le citea desigur în timpul serviciului. Prima se numea *O călătorie de la pământ la lună* a unui oarecare francez cu viziune dușmănoasă pe numele său de Jules Verne, a doua purta titlul *Cântece de vitejie* a unui naționalist periculos din Ardeal refugiat în capitală pe la 1900, iar cea de a treia (ce imprudență!) se intitula nici mai mult, nici mai puțin decât *Viețile Sfinților*, carte cu conținut mistic în tălmăcirea din greacă a unui sihastru de prin părțile Moldovei. Și-alături de aceste cărți cu conținut profund reacționar niciun Manifest al Partidului Comunist,

nicio broșură editată de ARLUS, nici măcar un număr din Scânteia cu lucrările Plenarei CC al PCUS, privitoare la marile succese ale popoarelor sovietice la reconstrucția țării, la îndeplinirea mărețelor sarcini și idealuri revoluționare, întrucât capitalismul și imperialismul mondial au ajuns de acum în faza de putrefacție. Acuzat mai întâi de deținerea și propagarea unor materiale dușmănoase, apoi de trădare a intereselor confrăților proletari, Inochentiu a fost arestat și judecat de către Tribunalul Poporului în regim de urgență, condamnat mai apoi la zece ani de muncă silnică și trimis la Canal, cu mențiunea expresă: Reeducare. Munca disciplinată, foamea, setea, frigul alături de însușirea teoriei marxist-leninist-staliniste constituie calea cea mai sigură de îndreptare a unui om ca Inochentiu, îmi explică Sorana, care participase în calitate de asesor la „rezolvarea” cazului, cu precizarea că n-a văzut în viața ei un proscris care s-o contrarieze în așa măsură prin comportamentul său paradoxal. Dacă mai toți anchetații ajunși pe banca Tribunalului Poporului afișează acea atitudine umilă, fiind dispuși să coopereze cu anchetatorii și jurații, recunoscând toate acuzațiile, evident cele mai multe necomise, numai spre a-și ușura suferințele fizice, dumnealui, Augustus Inochentiu, fochistul de la Institutul de Cercetări Biologice, a luat de la început acea atitudine sfidătoare față de anchetatori și completul de judecată, total nefirească și dăunătoare unui dușman al poporului, ba, ca rezultat al lecturării acelei cărți mistice, în timpul pronunțării sentinței, fochistul avea fața străluminată de-o bucurie stranie a suferinței, întocmai cum citise el despre primii creștini persecutați, care primeau cu seninătate schingiuirile și moartea, convinși că credința în Învierea lui Cristos îi va mântui. Un membru al clasei muncitoare, crede Sorana, pentru asemenea fapte ar fi scăpat cu cel mult patru-cinci ani de pușcărie sau ar fi fost încadrat

într-o fermă de stat la muncă normală, or Inochentiu și-a agravat singur situația, arogându-și statutul de martir, al omului care n-a fost părăsit niciun moment de credință și demnitate. Păi, dragul meu, credința și demnitatea sunt lucruri la care *Omul Nou* trebuie cu necesitate să renunțe din capul locului, pentru că ele se află în antagonism cu teoria engelistă a eliberării omului de obscurantism, de dorința lui de a fi liber și a dispune de putere...

Tot ce-mi spune, cu entuziasm, Sorana în calitatea ei de asesor al Tribunalului Poporului nu prea mă interesează. De aspectele astea se vor ocupa probabil cândva istoricii, dacă va exista vreodată un astfel de cândva. Pe mine mă frământă faptul că, în urmă cu vreo două luni și jumătate, pe când Augustus Inochentiu fusese delegat al Organizației de Bază din partea proletariatului să asiste la lucrările sesiunii de comunicări științifice a secțiunii Biocel și un profesor universitar remarcase studiul meu *Handicapul ființei*, fochistul a insistat să-i dau sau măcar să-i împrumut o copie a lucrării mele sub pretextul că îl interesează tema tratată. În zadar am încercat să-i explic trimisului BOB la sesiunea noastră de cercetări că lucrarea cu pricina e un studiu destinat oamenilor de știință, că dumnealui, Augustus Inochentiu, a insistat să-i dau lucrarea „măcar așa de curiozitate”. Mi-am închipuit atunci că Inochentiu îmi cere spre lectură acest studiu fie să epateze în fața colegilor, fie să înțelegem noi, oamenii de știință, că proletariatul va prelua curând controlul și asupra acestui domeniu de activitate la care el, proletariatul, n-a avut acces până acum, dacă nu cumva fochistul voia să-și satisfacă pur și simplu un moft. Îl întâlnisem de câteva ori în subsolul clădiri unde avem vivierele cu materiale vii de cercetare și se oferise să aibă grijă de vietățile de acolo. Mă saluta cu respect, deși era mai vârstnic decât mine, ca în cele din urmă să-mi devină

simpatic. Delegarea lui la simpozion am socotit-o drept o problemă de circumstanță, așa că m-am lăsat convins de rugămințile lui și i-am dat să citească studiul cu pricina, pe care, evident, fie că a uitat, fie că își imagina că i-l făcusem cadou, nu mi l-a mai înapoiat. Acum mă chinuia gândul că, devenit indezirabil, lui Augustus Inochentiu i s-ar putea cere detalii privitoare la lecturile dumnealui preferate și relațiile ce le-a cultivat până în momentul căderii sale în dizgrația organizației și a superiorilor care muncesc pentru crearea noii societăți, o societate purificată de elemente retrograde ticăloase. Pentru că eu ridic problema: dar dacă atitudinea de sfidare a anchetatorilor și a completului de judecată e doar de fațadă, dacă nu cumva Inochentiu bravează în victimă, iar „demnitatea” de care-mi vorbea Sorana nu e și ea una de circumstanță: Astăzi vreau să fiu sau măcar să par erou, mâine vedem noi ce va mai fi. Și-atunci, în eventualitatea acestui mâine, când rezistența trupului maltrat al lui Augustus va ceda, omul va implora clemență și-și va aminti, în vreme ce va fi bătut cu vergile ori i se vor smulge unghiile, că a solicitat spre lectură studiul cercetătorului Pompiliu Dascălu *Handicapul ființei*, cu care, culmea!, se identifică întru totul. În cazul ăsta, prin simpatie, voi fi chemat să dau explicații, ba aș putea fi acuzat că scrierile mele au un rol profund imoral, deci negativ asupra membrilor societății. În asemenea situații, operele ingrate vor fi arse împreună cu alte sute de mii de asemenea cărți și documente dușmănoase în movila din Piața Independenței, iar autorul va fi destinat dispariției.

Încerc o senzație ciudată când mă gândesc la o posibilă dispariție, și-au fost atâtea în ultima vreme. De aceea o discuție cu Sorana e un bun prilej pentru a vedea în ce direcție evoluează lucrurile. Numai că adesea, când o

întreb ce noutăți mai are de la Comitetul Regional sau de la Tribunalul Poporului, ea ridică din umeri de parcă ar vrea să spună: De unde să știu eu?, măcar că activista ARLUS știe foarte bine tot ce se întâmplă în țara asta și în lume. După o îndelungată tăcere, vine uneori și răspunsul.

– Domnule, după război s-au înmulțit bandele criminale. S-a umplut țara de hoți și de bandiți, de jefuitori de tot felul. Închipuie-ți, săptămâna trecută o bandă de asemenea jefuitori au furat un tanc de la tovarășii sovietici pentru a evacua spărgătorii Băncii Naționale, de unde au sustras sute de milioane și lingouri de aur din rezerva de stat. Ce să-ți mai spun de bandele criminale din munți care au atacat o unitate militară de pe lângă Făgăraș, de unde au acaparat o mare cantitate de armament și muniție. Tot grupurile astea de bandiți răspândesc în teritoriu materiale ostile revoluției proletare, care îndeamnă lumea să li se alăture luptei lor drepte, pretinzând că ei „își apără sărăcia, și nevoile, și neamul”. Câțiva dintre ei au fost capturați și executați...

– Și de ce nu se dau cazurile astea la gazetă sau la radio să știm și noi, tovarășa Sorana?

– Păi se dau, dar se pare că nu citești presa nouă, n-ai în casă radio. Nu prea ești în regulă cu sursele de informare-documentare...

– Am auzit că ar fi și altfel de nebuni în societate, am încercat eu s-o dreg, ca să-i dovedesc Soranei că nu sunt chiar un neinformaț. Ce e cu sinuciderile alea în serie de care vorbește Europa Liberă?...

– Și, mă rog, de unde știi matală că vorbește de ele Europa Liberă, tovarășu Pompiliu? m-a apostrofat Sorana. Bagă de seamă ce și cu cine vorbești. Mi-ar părea rău să te văd într-o bună zi după gratii.

Spiritul ei matern se manifesta din nou. Constatam ce mare favoare mi se acordă să am în Sorana un înger păzitor, care să-mi furnizeze în același timp informații ce mă pun la adăpost de eventualele deviații ideologice.

– Ei, am insistat, ce-i cu nebunii ăștia sinucigași?

– Ce să fie. Și-au pierdut mințile și gata.

– Așa, din senin?

– Păi nu chiar din senin. De pildă, proprietarul fabricii de mașini din Gorgani s-a aruncat de la etajul cinci pentru că i s-a pus în vedere să pregătească unitatea în vederea trecerii ei în folosul poporului...

– Dar până acum în folosul cui a fost? am îndrăznit eu s-o contrez pe tovarășa asesor.

– Păi era proprietatea capitalistului Sergiu Iordache, exploatator nemilos al clasei muncitoare...

– Așa...

– Un proprietar de bancă și-a pus capăt zilelor în ștreang, un oarecare Alexa Țuțui, mare proprietar de terenuri, a dat foc conacului și s-a aruncat în flăcări. Dar cazul pe care l-am detestat toți din ARLUS a fost acea idee năstrușnică a colonelului de la Trei Roșiori, Puiu David, care s-a spânzurat în chiar sediul securității după ce și-a făcut ștreang din cămașa ce o avea pe el...

– Nu-i înțeleg deloc pe acești oameni. Să-și ia viața pentru că li se spune că avuțiile aparțin poporului.

– Stai să vezi, există și altfel de nebuni, și ăștia nu-s puțini. Sunt oameni foarte înstăriți, de-dreptul iresponsabili, care își ascund bogățiile în te miri ce văgăună, sapă ascunzători, le pitesc în grote sau prin râpele din codru, în speranța că revoluția noastră va eșua, iar ei își vor recupera bogățiile. Procurorul Silviu Burnete numește acești indivizi cârțițe nelegiuite. Unor asemenea făptași le spune pilda: Până acum v-ați făcut averi pe pământ, de acum

veți avea timp să vă faceți comori în ceruri. Chiar zilele trecute Tribunalul Poporului a judecat un asemenea caz de sabotaj de o mare gravitate. Este vorba de cazul boierului Nae Scurtu de undeva de prin părțile Târgoviștei. Să vezi, după ce omul ăsta ticălos și-a lăsat moșia în paragină pe motiv că tot nu i-ar ajunge recolta obținută pentru a achita cota către stat, a avut tupeul să ascundă într-o șiră de paie două tractoare și o batoză, desigur și el cu gândul ascuns că revoluția noastră va eșua, iar el își va relua activitatea de exploatator. În ideea asta a săpat în crângul de lângă conac o groapă uriașă, un fel de buncăr din beton armat în care a băgat tot felul de lăzi și cufere ferecate pline cu cărți și documente vechi, cu acte de proprietate, diplome și decorații, tablouri scumpe, bijuterii de familie, ba și o pecete cu blazonul casei boierești... Noroc cu vigilența proletară, care l-a depistat la timp și l-a dat pe mâna justiției proletare. Și ca acest exploatator ticălos sunt sute și mii, măi Pompiliu dragă. Ei, nici acum nu-ți este clar de ce clasa boierească trebuie să dispară și să vină în locul ei o alta care să ne ajute să înaintăm pe cale dreptății și echității sociale? Ține minte ce-ți spun! De acum înainte tot ce se va înfăptui în țara asta își va avea izvorul în învățătura Marilor Dascăli.

– Marilor Dascăli ai Omenirii.

– Bine-nțeles.

– Și cu boierul în cauză ce s-a ales?

– Cum ce s-a ales? Tribunalul Poporului a hotărât să-i dea douăzeci și cinci de ani de temniță grea. Îi vor putezi oasele în pușcărie.

– Iată, tocmai am început să înțeleg, tovarășa Sorana, m-am oficializat eu. Dar cu Tase Izgonitul cum a fost? Am înțeles că omul ăsta era un fenomen.

– Un fenomen pe dracu! Un pârlit de negustor

ambulant care toată viața nu și-a dorit altceva decât să fie băgat în seamă, voind să pară persoană importantă. Îl mânca limba. Mai bine era pentru el să-l fi mâncat în cur. Pretutindeni în drumurile sale comerciale afirma cu dușmănie că lumea își va întoarce fundul către ideologia și emfaza proletară cât de curând, ba încă vor fi cu acest prilej și unele fâsâieli nu tocmai plăcut mirositoare ca ideologii proletari să strâmbă din nas și chiar să strănute, ca mai apoi să se dea pe față prostia lor. Un neghiob de om. Nenorocul lui a fost să întâlnească într-o seară, pe când revenea în oraș cu marfă, din pribegia lui peste Dunăre, o patrulă mixtă, Izgonitul n-a oprit la prima somație și-a fost ciuruit de gloanțe...

– Asta voiam să te întreb. De ce a fost ciuruit?

– A căutat-o cu lumânarea. Cum adică să nu te oprești la prima somație a patrulei?! Auzi tu nepăsare! Ce îndrăzneală! Ba pe deasupra mai era și un venetic, un izgonit de undeva din Balcani pentru cine știe ce fapte săvârșite...

Auzisem și eu destule despre acest Anastasie, cum îi plăcea lui să i se zică pe numele lui nobil grecesc, și-mi părea sincer rău că pierise într-un mod atât de ciudat, că nu se oprise din drumul său la prima somație a patrulei mixte. Îl cunoșteam întrucâtva pe acest Izgonitu, un fel de Socrate rătăcit dincoace de Dunăre, ba în studenție îi făcusem o vizită cu un grup de colegi atrași de părerile lui deșuchiate. Originalitatea lui cea mai frapană consta în argumentele și vehemența cu care respingea ideile mărețe. Oricât ar fi fost ele de generoase, dacă durata lor de implementare necesita un efort financiar care ar fi depășit-o pe cea a existenței sale, dumnealui nu numai că respingea o asemenea idee, dar o și discredita, persiflând-o prin zeflemele ce stârneau hazul publicului ce îi devenise fidel. „Domnilor, ne spunea,

dețineți o idee genială pe care doriți s-o puneți în practică în următorii 20 de ani? Vă pun la dispoziție întreaga mea avere s-o realizați. Dacă nu sunteți în stare, cer de zece ori prețul păgubirilor ce mi le-ați făcut”. Un nebun în toată regula, pe care noile autorități au decis că nu e vrednic de izgonit. Sfida spațiile. Era în stare să meargă pe jos, alături de măștoaga înhămată la căruța sa sute de kilometri. Avea pasiunea asta, a mersului și a comerțului. „Asta e viața, zicea el, să mergi, să călătorești la nesfârșit până la capătul vieții. Nimic nu-i mai presus de această libertate”. De atâtea ori fusese întâmpinat în drumul său de tot felul de tâlhari, scăpase din atâtea pericole, nimeni și nimic nu-i putuse opri mersul. Acum se poticnise de-o patrulă mixtă care avea ordin să tragă în oricine nu oprea la prima somație, chestie de neînțeles și de neacceptat pentru Anastasie...

Abia acum, când nu mai e, îmi dau seama cât de mult a contat cunoștința cu acest om pentru conceperea și scrierea studiului meu *Handicapul ființei*, pe care, în urma acestei întâmplări stranii, trebuie negreșit să-l revizuiesc, dacă nu cumva în plimbările mele nocturne prin oraș voi întâlni vreo patrulă mixtă și uit să mă opresc la prima somație.

O VIOARĂ STRADIVARIUS

A trecut o zi, poate două, și eu n-am deschis Jurnalul, n-am scris ceva în el. E dureros să-l știu acolo sub scriu și podea, în cutia metalică, de parcă cuvintele n-ar avea nevoie de aer. Am numit locul ăsta, în care îl țin, mormântul spiritului meu, pentru că în caietul acesta mi-am notat existența secretă, opiniile interzise acum de noua ideologie, tot ce profesorul îmi sugera să fie Tăcere. Numai că, în vreme ce scriu sau recitesc, înainte de a începe să scriu din nou, am impresia că nu mai înfățișez acolo lumea reală, ci una desprinsă dintr-un coșmar. Așa mi se întâmplă de fiecare dată, de parcă m-aș afla într-un vis neîntrerupt, măcar că sunt convins că am în față oglinda fidelă a unei realități pe care o receptez și o percep în toate dimensiunile ei, cu toate simțurile. Și cum nu pot scăpa de imaginile și informațiile care vin spre mine asemenea unui râu tulbure, începe să mă doară capul, mă apucă greața, mai nou au apărut senzațiile de leșin. În asemenea momente rămân în fotoliu ore în șir, pentru că trupul meu vlăguit de putere e lipsit de voința unei acțiuni. Știu însă că asta e doar o

secvență a existenței mele, că în curând în mine va reapare dorința de a trăi, de a-mi continua munca la Institut, de a descoperi o metodă de dirijare a comportamentului celulei. Pun la foc apă pentru ceaiul de plante aromate, beau din licoarea asta și într-o jumătate de oră sunt un alt om, încărcat cu o nebănuită energie. Dau scrinul la o parte și scot de sub dușumea cutia alămită în care se află Jurnalul. O țin în brațe ca pe o comoară, scot caietul și-l mângâi ca pe o ființă dragă, recunoscător că îmi este atât de fidel.

Îl deschid și recitesc o mică însemnare din zilele trecute de numai câteva rânduri: *În vecinătatea aleii cu platani au încremenit patru tancuri, de aici de la etaj par patru animale monstroase bolnave. Cenușiul lor e suficient să-mi sugereze moartea. Ceva mai jos: Cozi imense la pâine, măcar că pâinea se dă pe tichete, 250 de grame de persoană pe zi. Oare omul care muncește în fabrică se satură cu pâinea asta? Are el ce-și mai pune lângă ea, o bucată de slană sau un bruş de brânză?... Eu? Sunt eu avantajat de soartă că mănânc puțin. Acum mă gândesc la cât de slab hrăniți sunt copiii în creștere. Alte arestări. Noaptea se trage în trecători fără somație. Aici a încremenit stiloul meu. Mâna nu l-a putut determina să scrie mai departe, de parcă imaginea aceea a celor patru țestoase uriașe mi-ar fi paralizat spiritul. O zi mai târziu, mai notasem ceva. N-am putere să citesc mai departe, nici să scriu în Jurnal. E ca și cum n-aș găsi sensul să mai trăiesc. Deschid fereastra să aerisesc camera, dar de afară pătrunde mirosul de fum din movilele de cărți și documente scrumite, fiecare cu duhoarea sau parfumul său, într-o nesfârșită diversitate. Închid repede fereastra, dar rămân la geam să privesc orașul peste care se lasă amurgul.*

Când mă scol dimineața să plec la Institut, constat că peste noapte plouase și atmosfera se mai primenise, numai

în rare locuri mai ard mocnit movile de cărți, tablouri și documente, pentru că proprietarii nu ieșiseră din case să zădărescă focul.

Ca de obicei, ajuns la Institut, am intrat mai întâi în secția de viviere pentru a recolta indivizi pentru disecție și a lua lamelele pregătite de Tinel pentru cercetare. Îl caut peste tot pe colegul meu fără să dau de el. Încep să mă îngrijorez. Oare nu-i vor fi descoperit nenorocitului jurnalul și-l vor fi arestat? Nu-i vor fi fost de folos creațiile poetice în care îi proslăvește pe cuceritori și noua lor ideologie. Îmi lăsase cele opt lamele pregătite, ce i le solicitasem cu o zi înainte pe unul din stative și între ele un bilețel cu două versuri:

Lasă-ți jos Garda mioritică;

Iubește Dacia cea mistică!...

La început m-a cutremurat la gândul că cineva îmi întindea o cursă, dar mai apoi, trecându-mi prima stare de emoție, i-am recunoscut scrisul. Nu-mi prea dădeam seama ce voiau să exprime versurile lui, ce voiau să-mi transmită. Probabil Tinel mă îndemna la prudență, să abandonez plaja existenței sociale și să-mi văd de cercetări. Nu știu ce altceva ar mai putea fi.

Toată ziua am lucrat sub impresia momentului. De ce tocmai Tinel fusese vânat primul din secție și din Institut? Nu înțeleg de ce nu mă înhățaseră mai întâi pe mine.

Și-n vreme ce privesc lamelele la microscop, pe a patra sau a cincea dintre ele descopăr un fir de păr din care Tinel sau altcineva, modelase două litere: OS. Sunt inițialele cifrului cu care criptez grupa de reactivi cu care bombardez celulele din palierul N din programul meu de cercetare. La toate câte se întâmplă se mai adaugă un dezastru. Tinel mă avertiza că cineva îmi spărsese cifrul

și-mi descifrează codurile cu care operez, încât secretul liniei mele de cercetare este în pericol, tocmai când sunt atât de aproape de a-mi vedea răsplătite eforturile muncii mele. Și eu credeam că-mi asigurasesem un sistem de minimă prudență. Asta măcar că nu mai era un mister, că Linia a IV-a din Institut avea sarcini militare, pe când noi, cei de la Linia I, cercetam în continuare celula brotaceelor, pentru a găsi un antidot și a salva de boli nimicitoare omenirea.

Fișele cu notele mele de cercetare sunt la locul lor, în ordinea lăsată în zilele și săptămânile precedente, reactivii de asemenea sunt acolo, neatinși, ba mai mult, pe mai toate lucrurile e un strat de praf considerabil, semn că intimitatea laboratorului meu nu fusese violată. Și totuși, mesajul lui Tinel îmi sugerează că eu și programul de cercetare al Liniei I ne aflăm în pericol, deși, cu vreo două luni în urmă, academicianul Iuliu Pop, directorul Institutului, publicase în *Revu Biologique* un amplu studiu în care afirma că nu există mistere ale reacției celulei la reactivii clasici, că bombardarea acesteia cu neutroni și raze k are o rezultantă constantă, echivalentă cu $n^2 \times q$.

Și totuși, împotriva acestor de neclintit statuări, cu câteva luni în urmă reușisem să izolez pe un palier un citoplasm, nu mai știu cum îl înhățasem acolo, care în contact cu reactivii clasici atât de bine cunoscuți, la care adăugam o miime din OS, nu mai urma regula. Ceea ce la început fusese o speranță nebunească mi se confirma de acum zi de zi, încât, iată, mă apropii nu fără teamă de o descoperire care ar putea revoluționa cercetarea în biocel. Dar asta ar însemna că zeci, poate sute de biologi celebri, prin cercetările și studiile lor n-au făcut decât să înșele omenirea. Cine ar accepta adevărul, atât de șocant, al unei descoperiri epocale a unui tânăr biolog din Carpați?!... Cândva, cu luni în urmă, în vreme ce umblam cu Tinel prin gârlele din mlaștina râului, formulând o astfel

de ipoteză, colegul meu mi-o retezase scurt: „Dacă e așa, celula ta a înnebunit. Mai întâi, s-a lăsat prinsă de tine în hățișul creat numai pentru a te face fericit... Pompiliu, fii atent la ce-ți spun. Te vor apuca din nou pandaliile de cum citoplasmul tău își va schimba comportamentul și-ți vei da seama cât de mult te-ai înșelat”.

Descoperisem. Tinel era destul de inteligent și de perspicace să nu-și dea seama că rămănerile mele la Institut, câte patru-cinci ore peste cele din program, puteau însemna, într-un eventual eșec, o asemenea depresie. Mi-era de acum clar că mă lăudasem nepermis de mult ticălosului cu isprava din prima fază a cercetării mele, dar îl banuiam și de posibil egoism, nu însă și atenționarea lui la OS, fapt ce-mi dădea de înțeles că ceva nu era în regulă. Au trecut mai multe zile până ce Tinel a reapărut la serviciu, fericit nevoie mare, cu o diplomă pe care o arăta la toată lumea. Participase la primul festival de poezie proletară și luase premiul întâi la creație poetică.

Notez în Jurnal:

E un miracol că de două zile nu se mai aud strigăte și vaiete în beciurile de sub școala de băieți, unde s-au improvizat camerele de torură din cartier pentru cei arestați, pentru că, probabil, în beciurile poliției și ale securității nu mai sunt locuri. Mă plimb uneori prin preajmă și aștept să reapară strigătele de groază și de durere, așa încât prefer să evit locul acela de supliciu.

Vecinul meu, pantofarul, ascultă din nou vocea Europei Libere. Probabil are radioul lipit de peretele comun, și cum postul e bruiat și el aude rău, dă volumul aparatului atât de tare încât eu receptez mai toate știrile. Bietul Take, nu știe sau nu-i pasă că nu are voie să recepteze un post de

radio extern. Când va afla, va fi prea târziu. Măcar că are 72 de ani, va fi chemat să dea socoteală, iar eu, pentru că nu-l reclam, voi fi declarat complice. Sunt însă destui vecini dispuși cândva s-o facă, pentru că un apartament ca al lui ar prinde bine unei familii tinere sau în formare.

Ascult fără voia mea. Tocmai i-au arestat pe principalii lideri ai partidelor istorice. Zece dintre ei au fost condamnați la închisoare pe viață. Procesul generalilor continuă. Probabil vor fi judecați și condamnați la moarte prin împușcare. Ce favoare să fii împușcat de un pluton format din proprii tăi militari, care ți-au jurat cândva credință ție și patriei. Notez cu fidelitate știrea asta în Jurnal. Arestările, condamnările sunt prezentate în țară de ziare și posturile de radio drept mari victorii ale noii democrații în lupta cu vechiul sistem banditesc.

De două ore cufundat în fotoliu, sunt obligat parcă la nebunia asta: să ascult știrile unui post de radio aflat dincolo de zidul despărțitor al celor două apartamente surori, al unui post interzis pentru toată lumea. Dar eu am încetat de mult să mai ascult asemenea barbarii, nu mai ascult nici măcar muzica lui Brahms, fac asta atât de rar. Pentru mine nu mai există decât celula rebelă căreia îi studiez reacțiile în vreme ce o privesc la microscop și o bombardez cu raze ultracurte, cu alți diverși reactivi. Gata cu cărțile, cu pictura, cu muzica celebră, cu obiectele de cult! Urmașii nației mele, de curând cotropite, nu vor avea habar cât de ușor s-au convertit înaintașii lor la noua religie, cât de simplu le-a fost unora să arunce în foc icoana Madonei și a lui Crist, cum am rămas fără ritualuri creștine... Iată, de pildă, preotul Levente tocmai și-a lepădat rasa și s-a angajat salahor pe șantierul de construcții. Cândva, echipa lui de muncitori constructori vor ridica, firește, case și blocuri de locuit, acum însă au sarcina să repare sediile și, pe ici pe colo, locuințele potențaților, aceleași din care au

fost arestați proprietarii, în schimb primesc o cartelă pe care au dreptul să cumpere o pâine la săptămână, o jumătate de kilogram de slănină sărată și 200 de grame de zahăr, precum și convenita porție de marmeladă, noutatea culinară absolută a cuceritorilor, de care își vor aminti cu nemăsurată nostalgie copiii familiilor sărace peste o jumătate de secol, ca de un vis nesperat de fericire...

O zi mai târziu.

Sunt semne că vor reîncepe, cu și mai multă furie, arestările, de când în beciurile Hanului Negru al lui Grigorie s-au înecat în vin maiorul Smirnov și adjunctul său Mytei Sharon. Ce pacoste pe nefericitul cârciumar să-i încurajeze să împuște butoaietele cu riesling și otonel...

După-amiază, la revenirea acasă de la Institut.

Sorana a ieșit ca de obicei în fața blocului. Mă silește să stau lângă ea pe bancă și-mi vorbește cu patos de succesele revoluției proletare. În aceste condiții, desigur, s-a înmulțit semnificativ numărul celor care își jefuiesc propriile avuții cu scopul de a salva câte ceva din ele, nedându-și seama de gravitatea acțiunii lor necugetate. Nu puțini din săracii înscriși în partidul unic al proletarilor s-au angajat să vegheze asupra fenomenului, să se opună unor astfel de practici burgheze, de matrapazlăcuri care vor sărăci avuția națională, măcar că nu prea este clar de acum ce mai aparține omului și ce aparține hegemoniei. Lupta cu astfel de fapte antisociale însă nu-i deloc ușoară, pentru că cei bogați au o nesfârșită imaginație în a-și jefui avutul și a încerca să-l pună la adăpost, adeseori îngropându-l în vreun buncăr căptușit cu bârne în fundul pământului. Într-un asemenea buncăr și-a îngropat boierul Haralambie colecția sa de arme, șaizeci de panoplii și altele vreo douăzeci cu decorațiile sale și-ale bunicului său Lazăr, eroul din Războiul de Independență;

moșierul Savu de la Trei Cruci și-a zidit scrinul cu bijuteriile de familie și actele de proprietate, cu cele douăzeci și patru de tablouri pictate de autori celebri, inelul-pecete și altele într-o grotă din inima pădurii în speranța că vreun urmaș, scăpat cu viață din urgia momentului, va intui gestul său și se va repune în măreția și drepturile de mai înainte. Numai că cei mai mulți dintre acești noi lotri sfârșiră prin a mărturisi sub primele lovituri de vergi nelegiuirile lor, iar cei care scăpară cu viață primiră, ca o binecuvântare, câte zece ani de temniță; alții, mai norocoși, fură deportați în sihăstrie, fără drept de reîntoarcere.

Între altele, îmi mărturisește Sorana, s-au petrecut și câteva potlogării fără nicio noimă. Așa, de pildă, zugravul Marin a năzuit să înșele Puterea Ideologică a clasei muncitoare ca un prost. Fiind solicitat să zugrăvească Agenția Politică, dumnealui, Marin din Strada Zăvoi, nr. 24, a refuzat onoarea aceasta pe motiv că i s-ar fi furat sculele, când toată lumea știa că un asemenea fapt nefiresc nu s-a întâmplat vreodată în cartier. A fost ridicat de agenți și dus la Protocol, unde i s-a recomandat să-și mărturisească potlogăria. „Bojor, nepotul meu de la Agentură, recunoscându-l pe Marin, doar ne zugrăvise casele din Corvinești, îi spusese să recunoască totul, că e mai bine așa, dar Marin, încăpățânat cum e, nu și-a recunoscut isprava când a primit la spinare primele vergele, iar Garda militară a fost nevoită să-i rupă patru dinți din gură ca dumnealui să se decidă să-și scoată de sub troaca porcilor sculele...”

– Bietul om, a fost reținut și condamnat? am întrebat-o eu pe Sorana, parcă de soarta zugravului Marin nu mai puteam eu trăi.

– Puțin pricepi, Pompiliu dragă! Cum să rețină și condamne partidul pe un pârlit de meseriaș cu opt guri de hrănit și cu o nevestă bolnavă. El e om al muncii, a intrat în

reeducare... Comitetul ARLUS i-a făcut o caracterizare bună.

O privesc buimac pe Sorana; în momentele ei de delir verbal, Sorana capătă acea înfățișare stranie a omului sedus de putere.

– Te iubesc, Pompiliu! am auzit-o, ca prin vis. Te iubesc mult de tot, dar nu cumva să faci vreo prostie, că nu îți voi face nici cea mai neînsemnată concesie. S-a terminat cu gesturile de clemență.

– Cum adică? Ce prostie aș putea face?

A ridicat din umeri, lăsându-mă să înțeleg ce doresc.

– Eu te-am avertizat, atâta doar. Voi, intelectualii, sunteți în stare de orice, nu doar de ostilitate, ci chiar de înaltă trădare.

M-am ridicat nu fără greutate de pe bancă, locul de acum consacrat ședințelor și instructajelor Soranei, văduva de război care mă luase în ocrotire de cum aflase că sunt orfan.

O aud adeseori, ca prin vis, spunându-mi:

– Pompiliu, ești băiat tânăr, îmi pun mare nedejde în tine. E momentul să faci carieră. Uite cât de departe a ajuns nepotul meu Bojor, azi-mâine o să fie membru în Comitetul Central, și era un prăpădit de copil. Credeam că va rămâne toată viața un derbedeu de cartier, dar nu, ambiția l-a dus departe. Nu cumva să te pună necuratul să vorbești prostii, nici măcar în vis, necum când stai de vorbă cu oamenii... Voi fi prima care te va divulga. Noi, noua putere, nu cunoaștem duhul blândeții, acesta e străin ideologiei engeliste. Vezi-ți de treaba ta, de serviciu... Știi că urmează să se facă dosarele personale pentru toți salariații și mai apoi pentru întreaga populație. Un adjunct de șef de secție, chiar un interimar cum ești tu, trebuie să aibă un dosar lacrimă. Ține cont de chestia asta!...

Sorana mă surprindea încă o dată, pentru a câta oară, nu doar prin comportamentul ei absolut nou, față de cel din urmă cu ceva vreme, când singuratica de la parter n-avea altă grijă decât să afle și să informeze lumea cu nunțile, nașterile și înmormântările din oraș, și să se roage sub candelă pentru că păcătuisese în fața lui Dumnezeu, iar acum, de când Dumnezeu nu mai exista, primise misiunea asta, a reeducării poporului pentru implementarea noii ideologii a egalității depline a oamenilor; gata cu teoria lui unu, doi sau cinci talanți, cum zice Biblia. Chestia asta este perimată. De acum toți oamenii de pe lumea asta vor fi egali în drepturi.

– Egali în ce, Sorana?

– Te prefaci că nu ai auzit. Egali în drepturi, băiete, asta e legea engelistă.

– Și pentru asta săracii trebuie să-i ucidă pe cei bogați?

– Păi tocmai de aceea, să dispară inegalitățile.

– Și omul prost va fi egal în drepturi cu savantul?

– Da, egali în drepturi, Pompiliu mamă. Să-ți fie foarte clară chestia asta...

Și în vreme ce mă depărtez de locul ales de Sorana pentru difuzarea știrilor și teoriei engeliste, mi se pare că resimt loviturile vârgilor de metal cu care echipa lui Bojor l-a dezmiertat pe zugravul Marin în prima lecție de reeducare. Sunt încă un novice, ca și atâția alții, fără să conștientizez că Sorana îmi administra aproape zilnic doza hotărâtă a noii ideologii pentru determinarea mutațiilor întru crearea noii ființe.

Urcând scările, pentru că liftul era defect, mi s-a părut că aud vocea Soranei, vorbindu-mi de data asta de undeva din eter: „Să nu-ți imaginezi cumva că există situații negândite. Toate câte există și vor exista au fost gândite de alții. Marii dascăli ai omenirii: Marx, Engels, Lenin și Stalin le-au

gândit pe toate...” Așadar, aceștia vor fi noii noștri apostoli, iar Sorana era una din vocile noii Evanghelii, de care neamul nostru încă nu avea cunoștință. Am înțeles de la Sorana că în oraș se constituiseră celulele de bază ale Noii Orânduiri, că zilnic aderă la aceste celule zeci de cetățeni. Concomitent cu sporirea acestora are loc, după expresia Soranei, curățirea societății de elementele reacționare, dușmănoase, premiză a reușitei implementării programului de creare a Omului Nou, ceea ce va conduce la o evoluție rapidă multilaterală a țării noastre, înglobată de acum în Marele Lagăr al Comunităților, în care cu timpul vor dispărea noțiunile de neam și rasă, rămânând mai presus de ele Fericirea Omului. Chestia asta, a fericirii, a electrizat orașul, l-a năucit de tot, de acum miile de nefericiți, ajunși în pragul disperării, au o Speranță. Numai așa, prin adeziune totală, prin vigilență și contribuția fiecăruia la curățirea societății de elementele dușmănoase e posibil Progresul. Așa se explică sutele de demascări ale acțiunilor reacționare și ale autorilor acestora, concluzii fructuoase care s-a concretizat în această săptămână cu 352 de arestări, dar și cu 146 de evadați din realitatea cotidiană: sunt fugarii din urbe, care au ales să trăiască în păduri sau în crăpăturile pământului, în grote; unii s-au constituit în grupuri de rezistență, preferând să moară decât să adere la noua ideologie. Mai erau și Nebunii întru Cristos și Vlăstarele Maicii Domnului, asociații într-un timp record depistate și dizolvate, pentru că în ele activau cei de o sinceritate exemplară, a căror condiție nu le permitea să-și ascundă sentimentele, nicidecum să mintă. Acești adepți ai Adevărului fură între primii jertfiți. În ritualul degradării ființei lor fu și acea înscenare a Spovedaniei, când agenții secreți se deghizară în preoți și le ascultară opiniile, după care, în locul cuminecăturii, li s-a dat să-și mănânce excrementele și să-și bea urina. Starețul mănăstirii cu hramul Schimbarea la Față, Teodosie, notase în Jurnalul său: „A sosit vremea plângerii și

a scrâșnirii dinților. Iată, se vinde frate pe frate, îl urăște fiul pe tată, s-a smintit lumea întru totul. Cade foc din ceruri peste poporul necredincios...”

Durerile de cap apar cu o frecvență tot mai mare. Ele sunt urmate negreșit de senzațiile de greață și vomă, măcar că n-am mâncat azi nimic. De o stare asemănătoare se plângea ieri la Institut și Georgia, laboranta de la Linia a IV-a, când am întâlnit-o a doua sau a treia oară la WC. Fața ei era evident marcată de suferință. Se plângea că nu a găsit un purgativ puternic în tot Institutul. Așadar, pe unii îi ia cu diaree, pe alții contactul cu noua ordine îi constipă, unora le vine acru în gură și scuipe întruna, pe alții îi ia cu amețeală, cum mi se întâmplă mie. Când am întâlnit-o a patra sau a cincea oară acolo, vom fi intrat amândoi la bănuieli dacă nu cumva aveam vreo misiune de supraveghere, măcar că nu prea eram compatibili cu chestia asta, ca un bărbat să urmărească politic o femeie într-un loc atât de intim, și invers. Ne auzisem fiecare sforțările celuilalt de a da din el afară, prin partea de sus sau de jos, ceva indefinit și inexplicabil, care creștea neconținut în interiorul nostru. Am ieșit aproape simultan din boxele în care intrasem și ne-am oprit inhibați la chiuvetele îngălbenite de vreme în încercarea disperată de a înlătura prin spălare mizeria care ne năclăise, nu atât pe dinafară, cât mai ales pe dinlăuntru. Și-n vremea sânguinței cu care ne săpuneam mâinile, am auzit ca prin vis vocea Georgiei:

– Domnule Pompiliu, este adevărat că tatăl dumneavoastră a fost căpitan de jandarmi?

– Nu, am negat eu, mințind fără să-mi dau seama de ce. Tatăl meu a fost un foarte bun mecanic de locomotivă. Dar de ce mă întrebați?

– Colega noastră, Tia Dângă, afirma zilele trecute că numai fiul unui asemenea om, care a primit o educație specială, e în stare de atâta tenacitate, să muncească zilnic

trei-patru ore peste program.

– Uneori chiar mai mult, am contrazis-o eu. Nu uitați că pe lângă programul obișnuit, mai am pe capul meu și interimatul, iar problemele organizatorice ale secției îmi iau jumătate din timpul de cercetare efectivă.

Georgia era o femeie încă tânără și frumoasă, se măritase fără voia părinților cu un militar de carieră, care o lăsase văduvă cu trei copii minori în ultimele săptămâni de război. Pasionată de cercetare, nu acceptase propunerea socrilor ei să stea acasă și să se ocupe de educația copiilor, pentru că erau înstăriți. Acum însă, după ce noua ideologie trecuse în patrimoniul statului, cele două fabricuțe ale socrilor, lăsându-i fără nicio sursă de venit, toți erau bucu-roși că Georgia rămăsese să lucreze în cercetare, fiind singura care aducea ceva bani în casă.

– Este bine, doamnă Georgia, că băieții dumneavoastră iau ore de pian. Am înțeles că fetița ia lecții de vioară. La vârsta lor, părinții mei m-au obligat să cânt la harpă...

M-a privit mirată. Nu știu ce mă apucase să fac asemenea constatări într-un moment atât de nepotrivit. Era de-a dreptul derutată. Cred că regreta că ne întâlniserăm de mai multe ori acolo și mă întrebese dacă sunt fiul unui membru al societății devenit indezirabil, ca toți militarii de carieră, juriștii, funcționarii superiori și lumea înstărită, a căror soartă de acum era pecetluită. În decurs de câteva luni, majoritatea acestor oameni fură luați noaptea din căminele lor și, după ce stătură o vreme în camerele de tortură, luară calea acelor uimitoare oaze ale exilului în care unii dintre ei se învredniciră să supraviețuiască, ba chiar să-și construiască gospodăria în regulă, spre mirarea și gelozia satrapilor, acei oameni cu înfățișări ciudate, cu ordin expres să informeze autoritățile de orice întâmplare ce nu este în consonanță cu drumul spre moarte. Tatăl meu,

căpitanul, avusese însă șansa să moară pe frontul din Tatra mai înainte de apariția supliciului dictaturii, iar eu puteam să declar de acum orice, că tatăl meu fusese mecanic, tâmplar, comis-voiajor, general, orice, pentru că el nu mai avea cum să depună mărturie...

Cât despre Georgia, speriată de atrocitățile din jur, acceptase sfatul socrilor să arunce pianul din casă pe movila de cărți și documente în flăcări, pentru că proprietarul unui asemenea obiect era declarat expresie a decadentei, cosmopolit și subversiv, prin urmare pasibil de o condamnare la temniță grea pe o perioadă de timp nedefinită. Așa înțelesese soția fostului maior de cavalerie să lupte împotriva snobismului și servilismului culturii burgheze în putrefacție. Nenorocirea ei a fost că nu a apucat să arunce cadrul metalic la groapa de gunoi a orașului până ce a sosit acolo Comisia de Evaluare a patrimoniului, care a invitat-o pe Georgia la Centrul Zonal să declare de ce comisese crima împotriva culturii istorice, cine o sfătuisese să o comită și care erau complicii. Asta se petrece zi de zi, încât biata femeie nu mai are somn și vine la serviciu epuizată.

O zi mai târziu, când s-a produs din nou inevitabilul de a ne vedea acolo, în aceeași stare de încordare, din pricina imposibilității de a da din noi afară, n-am rezistat să n-o întreb:

– Și Stradivarius-ul? Este adevărat că vioara este un Stradivarius?...

S-a chircit o clipă, dezorientată, apoi a alergat spre cabina preferată. Regretam că fusesem nepoliticos cu ea, că nu-mi putusem înfrâna malițiozitatea, și-am plecat de acolo să nu-i mai aud sforțările. Câteva zile n-am mai văzut-o în Institut. Am aflat că fusese arestată. N-am aflat niciodată ce s-a întâmplat cu vioara, dacă autoritățile reușiseră să intre în posesia ei, a singurului Stradivarius atestat în oraș.

DIN NOU BRAHMS

Măcar că în ultima vreme au fost tot felul de evenimente nedorite și am întâmpinat unele dificultăți în activitatea de cercetare, proiectul meu științific s-a îmbogățit cu alte câteva sute de observații asupra celulei, așa că am finalizat în mare măsură referatul ce-l voi susține la sesiunea de comunicări din octombrie. Zilele trecute m-am dus să-l depun la secretariatul Colegiului științific. Secretara a luat referatul, l-a răsfoit parcă cu precauție, apoi mi-a aruncat o privire descurajată.

– Îmi pare rău, domnule Pompiliu, a început ea protocolar, de parcă nu ne-am fi cunoscut de câțiva ani și n-am fi lucrat împreună în secția de biocel, regulamentul prevede ca lucrările prezentate la simpozion să aibă cel mult douăzeci de pagini, iar aici sunt patruzeci și șase. Lăsați comunicarea aici s-o înregistrez și v-o înapoiez ceva mai târziu pentru a o reface. Vă caut eu în secție.

Era inutil să protestez și-am dat să plec, când am auzit-o spunând:

– Apropo, rezumatul trebuie tradus în limba rusă și nu în franceză ca până acum. Ne solicită să facem treaba asta tovarășii sovietici în vederea colaborării noastre cu ei.

Era al doilea bobârnac pe care îl primeam în ziua aceea de la Luisa Tisoveanu și la care nu puteam avea nicio reacție. Bine înțeles, Luisa nu mi-a înapoiat studiul în aceeași zi, cum îmi promisese, o zi mai târziu a motivat că voia să-l citească în forma inițială și să-și exprime părerea despre cum crede ea că ar trebui restructurat. Mai avusesem experiențe asemănătoare cu ea și mi-am reprimat impulsul de a reacționa la o eventuală ingerință în studiul meu. I-am ascultat cu destul calm intențiile în continuare.

– Pompiliu, ne știm de atâta vreme, îți cunosc proiectul... Totoși te știu cam împrăștiat, te rog acceptă să te ajut să-l refaci, să-l concentrezi...

Mă surprindea propunerea ei și n-am putut reacționa în niciun fel imediat. N-am fost în stare să-i refuz oferta, măcar că excludeam o asemenea colaborare, fie și din orgoliu. Am lăsat-o să creadă că accept invitația ei de a-mi da sfaturi și a-mi fi de folos, chiar dacă-mi displăcea.

Tot restul zilei am fost cuprins de un sentiment nou de neliniște, pe care nu mi-l puteam explica. Simțeam că am febră, aveam și pulsul ridicat, iar de pe frunte mi-am șters câteva picături de transpirație, de data asta calde, nu reci ca cele din zilele trecute. Putea fi un puseu declanșat de un virus, ca cel pe care îl administrăm cobailor pentru a le cerceta reacțiile și a produce vaccinuri antigripale sau de altă natură, mi-am zis. Dacă eram contaminat cu un asemenea virus, planurile mele pentru întreaga săptămână se duceau naibii, în primul rând urma să-mi anulez întâlnirea programată cu Luisa, care începuse să-mi pară o soluție bună. I-am scris un bilețel pe care i l-am plasat pe

birou: „Luisa, îmi pare rău, dar nu ne putem vedea azi. Am făcut febră, probabil sunt contaminat cu un virus agresiv și nu vreau să ți-l transmit și ție. Amânăm întâlnirea pe altădată.” Altădată ăsta putând însemna mâine, poimâne sau niciodată.

M-am întors acasă, mi-am preparat un ceai, l-am băut fierbinte, am luat o aspirină și m-am băgat în așternut. Nu peste mult timp mi s-a făcut somn și-am dormit mai profund ca niciodată în ultimul an și jumătate. Se făcuse șapte, poate chiar opt, când am fost trezit de bătăi în ușă. Eram bolnav și nimeni nu avea dreptul să mă facă să mă ridic din patul în care corpul meu începuse să se simtă atât de bine. Curând bătăile în ușă s-au întetit și-am șoptit cu un fel de implorare: „Te rog pleacă, nu vezi în ce hal sunt?”... A treia oară bătăile au fost însoțite de cuvinte:

– Pompiliu, te rog deschide, sunt eu, Luisa...

Am simțit în mine un fel de sfârșeală. Nu era deloc bine că mă vizita fata asta acasă. Erau atâtea motive care-i interziceau să mă viziteze. N-o puteam însă ține acolo, în fața ușii de la intrare, ar fi putut bate mai tare și ar fi stârnit curiozitatea vecinilor de pe palier.

– Vin îndată, am zis. Sunt în pijama, te rog așteaptă să iau ceva pe mine.

M-am stropit în grabă cu apă rece pe față să-mi potolesc febra și să mă îmbospățez fizic, am luat pe mine halatul și m-am dus să-i deschid. Luisa era acolo, nedumirită și alarmată, dar încă nu-și exprima în cuvinte mirarea și indignarea că nu reacționasem la propunerea ei de a ne întâlni și reface împreună referatul. De îndată ce a intrat, a început:

– Dragule, parcă aveam pentru ora cinci o întrevvedere. Mi-ai promis că-mi faci o vizită să citim împreună studiul tău, să-l restructurăm... Te rog, spune-mi ce s-a întâmplat?...

– N-ai primit bilețelul meu? Te anunțam că...

– Nu așteptam de la tine un bilețel, ci doream să te ții de promisiune, să ne vedem.

– Am făcut febră, Luisa. Sper să nu mă fi contaminat cu vreo tulpină parșivă a vreunui virus din categoria HLX pe care-l administrăm cobailor...

– E o prostie ce-mi spui. Ai făcut o mică indigestie de la pâinea mucegăită ce se distribuie în oraș. Foarte mulți oameni au problema asta.

Mi-a pus palma pe frunte, mi-a cercetat pupilele ochilor, mi-a luat mâinile între ale ei și mi-a zis liniștită:

– N-ai nimic, poate ai motivele tale să renunți la colaborarea cu mine. De ce nu-mi spui lucrul ăsta și eu mă retrag...

– Te înfurii zadarnic, Luisa. N-am niciun motiv să nu colaborăm, să refacem împreună referatul. Mi-ai zis că termenul de depunere a comunicărilor s-a prelungit... Acum sunt bolnav, asta voiam să-ți spun în bilețelul meu, nu altceva.

Luisa nu-mi mai asculta justificările, s-a așezat pe sofa, ca și când ar fi fost un obișnuit al casei și nu m-ar fi vizitat pentru prima oară. Și-a pus picior peste picior, și-a rotit privirile prin salonaș, apoi și-a prins unul dintre genunchi între palme, neavând alt punct de sprijin în spațiu. O priveam cu oarecare mirare.

– Pompiliu, nu ai de gând să stai? a zis ea. Ești totuși la tine acasă. Trebuie să vorbim...

Am privit-o nedumirit, poate chiar impacientat. Aveam în fața mea o femeie tânără și frumoasă. Parcă nu mai era Luisa Tisoveanu, secretara Colegiului științific al Institutului, nu mai semăna mai deloc cu cercetătoarea de la Institut, și m-am gândit unde să mă așez să vorbim. Mă sfiam să stau lângă ea pe sofa și-am ales să mă așez la

birou, pe care din întâmplare sau nu, se afla studiul meu. De îndată s-a ridicat și a venit acolo. Recunoscând studiul, m-a îndemnat să citesc din el. După primele două pagini, de obiective, a țâțâit că e prea mult, e destul o pagină, poate nici atât. Cum sta în picioare, s-a aplecat ușor peste mine să vadă mai bine, să-și aducă, cum ne înțelesesem, contribuția la restructurarea referatului, la reducerea lui de la patruzeci și șase la douăzeci de pagini. Pe umărul și brațul meu drept i-am simțit rotunjimea sânilor, iar pe obraz respirația caldă. Parfumul delicat cu care se dăduse în ziua aceea îmi incita simțurile. Întâmplarea asta atât de nouă pentru mine mă speria. M-am oprit din citit, am adunat foile și le-am pus în mapă, scuzându-mă:

– Știi ceva, Luisa, astăzi nu pot... Nu mă simt bine, s-o lăsăm pe altădată. Negreșit am febră, n-ar fi exclus să mă fi contaminat cu virusul ăla nenorocit.

M-a privit, de data asta ușor impacientată, mi-a desfăcut nasturele de sus al cămășii, și-a băgat mâna la pieptul meu să se convingă dacă nu cumva aveam dreptate.

– Te înșeli, nu ai febră. E un mic puseu de neliniște. În curând o să-ți treacă. Dacă crezi că astăzi nu poți lucra, vom încerca mâine.

M-am ridicat de la birou și-am început să mă plimb prin salonaș, Luisa s-a așezat în locul meu, a luat studiul și a început să-l citească în tăcere. Citea de o jumătate de oră fără să-și fi ridicat o dată privirile să se uite la mine, iar eu eram curios să-i aud observațiile. Mi-a cerut între timp un creion și, din când în când, a făcut note pe marginea foilor. Cândva mi-a zis, de parcă abia atunci mi-ar fi observat prezența:

– Pompi, n-ai vrea să faci o cafea și să pui niște muzică? Nu mai pot suporta monotonia asta. Ai aici un citoplasm sau o celulă pe care o fixezi și o pierzi, se zbate

agonic, se revigorează sau moare instantaneu. Simt că nu mai rezist...

Nu mă urneam de acolo, ca și cum aș fi fost captivul unui câmp cu însușiri magnetice. Nu puteam spune ceva. S-a uitat la mine, m-a fixat cu privirea. Ochii ei albaștri cu irizări de verde-marin îmi provocau o nedumirire adâncă. În cele din urmă am reușit s-o întreb:

– Luisa, ai spus ceva? Îmi cer scuze că n-am înțeles ce-ai spus. Eram cu gândurile în altă parte...

– Te-am rugat să faci o cafea, doar ești gazdă; aș vrea să fumez o țigară și să ascult muzică. Aș prefera Brahms...

Mă uluia cu dorința ei. Nu știam cum să interpretez chestia asta, dacă Luisa știa ceva de preferința comună, a mea și a Dariei, după cum dorința ei de a asculta Brahms putea fi o simplă coincidență. Aș fi devenit caraghios să-i spun că eu nu mai ascult muzică de o lună și jumătate, de când au arestat-o pe colega noastră sau cine știe ce s-a întâmplat cu ea. Poate fără să vrea, Luisa îmi declanșa amintirea cu care nu aș fi vrut să mă reîntâlnesc atât de curând, chiar dacă o parte dintre amintiri erau fericite, ca atunci când Daria mă suna la telefon să conversăm după ce ne descoperisem această pasiune comună, muzica clasică, acum interzisă. De fiecare dată, înainte de a încheia o convorbire, mă ruga să-i pun un disc să asculte Brahms. Totdeauna îi satisfăceam dorința asta și după primele secvențe muzicale, o auzeam exclamând: „E superb. Ți mulțumesc pentru momentul ăsta. De acum timpul poate să meargă mai departe...” Numai că timpul nostru se oprise aproape brusc, se blocase asemenea unei mașinării vechi lăsate să ruginească în ploaie, fără să poată cineva s-o mai pornească, măcar că acel cineva îmi șoptea că mă înșel, că în cazul oamenilor e altfel.

A durat o vreme până ce am făcut eu cafeaua. Am căutat în dulăpiorul de lemn de mahon al unchiului Lionel și-am găsit acolo câteva pachete de țigări, de care nu știam că există. Dintr-o cutie am luat câteva bucăți de biscuiți, le-am pus toate pe o tăviță și le-am așezat cu grijă pe biroul de la care de aproape o oră Luisa nu se ridicase. Era hotărâtă oare să-mi citească și să-mi mutileze tot referatul? Nu-mi dădeam seama, fapt e că uitase parcă de mine și și-a amintit că exist abia când i-am pus tăvița cu cafea, biscuiți, apă și țigări în față.

– Oho! Pompiliu, ești un veritabil!

S-a aplecat spre tăviță, și-a plimbat fața deasupra ei, lăsându-se îmbătată de aromele cafelei și țigărilor.

– Ești un veritabil, știai asta? a zis încă o dată după ce a gustat din cafea. Pompi, prepari o cafea grozavă și ești un om de știință important. Ideea ta de a studia reacția celulei mormolocului de broască la agenții de mediu e genială. Cred că vei reuși în cele din urmă să crezi sistemul imunitar la care muncești de atâția ani. Totuși n-ar fi mai eficient să cercetezi celula în echipă?

I-am replicat cu oarecare iritare și destul de incoerent:

– Dacă echipa ar crede cu adevărat în destinul ei, în reușita cercetării, în sistemul ăsta imunitar, de parcă ar fi un vis pierdut de mult al omenirii...

Luisa a renunțat o vreme să mai citească și să-și facă note, a luat pachetul de țigări încă neînceput și l-a privit.

– O, fumezi Imperiale? De unde naiba le procuri?...

– Sunt dintr-o rezervă a unchiului meu Lionel. Eu am renunțat de mult să fumez în urma unei bronșite din studenție. Păstrez țigările astea pentru musafiri.

Se întorsese spre mine. Sta picior peste picior, era degajată și-am constatat încă o dată că era frumoasă. Cred

că mi-a scăpat un zâmbet de încântare că o aveam acolo, iar ea mi-a răspuns cu un surâs care ascundea în el un întreg univers de mister.

– Ei, zici că-ți place cafeaua, îți place și studiul meu, am spus eu ca să mă sustrag unui vag sentiment de vinovăție că-i privisem cu prea multă insistență picioarele goale până dincolo de genunchi, oprindu-mă la timp să-i spun că sunt frumoase.

– Pompiliu, a zâmbit ea, nu mi-ai pus Brahms, sau preferința asta rămâne doar pentru Daria?

Așadar știa. Mă simțeam stânjenit. Mi se părea că viola o taină și asta nu-mi plăcea cât era ea de frumoasă, de inteligentă și de subtilă, poate nu suficient de subtilă să mă arunce într-un timp al dezastrului, atunci când Daria mă vizitase să-mi spună de necazurile familiei sale, după care, la puțin timp, dispăruse din Institut. Luisa mi-a prins mâna de parcă ar fi știut că mă rănise, mi-a reținut-o îndelung, iar eu am început să mă zăpăcesc, neștiind cum să procedez la un asemenea gest de îndrăzneală al unei femei. Cred că devenisem caraghios și mi-am zis, ca și când aș fi găsit o scuză: Nu m-am priceput niciodată la cai și la femei, mereu am fost nevoit să evit ființele astea. Calul, dacă nu știi să te porți cu el, te mușcă, te azvâle și te aruncă din șa, femeile îți lasă impresia că te iubesc, apoi te părăsesc, provocându-ți suferințe de neîndurat. M-am uitat la Luisa și, prin tăcerea ei, am dedus că înclină să-mi dea dreptate. I-am prins și eu mâna, mai degrabă mașinal, și m-am mirat cât era de fină și de catifelată. Aș fi vrut să i-o păstrez mult timp între palmele ce începuseră să-mi transpire și i-am eliberat-o. M-am ridicat și am pășit cu oarecare greutate prin salonaș, apăsând de-o jale ce-mi străfulgera ființa, de groază că s-ar putea ca Daria să nu mai existe. Pășeam spre locul unde aveam pick-upul cu acest sentiment sfâșietor.

Am găsit cu ușurință discul, nu mai știu dacă era primul sau al doilea în ordinea în care erau așezate în cutie, l-am privit ca și cum aș fi vrut să mă asigur că e acela, că nu mă înșel, l-am instalat pe consolă și i-am dat drumul. Primele sunete, deși cunoscute, pentru că le auzisem de zeci de ori, mi s-au părut că seamănă cu ciripitul sau țipetele unor păsări, doar primele, destul să-mi stârnească neliniștea. Pe măsură ce melodia se împlinea de-o bucurie ascunsă într-un peisaj străluminat parcă de razele dimineții, cu izbucniri din natură, m-am lăsat sedus de undele melosului. Luisa își pusese bărbia în podul palmei și asculta fascinată. După prima parte a simfoniei și-a întors privirile spre mine fără să spună ceva, poate din grija de a nu întrerupe efluviul emoțiilor. Curând s-a ridicat de pe scaun, a venit acolo și-a început să ia pe rând discurile, cu o curiozitate nestăpânită.

– Văd că ai aici Oda bucuriei. N-am mai auzit-o de când eram studentă în anul doi de facultate. Aș vrea s-o ascult.

– Dar, Luisa dragă, muzica asta e interzisă. Regimul o socotește decadentă și retrogradă... Putem avea neplăceri. Sunt oameni care ascultă pe la uși, nu negreșit să audă ce muzică ascultăm, ci să-i depisteze pe cei care ascultă Vocea Americii și Radio Europa Liberă. E un mod de a-i depista pe dușmanii poporului, iar Beethoven...

– E unul dintre ei, a zis ea și-a pus discul cu Simfonia a IX-a în locul celui cu muzică de Brahms.

Curând melodia a inundat camera, a trecut dincolo de ferestrele și ușa de la intrare, stârnindu-mi impresia că se va divaga în întreg universul, pentru că Luisa dase volumul pick-upului la maxim, exasperându-mă cu gestul ei. În zadar am încercat eu s-o conving să micșoreze volumul, că a trebuit să mă duc eu acolo să reduc tăria muzicii.

– Nu știi de ce faci asta. Eu am altceva de făcut decât să primesc o percheziție a Comisiei de moralitate, să fiu citat acolo, să dau note explicative, să mi se confiște discurile, ba, de ce nu, să fiu arestat și cercetat pentru încălcarea moralei socialiste...

Luisa m-a privit impasibilă.

– Voiam să știi că Simfonia asta a lui Beethoven încă există și nimic altceva. Te rog să nu te superi pe mine. N-am vrut să-ți produc neplăceri, apoi de unde dracu să știe niște analfabeți și niște imbecili a cui e muzica asta? Ai cumva un disc cu Internaționala în casă?

– Nu, nu am, m-am grăbit eu să-i răspund. De ce?

– Păi, nici atâta lucru nu știi? Pui cinci-șase minute, la maxim, muzica asta proletară, apoi poți asculta liniștit, în surdină, muzică simfonică. Așa procedează mătușa mea Paulina din Berceni. Eu n-am încercat încă metoda asta, dar de acum sunt hotărâtă s-o folosesc. Te rog să-mi împrumuți și mie Brahms și Beethoven pentru o săptămână sau două, nu mai mult.

– Îmi pare rău, Luisa, nu te pot lăsa să te nenorocești. Nu pot lăsa Institutul fără secretara Colegiului său științific. Fii cuminte. Vino aici pe sofa lângă mine să ascultăm împreună simfoniile în surdină.

Mi-a ascultat îndemnul. A venit acolo, și-a pus capul pe umărul meu, mi-a căutat mâna și-am rămas alături, ca într-un vis. Avea ochii închiși, cred că se lăsase deja înserarea. Curând i-am simțit susurul inimii, mai întâi în palmă, în umăr și apoi în tâmplă. Simfonia se terminase de mult, și ea continua să rămână în starea aceea de beatitudine provocată de modulațiile muzicii. Într-un rând s-a cuibărit și mai mult lângă mine, iar eu nu știam cum să-i înțeleg gestul acela de exagerată intimitate, pe care simțeam că și-l dorea, pentru că, poate, îi lipsise, dacă nu cumva simfonia

îi trezise amintirea și nostalgia.

– Am ațipit cumva? m-a întrebat ea, revenindu-și din starea aceea de visare. Mi-a strâns mâna și a repetat: Hai, spune-mi că am ațipit.

– De unde să știi eu asta. Ai ascultat simfonia până la capăt...

– Bine. Mă mai poți suporta puțin aici lângă tine? Acuși e târziu și trebuie să plec acasă.

– Pentru că te ceartă mămica...

– Nu, mămica mea e la Pitești, cel mult mă poate căuta la telefon. N-are decât să revină, iar eu îi voi spune că am fost la un concert simfonic cu Pompiliu.

– Și ea o să te creadă. Ce vorbești prostii, Luisa.

M-am ridicat de lângă ea și am continuat într-un mod prostesc:

– Luisa, nu cred că e bine să continuăm, uită că ai fost aici și-am ascultat împreună Brahms și Beethoven. Așa e cel mai bine pentru amândoi, altfel se va alege praful de proiectele noastre de cercetare.

– Chiar vrei să uităm că am fost aici, că am stat două ore împreună? Tu n-ai decât să uiți, eu n-o să pot uita. Te rog să-mi împrumuți cele două discuri, să le ascult acasă, dacă vrei să rămânem prieteni. Dariei i le-ai împrumutat de nenumărate ori. De ce faci discriminarea asta?

– Erau altele condițiile de atunci. Nu te voi lăsa să cazi în ispita asta ce ne-ar putea aduce urgia.

– Ești un neîndurat. Ce să-ți dau în schimb să accepți rugămintea asta? Uite, o să-ți dau un pupic.

Luisa are douăzeci și șase de ani, nu mai este o copilă, dar acum avea comportamentul unei fetișcane. Îi ardea de hârjoană, iar noi dacă schimbaserăm până mai ieri-alaltăieri câteva propoziții cu rosturi de serviciu. Nu știu dacă profita de întunericul ce se lăsase în cameră, mi-a

luat mâna, m-a tras lângă ea pe sofa, m-a prins de după gât și m-a sărutat apăsător pe obraz iar mai apoi pe buze, și n-o puteam opri să-și facă hatârul. Cândva s-a ridicat de lângă mine ca trezită dintr-un vis și m-a rugat să fac în cameră mai multă lumină. Fețele noastre erau ușor congestionate de întâmplările de până atunci. S-a dus la birou, și-a aprins o țigară, a sorbit din restul de cafea ce-i rămăsese în ceșcuță și m-a țintuit cu privirea.

– Știi că te iubește?

Am privit-o cu ochii mari deschiși.

– Daria te-a iubit, a precizat ea. Toată lumea din Institut știa asta, să nu-mi spui că tu nu știi.

– Și e momentul cel mai potrivit să-mi aduci aminte? i-am zis eu dojenitor.

– Nu știu dacă momentul e potrivit sau nu, simțeam nevoia să-ți spun, să știi, iar dacă știai cumva, să-ți reamintesc.

– Nu văd nicio logică în ce-mi spui, Luisa. Cu Daria am schimbat niște discuri cu muzică clasică și atât.

– Cum au fost expropriați și ea a fost dată afară din Institut, n-ai mai căutat-o vreodată.

– E un rechizitoriu ceea ce faci? Credeam că ai venit aici să revedem împreună studiul meu despre celula mormolocului de broască și sistemul imunitar, nu să-mi ții o lecție de morală.

– Nu te-ai înșelat deloc, sunt preocupată de studiul tău, dar a te ocupa de știință nu înseamnă să-ți reprimi în totalitate sentimentele. N-ai simțit totuși că fata asta te iubește?

– Luisa, am fost prieteni, aveam o pasiune comună și doar atât, apoi nu-mi place gestul tău de a te substitui Dariei, dacă asta ai avut de gând să faci.

– Te înșeli. Nu m-am substituit nicio clipă, am fost tot

timpul eu însămi. Voiam totuși să te atenționez că, intrând în universul celulei, ai uitat să trăiești. Ai refuzat-o câteva luni pe Daria să te viziteze, iar pe secretara Colegiului științific din Institut ai primit-o imediat, ba era cât pe ce să faci și dragoste cu ea.

– Exagerezi, dar îmi ești simpatică. Să-ți mai pun puțină cafea?

– Nu, nu, a zis ea în vreme ce-și lua taiorașul și se pregătea să plece. Rămâne să ne revedem mâine seară.

– Să ne revedem pentru ce?

– Pompiliu, chiar n-ai priceput nimic din tot ce s-a întâmplat azi aici?

– Drept să-ți spun, nu prea am înțeles. Prea s-au amestecat lucrurile.

– Cum adică s-au amestecat? N-am convenit să-ți dau o mână de ajutor să restructurezi referatul pe care îl vei prezenta la sesiunea de comunicări din octombrie?

– Am convenit, și ce-i cu asta?

– Spune-mi ce ți-e neclar: faptul că am stat o jumătate de oră pe sofa unul alături de celălalt și-am băut împreună o cafea?

Avea darul ăsta, să minimalizeze orice, și asta mă descumpănea. Nu doar că-mi prinsese mâna și se cuibărise lângă mine pe sofa, ci și toate celelalte: să asculte muzică interzisă dată la maxim, în Institut să treacă dintr-o secție în alta tocmai când luase ființă secția specială, să vorbească vrute și nevrute, să ignore prezența agenților secreți din jur, pe care-i persifla pe motiv că le-ar fi simpatică, apoi era secretara Colegiului științific. Unde să mai pui că unchiul ei era un om de știință emerit. Dar dintre toate, cel mai mult mă deranja faptul că mă vizitase acasă, iar dacă o văzuse vreun informator de pe scară intrând în apartamentul meu, insul n-avea să scrie în nota lui informativă că la

apartamentul nr. 124 au zăbovit doi tineri care se iubesc, ci mai curând că s-au întrunit doi indivizi odioși, negreșit dușmani ai poporului care uneltesc împotriva noii orânduiri și a internaționalismului proletar. Ba individul informator ar putea aduce argumente clare și solide în favoarea afirmațiilor sale. Dumnealui, iubitorul de patrie, care se jerește pe altarul noii democrații, aflându-se întâmplător pe coridor sau, de ce nu, la datorie, văzând că în apartamentul cu pricina a intrat o tânără bine îmbrăcată, care nu poate decât să facă parte din acea categorie a exploatatorilor ostili și periculoși, ce și-a zis individul informator: Ia să stau eu nițel aici, să-mi pun urechea la ușă, să aud ce vorbesc. Se auzea slab, dar, între altele, am auzit clar discutând despre o „celulă rebelă”, care negreșit trebuie să fie o organizație reacționară deosebit de periculoasă, cu viziuni fasciste. Curând, din interior a răzbit mirosul de cafea și fum de țigări fine pe care le consumă burghezia, după care au dat drumul la muzică să nu-i mai pot auzi ce uneltesc în continuare, numai că eu aflasem deja destule pentru a-mi scrie nota informativă și-a atenționa organele în drept să pornească o cercetare în toată regula în cazul de la apartamentul mai sus amintit.

Era un scenariu posibil, care oricând se putea transforma în realitate, pentru că logica lor, provocată de teamă și ură, e totdeauna aberantă, aberantă desigur pentru cei vizați, pentru invadatori e o chestiune rațională simplă, pentru că vizează lichidarea oricărei urme de împotrivire.

Nenorocirea și mai mare a fost că în seara următoare Luisa m-a vizitat din nou, măcar că o avertizasem să renunțe la asemenea inițiative, până când îmi va fi trecut febra și mă voi fi aflat în bună dispoziție de lucru. Până la termenul limită de depunere a referatului științific pentru sesiunea din octombrie erau mai bine de trei săptămâni.

IDEI DUȘMĂNOASE

S-a făcut târziu, e trecut de miezul-noptii, mă doare din nou rău de tot capul și nu pot să dorm. Mă plimb o vreme prin micul meu apartament în speranța că voi uita gândurile ce mă frământă, că îmi voi lămurii dilemele. De data aceasta sunt afectat de dispariția fără urmă din Institut a profesorului Encioiu la nici două luni de la promovarea sa în funcția de șef de secție, asta după ce a fost convins de către tovarășii de la regiune și de către Comitetul Revoluționar să se înscrie în rândurile partidului unic, împotriva convingerii sale că omul de știință nu se poate înregimenta politic, nu are voie să-și risipească energiile cu probleme exterioare muncii de cercetare. Toți colegii îi cunoșteau opțiunea apolitică, și poate tocmai de aceea hotărârea lui îi surprinse, dar prezența lui în rândul revoluționarilor nu fu comentată în niciun fel în Institut, ea însă făcu o bună impresie la mase. Acest gest al profesorului Encioiu fu un excelent exemplu de adeziune la cauza revoluționară a corpului oamenilor de

știință, iar faptul acesta nu întârzie să fie evidențiat în organizațiile partidului și dezbătut în presă. Era, într-un fel, o încurajare morală după excluderea din Academie a unor oameni de știință cu viziuni idealiste, dintre care unii fuseseră arestați și condamnați. Relațiile universitarilor la intrarea profesorului Encioiu în rândurile partidului unic întârziu să apară, iar acest fapt nu era de bun augur. Cu atât mai ciudată a părut colegilor reacția profesorului într-una din ședințele organizației de bază din Institut, în care, contrar așteptărilor, s-a declarat împotriva ingerințelor ideologicului în activitatea de cercetare. Afirmările sale erau de o gravitate fără precedent, iar colegii se întrebau ce l-a determinat să exprime o asemenea opinie, dorea să facă dovada curajului său în urma lașității de a nu se fi împotrivit înregistrării în corpul revoluționarilor sau era altceva? Profesorul Encioiu afirmase că singurii în măsură să hotărască prioritățile cercetării în Institut sau ar trebui să le hotărască sunt oamenii de știință, corpul elitelor din Institut. În finalul cuvântului său ar mai fi spus: „Sunt aici oameni înzestrați de Dumnezeu cu inteligență, care și-au închinat toată viața activității științifice. Singura ideologie pe care trebuie să o acceptăm în munca noastră de cercetare este adevărul științific și nimic altceva”. În momentul acela în sală s-a auzit un murmur, o rumoare ce nimeni nu putea ști ce voia să însemneze: aprobare sau dezaprobare? Starea aceea de confuzie a fost întreruptă însă curând de intervenția activistului regional care i-a replicat cu promptitudine profesorului: „Cum adică, tovarășe, dumneata negi rolul hotărâtor al ideologiei Marilor Dascăli ai Omenirii ca temei științific al progresului, negi esența științifică a celei mai avansate ideologii din lume? Asta înseamnă că dumneata negi însăși rațiunea de a munci într-un institut de cercetare în care oamenii își canalizează

toate energiile creatoare pentru realizarea de bunuri materiale și spirituale...” A urmat o pauză. În sală s-a instaurat o liniște rău prevestitoare. Activistul de partid a privit tulburat audiența care-i aștepta verdictul. „Tovarăși, a început el cu oarecare calm ce i-l da puterea de om politic, ideologia noastră revoluționară e profund științifică. Ea nu poate accepta atitudini deviaționiste de niciun fel, noi nu putem accepta asemenea idei retrograde precum cele expuse aici de profesorul Encioiu, noi nu putem acorda încredere unor oameni tributari ideologiei trecutului. Cei care nu împărtășesc ideile noastre și nu depun eforturi să și le însușească sunt împotriva noastră. Este clar că atitudinea profesorului Encioiu este profund dușmănoasă. Dumnealui a ofensat ideologia noastră revoluționară, ideologie care inițial i-a dat girul să facă parte din Comitetul Revoluționar. Acest om dezonoarează organizația partidului unic din care face parte, dar și colectivul de cercetare din acest Institut. Asemenea idei reacționare vor fi eliminate fără ezitare. Chiar astăzi îi vom ridica profesorului Encioiu calitatea de membru al partidului nostru și titlul de om de știință.”

Din ziua aceea profesorul Nicolae Encioiu n-a mai fost văzut în Institut. În zadar a fost căutat acasă, căci familia nu a putut da celor care l-au căutat nicio relație.

Disparația fără urmă a profesorului Encioiu m-a bulversat mai mult decât oricare altă întâmplare asemănătoare din Institut, pentru că și-o facuse singur, n-am înțeles clar din ce motive, dintr-o solidaritate deloc necesară cu colegii din cercetare sau dintr-un orgoliu rănit. Îmi părea ciudat că după ce se declarase ani de-a rândul apolitic, acum acceptase fără prea mare împotrivire să se înscrie în partidul unic. Pe de altă parte, un om ca el nu avea cum să urmărească obținerea unor funcții sau avantaje de niciun fel în Institut, de vreme ce se dedicase ani de-a rândul în întregime

cercetării. Atunci de ce o făcuse? Să fi fost el un om rupt în așa măsură de realitate, își dăduse seama de greșeala ce o făcuse înscriindu-se în partidul unic? Îl disperase declarația lui de loialitate față de noul regim apărută în presă pe care e posibil să nu o fi făcut și față de care simțise disprețul colegilor? Nu-mi dau seama, fapt e că m-am simț solidar cu acest om pe care îl cunosc totuși atât de puțin și nu aș fi dorit în niciun caz să-i împărtășesc experiența. Ceva ne aseamănă, dar ne și deosebește esențial. Dacă eu am ales în relația cu lumea ideologică Tăcerea, profesorul Encioiu a ales Revolta, iar pentru asta urmează să plătească.

Eram neliniștit de ceea ce i se întâmpla acestui om și mi-am propus să mă interesez de soarta lui, fără să mă fi întrebat și cu ce riscuri o fac. Într-una din zile, în vreme ce mă întorceam acasă de la Institut, am întâlnit-o în fața blocului pe Sorana. Nu-mi era clar dacă abia sosise din misiunile ei complicate sau se pregătea să plece. Nu era exclusă nici ipoteza că mă aștepta. Nu prea părea în apele ei. Era evident obosită datorită luptei acerbe ce o duce zilnic cu dușmanii poporului. A venit spre mine și mi-a dat ultima broșură tipărită de ARLUS, pe care în mod obișnuit mi-o băga în cutia poștală, iar asta mi-a dat de gândit. I-am luat-o înainte:

– Tovarășa Sorana, sunt foarte necăjit. Nu știu cum să-ți spun... Profesorul Nicolae Encioiu a dispărut în urmă cu două săptămâni din Institut pe motiv că ar fi avut o atitudine de susținere neloială a obiectivelor de cercetare. Sunt îngrijorat peste măsură de soarta acestui om de o mare probitate morală...

– Dragul meu, dacă profesorul a ofensat cumva puterea revoluționară, dacă a comis cumva vreun delict de opinie, să nu-mi ceri să-i iau apărarea. Nimănui nu-i este îngăduit să intervină în favoarea unui om care exprimă idei

dușmănoase...

– Sorana, omul ăsta n-a făcut în viața lui politică, s-a înscris de curând în partidul unic și a fost promovat șef de secție...

– Și deodată constată că nu-i mai convine ideologia proletară și-și îndreaptă energiile dușmănoase împotriva noastră, a celor mulți, a producătorilor de bunuri materiale.

– Te înșeli, Sorana, și tu cum s-au înșelat și cei din Comitetul Revoluționar când l-au exclus din partid.

– Vai de mine! Cum poți să afirmi așa ceva? Cum să se înșele, să greșescă tovarășii din Comitetul Revoluționar? Îți dai seama ce lucruri grave spui? Să nu mai exprimi în viața ta asemenea prostii. Ori vrei să calci pe urmele colegului tău, cum dracu ziceai că-l cheamă?

– Nicolae Encioiu, cercetătorul de renume...

– Ce renume, tovarășu Pompiliu!? Profesorii ăștia din institute și universități, pe care poporul îi plătește cu salarii grase, sunt toți niște reacționari. Îți dai seama cui îmi ceri să-i iau apărarea? Desigur, odată cu apariția noilor cadre cu origine socială sănatoasă, devotate trup și suflet sistemului, universitarii vechi vor fi înlaturați din învățământ și din cercetare...

– Înțeleg, am mai discutat aspecte de felul acesta. Îmi cer scuze pentru că am îndrăznit să te rog să te interesezi de soarta profesorului. E un caz cu totul special...

– Să termini cu cazurile astea speciale, să stai cât mai departe de ele...

Două săptămâni n-am mai întâlnit-o pe Sorana. Erau în oraș tot felul de întruniri revoluționare la care ea trebuia să fie prezentă, mai avea și munca de la ARLUS și pe cea de asesor pe lângă Tribunalul Poporului. Nu mă așteptam să fi intervenit într-un fel să ușureze soarta profesorului.

Cândva m-a așteptat totuși pe banca din fața blocului pe care ne ține lecțiile ei ideologice.

– Dragule, tot ce am putut face pentru omul tău a fost să-l scot din beciurile securității, unde era anchetat, și să-l judecăm în regim de urgență. A fost trimis la munca de jos în vederea reeducării, opt sau zece ani, nu mai țin minte amănuntul ăsta.

O priveam cu ochii mari deschiși așteptând să continue, dar ea tăcea de parcă voia să-mi pătrundă gândurile. În lipsa cuvintelor, am zâmbit răpus de durere și de teamă, iar ea probabil mi-a luat surâsul ca pe un gest de mulțumire. Profesorul fusese desigur bătut cu bestialitate în beciurile securității, iar Sorana îl va fi salvat de la moarte în schimbul unei pedepse mult mai umilitoare.

Nu era pentru prima oară când dispăreau din Institut oameni într-un mod straniu și nu înțelegeam de ce mă impacientam mai mult decât în alte dăți de această dispariție. Să fie principalul motiv pentru care mă doare capul și au reînceput stările de greață?

Eliminarea din Institut a profesorului Encioiu echivala cu descoperirea unui element necunoscut din ecuația sistemului: se practică metoda cooptării prin constrângere, pe care revoluționarii o numesc însă acceptare liber-consimțită. Constat că sunt un captiv al sistemului ca oricare alt concetățean, cu diferența că eu îmi notez impresiile într-un Jurnal, care, în eventualitatea că va fi descoperit, va implica într-o anchetă a securității zeci sau poate sute de oameni ale căror nume le-am scris acolo și cărora le-aș face un rău imens cu însemnările mele. Soluția e desigur să distrug Jurnalul, dar oare n-ar fi acesta un act de neiertată lașitate? Am eu voie să văduvesc istoria unui popor de adevăruri la care să facă referire viitorimea?

O discuție avută zilele trecute cu tovarășul Coacăză, portarul de la Institut, cooptat și el în Comitetul Revoluționar de oarece vreme, mi-a lămurit întrucâtva incertitudinea.

Tovarășului Mihai Coacăză îi face o mare plăcere să discute cu oamenii de știință din Institut. Păi nu trece unul dintre profesorii universitari pe lângă cabina dumnealui fără să-i zică bună ziua și să-l întrebe de sănătate. Căci ca reprezentant al oamenilor muncii în Comitetul Revoluționar și BOB, cuvântul tovarășului Coacăză are multă greutate și influență în dirijarea fondurilor, a repartizării cu prioritate a aparatului performante primite în dar de la tovarășii sovietici.

Tovarășul Coacăză tocmai avea ceva să-mi comunice. După expresia feței lui nu-mi puteam da seama dacă era de rău sau de bine, iar dacă era de rău, cât de mare era răul acela? Surâsul său îmi sugera mister și satisfacție, dar cea mai mare mulțumire a acestor oameni este să-ți comunice că a mai capitulat un dușman al poporului. Tovarășul Coacăză s-a postat în fața mea, moment în care am simțit că inima începe să-mi tremure în piept.

– Salutare, tovarașu Pompiliu, n-ați vrea să poftiți pentru câteva momente în cabina mea?

– Desigur, desigur, îmi face plăcere, i-am răspuns.

– Ia loc pe banchetă, nu te sfi, doar nu ești pentru prima oară musafirul meu.

Constatam că mă tutuiește, iar chestia asta îmi dădea oarecare curaj.

– Am două vești pentru dumneata, mă întreb cu care dintre ele să încep. A făcut o pauză, după care a adăugat: Uite ce e, Comitetul Revoluționar îți cunoaște activitatea de cercetare, e mulțumit de ea și de condiția matală morală. Ești un tovarăș tânăr, de perspectivă. S-a hotărât în BOB să vi se dubleze bugetul secției în care lucrați ca șef interimar.

Suma este importantă, ați putea face investiții și procura tehnică de cercetare performantă...

– N-am cuvinte să vă mulțumesc, tovarășu Coacăză, am zis așteptând cu interes și groază cealaltă veste, a omului partidului. Deocamdată mă urmărea atent cu privirea și nu mi-o dezvăluia.

– Nu sunteți curios să aflați cea de-a doua veste? a zis.

– Mă tem că nu. În ultima vreme am primit doar vești proaste.

– Tovarășu Pompiliu, eu nu v-am dat decât vești bune. Uite despre ce este vorba. După plecarea din Institut a profesorului Encioiu, a rămas vacant un post rezervat unui om de știință în Comitetul Revoluționar. BOB urmează să decidă între dumneata și tovarășa conferențiar Anda Groza. Zilele acestea urmează să definitivăm cele două dosare de cadre, matale având avantajul că ești propus de un cadru cu mare autoritate din Comitetul Revoluționar. Ai ghicit, desigur, e vorba de tovarășa Sorana de la ARLUS.

Mă făcusem learcă de transpirație. Prin urmare asta era. Fatalitatea își arăta fața hidoasă. Să iau locul profesorului Encioiu abia înlăturat din Institut nu însemna oare să-i calc pe urme, să-i urmez destinul, așa cum mă avertizase cu câteva zile în urmă Sorana? Apoi să mi se întocmească dosar de cadre, să intru în vizorul Comitetului Revoluționar și al securității, asta îmi mai lipsește, să se afle că tatăl meu a fost căpitan de jandarmi în timpul odiosului regim burghezo-moșieresc, prigonitorul proletariatului, că sunt nepot al protopopului din Lioveni, simpatizant al Gărzii de Fier, că unchiul meu Lionel, fost deputat liberal, și-a trădat patria alegând să trăiască într-o țară capitalistă din occident, devenind de bună seamă unealtă a imperialismului anglo-american. Desigur, pot fi găsite alte numeroase pete negre în biografia familiei mele, ca și

faptul că am întârziat să-mi însușesc noua ideologie, că nu sunt interesat suficient de ea, că nu sunt capabil să o fac publică. Dar iubirea mea din facultate pentru avangardă și spiritul rebel? Dumnezeule mare! Cum s-o scot la capăt cu acest Coacăză, căruia i-am devenit, deodată, din cale afară de simpatic?

– Ce să vă spun, îmi cunoașteți idealurile științifice, mi-am dedicat tinerețea cercetării, așa că nu sunt tentat de politică, aceasta cu tot respectul pentru Comitetul Revoluționar. Nici vorbă să mă ridic la înălțimea ideologică a kolegei mele Anda Groza. V-aș fi recunoscător să o susțineți pe dumneaei pentru această muncă de răspundere...

Tovarașul Coacăză m-a privit mirat, nu-i plăcea deloc că nu-mi surâdea funcția ce mi-o propunea. L-am auzit deodată vorbind:

– Tovarașu Pompiliu, sunt lucruri care ți se întâmplă o singură dată în viață. Eu îți zic să nu dai cu piciorul în această oportunitate... De altfel, tovârșă Sorana ne-a asigurat de loialitatea dumatăle... Apoi e bine să știi că hotărârile odată luate în Comitetul Revoluționar sunt lege pentru noi toți. Ele nu mai pot fi contramandate. Spune și mata, oare nu este o onoare să te dedici cauzei clasei muncitoare, cea mai avansată categorie socială cu adevărat demnă din societate!?... Nu cred că dumneata refuzi să acționezi în folosul binelui suprem al clasei muncitoare și al omenirii...

– Păi, sistemul imunitar căruia i-am dedicat zece ani din viață tocmai asta își propune să facă, să fie pus în slujba acestui bine suprem al omenirii...

– Dragul meu, lasă poveștile astea cu sistemul dumatăle imunitar deoparte. Ești încă tânăr, vei putea face carieră... Ai toate șansele să fii modelat...

Bănuiam ce va urma, zecile de citate din operele

Marilor Dascăli și din documentele ultimei plenare a partidului unic. Acest Coacăză avea o memorie fabuloasă cu care îi impresionase pe mahării de la regiunea de partid și care pe mine mă speria. După tirada de citate pe care am fost nevoit să le ascult, exponentul clasei muncitoare n-a uitat să-mi reamintească ceea ce-mi spusese în atâtea alte rânduri, că are origine socială sănătoasă, că sărăcia nu i-a permis să facă prea multă școală, dar este bucuros că regimul noii orânduiri îi dă acum o mare șansă, să facă studiile Universității muncitorești.

Sosise momentul să-i dau totuși un bobârnac acestui tovarăș Coacăză, măcar că nu-i puteam bănui rezultatul.

– E mai bine așa, tovarășu Coacăză, că faceți acum studii. Dacă ați fi făcut Academia de Științe înainte vreme, capabil cum sunteți și plin de inițiativă, cine știe dacă până acum n-ați fi împărțit soarta profesorului Encioiu.

Mișu Coacăză (așa îl alintau tovarășii din Comitetul Revoluționar) m-a privit contrariat. Desigur, nu i-a plăcut asocierea destinului său cu cel al profesorului Encioiu, tocmai epurat din Institut și cercetare. Pe fața revoluționarului, în mod surprinzător, am putut vedea un fel de cutremur.

– Profesorul Encioiu a lovit în noua ideologie. Nimănui nu-i este permis să denigreze principiile noastre revoluționare...

Eram surprins, ca și când aș fi constatat pentru prima dată că discursul lui era mincinos, că semăna, dacă nu era chiar identic cu al Soranei, cu al activistului de partid, cu al celorlalți înregimentați în activitatea revoluționară. Asta înseamnă că toți aceștia formează o unitate inexpugnabilă de care de acum trebuie să mă tem și mai mult. Am făcut o ultimă încercare de salvare:

– Tovarășu Coacăză, vă respect vârsta și principiile,

grija pentru viitorul meu și al oamenilor muncii, imaginați-vă în schimb cum aș putea face eu față unor sarcini atât de complexe ca cele emanând din ideologia Marilor Dascăli ai Omenirii, dacă un eminent om de știință ca Nicolae Encioiu a eșuat în ducerea la îndeplinire a acestei mărețe sarcini. Apoi țineți, vă rog, seamă că sunt oameni care nu sunt înzestrați cu aptitudini de a face politică, care nu au talentul ăsta, iar eu sunt unul dintre ei.

– Tovarășu Pompiliu, toți trebuie să facem politică, politica partidului unic și nu alta. Dumneata ai toate șansele să-ți descoperi calități de politician pe care nu bănuiai înainte de vreme că le aveai. După ce le vei descoperi, urmează să crezi cu fermitate în ele, să le aplici în practica de partid.

Mă deranjau desigur insistențele portarului care primise sarcini de partid excepționale. Simțeam că sunt prins într-un ring și trebuie să boxez cu un pugilist de categorie grea, care oricând mă va face KO și nu vedeam vreo soluție să ies din încurcătură. Un refuz categoric ar fi putut echivala cu suspendarea mea din cercetare și astfel s-ar fi dus dracului sistemul imunitar la care lucrez de atâta amar de vreme. Simțeam că înnebunesc că niște oameni aproape analfabeți, care pretind că s-au școlit la universitățile muncitorești de două sau de șase luni, ba chiar de un an sau doi sunt pe punctul de a-mi hotărâi viitorul. Clocoteam de ciudă, simțeam cum creștea în mine revolta, dar pe care trebuia să o controlez totuși, s-o reprim mai înainte de a comite vreo greșeală ideologică de neiertat. Nu știam cum s-o scot la capăt cu acest Coacăză, iar dacă destinul meu tot ajunsese să se intersecteze cu al său și cu al profesorului Encioiu, de curând intrat în dizgrația conducerii Comitetului Revoluționar, m-am hotărât să-l întreb:

– Tovarășu Coacăză, nu înțeleg ce s-a întâmplat cu profesorul Encioiu. L-am cunoscut întrucâtva în cei peste zece ani de când lucram împreună în Institut. Era un om liniștit, n-a ofensat în viața lui pe cineva, își vedea de treaba lui, de cercetare, iar în Institut și-a câștigat reputația de om de știință eminent...

– Eminent pe dracu! Ca și toți ceilalți universitari e un dușman înrăit al noii ideologii, fapt pentru care a fost eliminat din sistem. Fii liniștit, nu i s-a tăiat capul. A fost decăzut din drepuri și trimis la munca de jos, unde va fi supus unui intens proces de reeducare. Te asigur că atunci când se va reîntoarce în societate, va ști să prețuiască cum se cuvine noua ideologie. Dacă îl vei revedea vreodată pe acest Encioiu, o să constați că omul ăsta s-a transformat întru totul, a devenit alt om, un om nou, constructor devotat al societății revoluționare. În calitatea mea de membru al Comitetului Revoluționar, mi s-a încredințat sarcina de a-l vizita la noul său loc de muncă și am constatat că fostului salariat al Institutului nostru i s-a acordat cu adevărat șansa reeducării.

Îl priveam năucit, neștiind ce să înțeleg.

– Vă uitați la mine mirat. Uite ce e, omul ăsta, fostul dumitale coleg, n-a fost niciodată în stare, nu a încercat să iasă din greșeală. Ce i-a venit să afirme că se poate face știință fără ideologie. Din pricina asta i s-a ridicat definitiv calitatea de om de știință, dânsul dovedindu-se inapt să lucreze în cercetare. Să-i plângi de milă văzându-l râbind closetele din oraș, iar vitanjorii au sarcina să-l pună să intre în scârna cea mai spurcată. Vedeți, așa se face adevărata reeducare, dragă prietene. Să știi de la mine că acest Encioiu nu va mai combate în viața lui pe cineva, necum să aducă ofense ideologiei Marilor Dascăli.

Și-a pus palma lui grea, muncitorească pe umărul meu, silindu-mă să iau aminte:

– Tovarășu Pompiliu, noi comunștii punem mare preț pe încredere. Cine nu e demn de încrederea noastră va fi trecut prin procesul de reeducare. Nu poate fi abatere de la această cale...

Eram convins că acest Coacăză nu crede nicio clipă în ce spune despre încredere, dar voia să lase impresia că o spune cu sinceritate, și m-am întrebat pentru prima dată de când ne-au eliberat tovarășii sovietici ce se întâmplă cu oamenii ăștia de își pierd atât de ușor condiția morală de altădată, ce a ucis în ei candoarea? Am simțit deodată că îmi pierd vigoarea, că mi se face rău, că mă voi prăbuși. Figura tovarășului Coacăză s-a dublat, apoi s-a triplat, s-a multiplicat până ce mi s-a părut că a devenit o gloată de ticăloși care mă trag la răspundere pentru că nu mi-am însușit deplin noua ideologie. Îmi pierdusem cunoștința, iar când mi-am revenit în simțiri, am constatat că tovarășul Coacăză mă stropea de zor cu apă din damigeana ce o avea pururi la îndemână sub măsuta din cabină.

– Vai de mine, tovarășu Pompiliu, a exclamat el, ce s-a întâmplat cu dumneata? Ți s-a făcut rău așa din senin...

– Nu fiți îngrijorat, îmi trece, am reușit eu să spun în vreme ce îmi ștergeam fața cu o bucată de cârpă ce mi-o oferise viitorul om de bază al partidului unic. Nu aveam puterea de a-l mai privi și-am izbucnit în gând: Dacă chiar vrei să știi ce mi s-a întâmplat, iacă îți spun, om ticălos ce ești! Nu mai puteam suporta să car hârdăul cu căcatul vostru, al celor de la reeducare, al Comitetului Revoluționar și al celor din BOB. Mi s-a făcut deodată atâta scârbă, ucigași nenorociți ce sunteți! Gata, m-ați învins, pentru că sunt un laș, îmi lipsește curajul să vă spun adevărul în față, așa cum a făcut-o profesorul Encioiu pe care l-ați înlăturat din cercetare...

Nu mai eram sigur cum se întâmplase cu adevărat totul, dacă nu cumva voi fi spus ce-mi propusesem să spun în gând în gura mare, iar asta însemna să mă aștept la răul cel mai greu de suportat. Totul depindea acum de interpretarea pe care o va da gestului meu tovarășul Coacăză.

ORIGINE SOCIALĂ SĂNATOASĂ

Spre seară m-a vizitat Flavia. Am tresărit speriat de moarte când am auzit cele trei bătăi în ușa de la intrarea micului meu apartament. Era desigur surpriza. De multă vreme nu m-a mai vizitat cineva aici în Rozelor. O durere vicleană mi s-a instalat în toți mușchii picioarelor, țintuindu-mă în fotoliul în care îmi petrec majoritatea timpului după-amiaza după ce mă reîntorc de la serviciu. Cele trei bătăi s-au repetat curând. Musafirul meu insista, și-am fost nevoit să mă ridic, să merg să deschid. Deodată mi-am adus aminte de Jurnalul în care tocmai notasem ceva și m-am întors spre birou pentru a-l feri de ochii vizitatorului. Nu era acolo, îl vârașem la locul lui, în cutia alămită de sub podea. Îl țin acolo, încurajându-mă că e în siguranță, dacă nu cumva e o bombă cu efect întârziat. Mi-am șters cu demnitate picătura fierbinte de transpirație de pe frunte, nu și pe cea rece care se prelingea pe șira spinării, și-am alergat la ușă, s-o deschid. Tocmai reușisem să raționez. Era exclusă vizita lor. Arestările se fac, de regulă, noaptea târziu, dacă nu-și vor fi schimbat obiceiul.

Verișoara mea sta acolo, frumoasă și zâmbitoare. O revedeam după multă vreme. Fetișcana de altădată devenise femeie în toată regula.

– O, ce surpriză! am reușit să spun, copleșit de uimire, așteptând degeaba să se arunce în brațele mele, ca în vremea când era o copiliță. Mi-a dat obrazul să i-l sărut, păstrându-se misterioasă, după care am invitat-o să intre.

– Nu te superi că dau buzna aici, așa neanunțată. La telefonul tău nu răspunde nimeni... Probabil te odihneai după orele de muncă. Îmi cer scuze că te deranjez.

– Nu-i niciun deranj. Stăteam în fotoliu singur cu gândurile mele. La Institut e mult de lucru în perioada asta... Poate voi fi și ațipit...

– De ce nu-ți lași gândurile de care vorbești la Institut, de ce le dai voie să-ți năvălească în casă? a zis ea, încercând să glumească. De altfel, ce gânduri poate avea un burlac ca tine?

– Cum să-ți spun? În octombrie avem sesiunea de comunicări, iar cercetările, inițial încurajatoare, bat pasul pe loc. Celula mormolocului de broască nu mai răspunde de o vreme la provocările noastre...

– Ce tot vorbești acolo? Cum adică celula mormolocului de broască?

– Secția de biocel în care lucrez e angajată într-un proiect de cercetare imunologică, având la bază reacția celulei mormolocului de broască la agenții de mediu. De curând cercetătorii au descoperit că structura celulei umane e în proporție de 98 la sută identică cu cea a mormolocului de broască...

Flavia și-a stăpânit cu destulă greutate hohotele de râs. Riscam să devin penibil și am căutat o modalitate de a schimba subiectul discuției. Am poftit-o să ia loc undeva.

– Vrei să bei o cafea? Sau preferi un ceai? am

întrebat-o mai degrabă pentru a umple golul de tăcere ce se instalase între noi, dar și pentru a-mi face datoria de gazdă.

– Cum, ai cafea? s-a mirat ea. Și eu care credeam că după război marfa asta cosmopolită a dispărut cu desăvârșire din țara asta. Mira-m-aș să se mai găsească așa ceva prin unele case boierești.

– La plecarea din țară, împreună cu tot ce vezi aici, unchiul Lionel mi-a lăsat și câteva cutii de cafea, și cum eu prefer să beau ceai, cafeaua o păstrez pentru musafiri.

– Și eu am picat în casa burghezului chiar la five o'clock. Mă întreb dacă s-o mai fi păstrând obiceiul ăsta pe undeva.

– Nu știu dacă se mai păstrează. Eu nu vizitez pe nimeni, nici nu primesc pe cineva, am simțit eu nevoia să precizez. Sunt un solitar, apoi nu am prieteni. Tot timpul mi-l ocupă studiul și cercetarea.

M-am oprit brusc, rușinat de gândul ascuns ce-l păstram zăvorât într-un ungher al creierului, stimulat de suspiciune. Oare poate fi verișoara mea Flavia un exponent al agentului secret, care se insinuează în viața noastră intimă prin intermediul celor apropiați? Este exclusă varianta asta? I-am propus Flaviei să mergem în bucătărie să preparăm împreună cafeaua.

– E o idee bună, a apreciat ea. Sunt curioasă foarte tare să văd bucătăria unui burlac.

O privesc pe Flavia cu coada ochiului în vreme ce pune cafeaua în ibric, ba îi sesizez până și tremurul nărilor provocat de aroma cafelei. Sensibilitatea ei îmi e cunoscută. În copilărie, când cutreieram împreună livezile cu pomi înfloriți de la moșioara bunicilor din Lioveni, nu se mai sătura să constate și să absoarbă miresmele, mai ales cele de după prima cositură a livezii. Acum privea pierdută

mica flacăra pe care se fierbea cafeaua, cu gândurile la un ceva inaccesibil mie. N-ar fi exclus ca fata asta să fie îndrăgostită și-a venit aici să mă invite la nuntă.

Constatăm deodată, amândoi, cum cafeaua e gata să dea în foc, prindem în același timp coada ibricului și ne amuzăm de întâmplare. Îi simt cu surprindere în palmă bătăturile și umflăturile buricelor degetelor și-o întreb ce se întâmplă cu mâinile ei.

– În ultimele săptămâni am lucrat zilnic peste program... În țară se lucrează pretutindeni în program prelungit pentru a se vindeca rănille țării pricinuite de război. E o luptă, o altfel de luptă decât cea cu armele lupta asta de refacere.

Și-a privit câteva clipe mâinile cu un sentiment de mândrie pentru jertfa ei și-a tuturor oamenilor muncii angajați în lupta despre care vorbea și de care eu nu știam că se produce în toată țara. E o realitate nouă. Nu știu însă dacă participarea asta la munca eroică de refacere a țării e din entuziasm, din nevoi sau din obligație. După starea de spirit a Flaviei, noul eroism, cel al refacerii țării, se produce din entuziasm.

Am auzit-o pe Flavia spunând:

– Fabrica noastră e angajată și ea în această luptă. Colectivul de oameni ai muncii și-a luat angajamentul în adunarea generală să confecționeze zece mii de salopete pentru brigăzile de tineri revoluționari de pe marile șantiere Bumbesti-Livezeni, Bicz și Salva-Vișeu...

Am rugat-o pe Flavia să ia loc în fotoliu, iar eu m-am așezat pe un taburet în fața ei la măsura joasă pe care se aflau ceșcuțele cu cafea aburindă.

– Am mai fost cândva aici cu tata pentru a-i solicita unchiului Lionel un serviciu. Se anunțase concurs pentru un post de funcționar la tribunal și-am crezut că o să mă

ajute să-l ocup eu. Unchiul ne-a refuzat, pretextând că din poziția lui de avocat cu reputație și politician cunoscut nu-și putea permite să facă o asemenea intervenție. M-a întrebat cum stau cu studiile și s-a supărat foarte tare când a aflat că nu mi-am luat bacalaureatul. Nu și-a putut stăpâni un acces de furie și mi-a strigat că am făcut neamul de răs. Tata a vrut să-mi ia apărarea, s-a înfuriat și el, s-a ridicat și-am plecat în grabă, fără să mai așteptăm ca Lionel să prepare ceaiul sau cafeaua.

– Îmi pare rău pentru întâmplarea voastră. Îl știam pe unchiul Lionel un generos, care și-a sprijinit neîncetat familia...

– Tu poți spune asta după ce te-a pricopsit cu apartamentul ăsta, iar mătușii Cristina i-a lăsat casa din Grui, pe motiv că e văduvă cu mulți copii, iar în eventualitatea naționalizării nu o vor scoate din locuință. E adevărat că soțul ei, unchiul Manolache, a murit în război, dar să nu uităm că asta s-a întâmplat pe frontul de est, ceea nu place deloc tovarășilor sovietici...

În intimitatea ființei mele am simțit deodată efectele unei scurtcircuitări pe care n-o puteam controla. O priveam pe Flavia năucit, negăsind vreun argument în favoarea mătușii Cristina, al cărei soț luptase împotriva tovarășilor sovietici, niciunul în favoarea unchiului fugar, exponent al burgheziei reacționare. Nu-mi dădeam seama care putea fi scopul real al vizitei Flaviei și ce avea să urmeze. Fapt e că prezența ei în micul apartament de taină al unchiului Lionel o resimțeam ca pe aceea a unui intrus în spațiul său intim, de a cărui prezență mă făceam vinovat.

Verișoara mea introdusese între noi un element de discordie și, probabil, aveau să urmeze și altele. Am dedus asta din felul ei agitat de a se plimba prin micul apartament și de a-și frânge mâinile. O vreme a stat gânditoare la

fereastră și a privit cum înserarea se transforma în noapte. A revenit de acolo și s-a așezat din nou în fotoliu. Și-a privit din nou mâinile bătătorite ca pe o garanție a adevărului, în lupta de care vorbea.

– Uite ce e, în fabrica noastră, ca de altfel în întreaga țară, a început o campanie de recrutare a noilor cadre de partid și de stat, care să înlocuiască aparatul imoral, corupt și dușmănos al vechiului regim, aservit burghezo-moșierimii. Comitetul revoluționar al tineretului proletar m-a propus să urmez cursurile universității muncitorești în domeniul justiției. Este ceea ce mi-am dorit dintotdeauna...

– Și-ai venit aici să-mi ceri sfatul. Drăguț din partea ta, dar nu cred că sunt omul potrivit pentru așa ceva. Habar nu am ce sunt universitățile astea muncitorești.

– Problema e alta. Nu mă pot decide să urmez cursurile de judecători de doi ani sau pe cele de procurori. Prietenul meu Laviniu, propus și el să urmeze universitatea, e de părere să urmăresc cursurile de judecători, iar eu aș prefera să fiu procuror...

– Păi dacă tot ai vocația justiției, a adevărului și dreptății, nu văd ce te-ar putea opri să urmezi cursurile astea, pentru care îndeplinești toate condițiile.

– Da, desigur. Candidatul trebuie să aibă origine socială sănătoasă, adică să provină dintr-o familie muncitorească, să fie fruntaș în muncă, dar mai ales să fie atașat trup și suflet cauzei proletariatului. Ești singurul om din familie în care am deplină încredere, iată de ce mi-am propus să-ți cer sfatul...

– Înțeleg. Vrei să aperi dreptatea și adevărul. Unchiul Lionel ar fi mândru să afle că un membru al familiei continuă tradiția justițiară...

– Ei bine, acum e vorba de cu totul altceva, de o viziune nouă. Vorbim de adevăr și dreptate în viziunea

noii ideologii a proletariatului, clasa cea mai avansată ca viziune, cea mai aptă să conducă destinele societății.

– Totuși, pentru o tânără revoluționară, mi se pare mie sau greșesc, ești prea neliniștită. Mai ai pe inimă ceva. Poți să-mi spui tot ce te frământă.

– Da, mai e ceva. Zilele acestea a trecut mătușa Cristina pe la noi și, aflând de intenția mea, mi-a spus că nepoata unui preot nu e compatibilă cu funcția de procuror, că procurorii de azi nu fac altceva decât să condamne oameni nevinovați, să-i trimită în pușcării și în lagărele de exterminare. Este inadmisibil ce spune ea. Pentru asemenea atitudini dușmănoase se dau ani grei de pușcărie. Dragul meu, știi ce-a afirmat la pomana dată cu ocazia înmormântării bunicului Grigorie? Că tovarășii comuniști sunt niște oameni fără Dumnezeu, niște derbedei, care conduc țara prin dictatură...

– Păi, nu vorbesc toate documentele de partid și de stat de dictatura asta a proletariatului?

– Domnule, dictatura proletariatului de care vorbesc documentele e cu totul altceva. Ea reprezintă voința întregului popor muncitor de la orașe și de la sate...

– A poporului muncitor ateu, care a devenit de curând majoritar în țara asta, am zis, neputându-mi stăpâni ironia.

– Partidul admite că în societate mai sunt oameni cu mentalități învechite, unii au chiar atitudini reacționare. Cei mai mulți însă acceptă reeducarea, sunt de acord cu ea. Ceilalți vor fi izolați, unii, în numele idealurilor noastre, vor fi lichidați.

– Iar pentru treaba asta, partidul unic al clasei muncitoare are nevoie de cadre tinere, energice și hotărâte, care să aplice fără șovăire politica sa reformistă, e nevoie întâi de toate de judecători și procurori-anchetatori care să lichideze dușmanii poporului.

– Întocmai. Văd că ești bine informat. De unde le știi tu pe toate astea?

– După cum vezi, le știu. Un singur lucru nu înțeleg, cum partidul vostru pretinde că reprezintă voința întregului popor. Îmi imaginez totuși că voința asta e un fel de monstru cu care speriați pe cei care nu gândesc ca voi...

– Nu sunt surprinsă să aud asta, apoi recunosc că nu e ușor ca cei bogați, exploatorii maselor populare, să nu admită că ideologia proletariatului este ideologia care promovează interesele întregului popor. Uیți că învățătura Marilor Dascăli urmărește nu doar lichidarea exploatării omului de către om, ci și construirea unei societăți în care omul să-și regăsească demnitatea pierdută.

– Iar mijlocul cel mai la îndemână s-o faceți e violența...

– Nu singurul. Violența e doar unul dintre aceste mijloace.

– Mulțumesc, Flavia. Acum înțeleg de ce nu ți-ai pus în aplicare planul din copilărie de a deveni preoteasă. Totuși ar trebui să ai mai multă înțelegere pentru mătușa Cristina. E bătrână, are concepțiile ei învechite, tu însă ești tânără, ai tot timpul în față pentru a-ți urma idealurile.

Flavia m-a privit dezamăgită. Și-a reluat plimbarea prin cameră, totuși nu chiar atât de neliniștită cum o făcuse cu o oră mai înainte. Uneori se oprea și cerceta lucrurile care îi ieșeau în cale.

– E periculos să gândești așa. Știi că, recent, Comitetul Central a hotărât reintroducerea pedepsei cu moartea abolită de vechiul regim creștin?

Nu știam, cum nu știam de ce e nevoie de o așa măsură extremă pentru atingerea idealurilor clasei muncitoare. Am preferat să nu mă pronunț. Într-un fel eram și eu un exponent al trecutului, măcar că munceam într-un

domeniu al viitorului. În viziunea revoluționară a Flaviei, puteam fi bănuț că, locuind în apartamentul lui Lionel, mă putusem contamina de ideile lui retrograde, cosmopolite, dușmănoase, fapt pentru care puteam fi încadrat cu ușurință în prevederile decretului 209, nepublicat încă, în care se stipulează între altele *delictul de opinie*, pentru care se prevede o pedeapsă între 15 și 25 de ani de temniță grea. Începusem să regret că intrasem în polemică cu ea. Curând a început să mă doară capul. Nu mai era nimic de făcut, și vizita verișoarei mele se prelungea.

Secretara organizației tineretului revoluționar de la marea fabrică de confecții Zâna Proletară își descoperea franchețea și tenacitatea și-n împrejurarea privată de acum. Din privirea ei iradia un soi de certitudine proletară, ce-și avea originea în forța uriașă a acestei clase. Din fotoliul în care se afla își oprise privirile asupra portretului unchiului Lionel de pe peretele din față. Ceva din portretul ăsta o deranja, poate seninătatea fermă a tânărului magistrat din momentul depunerii juramântului de credință, poate privirea ce ne fulgera pe amândoi, pe mine și pe Flavia. Și-n vreme ce mintea mea formula tot felul de constatări, am văzut-o pe Flavia ducându-și două degete la vizetă și salutându-l militărește pe magistrat.

– E un salut american interzis, Flavia, ca atâtea alte saluturi ce ne-au fost interzise. Oamenii nu mai au voie să-și spună Noroc bun, pentru că nu mai putem invoca divinitatea sau destinul după ce a apărut Învățătura Marilor Dascăli. Nici vorbă să mai fie voie să ne spunem unul altuia Doamne ajută!...

Cred că nu mă asculta, gândurile ei erau plecate în altă parte și-am zis destul de tare ca să fiu auzit:

– Se pare că-l prețuiești totuși, chiar dacă nu te-a ajutat să obții postul acela de funcționară în magistratură.

E adevărat că dacă s-ar fi întâmplat așa, n-ai mai fi apucat să faci bătăturile în palme, după cum ți-ar fi fost imposibil să urmezi cursurile de procurori ale universității muncitorești. În asemenea împrejurări n-ar fi fost exclus să fi fost declarată și tu unul dintre dușmanii poporului...

– Dragule, sunt două lucruri absolut diferite. Recunosc că unchiul Lionel a avut unele calități, dar acelea sunt expresia trecutului. Cel mai rău e că a părăsit țara, că a fugit ca un laș și un trădător, că s-a pus în slujba imperialismului anglo-american. Faptul ăsta nu i-l voi putea ierta niciodată...

– Îl judeci prea aspru. Un om ca el nu poate purta eticheta de trădător de patrie numai pentru că a împărtășit altă ideologie. E adevărat că evadarea lui din sistem nu dă chiar bine pentru rudele sale tinere cu ambiții revoluționare. Crezi cumva că plecarea lui ți-ar periclita cariera? Nu poate fi ea contracarată prin adeziunea de care vorbești?

Flavia m-a privit pentru prima dată surprinsă de ceea ce auzea. Mi s-a părut că problema asta n-o luase în calcul. Nu-mi puteam da seama dacă autoexilarea lui Lionel era totuși o problemă. Omul-bestie poate include un asemenea ingredient în politica sa de cadre, pentru a se exercita asupra lui efectele șantajului. Încercam de acum să înțeleg ce-o determina pe Flavia să aspire spre o asemenea carieră, și-am început să cântăresc între frustrarea din urmă cu câțiva ani, când ratase ocazia de a fi funcționar în magistratură, dorința de a deveni potentată sau pur și simplu năzuința să scape de bătăturile din palme și bășicile dureroase de pe buricele degetelor. M-am mai întrebat dacă Flavia era pregătită să facă față calvarului.

În cameră se lăsase întunericul, iar Flavia a mers din nou la fereastră să privească în noapte. Ființa îi iradia o neliniște dureroasă. Putea fi frustrarea, altfel nu aveam cum

să-mi explic atitudinea ei ostilă față de unchiul Lionel, dar mai ales față de mătușa Cristina, căreia fratele ei îi întâbulase la plecarea din țară casa cea mare din Grui. Fapt e că dintre cei șase copii ai bunicului Grigorie toți învățaseră carte, unii făcuseră studii superioare și carieră, iar două dintre fete deveniseră preotese, doar unchiul Mirel, tatăl Flaviei, făcuse excepție. Nu-i plăcuse învățătura. Pleca de acasă la școală, dar rar ajungea acolo. Se oprea la atelierul de forjă al lui Pandelescu, unde își petrecea ziua, și revenea acasă la orele prânzului murdar, cu hainele pline de căneală. Când bunicul Grigorie a încercat să-l facă domn prin mijloace coercitive, bunica a luat copilului apărarea. Curând, Mirel a renunțat la școală și-a intrat calfă la Pandelescu, pentru a-i dovedi tatălui său că nu mănăcă pâinea degeaba. Când i-a răsărit mustața, băiatul a intrat în mișcarea sindicală, și nu peste mult timp s-a căsătorit cu una din fiicele lui Pandelescu. Într-un accident de muncă și-a pierdut ochiul drept, nenorocire care s-a dovedit a fi în cele din urmă benefică, pentru că întâmplarea asta l-a salvat să fie trimis pe front.

Mirel și-a urât frații și surorile. Îi disprețuia, mai ales de când s-a înregimentat în lupta pentru echitate socială. A rupt orice relație cu familia, care i se părea că-l renegase, și-o vreme a refuzat să-și lase copiii să-și petreacă vacanțele de vară la moșia din Lioveni. Totuși, după ce bunica Serafima s-a îmbolnăvit de inimă, Mirel a acceptat concesiunea de a lăsa copiii să-și viziteze bunicii, să-și petreacă o parte din vacanțe la Lioveni. N-a fost o împăcare. El, muncitorul, nu putea sta la masă cu burghezii școliți și infatuați. După război, mai bine-zis după ce frații noștri eliberatori au promovat și-n țara noastră mărețele idei revoluționare, Mirel a fost descoperit ca om al muncii cu vocație politică și-a fost promovat de la sindicate în structurile partidului unic, fapt de care era foarte mândru, mândrie transmisă

întregii familii, dar mai ales Flaviei, tânăra muncitoare de la fabrica de confecții Zâna Proletară.

Curând Flavia a revenit în fotoliu pentru a mai discuta. Privirea ei a descoperit cu oarecare uimire lucrurile din cameră care până atunci păreau să-i fie indiferente. Era desigur o bună oportunitate de cunoaștere a deținătorului prin intermediul lor.

– Ții aici tot felul de vechituri, cele mai multe interzise, pentru care n-ar fi exclus să ai neplăceri, a constatat ea cu un aer aproape matern.

– Te rog, fii mai explicită. Nu-mi dau seama la ce te referi.

– Văd pe birou o biblie, acolo sunt două icoane, între ele e un crucifix, mai încolo e un sfeșnic pentru lumânări, dincolo, spre intrare, văd o candelă și un patrafir...

– Și ce e-n neregulă în asta, că ele există?

– S-a dat un decret care prevede ca toate obiectele astea de ritual creștin să fie distruse...

– Flavia dragă, obiectele astea, pe care voi le considerați vechituri retrograde sau cosmopolite, aparțin unchiului Lionel. Omul mi le-a lăsat în păstrare. O parte dintre ele au aparținut bunicului Grigorie, cred că recunoști crucifixul și icoana Maicii Domnului din capela în care se ruga la Lioveni, cădelnița și patrafirul le-a primit la rându-i bunicul de la tatăl său, protopopol Haralambie, strămoșul nostru... Nu se poate să nu înțelegi importanța lor. Ele sunt embleme ale familiei, ale continuității noastre creștine... E adevărat că sunt obiecte de ritual religios, toate au fost sfințite, nu știu dacă mai au și puteri magice...

– Să nu mă crezi proastă, Pompiliu. Știi bine asta, tocmai de aceea țin să te avertizez. Noua ideologie nu mai poate permite închinarea la zei și dumnezei, a ținut să mă atenționeze tânăra candidată în magistratură, și-a adăugat cu

aceeași convingere: Cum altfel să schimbăm mentalitățile, comportamentul oamenilor dacă menținem misticismul religios? Noua societate trebuie să se debaraseze de misticism, să se raporteze în viitor doar la materialitate, oamenii să fie eliberați de închipuiri, a conchis ea cu convingere.

Constatam că Flavia nu mai e o novice în materie de ideologie, ci o inițiată în angrenajele noului sistem din care făcea parte. I se încredințase o misiune de îndeplinit și se străduia din rășputeri să fie la înălțimea sarcinii sale. Mi-am amintit de îndată o apreciere a profesorului în vizita pe care i-o făcusem înainte de a fi arestat: Ei nu o declară, dar li se pare, dacă nu sunt chiar convingși, că le va fi mai ușor fără Dumnezeu, iar chestia asta li se va întâmpla în curând multor milioane de oameni. Domnule, când reformiștii protestanți au înlăturat icoanele din biserici, au început să constate că Dumnezeu nu mai există...

S-a ridicat din fotoliu și-a început din nou să se plimbe prin cameră de parcă ar fi vrut să se convingă că toate aceste lucruri dușmănoase există. În plimbarea ei s-a oprit câteva momente chiar în fața crucifixului. L-a privit de parcă l-ar fi descoperit pentru prima oară și n-ar fi îngenunchiat sub el de atâtea ori în paraclisul construit de bunicul la moșia din Lioveni. Brusc mi-am reamintit-o pe Flavia în copilărie în casa bunicilor, unde ne petreceam vacanțele o ceată numeroasă de nepoți. Ea, Flavia, pe la cei șapte-opt ani devenise preferata bunicului Grigorie, poate și pentru că stătea mai mult timp la Lioveni, iar bunicul o lua cu el la biserică, o punea să cânte în strană și să citească cu voce tare rugăciuni. Asta până pe la paisprezece-cincisprezece ani, când Flavia a descoperit în oraș cinematograful, serile dansante și balurile. În intimitatea găștii a deprins plăcerile fumatului și băuturii. În zadar au implorat-o bunicii să

vină vara la țară, că nepoata avea alte preocupări. Pe la șaptesprezece ani Flavia a descoperit în jurnalul unui film că există învățătura Marilor Dascăli, care îi deslușea că lumea trăiește într-o societate rău construită, nedreaptă, în care bogații îi asupresc pe cei săraci. Curând Flavia s-a convertit la marxism-leninism, iar după eșecul de la bacalaureat s-a angajat muncitoare la fabrica de confecții, unde muncea alături de mama ei. Acolo Flavia a înțeles că tineretului revoluționar i se deschid largi orizonturi de cunoaștere și perspective până mai ieri de neimaginat, de aceea și ea va păși cu entuziasm pe calea acestei devenirii. Oarecare îndrăzneală și ușurință în comunicare au propulsat-o în comitetul revoluționar pe secție, apoi în cel pe fabrică al organizației de tineret, ca în cele din urmă să fie aleasă în unanimitate prim-secretar al acesteia, urmând astfel exemplul tatălui său, care la rândul-i devenise secretar al organizației partidului unic al muncitorilor de la secția de forjă. De aici și până la a fi propusă să urmeze cursurile universității muncitorești n-a mai fost decât un pas, iar acum venea la mine să-mi ceară sfatul, să-i spun ce cred eu că ar fi mai bine pentru ea, să urmeze cursurile de judecătorești sau pe cele de procurori de anchetă, întrebare la care eu nu-i pot răspunde.

Își aruncase privirile asupra bibliotecii, în care se aflau cărțile interzise, dar și asupra colecției mele de discuri cu muzică clasică. A poposit în fața celor patru tablouri impresioniste, dar nu a formulat nicio obiecție, nu era sigură dacă ele înfățișau sfinți ca cei din biserică sau altceva. A lovit cu vârful pantofului sipetul din colț, în care unchiul Lionel adunase tot felul de acte de proprietate și documente vechi, și-am încremenit că o să dorească să deschid această cutie a Pandorei, de al cărei conținut nu știam dacă Flavia avea habar.

Și m-am întrebat, oare își imaginase Lionel la plecarea din țară că potopul va ajunge până la etajul opt al blocului turn în care adunase odoare? Mai degrabă da, de vreme ce alesese să părăsească țara.

În plimbarea ei prin salonaș a întâlnit, în cele din urmă, colivia cu papagali. Se uita la micile păsări cu o privire buimacă. Am început din nou să am emoții. Îi putea provoca.

– Văd că ești iubitor de păsări. Ai aici mai mulți papagali...

– Nu sunt ai mei. Sunt ai unchiului Lionel... Mi i-a lăsat și pe ei în grijă la plecarea din țară, m-am dezvinovățit eu.

– Nu te deranjează? Nu fac gălăgie?...

– M-am obișnuit cu ei. Eu nu fac altceva decât să-i hrănesc și să le curăț colivia.

– Și el de ce crezi că îi ținea?

– După câte am înțeles, în singurătatea lui, în lipsa unui partener de conversație, Lionel se hârjonea cu păsările. Se amuza dialogând cu papagalii.

Flavia a zâmbit interesată. Era un bun prilej de-a afla ceva mai multe despre unchiul fugar de la aceste păsări proaste.

– Bună, dragilor! le-a zis ea. Ce faceți aici?

Păsările din colivie moțâiau indiferente pe suporturile lor. M-a privit nedumiră. Nu s-a dat bătută, a ciocănit cu degetul în micul grilaj de metal în încercarea de a-i provoca, de a obține informații de la papagali.

– Nu e politicos din partea voastră să nu-mi răspundeți la salut, zău așa. Vă propun să facem cunoștință. Eu sunt Flavia, secretara comitetului tineretului revoluționar de la fabrica de confecții Noua Haină a României, numită și Zâna Proletară, voi cine sunteți?

Papagalii și-au zburat penele. Nu puteai ști la ce să

te aștepți din partea lor.

– Hei, crailor, spuneți ceva!

– Fandosita! Fandosita! au exclamat papagalii într-un glas, supărați că fuseseră deranjați din moțaiala lor. Flavia a făcut ochii mari, ofensată de apelativul cu care papagalii o înfruntaseră... Cum se putea una ca asta. În fabrică e respectată de toată lumea, chiar și vârstnicii recunoscându-i meritele. Am simțit nevoia să intervin.

– Nu-ți fă griji, Flavia. De bună seamă te-au confundat cu cineva. Lionel primea aici tot felul de lume, avea vizitatori de toate felurile. Îi va fi trecut pragul și vreo fandosită...

Flavia avea fața congestionată de indignare. În calitatea ei de revoluționară nu admitea o asemenea ofensă, totuși nu s-a mișcat de acolo, încercând să afle, până la capăt, cum îi stă bine unui procuror-anchetator, până unde mergea ticăloșia papagalilor reacționari.

– Ziceți mai departe, nemernicilor! Ai, ai, ce condamnare ați merita...

– Delict de opinie! Delict de opinie! Articolul 209! s-au alarmat papagalii.

Flavia s-a uitat nedumirită spre mine, de parcă eu aș fi avut vreo vină.

– E aici o adevărată clică antirevoluționară!...

– Flavia dragă, papagalii nu raționează. Îmi cer scuze pentru vorbăria lor neghioabă. Vezi, de aceea eu nu-mi pun vreodată mintea cu ei. Aș provoca un scandal permanent în casă.

Stalin și poporul rus

Libertate ne-au adus!

Uraaa! Bravo!...

– Asta ce mai e? a întrebat ceva mai degajată Flavia.

– Trebuie să fi reținut lozinca din timpul mitingului

revoluționarilor ce s-au desfășurat de curând pe bulevard.
Își manifestă și ei adevărată... adevărată...

– Mă ironizezi, nu-i așa? Ironizezi sensul marilor manifestări... Inciți papagalii la ură...

– Eu nu-i incit nici la iubire, nici la ură. Ce-s vinovat eu că i-ai provocat, iar ei și-au dat drumul.

Moarte lor, moarte lor,

Moarte trădătorilor!

Unde sunt americanii?

S-au ascuns ca șobolani! au continuat papagalii.

– Îți mărturisesc că-i aud spunând toate astea pentru prima dată, i-am zis. Îți propun să-i ignorăm.

Dictatura! Dictatura!...

Rupeți bandiților gura...

– Isuse Cristoase! Aristotel, te rog spune-le să tacă. Vorbele astea se pot interpreta, putem avea mari neplăceri.

– Crrr-stt!

După intervenția autoritară a lui Aristotel, papagalii s-au mai liniștit, puteau însă oricând reîncepe și i-am făcut semn Flaviei să-i lase în pace, să nu-i mai bage în seamă.

A zis:

– Uite, acum îmi dau și mai bine seama cât de complex și de dificil e procesul revoluționar până la victoria finală. Dușmanul nostru aruncă în luptă mijloace dintre cele mai neprevăzute. Papagalii lui Lionel mi-au întărit această convingere. Poporul, cel puțin o parte din el, trăiește într-o confuzie de neiertat. E nevoie de un mare efort de reeducare.

Și-n vreme ce se îndepărta de colivia cu papagali, fața i s-a luminat de-o descoperire neașteptată. S-a aplecat și a luat de lângă veioza de pe noptieră broșura cu coperte roșii pe care o promisem de la Sorana cu câteva zile în urmă.

– Oho, omul de știință se implică în actul revoluționar. Cine a spus oare că intelectualii nu se documentează, că

sunt ostili marilor transformări revoluționare?...

Nu-mi puteam da seama dacă era sinceră sau mă ironiza, îmi imaginam însă fața de om tâmp ce-o aveam în momentul acela și mă temeam că nu-mi voi putea ascunde suficient de bine jena ce-o trăiam. Eram aproape convins că devenisem transparent și utemista vedea de acum prin mine, că mi-a descoperit dezacordul, infidelitatea, antipatia, dacă nu cumva și greața ce izbucnise pe neașteptate în mine.

Flavia nu m-a privit, sau o făcuse cu coada ochiului; cărticica îi atrăsese mai mult decât orice altceva atenția. A ridicat-o cu două degete până deasupra frunții pentru a-i evidenția importanța.

– *Documentele Plenarei Comitetului Central al partidului privind noile orientări ideologice în lupta și munca poporului pentru următoarele două cincinale*, iată noua noastră biblie. Dă-mi voie să cred că de vreme ce noile idei revoluționare au pătruns până și în bârlogul burghezului Lionel, nu mai e nicio piedică în calea victoriei definitive în lupta contra rămășițelor claselor exploatare... Vezi, în această broșură găsești esența și sensul marilor prefaceri revoluționare, dezvoltarea unui sistem social având la bază proprietatea de stat și cooperatistă...

– Și pentru viziunea asta a noului sistem, e nevoie să fie uciși mii de oameni?

– Ți se pare prea mult o jertfă ca aceasta pentru fericirea generațiilor viitoare?

– Da, pentru un experiment, mi se pare cam mult...

– Dar, dragul meu, experimentul acesta s-a făcut demult. Avem exemplul marii și puternicei economii sovietice, a colhozurilor și sovhozurilor, realizate după experimentele kibuțurilor evreiești, urmare a cercetărilor de secole ale unor mari înțelepți...

– Flavia dragă, cei care au trecut cu frontul pe acolo și

se reîntorc din prizonierate spun altceva, că Rusia sovietică e într-o stare de înapoiere primitivă greu de imaginat.

– Oamenii ăștia mint! a sărit ea ca arsă. Cine poate susține această minciună sfruntată decât niște bandiți de legionari, niște liberali burghezi odioși sau niște rămășițe ale partidului național creștin de orientare fascistă!...

În acel moment, papagalii au reizbucnit afectați:

Moarte lor, moarte lor,

Moarte trădătorilor!...

– Bravo vouă, papagali ai revoluției, ai consensului național, ai progresului, le-a lăudat Flavia atașamentul la cauza revoluției proletare.

Ura, ura, uraaa!...

A început să răsfoiască cu luare aminte documentele Plenarei partidului unic. Era atât de absorbită de mărețele idei, încât uitase că ne aflam în apartamentul de taină al unchiului nostru. Privind-o, atât de transpusă și de concentrată parcurgând pasajele dintre care o parte le memorase datorită importanței lor, am simțit în mine o crispare dureroasă. Era un război pe care nu-l puteam încă defini în substanțialitatea sa, un război ce ne măcina din interior, unul devastator, al ideilor, și căruia nu-i puteam face față.

Flavia a privit din nou portretul din fața ei.

– De ce îl urăști, Flavia? Ce rău atât de mare a făcut în viața lui?

– Nu știi prea bine, dar a făcut mult rău. Fapt e că aparținem unor ideologii antagoniste. Ideologia lui a fost una criminală...

– Așadar, în eventualitatea întoarcerii, Lionel ar trebui să dispară?

– Cu necesitate!...

– Spune-mi, Flavia, e cineva pe care-l iubești cu adevărat?

– Da, desigur. Îl iubesc și-l prețuiesc în mod deosebit pe tovarășul Nikolski, instructorul C.C.-ului, cu care am făcut cursuri de instruire în tabăra de vară de la Sinaia. E adevărat că nu prea știe dumnealui bine românește, dar îl consider ca pe un adevărat părinte, un părinte spiritual care ne-a deslușit în doar câteva ore calea devenirii revoluționare. Pe el îl iubesc...

N-a mai fost nevoie de alte întrebări. Procurarea a așezat broșurica roșie pe birou, nu departe de colțul în care era așezată Biblia cea veche, și o vreme a continuat plimbarea într-o meditație gravă. S-a oprit din nou la fereastră ca să privească în noapte. Mi s-a părut că lumina din cameră pâlise și ea și n-am mai fost atât de sigur ce făcea ea acolo. Spunea ceva ori mai degrabă era un murmur, ca cel al pârâiașului din crângul Liovenilor. Crispării feței îi luase locul altceva, nu-mi puteam da seama ce anume. Simțindu-se privită, a tresărit ușor și s-a întors spre mine.

– Ce era? am întrebat-o eu.

– Ce era ce?

– Ceea ce murmurai la fereastră în vreme ce priveai în noapte.

– A, nimic. Eram cu gândul dusă cine știe unde.

– Era cumva psalmul 50, pe care l-ai citit de atâtea ori în bisericuța din Lioveni?

– Nu, nu! Eu n-am mai spus o rugăciune de la vârsta de paisprezece ani!...

Nu mai era parcă atât de semeță. Și-a luat pardesiul de pe speteaza fotoliului, grăbită să plece, când deodată privirile ei au descoperit potirul. S-a repezit spre el, dar mai înainte de a-l prinde în palme, au cârâit papagalii, s-a clătinat ușor pe picioare și a renunțat să-l ia în mâini.

– Să mai treci pe aici, Flavia. Sângele nu se face apă.

– Da, da! La revedere... Ne mai vedem noi...

EROI ȘI BANDIȚI

Cum am ajuns acasă de la Institut, am găsit papagalii agitați, cu penele zburlite în colivia lor. Mă apropii de ei și-i întreb ce s-a întâmplat, iar ei tac sau cârâie ciudat, cum fac de fiecare dată când ceva le strică liniștea. Mă întreb ce ar putea fi și încep să caut prin micul apartament eventuale semne ale unei violări de domiciliu, cum am aflat că se mai practică în ultima vreme. Nu, toate sunt la locul lor. Mă uit mai ales la poziția scrinului de pe podeaua sub care țin Jurnalul. E acolo, deviat două degete de cantul podelei, cu micul tapet persan la un lat de palmă de el.

– Câr-câr-cââârr! se pornesc din nou și mai agitați papagalii.

– Ei, ce mai e? Dați-i drumul! A fost agentul secret aici?

– Câr-câr-cârr! Cââârrr!... Agentul, agentul secret, zic ei într-un glas, fără să confirme sau să infirme vizita lui.

– Ființe iraționale ce sunteți! Nu se poate baza cât de cât omul pe voi. A câta oară să vă spun că sunteți niște nătângi?...

– Europa liberă! Europa liberă! a spus unul dintre ei. Rezistența din munți! Rezistența din munți!...

Asta era. Auziseră prin perete din locuința bătrânului pensionar vreun buletin de știri sau vreun comentariu legat de Rezistența anticomunistă din munți. Bătrânul ignora în continuare interdicția autorităților de a nu se asculta emisiunile posturilor străine. Ascult și eu uneori frânturi de mesaje prin perete la postul ăsta, pentru că bătrânul, aproape surd, dă sonorul la maxim și mă mir că încă nu l-a divulgat cineva la securitate, asta în loc să asculte postul Național de radio, care informează poporul despre mărețele înfăptuiri revoluționare ale democrației noastre populare.

– Luptele din munți, luptele din munți! încep din nou papagalii. Vin americanii, vin americanii!...

– Măi, să fie, îmi zic. Păsările astea nu m-au mințit niciodată, și mă duc mai aproape de perete, să ascult:

„Militari de carieră, dați afară din armată, fugiți în munți din fața valului de arestări, ofițeri cu o îndelungată experiență a războiului controlează situația din munți în fața trupelor de securitate și ale noii armate slab instruite, conduse de ofițeri făcuți peste noapte, care, împinși de la spate de ofițeri ai KGB-ului sovietic, cad precum muștele în asalturile lor. Zeci și sute de tineri, elevi și studenți, intelectuali, muncitori și țărani cu dragoste de țară se alătură zilnic Rezistenței din munți în lupta împotriva hidrei comuniste. Românii își pun acum speranțe într-o nouă debarcare anglo-americană în Balcani pentru eliberarea de sub ocupația bolșevică a Bulgariei și României. E mult eroism și sânge în munți. Români, credeți în victoria finală, în victoria adevărului!...”

Mi se face scârbă. Ieri seară, același post de radio spunea ceva despre Conferința de la Ialta, unde s-au stabilit noile granițe ale viitoarei Europe. Suntem trădați,

anglo-americanii ne-au abandonat, lăsându-ne pradă bolșevismului sovietic...

Mă arunc în fotoliu, buimac, cu aceeași durere de cap care nu mă slăbește decât în rare momente, poate doar atunci când în timpul cercetării celulei se ivesc semnele succesului în speranța realizării sistemului imunitar. Singura și cea mai mare dorință e să am puțină liniște, să dorm, dar nu pot, papagalii cârâie din nou în modul acela ciudat.

– Bate cineva la ușă! Bate cineva la ușă! mă atenționează alarmate păsările.

Strigătul lor e straniu, îl simt ca pe o premoniție devastatoare. Reușesc întrucâtva să-mi reactivez simțurile și într-adevăr aud vag bătăile din ușă, care între timp trebuie că se vor fi întetit. N-am încotro, mă ridic din fotoliu și mă îndrept spre ușa de la intrare. Ezit să deschid de parcă aș vrea să evit sau măcar să întârzii un dezastru, dar oare ce mai contează o amânare de câteva minute dacă sunt ei. Mă uit spre papagali, care își mișcă capetele într-o parte și alta, indeciși parcă și ei de ceea ce se întâmplă, transmițându-mi mai degrabă prin atitudinea lor semnale descurajatoare. Nu, nu vreau, e prea devreme, mai am atâtea de făcut, apoi sunt total nepregătit pentru o perchezieție și un interogatoriu. Stau lângă ușă încremenit cu gândul la atitudinea diferită a condamnaților la moarte din fața plutonului de execuție, unii cu dorința să se termine totul cât mai repede, pe când alții doresc cu ardoare să se întârzie execuția, să mai trăiască fie și numai câteva clipe. Se aud din nou ciocănituri în ușă. Ce pot să fac? Mă decid să deschid. Apăs clanța, întredeschid ușa și fac un salt înapoi, surprins de prezența poștașului.

– Aveți o telegramă. E a treia oară că vă caut azi.

Poștașul mă roagă să semnez de primire și pleacă fără să salute măcar, iar chestia asta mă pune pe gânduri și

mă întreb de ce o fi omul atât de ticălos și necomunicativ, ca să nu mai vorbim de solidaritate.

Închid ușa buimăcit de eventualul mesaj dezastruos și revin în salonaș. O vreme mă plimb aiurit cu telegrama în mână, neîndrăznind să-o deschid, să-i aflu conținutul. Nu mă uit nici măcar cine o expediază. De mult n-am mai expediat sau primit vreo telegramă, iar aceasta trebuie că-mi aduce veștile cele mai rele, nu că am intrat în Academie. Mi-amintesc brusc că e ziua mea de naștere. Ei, asta e! Cineva și-a adus aminte de mine și dorește să mă felicite, să-mi ureze la mulți ani și succes în activitatea științifică. E frumos să trăiești asemenea momente, să constăți că cineva te prețuiește.

Deschid telegrama și citesc cu oarecare detașare: „Felician mort. Înarmorântarea joi. Tudora.”

Sunt nedumirit, nu-mi aduc aminte ca numele acestea să-mi fie cunoscute și am bănuiala că poștașul a greșit adresa. Dar nu, la destinatar e numele meu, Pompiliu Dascălu, de pe strada Rozelor, nr. 8 bis, așa că nu mai pot fugi de adevăr și încep să scormonesc în minte o posibilă legătură a mea cu numele din telegramă. Da, trebuie să fie vorba de o nenorocire din ramura familiei noastre din Transilvania, care trăiește într-o comună de la poalele Munților Făgăraș. Tudora e mătușa mea pe linie paternă, iar Felician e vărul meu, fiul cel mic al Tudorei, la care îmi petreceam uneori vacanțele de vară. Sunt încă inhibat, mintea mea refuză să facă conexiuni, să emită ipoteze. Peste amintiri se lasă o ceață densă, dar curând faptele se luminează și-mi aduc aminte de îmbulzeala din bucătăria de vară din curtea casei, când Tudorei îi veneau nepoții din București și Lioveni. Ne ospătam cu tocăniță de pui cu mămliguță, după care urmau clătitele cu dulceață de frăguțe sau afine. Uneori mătușa ne făcea balmoș din smântâna luată de pe laptele de bivoliță.

Peste tot domnea pacea. Oamenii trăiau în obiceiurile lor, netulburați, își vedeau de muncă și de treburile lor în ritmul molcom al mersului bivoliilor pe brazdă la arat sau la căratul snopilor de grâu de pe câmp, altădată izburneau tumultuos în iureșul jocului. Au fost războaie, molime și alte necazuri pe care le-a biruit vremea. Acum însă se întâmplă lucruri de neînțeles și de neînvinș, de care zadarnic încerci să te ferești în codru sau în crăpăturile stâncilor, căci în cele din urmă te va găsi și te va fulgera și acolo urgia, așa cum l-a nimerit pe vărul meu Felician.

Azi e miercuri, înmormântarea e mâine. După câte știi e un tren accelerat pe la unu noaptea, care ajunge în Făgăraș pe la opt dimineața și cu care aș ajunge la timp în satul de sub munți să-mi iau rămas bun de la vărul meu, dar mai întâi trebuie să găsesc o modalitate de a anunța conducerea Institutului de plecarea mea din localitate, căci, de când s-a înființat acolo secția militară, salariații au consemn să-și anunțe plecarea din oraș cu destinația, scopul și timpul cât lipsesc, precise. Așa că încropesc la repezeală o cerere pentru două zile de concediu pe caz de moarte, alerg la colegul meu Matei Petric să-l rog să o depună la secretariatul Institutului, iar în drum voi trece pe la agenția de voiaj să-mi cumpăr biletul de călătorie.

Alergarea în orele înserării îmi dezmoțtește întrucâtva simțurile amorțite, ba chiar mă las pătruns de plăcerea răcorii serii de vară. Aerul e plin de miresmele ierburilor și ale florilor de prin curțile și grădinile bucureștenilor.

Mă întorc acasă târziu și-mi propun din nou să dorm, dar gândurile mă poartă peste munți la casa gospodarului Ilie Badea de pe malul râulețului de munte cu apă bogată și limpede, fără să pot întrezări motivul nenorocirii din casa Tudorei. Imagini fugare ale trecutului mi se perindă pe dinaintea ochilor. Nimic din prezent, ca și cum el n-ar exista.

Plec spre gară, pe jos. Mai mult mă furișez pe străduțe lăturalnice ca nu cumva să întâlnesc vreo patrulă care mi-ar putea zădărnici plecarea spre Făgăraș și sosirea la timp la înmormântarea vărului meu. Ajung la gară. Am noroc, trenul e aproape gol, în compartimentul în care am biletul nu-s decât două persoane, doi bărbați, care stau față în față înspre geam, unul tânăr la nici treizeci de ani, celălalt între două vârste, neras, cu hainele ponosite, își ține mâinile împreunate sub o manta jechoasă. Tac amândoi, cred că nici nu mi-au răspuns la salut la intrarea mea în compartiment. E loc destul. Mă așez pe banchetă în colțul dinspre ușă cu gândul desigur să dorm. Cândva ațipesc și mă trezesc brusc la intrarea trenului în stația Ploiești, când aud vocea călătorului tânăr adresându-se celuiilalt:

– Ridică-te, am ajuns. Te rog păstrează dispozițiile, să nu mă pui în situația de a lua măsuri extreme.

Și-n vreme ce omul între două vârste se ridică de pe banchetă, constat că are la mâini cătușe. Probabil și le dezvelise intenționat de sub manta, ca o legitimitate a realității. Privirile ni s-au întâlnit precipitate, ale lui exprimând neputință și disperare, ale mele, uimire și consternare. Și el și eu suntem stânjeniți de împrejurare. Curiozitatea, dar poate și un sentiment de solidaritate cu încătușatul mă fac să ies pe coridorul vagonului să văd ce se întâmplă cu cei doi. Îi văd traversând liniile spre peron. Alte asemenea perechi coboară din tren și se îndreaptă spre partea întunecată a peronului de mărfuri, unde staționează un vagon special, cu gratii și pază militarizată. Nu mi-e străin fenomenul arestărilor din ultima vreme, dar n-am idee ce se întâmplă cu acești arestați. Nu pot gândi mai departe de ceea ce văd. La Sinaia urcă în tren alte perechi în aceeași alcătuire, ca să coboare de data aceasta la Brașov. E de acum spre dimineață și nu-mi e greu să observ

febrilitatea gardienilor în timpul debarcării și îmbarcării deținuților în camioane sau vagoanele speciale cu gratii și pază militarizată. Din pricină că cei mai mulți dintre deținuți au lanțuri la mâini și la picioare, transferul dintr-un mijloc de transport în altul se face cu oarecare încetineală, iar asta pune în pericol respectarea întru totul a secretului transportului. E pentru prima oară când văd asemenea imagini, de aceea poate ele mă șochează. Încotro îi duc oare, încotro? mă întreb în acest moment al absurdului. Nimic dincolo de această întrebare, decât consternare. Lângă mine, un alt curios își face loc să privească.

– Arestează slugoii comuniștilor mii de oameni nevinovați, oameni care își iubesc țara, moșia și credința. Îi bagă în pușcării și-i obligă la muncă forțată în lagăre, îi flămânzesc și-i umilesc. Domnule, ține minte: nu vor putea încarcera slugoii sovieticilor un popor întreg. Milioane de români vor rămâne afară. N-au comuniștii unde-i încarcera pe toți, n-au atâtea lagăre și închisori. Oamenii trebuie să știe că Rezistența anticomunistă din munți e tot mai puternică. Românii au nevoie de speranță. Nu e departe ziua izbânzii, ziua adevărului...

Misteriosul călător, căruia abia dacă am apucat să-i văd fața, și-a expus mesajul și a plecat mai departe să-l repete ceva mai încolo.

Auzisem vorbindu-se de asemenea agitatori, dar nu-mi imaginam că ei există, că sunt oameni care se expun în așa măsură riscului pentru o cauză totuși nesigură. Revin în compartiment șocat de prezența misteriosului călător, cu regretul că i-am ascultat mesajul dușmănos, atât de asemănător cu cel al Europei libere, convins că el va fi descoperit și arestat până la Făgăraș, unde voi coborî, și n-ar fi exclus să fiu pus în situația de a face o depozitie scrisă la securitatea din localitate, riscând să nu mai ajung

la înmormântarea lui Felician.

Se ivesc zorile. Geana răsăritului se aprinde roșie deasupra munților de piatră ai Făgărașului. Satele sunt încă adormite, câmpul e pustiu, ici-colo se vede câte un cosaș grăbit să nu-l prindă la muncă arșița verii. Trenul parcurge de acum o zonă cu numeroase restricții de viteză, încetinește îndeosebi la traversarea unor poduri afectate de bombardamente și care încă nu sunt consolidate sau reconstruite. Toate sunt păzite de santinele înarmate, din pricina unor posibile sabotaje. Totuși, până la Făgăraș nu mai e departe și-s bucuros când văd gara cu același peron de altădată, ba recunosc pe frontispiciul clădirii stema țării cu însemnele regale, în parte distrusă de furia proletară, lovită de gloanțe, de altfel ca întreaga clădire. Cobor din tren și mă îndrept prin micul pasaj spre spatele gării cu gândul că aș putea găsi o căruță care să mă ducă spre satul strămoșilor mei de sub munte. Nu știu din ce motive mă uit în urmă și-o văd alergând în spatele meu pe Flavia, care îmi face semne disperate cu mâna s-o aștept. La câțiva pași înapoia ei aleargă greoaie mătușa Cristina, sora Tudorei.

– Mi-a telegrafiat Tudora că ne așteaptă Lie cu căruța. Trebuie să fie pe aici pe undeva, prin dosul gării.

Într-adevăr, unchiul Lie e acolo, însoțit de încă cineva, ne face semne de pe capra căruței să mergem înspre acolo. Nu apucăm să ne așezăm pe banchetele de pe loitri că o aud pe mătușa căinându-se, vorbind parcă mai mult pentru sine, ca și cum ar fi vrut să înlăture un mister:

– Doamne Dumnezeule, da cum a murit băiatul, măi Lie?

– A murit la datorie, așa ne-a spus comandantul unității militare când ne-am dus să-l luăm. Ne-a declarat că e un erou.... Nu avea nici șase luni de armată când l-au încorporat în trupele de securitate care luptă cu formațiunile

rezistenței din munți. Atâta pot să vă spun. Ne-au avertizat mai mult să nu vorbim.

– Așa, vă ordonă să tăceți; da e vorba de uciderea copilului vostru pe care l-au trimis să lupte după nici șase luni de militărie cu armata lor regulată... Doamne Dumnezeule, au ajuns românii să se omoare între ei, să împuște frate pe frate...

Nu-mi plăcea virulența acuzațiilor Cristinei și-am tras cu coada ochiului la aspiranta la un post de procuror al noii orânduiri, să-i văd reacția. Flavia privea îngândurată munții din depărtare, de parcă n-ar fi auzit vorbele Cristinei.

– Bine măcar că îl puteți înmormânta creștinește pe bietul băiat. La ce oră e înmormântarea?

– La ora 12... Sunt patru căzuți din sat în luptele cu Rezistența. Nu se știe de ce armata a hotărât să-i dea pe cei căzuți familiilor să-i înmormânteze, e adevărat după ce au sigilat sicriile. Domnul învățător crede că băieții sunt mutilați. Muntele este minat de ambele tabere.

Unchiul Lie spusese de data aceasta prea mult. S-a uitat spre omul de lângă el de pe capră, în care l-am recunoscut pe învățătorul din sat.

– Înmormântarea a rămas în seama armatei. Vor fi de față autoritățile militare, a mai adăugat unchiul Lie.

Tocmai ne-a depășit un convoi de autocamioane cu militari echipați de război, stârnind în urmă lor un nor de praf înecăcios.

– Ziua îi duc vii, iar noaptea îi aduc morți, aruncați grămadă unii peste alții și, ca să nu-i vadă lumea, aruncă peste ei crengi de cetină, l-am auzit vorbind pentru prima oară pe învățător.

– Cad eroinic în luptele cu bandiții din munți, a opinat Flavia.

– Vai, draga unchiului, cum poți spune așa ceva. Un

sfert din sat s-a alăturat Rezistenței, au ales să lupte cu bolșevismul.

– Toți cei care au fugit în munți au devenit bandiți, unchiule, toți! Așa ne spune noua ideologie...

– În cazul ăsta sunt bandiți și unchiul tău Petru, și preotul, și cantorul de la biserică, și vărul Sebastian și alții din sat care s-au alăturat celor din munți?

– Da, toți! Nu spun doar eu, spune noua ideologie, singura adevărată...

– Dragă, da rău te-au mai îndoctrinat bolșevicii la școala aia de partid pe care ai urmat-o. Flavia dragă, tu ești botezată creștină, cum poți gândi așa. Cum nu-ți dai seama de adevăr... Când ai să înțelegi? Comuniștii tăi sunt oameni fără Dumnezeu, unelte ale bolșevicilor sovietici care ne-au cucerit țara! s-a ofensat Cristina.

– Pardon, mătușă, sovieticii ne-au eliberat țara de sub fascism și ne sprijină să zdrobim elementele reacționare.

A fost un moment de uluială, când pentru o vreme s-a instalat tăcerea. Am strâns mâna Cristinei, făcându-i semn că e mai înțelept să tacă pentru că nu se știe dacă nu cumva agentul secret e cu noi în căruță, ea însăși și-a smucit mâna furioasă.

– Lasă-mă, dragă, în pace, doar n-o fi pus rușii stăpânire și pe munții ăștia de piatră!?

I-am privit fața naiv-dureroasă, negăsind în mintea mea cuvinte potrivite s-o consolez și m-am auzit spunând în gând: Da, da, mătușă, nici munții ăștia de piatră nu mai sunt siguri, apoi, dacă nu știi, trebuie să-ți spun că sovieticii au luat în stăpânire Berlinul.

Adevărul ăsta mă întristează grozav, chiar mai mult decât cucerirea fără luptă de către trupele hitleriste a Parisului, capitala culturală a lumii, speranța mondială a evoluției științelor naturii de care sunt atât de mult legat.

Constatarea acesta mă indignează încă o dată profund, numai că, după o cucerire de doi ani, Parisul a devenit liber, iar România și Berlinul își trăiesc drama unei trădări ticăloase, ticăloase de tot, a unei inconștiențe și idioteții de mirare. Doamne, să fie poporul acesta atât de nătâng încât să renunțe la libertate? Oare nu avea dreptate agitatorul din tren când vorbea de idealul luptei celor din Rezistență?

Am renunțat curând să mă mai gândesc, mai ales că unchiul dăduse bice cailor, iar căruța ne hurduca grozav în vreme ce sălta prin gropile drumului.

– Hăis, cea! a strigat unchiul cailor la intrarea în curtea casei, în pragul căreia ne aștepta disperată mătușa Tudora.

– Lie, Lie! Vai de mine, vai de bătrânețele mele! s-a tânguit ea. Ne-au luat băiatul! L-au dus la căminul cultural pentru festivitate... Vai io, Doamne, că acuma mor!...

Încremeniserăm cu toții, mai puțin Cristina care a alergat spre Tudora și a îmbrățișat-o. Îi ținea capul pe umăr și o mângâia, încercând să-i aline durerea. Ne-am apropiat și noi, eu și Flavia, s-o îmbrățișăm.

– Pompiliu dragă, a izbucnit ea, ne omoară comuniștiiăștia copiii, azi-mâine ne omoară pe toți. Dragii mei nepoți, aveți grijă de voi...

Am prins-o de umeri și i-am zis cu o voce ce se voia bărbătească:

– Așa e, mătușă, când dă peste oameni urgia. Asta nu înseamnă totuși să ne pierdem încrederea și curajul...

Nu cred că voisem să spun asta, dar nu găsisem în minte alte cuvinte cu care s-o îmbărbătez. Ea m-a privit, ca trezită dintr-un vis urât, și mi-a mângâiat fața.

– Da, așa e, dragul mătușii, ai dreptate.

Până ce unchiul Lie a deshămat caii și surorile cu Flavia au stat de vorbă, am intrat în casa rudelor mele la

care uneori îmi petreceam vacanțele de vară. Totul părea ca altădată, aceiași pereți cu icoane și blidare, cu farfurii și cănceie de ceramică smălțuită, masa cu măsuriga de cânepă și bumbac cu vârgi negre și roșii, patul cu covoare țesute în casă, crucea de la intrare, soba veche, toate, ba ceva mai mult: câteva fotografii recente ale verilor mei de acum maturi, mai puțin forfota și gălăgia de altădată. Curând am părăsit odaia încărcat de presimțiri rele. Oare ce va mai urma?...

Când am ajuns noi la căminul cultural, mitingul de doliu era pe punctul de a începe. Cele patru sicrie ale căzuților la datorie, puse pe suporturi de lemn, sunt încadrate de o gardă de soldați echipați de război, cu căști de metal și pistoale automate în bandulieră. Pe fiecare sicriu e fotografia celui căzut cu numele ostașului, sub care e scris cu litere aurite: Erou național, căzut eroic în luptele cu bandiții din munți.

A fost prima oară când am presupus că era vorba de o diversiune a conducerii partidului unic și a securității pusă la cale cu scopul de a descuraja sprijinirea Rezistenței de către oamenii din satele de la poalele muntelui și m-am întrebat dacă în sicriile acelea sunt cu adevărat soldații deveniți în opinia comuniștilor eroi sau erau umplute cu bolovani. Era un zvon că autoritățile noii orânduiri fac asemenea scenarii.

Tocmai au sosit acolo doi ofițeri superiori care au dat onorul eroilor. Apoi sicriile au fost scoase în curte pentru festivitatea de omagiere. Oficializarea aceasta a înmormântării și solemnitatea interziceau parcă durerea. Ici-colo se auzea câte un scâncet al mamelor sau iubitelor îndurerate. Se dă comanda: Pentru onor!, iar unul dintre superiori, probabil ofițerul cu gradul mai mare, își începe

discursul:

– Dragi familii îndoliate, stimați cetățeni ai Țării Făgărașului și ai mândrei noastre patrii, omagiem azi împreună jertfele celor mai tineri eroi ai armatei noastre căzuți în luptele cu dușmanul intern și extern. Avem în față sicriile a patru ostași-eroi care și-au dat viața în luptele cu bandiții din munți. Ei și-au manifestat abnegația față de ideologia partidului nostru și a cuceririlor revoluționare. Comandantul suprem al noii noastre armate îi decorează pe acești bravi eroi cu Steaua Republicii în cinci colțuri și Virtutea militară. Este omagiul cel mai de preț pe care îl aduce armata română și întregul nostru popor acestor bravi eroi, care s-au jertfit pentru eliberarea patriei de sub ultima cizmă a dușmanului scumpei noastre patrii. Iar dacă acești tineri ostași își vor găsi odihna de veci într-un cimitir al eroilor, bandiții ucigași își vor avea mormântul în văgăunile munților, lăsați pradă fiarelor.

Apoi, după o mică pauză:

Glorie eternă eroilor patriei!

Trăiască Republica Populară Română!

Recunoștință veșnică și slavă eternă glorioasei armate sovietice eliberatoare!

În numele demnității neamului și omagierea acestor tineri uciși banditește, detașament, executați trei salve de armă automată. Foc!

Mulțimea a tresărit speriată, mai ales femeile, mai puțin bărbații care luptaseră pe front, obișnuiți cu pocnetul armelor.

– Detașament, spre locul luminos al cimitirului eroilor, înainte marș!

Și-n vreme ce convoiul mortuar cu cele patru sicrie se puna în mișcare, cineva din spatele meu întrebă cu disperare:

– Doamne Dumnezeule, unde e preotul, de ce nu se

face slujba de înmormântare, de ce nu trag clopotele?...

– Dar preotul a fost ridicat săptămâna trecută, măi Vasile. De unde să fie preot?... De acum încolo înmormântările se fac după model sovietic. Tu ai fost prizonier, n-ai văzut cum e în Rusia?...

Se săpaseră patru gropi pe dâlma unui delușor din vecinătatea satului, unde de acum încolo aveau să fie mormintele eroilor. Un nou discurs, scurt, al aceluiași ofițer al noii armate populare, și salvele de armă automată. În locul crucilor de mormânt sunt patru pietre pe care s-a sculptat steaua în cinci colțuri. Pe morminte s-au pus coroane de flori din partea armatei și a activului de partid. În rest, tăcere.

La întoarcerea acasă, nu mică mi-a fost mirarea să constat că mătușa Tudora adusese dintr-un sat vecin un preot pentru primul parastas după fiul ei și pentru sfeștanie. Slujba religioasă a fost pentru ea o mângâiere, iar pentru familie o mică victorie. A urmat masa întru pomenirea mortului, bogată, cu supă de găină și friptură de rață, cu țuică fiartă și vin aspru care au provocat o oarecare relaxare între meseni. Un păhăruț de țuică face minuni într-un asemenea moment de tristețe. Stau la masă lângă unchiul Lie, îmi trec privirile peste meseni și deodată constat lipsa vărului meu Mitruț de la ritual.

– Taci, îmi șoptește unchiul. Taci, bea și mănâncă. E mai de folos acum să ne veselim.

O presimțire urâtă pune stăpânire pe mine. Stau încremenit acolo, întrebându-mă ce se întâmplă cu familia asta, când deodată unchiul Lie îmi zice cu un entuziasm nefiresc pentru o asemenea împrejurare:

– Hai cu mine la grajd să-ți arăt vaca și vițelul. Da mai întâi să mai bem un păhăruț în amintirea lui Felician. Dumnezeu să-l așeze în rai.

De cum am intrat în grajd și s-a asigurat că suntem singuri, unchiul Lie a slobozit din pieptul său un oftat.

– Mitru a urcat în munți să se alăture Rezistenței. În zadar m-am rugat de el să nu facă gestul ăsta, să aibă răbdare să-și termine facultatea, că s-a ortăcit cu încă câțiva băieți – cred că făceau parte din Garda de Fier –, au procurat arme și-au urcat în munți. În discuția ce-am avut-o cu el mi-a spus: „Tată, mai bine mor decât să trăiesc sub dictatura comunistă”. Ești singurul căruia îi încredințez taina asta. Doamne ferește să afle Tudora, că ar înnebuni. Trăim într-un mare pericol, agenții securității sunt peste tot în sat. Săptămâna trecută au capturat doi studenți din Rezistență la Hodăi, unde sătenii le duceau provizii. Cineva a trădat și s-au făcut numeroase arestări. Aștept în fiecare noapte să fiu arestat și eu, dacă nu cumva vom avea, toată familia, soarta celor deportați.

– Așa să-mi explic prezența camioanelor și vagoanelor speciale cu arestați din gări și de pe șosea?...

– Așa și în multe alte chipuri. Îi arestează pe cei înstăriți care nu și-au putut da cotele impuse din pricina producției slabe de grâu, îi arestează pe cei care se opun, fie și numai cu vorba, colectivizării. Dacă procedează în ritmul ăsta cu arestările și deportările, într-un an-doi, satele de sub munte se vor pustii.

– Ei, nu e dracu atât de negru pe cât îl fac oamenii, unchiule. N-au ei pușcării să încarcereze o națiune întregă, m-am auzit spunând, recunoscând în cuvintele mele o parte din discursul agitatorului anticomunist din tren.

Unchiul și-a mângâiat vițelușul cu o duioșie amară.

– Și ce s-a întâmplat cu cei doi studenți capturați de securitate?

– Au fost executați. Pe toți cei capturați din rezistență îi execută...

Ne-am întors la masa de pomenire mai nesigur pe mine decât fusesem până la conversația cu unchiul meu. Îmi părea ciudat că lumea se înfierbântase de băutură și începuse să se veselească, ba chiar să facă glume. Mătușa Tudora sta acum și ea la masă între Flavia și sora ei Cristina, probabil informându-se reciproc despre ceilalți membri ai familiei. Ceva mai încolo, un bătrânel, probabil bunicul lui Felician, călca cu spor troscotul din curte, dând cu o bâticuță la o parte eventualele buruieni ce-i ieșeau în cale, bombănind întruna și amenințând:

– Lasă, vin ei americanii. Da, da, vin cât de curând și-apoi să vezi. Situația asta nu mai poate continua așa. Da, se vor schimba cât de curând lucrurile. Poate au și debarcat deja undeva prin Balcani...

SOBORUL ÎNGERILOR

Îmi place ideea asta, apărută de undeva din instinct, să evadez pentru o vreme din spațiul obsesiilor și temerilor mele în pustie. E desigur un fel de a spune pustie, dar așa numesc eu partea de sud-vest a teritoriului de dinafara orașului, de pe mica insulă de granit cu cetatea și castelul medieval prăbușite în ruină, în care a fremătat cândva viața. Freământul acela din lumea veche îmi incită adeseori simțurile, îmi dezvoltă imaginea unei lumi reale, cândva plină de elan existențial în derularea neconținută a generațiilor până în momentul dezastrului, fie că el a însemnat barbaria, fie necruțătoarea ciumă, care a răpus dinastia. Ciudat, în acest moment de cumpănă și derută, lumea aceea demult dispărută îmi transmite de dincolo de timp intense pulsații din cine știe ce energii conservate din derularea ei plenară. De fiecare dată când evadez din oraș și urc la micul fort de unde privesc ruinele, ființa mea e cutremurată de dezastrul după care s-a instaurat pustia. Gândul acesta reaprinde în mine teama, în mintea mea se instaurează halucinația, groaza de neființă ce ar putea-o provoca pustiirea prezentului, care, în mod logic, va urma

soarta trecutului, pentru că lumea e astfel făcută ca după viațuire să dispară.

Mă urc pe zidurile micului fort și privesc ruinele cetății, ca o amintire ce se încăpățânează să rămână, primind bucuroasă peste ea intemperiiile. Mă gândesc acum dacă o mai fi acolo podul plutitor sau măcar luntrea cu care în copilărie făceam escapade pe insulă, iar tentația de a merge acolo devine irezistibilă. Ba sunt încercat de o bucurie vecină cu entuziasmul la gândul că acolo s-ar putea să-l reîntâlnesc pe pictor. E o nebunie a lui Mavros de-a se fi retras acolo din fața mascaradei lumii, probabil dintr-o ascunsă aspirație, să dea ruinelor sens, să le readucă la viață. Asta era varianta lui Mavros, realitatea putând fi oricare alta. Sunt unii care susțin că pictorul s-ar fi izolat într-un turn de fildeș de unde va apărea peste o vreme cu o capodoperă, cei mai mulți însă au bănuiala că vinovate pentru evadarea lui ar fi fost anchiloza și slăbirea vederii. Dar în cazul ăsta, cum se cațără pe schele să restaureze capela domnească? E o nebunie de-a lui pe care s-ar cuveni să i-o respectăm pentru că e un mare pictor al neamului, în ale cărui pânze mulți critici de artă descoperă elanul creator al unui Brâncuși, Rodin sau Picasso.

N-ar fi prima oară când îl vizitez. Cu ani în urmă l-am însoțit acolo pe unchiul meu Costache într-o vizită inopinată. Mi-aduc aminte că găsiserăm cu destulă ușurință pluta de bușteni și-am navigat din stufărișul unde era ascunsă spre vechiul pont cu cheiul cu cele douăsprezece statui antice, toate decapitate de furia cine știe cărei credințe, o parte dintre capete fiind recuperate din mâl de însuși Mavros și echipa lui de zileri. Acesta era alt semn al tainei. În cercurile din oraș se vehicula ideea că grecul ar fi obținut fonduri guvernamentale pentru restaurarea palatului princiar și a bisericii domnești, după cum la fel de adevărat putea fi că-și întreținea nebunia

din banii obținuți din vânzarea unor tablouri la cele câteva expoziții ce le avusese în străinătate. Ce naiba îl apucase? Mai putea el să reînvie trecutul sau măcar o parte din el, să-l salveze de la uitare? Dar ciudățenia cea mai mare era că un pictor de avangardă cum era Mavros renunțase instantaneu la viziunile sale moderniste și începuse să picteze dumnezei, sfinți și îngeri. Scene din mitologia antică greacă și romană alternau cu grupuri de serafimi și heruvimi ce zburau în întâmpinarea lui Dumnezeu asemeni curgerii unei ape. Un Dumnezeu imens și senin, cu brațele deschise cuprinzând cu ele lumea, am descoperit pe peretele din spre vest al bisericii, a cărei cupolă era pe jumătate prăbușită. La cei cincizeci și opt de ani ai săi, Mavros părea să aibă încă destulă energie să-și îndeplinească proiectele de salvare. Eram acolo, în incinta palatului, iar unchiul Costache căuta neliniștit cu privirile pereții pe care s-ar putea afla capodopera. Eram într-o sală în care se pare că locuia Mavros. Se aflau acolo câteva pânze în lucru care i-au atras atenția unchiului meu, lipseau însă lucrările avangardiste. Totuși, o pânză îl șocase. Pe un șevalet din apropiere, Mavros picta o madonă în fața căreia îngenunchea un tânăr ținând în mână o floare.

– Cam mult ocru și verde, iar roșul ăsta aprins și albastru intens nu prea se armonizează...

– Observația ta e justă, Coste. Ai ghicit. Îmi caut încă un stil. Am îmbătrânit și eu tot îl mai caut și încă nu reușesc să-l găsesc. Am aici o problemă. Așa e când ți se face o comandă și ideea nu-ți aparține. Soția ambasadorului german m-a implorat să fac lucrarea asta în amintirea fiului ei căzut la Cotul Donului. Vrea o ofrandă, iar eu nu prea reușesc să transpun sentimentul ăsta.

Am parcurs spațiile. Unchiul meu nu înceta să cerceteze, cu admirație și dezamăgire, frescele restaurate. Dacă ar fi găsit și l-ar fi putut convinge pe Mavros să-i vândă o lucrare

recentă, galeria lui de artă ar fi fost prima din oraș care ar fi deținut o operă a marelui pictor din perioada de după exil. În dezamăgirea sa, l-am auzit pe unchiul Costache spunând:

– Mavros, războiul se întetește, vezi și tu că a înnebunit lumea. Mă întreb ce va mai rămâne din tot ce-ai readus tu la viață din arta asta, dacă te bombardează...

– Să bombardeze ce? Niște ruine?

– N-o să spui că aici e o colonie de șobolani...

– Aici nu-s decât eu, locatarii cei mulți au pierit acum 450 de ani de ciură, alții au fost uciși ceva mai târziu de către otomani, cei care n-au reușit să fugă și să se ascundă în codru...

– Și năzuiești să salvezi o parte din istorie. Te-ai întrebat dacă merită efortul? Pentru cine? Pentru idioțime?

– Herr Costache, totdeauna ai fost un prăpăstios. Mă întreb ce se va alege de colecția ta dacă ne ocupă rușii.

– Cum aflu că ignoranța e la graniță, expediez colecția la Luvru...

– Ești nebun! Vorbești de parcă n-ai ști că Parisul e sub ocupație nazistă!

– Nazismul e de-al nostru, Mavros. Neamțul știe să respecte valorile...

– Mira-m-aș! Interesează-te câte opere din Luvru au luat calea Berlinului sau au dispărut fără urmă.

– Lasă chestiile astea. Sunt speculații. Uite ce e. Am venit aici cu gândul unei afaceri. Vreau să-ți cumpăr o pânză. Bănuiesc că ai nevoie de bani pentru restaurare...

– Ce să-ți vând? În ultimii ani nu mai fac decât lucrări de restaurare. Sau poate vrei să cumperi vreun sfânt precum cei pe care îi vezi aici pe pereții sălilor palatului?

– Să știi că nu e o idee rea să-mi vinzi o pereche de heruvimi. La asta ți-aș oferi o sumă frumoasă pe o lucrare recentă.

– Mai recentă decât pânzele astea cu sfinți, o alta nu am.
– Să nu-mi spui că te-ai hotărât să te mântuiești pictând sfinți că nu te cred. Arată-mi ce-ai pictat în manieră neomodernistă. Du-mă în atelier...

– Unde să te duc? Doar acesta îmi e atelierul, sala de aici.

– Minți, Mavros. Ești un grec ticălos și nimic mai mult. Toată lumea știe că ai un depozit de pictură modernă, că te-ai ascuns aici să ne derutezi. La ce-ți trebuie născocirea asta cu boala, pretextul că restaurezi palatul?

– Nu e nicio născocire. Am muncit aici zi de zi, cât m-a ajutat ochii, brațele și lumina, și asta cred că se vede. Sala mare mi-a luat doi ani de muncă...

Unchiul Costache nu se lăsa convins de aparențe, era hotărât să-l determine pe Mavros să-i arate capodopera. Până una alta a schimbat perspectiva.

– Am o afacere pentru tine. Ai nevoie de bani, nu-i așa? Uite ce e. Am o pânză scumpă în pericol să dispară. Îți dau zece mii de lei să-mi faci o copie...

– Costeo, ești nebun? Vrei să dai o avere pentru o copie?!

– Sunt om de afaceri, Mavros. Plătesc cât îmi ceri pentru copia asta...

– Dragul meu, îmi ceri să falsific? N-am făcut-o în viața mea. Nu-mi cere să comit acum, la bătrânețe, o imoralitate.

Aproape că s-au luat la ceartă. I-am lăsat acolo și-am ieșit în curtea interioară a palatului, surprins să văd gazonul atât de verde și de îngrijit al parcului. Am înaintat pe alea pavată cu piatra de râu către foișorul din partea vestică și-am revenit câteva minute mai târziu în incinta în care îi părăsisem. Se pare că unchiul meu avusese oarecare putere de convingere. Discutau în fața unui tablou înrămat

înfățișând un lan de floarea soarelui.

– Îți dau pe el 12 miare și-ți mai dau încă opt mii pe pânza aceea cu îngeri...

– Omule, tabloul ăsta nu-i de vânzare. E tot ce am mai drag. Fără el aș fi foarte singur.

– L-ai promis cuiva? De ce nu vrei să recunoști că l-ai promis?

– Nu l-am promis nimănui. El mai ține și de o altă intimitate. M-ar omorî Catrina să aștepte că l-am înstrăinat. De fiecare dată când vine aici, îmi cere să-i arăt tabloul ăsta. Uneori își face cruce și se închină în fața lui...

– Bravo, Mavros. Cum să te închini unui lan de floarea soarelui când ai aici atâția dumnezei și sfinți?...

– Ți se pare ciudat, dar asta e.

– 20 de miare, e un preț bun. Pe banii ăștia îți poți cumpăra un atelier sau o galerie pentru o expoziție permanentă.

– Nu cumpăr galerii, nu mă interesează.

– Atunci ce te interesează, grec afurisit ce ești?

– Eu pictez și atâta tot. Poți tu oare înțelege asta că eu pictez și nimic mai mult?

– Spui prostii, ca orice artist. E o ipocrizie să afirmi că nu te interesează banii.

– Mă interesează întrucâtva, dar... există un dar. Nu sunt de acord cu concepția asta, că totul e de vânzare.

– Îți dau pe el 30 de mii cu condiția să nu faci vreo copie...

– Fie, Costeo. Ai câștigat. Știi și tu că am nevoie de bani pentru restaurare...

Războiul a provocat mari probleme unchiului meu, nevoit să-și închidă galeria și magazinul de artă, să pună la loc sigur achizițiile de tablouri, mai înainte ca instaurarea dictaturii să-i devină fatală. Mai că uitasem de Mavros,

când deodată a apărut gândul straniu că, la o adică, în caz de nevoie m-aș putea refugia pe insulă. A fost un imbold aproape instantaneu de a-l vizita din nou pe pictor. Am găsit și pretextul: să-mi facă un portret pentru posteritate...

Am găsit, în păpuriș, luntrea pe jumătate putredă, nu și pluta de bușteni, și-am traversat fără prea mare dificultate brațul râului. Mavros înfundase spărtura din zid, pe unde intrasem în incinta cetății data trecută cu unchiul Costache și-am fost nevoit să ocolesc fortul până la porticul de marmoră pe care îl restaurase. L-am găsit în sala tronului cocoțat pe o schelă, unde refăcea o scenă din mitologia antică greacă. Era prea adâncit în munca lui și-am așteptat, întârziind să-mi fac simțită prezența.

– Te văd, te văd, a zis, deși era cu spatele spre mine. Îndată isprăvesc aici și cobor. E de-acum târziu. Mă dor ochii, picioarele și brațele...

A coborât agale scara. Curând, în fața mea am văzut un alt Mavros decât cel din urmă cu câțiva ani, un bătrân numai piele și os, cu barba albă și fața trasă de sfânt, de parcă atunci ar fi coborât de pe perete.

– Știam că ai să vii. Te așteptam încă de săptămâna trecută. Mi-am zis: Nu se poate să nu apară băiatul ăsta, altfel de ce mi te-ar fi adus aici Costache...

L-am privit buimăcit. Nu puteam crede că mă incluseră într-un plan al lor fără să-mi ceară consimțământul.

– Te salut, domnule Dascălu. Ce mai face unchiul tău colecționarul?

– N-am habar. A dispărut cu vreo trei luni în urmă de acasă. Familia e îngrozită. Îl caută zi și noapte securitatea...

– Știi, am avut un prieten, proprietar de mină, care la instaurarea dictaturii a pus într-o raniță cinci kile de

aur și-o pâine și-a plecat în munți să i se piardă urma. E inutil, domnule Pompiliu. A sucombat cărându-și în spate comoara. Ar fi de mirare să nu se întâmple același lucru cu îndărătnicul tău unchi.

– E într-adevăr o problemă. N-a declarat colecția...

– Prostii! Cine zice că n-a declarat-o?

– Așa susține lumea.

– Asta e grav. Nu vom scăpa niciodată de nenorocirea asta, de ce spune lumea.

– S-ar putea să aveți dreptate. E o pacoste zvonistica asta care de o vreme a căpătat proporții îngrijorătoare...

– Ei, vezi că știi. L-am prețuit pe unchiul ăsta al tău pentru spiritul său întreprinzător. Îmi pare atât de rău că nu i-am făcut copia ce mi-a cerut-o. Am fi salvat probabil o capodoperă. Cred că era singura pe care o deținea între cele șaizeci de tablouri...

M-a luat de braț și-am traversat pe rând sălile castelului în care făcuse lucrări de restaurare.

– Sunt nevoit să accept că unchiul tău mai avea într-o privință dreptate, iar eu l-am contrazis. N-au bombardat doar orașul, ci și ruinele. Eram aici eu și Izidor, care venise la mine într-o scurtă vizită. Omul bălților a presimțit pericolul și ne-am adăpostit în galeriile subterane. Noroc că bombardamentul n-a fost de mare intensitate și pagubele au fost minime. Una dintre bombe a lovit totuși altarul bisericii în partea dinspre sud-est. Vino să vezi ce frumos l-am refăcut.

Am trecut pe lângă magnolia uriașă dintre palat și biserică învăluți în lumina după-amiezii de vară, sprijinindu-mi brațul de cele câteva cruci de piatră, pe care le-am mângâiat cu privirea.

– Domnule Mavros, mărturisesc că nu-mi pot ascunde emoția. Aici a existat și a dispărut o întreagă civilizație. Ce

s-a întâmplat cu ea?

– Cum ce s-a întâmplat? A dispărut în parte, o alta s-a metamorfozat în ceea ce suntem noi, cei de acum care încercăm să ne reîmprospătăm memoria. Avem obligația asta de a reconsidera istoria. Viitorimea, peste 2-300 de ani va face același lucru, dacă îl va face și nu va persista în trândăvia și indiferența de acum...

– Costurile sunt mari, energiile insuficiente.

– Te referi probabil la lucrările necesare consolidării zidurilor, la refacerea unora dintre construcțiile prăbușite. Sunt multe de făcut. Un cuvânt greu de spus îl vor avea istoricii și restauratorii, numai că statul are mereu alte priorități. Guvernul n-a finanțat nici măcar tipărirea unui album de fotografii, iar Academia n-are bani să-și publice studiile...

– Care și așa de acum vor fi interzise.

– Așa e, dar ăsta nu e un motiv să n-o faci, fie și doar pentru a cultiva orgoliul și ambițiile unor istorici și savanți care și-au risipit studiile, și așa puține, prin câteva reviste și cu asta gata, și-au asigurat, cred ei, celebritatea...

Ce-i puteam spune, că avea dreptate? Chiar așa se întâmpla și în Institutul nostru, iar eu eram unul dintre acești risipitori ai contemporaneității, ajuns în pragul disperării că nu-mi voi putea duce până la capăt proiectul de cercetare, pentru că vremurile au devenit potrivnice.

Ne aflam chiar lângă biserică. Eram pentru prima dată impresionat că o vedeam în mare parte prăbușită. Cine lasă o biserică princiară de piatră masivă să se prăbușească e un criminal, nu distrugător de civilizații, ca și cel care aruncă peste ea o bombă. Și gândul mi s-a dus mai departe la miile de biserici din Rusia Sovietică transformate în depozite sau în grajduri, cel mai fericit în cămine de cultură socialistă. Multora li s-a dat foc, iar preoții, care n-au fost executați,

au fost trimiși în coloniile de muncă din Siberia. Dar miile de biserici bombardate din Germania, transformate în ruine? Ce se întâmplă la noi, pe lângă dezastrele de acolo, încă e o nimica toată, dacă nu cumva la noi acesta e de-abia începutul.

Am trecut pragul bisericii alături de pictor, care tot mă mai ținea de braț, de parcă ar fi vrut să mă ferească de o nenorocire. Am înaintat câțiva pași, mai surprins să văd deasupra noastră cerul, măcar că imaginea unei biserici străvechi în ruină nu-mi era chiar necunoscută. Văzusem cu ani în urmă în Franța imagini ale unui dezastru și mai mare al unei mari mănăstiri violentată de furia proletarilor revoluționari de la 1789, care născociseră acel mincinos *liberté, fraternité, égalité* cu care se mai mândresc și azi francezii, acum însă era altceva, ce ținea nu doar de vicisitudine, ci de nebunia lui Mavros de a renunța la talentul său de pictor modern și a se apuca să picteze sfinți și îngeri în niște ruine.

Am mai făcut câțiva pași în interiorul bisericii spre Sfânta Masă din fața altarului, intrigat că nu văd odoarele. Am privit din nou în sus și-am văzut că o parte din boltă supraviețuise. Acolo pictase Mavros un Dumnezeu uriaș, a toate văzător, nu atât de neîndurat pe cât ni-l înfățișase preotul în orele de religie din școala primară, ci unul blând și iubitor.

– Dragoste și tărie! am zis privindu-l.

– Da, se poate spune și așa. Ai observat că am refăcut ușor mesajul. Dumnezeu e mai mult decât orice iubire și asta nu prea înțeleg oamenii, mai ales cei care se lasă dominați de ură. Și ne întrebăm de ce această ură, cum se justifică ura oamenilor împotriva tuturor religiilor. Toți o știm, e atât de simplu. Pentru că toate religiile, fără excepție, propun omului promovarea moralității și a binelui. Lumea nu vrea moralitate

și exclude astfel binele. Ce să mai vorbim despre iubire...

Am privit cu luare aminte figurile de sfinți și îngeri de pe pereți, de pe iconostas și din altar. Era acolo munca de mai bine de zece ani a pictorului nebun, cum îl catalogau unii. Am ieșit din biserică obosit. Constatam că pictorul nu mă mai ducea de braț. Cum mi-a văzut nedumerirea, Mavros mi-a zâmbit îngăduitor.

– Știu, dorești să mă întrebi de ce fac toate astea. Nu am acum un răspuns la îndemână. Răspunsul ți l-ar putea da unchiul tău Costache. Ei, dacă a vrut să salveze de bestie tabloul acela, asta se cheamă că ar fi salvat ceva din civilizație. Cam așa-ceva am încercat să fac și eu aici, să redau ochiului ce ne-a oferit în urmă cu 450 de ani marele pictor care a zugrăvit biserica domnească și palatul princiar...

– Încerc să înțeleg...

– Bine spus. Cu cât încerc acesta se repetă mai mult, cu atât mai bine. Asta mi-am zis și eu când am început să restaurez aici, încerc.

– Distrugerile sunt atât de mari și de cumplite...

– Ignoranța e dușmanul cel mai mare al culturii și civilizației, iar ea se manifestă tot așa de violent ca ciuma din secolul al XVI-lea care a răpus dinastia.

Ne-am continuat drumul printre tufe de salcâmi japonezi, printre tui și magnolii. Ne-am oprit în fața unei tufe de oleandru.

– A fost cândva aici un adevărat paradis, nu mi-am putut eu reține admirația. V-ați interesat cumva dacă a avut dinastia o cronică?

– În cea mai mare parte documentele au fost distruse de incendii sau devastate de cuceritori, în același timp, însă, trebuie să recunoaștem, a existat și mai există o lenă grozavă a națiunii noastre de a-și însemna momentele

existențiale importante. E de neiertat că nu cunoaștem date referitoare la viața unor mari scriitori, pictori sau muzicieni născuți cu o sută de ani în urmă, să nu cunoaștem data de naștere a lui Eminescu, necum pe cea a lui Ștefan cel Mare, când alte națiuni își notează istoria din urmă cu patru-cinci mii de ani. E acesta un handicap de nesurmontat...

– Suntem un popor tânăr. Cred că dincolo de indolență, asta ar putea fi o explicație.

– Ce explicație găsești că la 1500 bravul Ștefan cel Mare nu avea o carte de rugăciuni în limba română!... asta în vreme ce în Anglia se năștea marele Will...

– Nu vă supărați, aveți un nume grecesc. Sunteți grec de origine sau e vreo altă explicație?

– Un străbun de-al meu, grec de origine, s-a căsătorit pe la 1700 cu o munteancă. Ni s-a păstrat numele pe linie paternă. De atunci ni se zice greci. Ca să nu-ți spun câte am pățimit în liceu pe chestia asta din partea unor colegi și profesori. Nu o dată mi se recitau versurile lui Eminescu: „Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire”. N-am scăpat niciodată de apelativele grecotei și fanariot, reținându-se tot ce-a fost rău în epoca fanariotă și uitându-se contribuția culturală bizantină în această parte de lume.

– Aceasta e și una din motivațiile acțiunii dumneavoastră de restaurare?

– În parte da, deși îmi place să cred că arta, mai ales cea vizuală și auditivă, nu are naționalitate. Pictorul și muzicianul sunt un homo universalis. Ia spune-mi, când un privitor admiră o madonă a lui Botticelli sau un Rafael, un Van Gogh, un Picasso ori un Grigorescu se gândește cineva cuprins de emoția artei la naționalitatea artistului? Am trăit recent o epocă de naționalism devastator în care suntem nevoiți să descoperim nu doar schizofrenia ideologică a unor politicieni care a înnebunit națiunile după ce le-a

stăruit orgoliul. Hitler i-a făcut pe nemți să creadă că sunt o rasă superioară menită să domine lumea într-un imperiu de o mie de ani, iar o altă parte din oameni s-au lăsat convinși că ideologia comunistă le va aduce fericirea. Românii au excelat în acest răstimp prin altceva, au năzuit să trezească în oameni nevoia moralității creștine mântuitoare.

– Unii au crezut într-o dinastie a elitelor?

– E și aceasta o teorie periculoasă, o consecință a disperării în fața imoralității!

Mi-a zâmbit cu tristețe. M-a luat din nou de braț și ne-am continuat plimbarea.

– Am fost absolut năucit să constat că deși finalul războiului era previzibil, Hitler și acoliții lui n-au depus armele, trimițând pe front să lupte minori, reeditând o nouă cruciadă a copiilor. Sute de mii de vieți ar fi putut fi salvate, s-ar fi limitat distrugerile și suferințele dacă s-ar fi apelat la rațiune. Orgoliul nu i-a lăsat să înceteze. Probabil lecția de istorie trebuia să continue până la capăt... Eram la Dresda în noaptea aceea de coșmar când războiul era practic încheiat și când englezii au bombardat orașul. E într-advăr o ispravă să ucizi într-o singură noapte 30.000 de oameni și să mutilezi vreo alte 60.000, nu-i așa? Au urmat Hiroșima și Nagasaki... Pe noi ne-a aranjat grozav odioasa convenție de la Ialta a marilor puteri de a împărți Europa în sfere de influență...

– Așadar să-i mulțumim lui Churchill pentru ciuma roșie ce ne-a adus-o pe cap?

– Lui și celorlalți, dar și politicianismului românesc, care a acceptat să trimită la moarte câteva sute de mii de oameni dincolo de granițele țării, în loc să ne apărăm fruntariile. Pe de altă parte, abia s-a terminat războiul și-a început alt dezastru, unul de lungă durată...

Am simțit un gol în inimă. Noroc că ne aflam aici

între ruine și nu ne auzea cineva, m-am gândit.

M-a privit.

– Ce se întâmplă cu dumneata? Te-ai făcut deodată alb la față.

– Nu știu. Cred că am făcut o indigestie de la tocănița de ciupercuțe de aseară.

– Trebuie să ai grijă ce mănânci. Au fost multe intoxicații cu ciuperci în vara asta.

S-a uitat din nou la mine, m-a cercetat îndelung cu privirea de parcă ar fi vrut să se asigure că nu sunt bolnav. În oraș fuseseră numeroase cazuri de tifos exantematic.

– Vino cu mine, vreau să-ți arăt ceva.

Am coborât niște trepți, a luat de undeva o lumânare, a aprins-o.

– Te rog să fii atent la ce-ți spun. Aici sunt mai multe galerii subterane ce conduc spre adăposturi construite pentru eventuale asedii și bombardamente. Vom înainta pe galeria estică, cea din dreapta, douăzeci și trei de pași de la ultima treaptă pe care am coborât. De acum începe și numără cu voce tare, să mă conving că nu greșești. Așa... Bun. Aici e un mic crenel, un suport de candelă. De aici mai facem doi pași... Privește piatra asta din zid. O putem decupa fără prea mare greutate folosindu-ne de o daltă. E fixată cu puțin ciment de aceeași culoare cu a granitului. Iată.

A scos din buzunarul halatului o daltă, pe care o avea acolo anume pregătită, a scrijelit contururile și a mișcat cu dalta placa, a scos-o și a pus-o jos cu atenție. Prin spărtura făcută în zid a luminat ascunzătoarea.

– Am adăpostit aici cea mai mare parte a colecției mele de pânze, vor fi fiind și vreo 40 de desene și o parte din gravuri... Cu mine se poate întâmpla orice și vreau să mă asigur că, la o eventuală dispariție a mea, mai știe cineva de existența colecției mele. Ești singurul om căruia

i-am încredințat taina asta. Unchiul tău Costache m-a asigurat că pot avea deplină încredere în dumneata... Vor tece anii, iar după ce dispare bestia, când va fi totul clar și vom fi din nou în libertate, iei colecția de aici și o depui la Muzeul Național de Arte.

Îi priveam fața de-o severitate reținută, la lumina slabă a lumânării. Mi se părea că mai degrabă monologa decât dialoga cu mine. Tăcerea mea o lua desigur drept o confirmare a consimțirii misiunii ce mi-o încredința, misiune ce o simțeam dincolo de puterile mele, dar asta nu i-o puteam spune, că eu puteam dispărea mult mai degrabă decât el. E o chestiune de timp până ce îmi vor descoperi Jurnalul și mă vor aresta. Dar pot eu, am voie să-i spun asta?

A pus placa de granit la loc. M-a privit gânditor.

– Mâine voi fixa placa cu ciment de aceeași culoare cu piatra. Nu uita, când vei veni să recuperezi pânzele, să ai o daltă la tine...

Ne-am plimbat o vreme pe aleile parcului printre ruine. Nu înceta să mă ducă de braț. De acum eram mucenicul lui salvator. În cele din urmă m-a condus la luntre și mi-a făcut semn de adio cu mâna. Nu s-a clintit de acolo până ce n-am dispărut, printre trestii, pe malul celălalt al râului.

Au trecut două sau poate trei săptămâni fără să mă mai gândesc prea mult la el. În jurul meu se întâmpla zilnic tot felul de evenimente grave, apoi eram atât de ocupat cu cercetarea și rescrierea lucrării mele pentru sesiunea din octombrie. Cândva n-am mai rezistat gândului și l-am căutat pe pictor între ruine.

Îmi părea ciudată liniștea de acolo. Am pășit cu emoție în incinta palatului până în sala unde îl găsisem ultima oară. Totul era ciuruit de gloanțe. M-am retras ușor, înmărmurit de spaimă și-am ieșit pe alee. Am văzut în față

magnolia uriașă dincolo de care se afla biserica. Ce mai puteam face decât să intru în ea să mă rog. Un sentiment de sfială amestecată cu spaimă m-a oprit în fața porticului de la intrare. Pe deasupra mea a trecut vijelioasă o pasăre de pradă sporindu-mi fiorul. Simțeam că cineva e în spatele meu, dar încă nu-mi puteam întoarce capul să-l privesc. Am găsit totuși în mine atâta putere să intru în biserică fără a-mi întoarce capul. Am făcut acolo câțiva pași, până dincolo de cerul albastru ca să mă opresc în vecinătatea mesei sfinte din fața altarului. Acolo, același masacru. Cineva mitraliașe cu furie soborul îngerilor și al sfinților. Însuși Dumnezeu cel iubitor și milostiv, înconjurat de heruvimi și serafimi, pictat de Mavros, fusese împușcat cu câteva gloanțe în cap.

– Doamne, Atotputernicule! am spus, de ce îngădui umiliința asta!?

Acel cineva tot mai era în spatele meu atât de aproape că îi simțeam respirația. Poate fi duhul, duhul lui, mi-am zis.

– Vei da vina pe Diavol, am auzit vocea celui din vecinătatea mea, așa fac mai toți oamenii când se comite vreo ticăloșie. Cel mai comod e să spui că vinovat e Diavolul... Mai e și cealaltă variantă, o altă scuză bună, că pictura lui Mavros n-a fost binecuvântată și sfințită de un episcop...

Vocea îmi părea întrucâtva cunoscută, ceva însă mă reținea să-mi întorc capul, să-l privesc pe cel care-mi tulbura intimitatea.

– I-au pus cătușe, l-au agățat de o cracă a copacului de pe alee și l-au snopit în bătaie... I-au desfigurat fața, l-au zdrobit sub picioare. Când și-au dat seama că nu mai trăia, l-au abandonat într-o baltă de noroi și cu sânge...

Mă întrista grozav povestea aceluia cineva din

apropiere căruia încă nu-i puteam vedea fața, dar eram mulțumit că exista o mărturie care-mi întărea convingerea ce-o aflasem încă din copilărie din Evanghelia citită de bunicul Grigorie într-o altă biserică, cum că adevărul în fața lui Dumnezeu dar și al oamenilor nu se poate ascunde. Descopeream acum în mine o licărire de curaj, și mi-am întors capul spre duhul din spatele meu.

– Doamne Dumnezeule, Izidor, tu ești?

– Dar cine credeai că e? Diavolul nu are el curajul să intre în biserică, numai supușii lui fac asta.

– Putea fi îngerul sau oricine altcineva...

– Ei, mai nou și îngerii se împușcă, domnule Pompiliu. Privește cât de bine l-au aranjat pe Dumnezeu cu cele cinci gloanțe în față. Este atât de straniu că nici nu mai poți găsi în tine destulă putere să te revolți.

– Așa e... Hai să ieșim. Mi s-a făcut greață...

Izidor era celălalt lup turbat care alesese pustia. Se izolase de lume să trăiască în bălți încă de dinainte de război în urma unei campanii virulente de presă, care-l acuza pe cantonierul poet și filosof de deraierea rapidului 233, accident în care își pierduseră viața vreo optzeci de oameni, între care și un academician, un înalt prelat și un ministru. În urma procesului, judecătorii îl absolviseră de orice vină, dar campania ostilă de presă l-a făcut să rămână vinovatul moral principal în fața cetățenilor și a prietenilor, care i-au refuzat compania. Nici vorbă să mai stea la taclale cu el în cafenea. În câteva rânduri, persoane necunoscute, sub pretextul că vânau rațe sălbatice, au încercat să-l lichideze, dar omul a scăpat de fiecare dată ca prin minune cu răni ușoare. Se întâlnea uneori cu Mavros între ruine să se ospăteze cu un pește prăjit înmuiat în mușei în vreo seară senină de vară, fascinați amândoi de briza calmă și rotirea miraculoasă a stelelor, pe când ascultau cântecul

greierilor. Ne cunoșteam vag de pe vremea când, licean fiind, îl însoțeam uneori pe unchiul Costache la cafenea, unde principalul subiect de discuție era valoarea unor pictori contemporani, pentru că Izidor, deși un simplu cantonier de la căile ferate, era nelipsit de la expozițiile artistice din oraș, ceea ce ar fi justificat în mare parte vina lui pentru deraierea trenului rapid. Îl cunoșteam și din puținele discuții avute cu Mavros. Acum ne aflam amândoi acolo, între ruine, încremeniți în tăcere.

– Nu mi-a fost deloc ușor să găsesc un preot, să-l înmormântez creștinește. Toți se temeau că sunt supravegheați de securitate...

M-a condus printre copacii seculari de acolo și m-a oprit în fața unei movile de pământ încă reavăn. Izidor pusese la căpătâiul mormântului o piatră de granit, pe care mi-am rezemat palmele. Am îngenunchiat amândoi. Ce mai contau acum celelalte lucruri, care se transformau neconținut în taină.

CEI O MIE DE MIELUȘEI AI LUI CRISTOS

Tot ce-a urmat câteva zile mai târziu mi s-a părut a fi consecința masacrului din biserica domnească dintre ruine, a mitralierii lui Dumnezeu și-a sfinților pictați de Mavros acolo în încercarea lui de a reabilita o civilizație dispărută și încă ceva mai mult, o întoarcere a omului spre credință. Acesta a fost primul impuls al judecății când colegul meu de secție, Matei Petric, m-a întrebat dacă îmi e frică de moarte. Era o întrebare stupidă, cu totul neașteptată, la care nu-i puteam răspunde, pentru că n-am trăit vreodată iminența ei, a morții, pentru că sunt un om tânăr, războiul s-a terminat și muncesc într-un domeniu vital pentru omenire. De ce să mor tocmai eu și încă în timpul torturii, dacă n-am murit în timpul bombardamentelor? Ce vină atât de mare aș avea să fiu acuzat de-o crimă care cere, în opinia noii orânduiri, crimă? E un mister pe care am încercat zadarnic să-l lămuresc și doar l-am consemnat în Jurnal. Mă înfior și acum amintindu-mi momentul. Sinele mi-a tresărit revoltat, iar mușchii corpului mi s-au încordat dureros nu atât pentru o eventualitate a arestării mele și-a

supunerii la interogatoriu însoțit de tortură, pentru că n-aș declara ce-ar dori să audă anchetatorii, cât pentru că Petric îmi violentase intimitatea. Apoi întrebarea colegului meu a venit în chiar momentul în care mă aflam la microscop și observam comportamentul celulei rebele pe care o contaminasem cu un virus agresiv din spectrul KXQ și căruia îi opuneam un antidot nemiîncercat până în ziua aceea. Paradoxul ăsta mă deruta, să fiu întrebare dacă mi-e frică de moarte, de iminența ei și încă în timpul torturii, când eu caut soluții și sunt pe punctul de a le găsi: să salvez de la îmbolnăviri grave omenirea. Nu, nu era o ironie cum înclinam să cred, Matei o spusese cu seriozitate. Avea o expresie a feței de om speriat, iar asta mi-a stârnit și mai mult indignarea, dacă nu cumva a făcut loc disprețului. Era absolut imoral să-l bănuiesc de ceea ce ar fi fost mai grav, să fie agentul secret infiltrat în secție. Nu-l auzisem până în momentul acela pe colegul meu spunând lucruri reprobabile din punct de vedere ideologic, nu făcuse ironii la adresa noii ideologi și a politrucilor, nu spusese bancuri cu inculți ajunși la putere, cum o făceau alții. Sta în vecinătatea mea cu o lamelă în mână pe care o pregătise pentru observație și-mi aștepta răspunsul, iar eu tăceam, indignat peste măsură. Mai era ceva ce nu puteam admite la acest Petric: lipsa lui de încredere în cercetarea noastră, a realizării proiectului de cercetare în care era implicată secția. L-am privit. Se uita la mine de parcă ar fi năzuit să pătrundă în adâncul intimității mele. Am găsit în sfârșit puterea interioară să vorbesc.

– Dragul meu, am convenit împreună toți colegii de secție să nu discutăm la serviciu chestiuni în afara celor ce privesc munca noastră. E un principiu pe care îl respectăm toți. Orice discuție colaterală cercetării ne va îndepărta de scopul nostru... N-am de ce mă teme de moarte de vreme

ce dezideratul nostru suprem este viața...

Abia acum pe fața lui a apărut ironia. M-am gândit mai apoi dacă nu cumva mă compătimea pentru idealul meu de-a obține vaccinul miraculos, experimentat deocamdată pe celule ale vietăților de baltă, care putea apărea atât ca rezultat al experimentelor, cât mai degrabă al unei intuiții geniale, idee pe care o enunțasem într-un studiu publicat cu câțiva ani în urmă și care provocase un val de ironii la adresa mea, căroră eram hotărât să le răspund printr-un vaccin universal sau mai degrabă printr-o acțiune de clonare celulară, dar care părea imorală.

– Știi ceva, Matei, mai sunt două luni până la sesiunea de comunicări din octombrie, dacă ne pierdem vremea cu discuții, riscăm să nu finalizăm referatele.

– Sesiune care probabil nu va mai avea loc în urma schimbării conducerii Institutului și-a epurărilor infidelilor...

– Nu-mi place deloc lipsa ta de încredere. Nu te-am auzit niciodată expimându-ți devotamentul față de acest important proiect al secției.

– Nici devotamentul față de partidul clasei muncitoare, față de puterea sovietică și învățătura Marilor Dascăli ai Omenirii, am auzit în spatele meu o voce care-mi părea cunoscută.

Mi-am întors capul. Era Dorel Gozaru, un coleg din secția alăturată, ocolit de toată lumea pe motiv că era fiul unui temut procuror anchetator al noului regim, care tocmai primise șefia procuraturii militare și care da sentințele cele mai grele suspectilor de crimă împotriva actului revoluționar, dar mai era și protejatul profesorului Titus Stan, devenit de curând șeful secției speciale cu obiective militare. De ce venea el în secție și încă tocmai acum când Petric mă provocase la o discuție delicată cu

posibile interpretări ideologice, nu-mi dădeam seama. Putea fi orice, cel mai probabil un act de supraveghere dacă nu cumva o provocare. Mi-am propus să-mi păstrez calmul. I-am replicat totuși cu oarecare vehemență:

– Gozarule, te rog să încetezi cu insinuările și provocările, iar dacă mai vii aici, să lași la ușa laboratorului glumele și bancurile tale idioate.

– I-auzi, domnule! Uite ce mi-e dat să întâlnesc, un loial al democrației proletare fără de partid. Bravo, tovarășu! Să știi că-mi placi. Vă știm noi pe ăștia fideli cu crucea-n sân. Domnule mare biolog, ce-ar fi ca în loc să cheltuiți milioane studiind la nesfârșit celula mormolocului de broască să vă reorientați tema de cercetare către social, să găsiți un antidot pentru a nu se mai molipsi națiunea de ideologia comunistă atee.

L-am privit cu dușmănie, poate chiar cu ură. Îmi imaginam că aveam fața boțită de disprețul și teama urmărilor acestei discuții. Nu aveam nicio idee cum să procedez, ce să-i spun în continuare. Dorel a mai făcut câțiva pași prin laborator, cercetând cu atenție lucrurile, ca și cum ar fi vrut să vadă dacă ceva era în neregulă, apoi mi-a aruncat o privire a omului cu statutul superior, s-a îndreptat spre ușa de la ieșire de unde a exclamat pe un ton evident ironic:

– Trăiască învățătura nepieritoare a Marilor Dascăli ai Omenirii, omenire din care și noi cu mândrie proletară facem parte! Urraaa!...

M-am uitat la Matei Petric. Avea și el fața disperată. Tocmai semnaserăm un document de fidelitate față de orientările partidului unic ce ne impunea divulgarea promptă a denigratorilor noii ideologii proletare hegemonice, așa încât eram amândoi puși într-o situație complicată, practic fără ieșire. Aveam datoria patriotică de a-l demasca pe

demigrator, măcar că era fiul șefului procuraturii militare.

– Uiți cine este, Pompiliu. Ai fost prea aspru cu el. Mâine-poimâne te vei duce la omul ăsta să-i ceri sprijinul pentru a ne finanța secția.

– Vor veni probabil banii, cât de mulți, de îndată ce vom primi sarcini militare. Mă tem că asta a vrut Dorel să spună cu acel Trăiască...

– Nu e exclusă nici varianta asta. Mă mir că încă nu ne-o spun: Tovarășilor, ne pregătim pentru un al treilea război mondial, care e contribuția noastră patriotică și internaționalistă la apărarea păcii?

– Ei, nici chiar așa, măcar că imunologia e indispensabilă armelor bacteriologice...

– Ești speriat, Pompiliu. Pari foarte speriat.

– Se pare că da, sunt speriat nu atât de moarte cât că se va duce naibii proiectul nostru de cercetare.

– De faptul ăsta mă tem și eu, după cum mă tem că unii dintre noi vom fi sacrificați pentru binele poporului. Actualul regim nu mai are nevoie de vechile elite idealiste...

S-a uitat la mine de parcă ar fi privit una dintre aceste victime.

– Pompiliu, te știu un om credincios, azi e ajun de Sfântă Mărie, ce-ar fi să mergem deseară la schitul Ioan Botezătorul din Gorgani să ne spovedim și să ne împărtășim?

– Matei, uiți că legătura cu credința ne este interzisă prin lege? Ne-ar da afară din Institut imediat, să afle că facem lucrul ăsta.

– Frica e un mare păcat în cazul celor sfinte, apoi tot suntem în mijlocul unui masacru. Ce mai contează viețile a doi oameni care se duc spre mântuire...

Îmi cerea un lucru de care nu mă simțeam capabil, nu doar că-mi pierdusem probabil credința, cât mă oprea o sfială ciudată a cărei sursă nu-mi era deloc clară. Colegul meu mă punea într-o situație mai delicată decât vorbăria provocatoare a lui Dorel Gozaru. Ce să-i spun eu lui Dumnezeu sub patrafirul preotului? Că sunt un posedat de idei materialiste, că n-am mai fost la o liturghie de zece ani, că am uitat de cele sfinte?

Petric era acolo, îmi aștepta răspunsul pe care eu nu i-l puteam da. Regăsisem prin obiectivul microscopului celula rebelă contaminată cu virusul KXQ sub influența căruia se încăpățâna să supraviețuiască.

Cobora peste oraș amurgul când l-am întâlnit pe Matei Petric la micul fort. Am călcat pe promontoriu cu teamă, de parcă m-aș fi dus să-l întâlnesc pe marele inchiizitor. Puteau fi acolo ofițerii securității, nu negreșit Sfânta Treime.

Petric sta încremenit în fața unui bloc masiv de piatră pe care erau scrijelite zeci de cruciulițe. Mi s-a părut mie sau se ruga. Mi-a venit bucuros în întâmpinare.

– Nu prea eram convins că vii. Să ne grăbim. Într-o oră va începe rugăciunea.

Am pornit-o alături pe drumeagul ce ducea spre păduricea în care știam schitul. Cum ne-am apropiat, am fost întâmpinați de duruirea toacei, la care s-a adăugat curând cântecul clopotului. Lumea abia începuse să vină la rugăciune, așa că am pătruns în bisericuță aproape nestingheriți, călăuziți de flăcăriua singurei lumânări din altar. În vecinătatea icoanei Maicii Domnului, câțiva oameni vârstnici așteptau să le vină rândul la spovedanie. Petric m-a împins ușor de spate înspre acolo, numai că eu aveam impresia că mă poticnesc neconținut de ceva, că nu mi-e îngăduit să intru sub patrafirul preotului. Matei mi-a

sesizat dilema, m-a luat de braț și ne-am apropiat de locul mărturisirii: Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute... Și într-unul Domn Iisus Cristos, Fiul lui Dumnezeu, mi-a șoptit Petric, care mă ducea încă de braț ca pe un nevăzător. (...) Și-a-nviat a treia zi, după Scripturi. Și s-a-nălțat la Ceruri și șade de-a dreapta Tatălui. Și iarăși va să vină cu slavă...

De îndată ce preotul a aruncat patrafirul peste creștetul meu, am simțit un cutremur. Eram atât de inhibat încât nu-mi venea în gând nicio propoziție sau un cuvânt cu care aș fi putut începe. Am auzit ca prin vis vocea preotului: Mărturisește-te, fiule..., iar eu: Iertate să-mi fie păcatele, multe și grele, pe care le-am făcut cu voie și fără voie. Preacuvioase părinte, să rugăm pe atotputernicul să mă ierte de păcatul cel mare al preamăririi și-al ticăloșiei mele...

Nu știi ce voi mai fi zis. Am auzit deasupra mea dezlegarea preotului, iar trupul a început să mi se destindă și să prindă putere, urmărit totuși de-un gând neexprimat, acela al fricii de moarte. A fost apoi rândul lui Matei să îngenuncheze. Cuvintele lui păreau un murmur. Și-a spus atât de repede păcatele, iar eu n-apucasem încă să mă dezmeticesc de întâmplare. La ridicarea în picioare i-am văzut fața iluminată de-o mare bucurie.

Între timp, în bisericuță s-au aprins alte lumânări, iar preotul bătrân a ieșit între ușile împărătești, și-a înălțat brațele și-a început: Binecuvântată este împărăția Tatălui, a Fiului și-a Sfântului Duh, acum și pururea și-n vecii vecilor...

Curând m-am pomenit în mână cu o lumânare aprinsă și o cârtică de rugăciuni, fapt ce nu mi se mai întâmplase din adolescență, de pe vremea când bunicul Grigorie supraveghea comportamentul creștin al nepoților. Am auzit ca

prin vis primele rugăciuni: Împărate Ceresc, Tatăl Nostru, Apărătoare Doamnă și din când în când, cuvintele de implorare ale bătrânului preot: Doamne Iisuse Cristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne și mântuiește-ne pe noi!...

Nu mi-am dat seama cum a trecut timpul și preotul a chemat credincioși la împărtășanie. O emoție puternică însoțită de un tremur sufletesc îmi însoțea călătoria spre potir. Simțeam mâna lui Matei împingându-mă ușor de spate, pentru a recunoaște gustul pâinii și vinului sfințite în altar.

La sfârșit preotul s-a adresat din nou credincioșilor:

– Să mai cântăm încă o dată Apărătoare Doamnă pentru biruință... apoi vom porni în ordine, cu crucea, cu prapuria și icoana făcătoare de minuni în față, spre Mitropolie. Pe tot parcursul traseului se va cânta Cuvine-se cu adevărat. Vă rog cu stăruință ca în timpul procesiunii să nu răspundeți eventualelor provocări sau violențe decât prin rugăciune.

În fața schitului s-a format un mic cortegiu de credincioși, să fi fost 60 –70 de oameni, bărbați și femei, care au început de îndată să murmure Cuvine-se cu adevărat să te ferim, încă înainte ca preotul să dea semnalul de plecare. Toți aveau lumânări aprinse în mâini și-și făceau neîncetat cruce, întru alungarea celui viclean. La fiecare intersecție de drumuri convoiul se oprea, oamenii îngenunchiau și se spunea Tatăl nostru. Curând, micului cortegiu i s-au alăturat tot mai mulți oameni, apăruți din întunericul nopții, încât într-o jumătate de oră coloana participanților la marșul religios număra câteva sute de oameni. La una dintre intersecții, coloana noastră a întâlnit o alta cu și mai mulți credincioși. Acum vocile au căpătat mai multă putere. Cuvine-se cu adevărat devenise un fel de strigăt de apărare și revoltă.

Oamenii înaintau agale, însă cu fermitate, ținându-se de brațe. Îmi era absolut necunoscut sentimentul ăsta de solidaritate. Simțeam mâna lui Petric pe brațul meu totuși ca o povară. Cândva, cineva m-a prins de celălalt braț.

N-a lipsit mult să leșin când am recunoscut vocea lui Dorel Gozaru, fiul procurorului anchetator.

– Să fi sosit oare vremea de apoi, să nu mai fie nicio posibilitate de salvare? Puhoiul ăsta de lume nu pare să fie de acord cu actualele prorociri.

Nu știam ce să-i răspund. Mă simțeam asemenea unui infractor între doi gardieni feroce din mâinile cărora n-aveam cum evada. Mi-am dat seama încă o dată că încălcasem consemnul autorităților, care ne-au interzis să participăm la procesiuni religioase, iar acum nu mai era nimic de făcut. Mă compătimeam grozav și nu înțelegeam cum cei doi sunt în stare să cânte, extaziați, împreună cu mulțimile. Să-mi fi pierdut oare cu desăvârșire credința în Dumnezeu, dacă am avut-o vreodată, altfel nu înțeleg să fiu capabil de atâta lașitate. Și mi-am adus aminte cuvintele bunicului Grigorie dintr-o predică ținută în biserica din Lioveni: Frați creștini, frica de moarte e rodul necredinței. Așadar, frica, lipsa curajului de a-L mărturisi pe Cristos e un mare păcat, care cu adevărat poate atrage după el moartea. Numai credința adevărată îl duce pe om spre veșnicie. Iar mie îmi era frică.

Din toate părțile orașului coloane de sute de oameni se îndreptau spre biserica mare de la Mitropolie, în fața căreia se instalase o estradă încăpătoare pe care au intrat episcopii și câțiva zeci de preoți. Pe estradă au intrat purtătorii de prapuri și cei doi tineri cu icoana făcătoare de minuni a Preacuratei. S-au adus sfeșnice cu lumânări aprinse. Pe unul dintre ele era atârnată cădelnița de argint din care se degajau în văzduh firișoare de fum de tămâie. În jurul estradei se formase un brâu de câteva sute de preoți vârstnici și tineri, de elevi și studenți

teologi, mulți dintre ei sosiți în grabă în țară de la institutele și universitățile din străinătate, unde studiau teologia sau își făceau doctorate, să apere credința cea adevărată. În curtea mitropoliei tălăzuia mulțimea celor câteva zeci de mii de oameni. S-a făcut curând tăcere, iar mitropolitul și-a înălțat brațele spre cer întru slava lui Dumnezeu Tatăl:

Binecuvântată este împărăția Ta, Doamne, a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și-n vecii vecilor: Amin. Slavă ție, Doamne, Slavă ție...

Cântecele și rugăciunile au izbucnit din piepturile oamenilor precum un șuvoi de apă vie din munte odată cu pâlpâirea miilor de lumânări din mâinile oamenilor.

Se săvârșea liturghia la care părea că nu mai era îngăduit să am acces. Sufletul mi-era atât de crispat și încremenit încât n-am spus vreodată Amin sau Aleluia, nici Doamne miluiește! Doamne îndură-te spre noi. Miluiește-ne pe noi, Doamne, după mare mila Ta, Iubitorule de oameni.

S-a înconjurat de trei ori biserica, citindu-se de fiecare dată câte o evanghelie deasupra mulțimilor îngenunchiate, s-a dat slavă lui Dumnezeu și s-a implorat mila Lui.

Au ascultat oamenii, smeriți, cuvântul arhierelui:

Dacă m-au prigonit pe mine și pe voi vă vor prigoni.

Bate-voi păstorul și se vor risipi oile sale;

Vă vor scoate din biserici și vine ceasul ca tot celui care vă va ucide să i se pară că închinăciune aduce lui Dumnezeu;

Că tot ticălosul spre folosul său și nu spre slava lui Dumnezeu lucrează;

Căci, iată, au sosit vremurile lui Mamona, dar mai e timp ca oameni să se întoarcă cu fața spre Tatăl din ceruri;

Rugați-vă întruna, ca nu cumva necuratul să pună stăpânire pe sufletele voastre, căci vă ademenește cu tot felul de promisiuni și daruri.

Să înălțăm lui Dumnezeu slavă, să ne rugăm Lui pentru salvarea credinței noastre.

Aleluia, aleluia, aleluia!

Slavă Ție, Doamne, Slavă Ție!

S-au stropit mulțimile cu apă sfințită și s-au miruit întru întărirea trupului și sufletului. S-a sărutat crucea mai apăsător și cu mai multă speranță decât altădată la ieșirea din curtea bisericii. Mulți oameni păzeau lumânările aprinse și au luat în căni apă sfințită pentru a duce acasă. Lumea se risipea în drumul spre locuințe. Cei mai de departe mergeau în grupuri din cine știe ce motive de solidaritate.

Câțiva nori acoperiseră discul lunii când, din bezna nopții, au izbucnit primele țipete, urmate de vaiete și strigă-te de atenționare: „Fugiți! Fugiți! Ne omoară!” Abia dacă am zărit prin bezna nopții ceata bătaușilor înarmați cu cionage, care loveau oameni lipsiți de apărare cu sălbăcie, rupând mâini și picioare, zdrobind capete. Cei mai vânați erau purtătorii de reverende, acei mieluși ai lui Cristos, sosiți de curând în țară să apere dreapta credință. Câțiva dintre ei zăceau căzuți în bălți de sânge. Vârtejul măcelului se îndepărta. Dintr-o altă răspântie au izbucnit strigăte disperate. Era clar o acțiune dirijată de noua ideologie cu consecințe grave, căreia au încercat să-i opună rezistență câțiva bărbați care au rupt pari din garduri și-au lovit hotărât în ceata bătaușilor, pe unii dintre ei căsăpindu-i de-a binelea, pe alții obligându-i să dispară în noapte.

– E un avertisment, l-am auzit pe fiul procurorului anchetator. La plecarea de acasă tata m-a atenționat ca nu cumva să particip la procesiune. Mă tem pentru viața preoților care refuză desprinderea de Roma. Vor fi multe arestări, se vor ancheta organizatorii procesiunii religioase și pe toți cei care vor fi depistați că și-au manifestat într-un fel sau altul lipsa de loialitate față de schimbările revoluționare...

– Ne sugerezi că trebuie să ne așteptăm și noi la o asemenea operațiune, să ne cerceteze și pe noi? l-a întrebat Petric pe fiul procurorului, neliniștit mai mult de ceea ce se întâmplase decât de ce avea să urmeze.

– Nu sugerez nimic. În vizorul securității sunt deocamdată liderii. Vor fi arestați la început cei din vârful piramidei, întâi episcopii care refuză supremația Moscovei, apoi toate oile negre pe care le păstorește Papa, dar și ortodocșii neloiali, cei care au simpatizat cu Garda.

Eram surprins să aflu atât de multe detalii de la Dorel despre ce avea să urmeze la doar câteva minute după masacru, cum nu-mi dădeam seama dacă o făcea cu sinceritate și dezinteresat sau era informatorul sistemului.

Câteva nopți n-am avut somn, nici vorbă să scot de sub dușumea Jurnalul să scriu în el. Au trecut mai multe zile fără să pot afla urmările mării procesiuni religioase din oraș și a violențelor. Dorel Gozaru, de la care am fi putut afla câte ceva despre urmările procesiunii de la Mitropolie, a lipsit de la serviciu o săptămână. Petric aflase totuși câte ceva despre proporțiile dezastrului de la o mătușă care era infirmieră în Spitalul central, unde fuseseră internați cei mai mulți dintre răniții din acea noapte. Într-o primă fază fuseseră șase morți și patruzeci și opt de răniți, cei mai mulți dintre ei cu răni la cap, cu brațe și picioare rupte, dintre care nouă erau foarte grav. Unii aveau să moară în zilele următoare. Miliția și securitatea au luat zi și noapte declarații celor răniți. Câțiva dintre ei au fost arestați și anchetați, fiind acuzați de uneltire împotriva sistemului și a siguranței naționale.

Cândva a intrat în secție Dorel Gozaru, pe care l-am apostrofat cu ură:

– Ia ascultă, tovarășu mare creștin! Ne ținem de braț la rugăciunea de la Mitropolie și nu vîi să ne spui ce se întâmplă cu episcopii arestați!

– Bine, măi fraților, dar voi nu ascultați Radio Europa Liberă? Au fost arestați și trecuți la maltratare primii o mie de mielușei ai lui Cristos. Mai sunt în libertate câțiva episcopi asupra cărora se fac presiuni să treacă la ortodoxie. Legăturile cu Roma și cu lumea occidentală trebuie curmate definitiv.

Abia în a doua săptămână am scos Jurnalul de sub podea și-am făcut primele însemnări în el.

Joi, 27 august

Niciunul dintre cei trei n-am fost chemați la audieri. Nu se știe nimic despre episcopii arestați. Pe toate bisericile de rit greco-catolic s-au pus lacăte, în pofida rezistenței unor credincioși. Mătușa lui Matei spune că au mai murit doi dintre răniții aduși la spital. Alți câțiva răniți au fost arestați. La ce să ne mai așteptăm oare mâine?

Am totuși o veste bună. De dimineață am studiat mai multe lamele cu secțiuni ale mormolocului de broască. Pe un palier am reușit să fixez din nou celula rebelă ce-și apără viața folosindu-se de sacrificiul suratelor din vecinătate. Sunt atât de aproape de realizarea sistemului imunitar de care are nevoie atâta omenirea.

O zi mai târziu, 28 august

Ritmul arestărilor a crescut din nou. Așa e de fiecare dată când radioul și ziarele își intensifică propaganda în sprijinul noii democrații, acuzând de acțiuni dușmănoase agenții vechiului regim. Toate astea se văd și după mișcările tot mai dese în timp de noapte ale dubelor negre cu care sunt ridicăți de acasă acuzații de crime împotriva poporului.

29 august

Am fost invitat la serviciul social să-mi primesc

cartela de pâine și alte alimente. Raționalizările sunt mizerabile. Un lucrător cu muncă grea nu cred că poate trăi cu 250 de grame de pâine pe zi, dar ei continuă să afirme că societatea pe care o clădesc e una a libertății omului, a bunăstării și fericirii.

De dimineață, Matei Petric a venit ceva mai relaxat la serviciu. Avea motive chiar să fie fericit. Episcopul Nicolae fusese eliberat din beciurile securității fără să știe și cu ce preț. Când am intrat eu în secție pregătise lamelele pentru cercetare. Părea un om cu adevărat optimist. Mi-am propus imediat să-i potolesc entuziasmul. L-am întrebat:

– Dragul meu, ce-ai face dacă ai afla că la noapte vei fi arestat și vei muri în timpul torturii?

Nu s-a tulburat câtuși de puțin. M-a arătat cu degetul și a început să râdă în hohote. Abia s-a potolit când l-am auzit:

– Îmi va fi atât de ușor să te știu lângă mine în fața plutonului de execuție, să-i privim pe securiști cu ochii mari deschiși, eu, tu și Dorel, ținându-ne de braț și cântând împreună Aleluia...

NOUL CREZ

Trecuse multă vreme de când n-o întâlnisem pe Sorana. Eram aproape surprins s-o văd pe banca de pe alee, doar e atât de ocupată cu întâlnirile ei ideologice, cu cele de asesor la Tribunalul Poporului și activitatea de la ARLUS. S-a ridicat de pe bancă, greoaie, iar eu m-am dus în întâmpinarea ei. Avea în mână o nouă broșură de propagandă tipărită de ARLUS.

– Bună, i-am zis, puteai să-mi pui broșura în cutia poștală, cum faci de obicei, Sorana. Te văd obosită. Probabil te duci să te odihnești.

– Nu e timp de odihnă acum când munca și lupta sunt în toi. Știi proverbul: Bate fierul cât e cald că, dacă se răcește, nu-l mai poți modela. Uite ce e, mâine dimineață mă însoțești la Cartea Rusă, e mare ședință acolo. Se lansează Noul Crez.

– Sorana dragă, eu sunt un om ocupat, muncesc zilnic peste program, iar mâine am ore la facultate până la 12.

– Fleacuri! Vii cu mine, e un privilegiu să fii printre fondatorii noii uniuni de creație a scriitorilor revoluționari.

– Asta-i bună, dar ce legătură am eu cu creația? Eu sunt om de știință, nu scriitor.

– Vei vedea mâine ce ești. La ora opt și un sfert ne ia mașina de serviciu a ARLUS din fața blocului.

Mi-am dat seama că e o hotărâre peste care nu pot trece, iar dimineața la ora opt și un sfert eram pe banca din fața blocului în așteptarea călăuzei mele ideologice. A apărut curând, îmbrăcată ca de obicei de sărbătoare, și odată cu ea a frânat în dreptul nostru limuzina neagră.

Cartea Rusă și ARLUS își au sediul chiar în centrul orașului, într-o clădire impunătoare. Și măcar că Sorana mă zorește să nu întârziem la întrunire, îmi arunc privirile în vitrinele librăriei de la parterul clădirii în care se află expuse, la loc de cinste, operele nepieritoare ale Marilor Dascăli ai Omenirii. Urcăm la etaj, unde se află birourile ARLUS și sala de ședințe. De cum apare, Sorana e întâmpinată cu entuziasm muncitoresc.

– Zdravnite, tovarăși!

– Zdravdravnite!, tovarășa Sorana. Ce mai face surioara noastră dragă?

Îmbrățișări, pupături, bucurie mare.

– Ce bine arată surioara noastră, zău așa. În ultima vreme parcă ai întinerit, o complimentează o femeie corpolentă cu un pronunțat accent străin în vorbire și care o ține îndelung pe Sorana de umeri.

– Așa e când ai un ideal în viață și-ți prierște munca ce-o faci. Vezi tu, Liuba, îți dedici întreaga energie marilor idealuri proletare și rămâi veșnic tânăr...

Aplauze din toate părțile. Sorana e în centrul atenției, are ea ceva aparte din discursul politic care o individualizează, o avantajează desigur și vârsta, poate și calitatea ei de asesor la Tribunalul Poporului, unde adeseori opiniile ei sunt hotărâtoare în plenul de judecată. I s-a dus

vestea: intuiește dușmanul poporului după expresia feței sau culoarea ochilor.

E aici, la ARLUS, un fel de matriarhat vizionar, care-și exersează la nesfârșit inițiativa, vigilența și fermitatea. Acum matriarhatul s-a retras la masa ovală din holul de pe palier și tăifăsuiește, desigur, nu fără miez ideologic, în vreme ce eu stau deoparte nebăgat de nimeni în seamă, pentru că toată atenția e captată de Sorana, această mamă a tuturor, care spune ceva, mai degrabă în șoaptă – e secret profesional! – ce pedepse a dat în ultima vreme Tribunalul Poporului. Cineva îmi oferă, totuși, un scaun, dar de acum nu mai e cazul. Se anunță că în sala de protocol au sosit deja câțiva tovarăși din conducerea superioară de partid, în prezența cărora se vor lansa directivele. Sunt acolo și marele poet național A. Toma, și tovarășul Beniuc. E așteptat să sosească dintr-un moment într-altul tovarășul Mihail Sadoveanu, convertit recent la noua ideologie.

Matriarhatul se ridică de la masa din hol și se îndreaptă spre sala de conferințe unde va fi lansat Noul Crez. În sală sunt deja câteva zeci de oameni, cei mai mulți stau în picioare, în grupuri. Curând sala e plină, iar la prezidiu iau loc tovarășii din conducerea superioară de partid și de stat. Pe fundalul scenei sunt portretele, uriașe, ale Marilor Dascăli și ale Comitetului Central. Deasupra lor, în loc de Doamne ajută! e scris cu litere majuscule albe pe fond roșu: Proletari din toate țările, uniți-vă! Nu mică mi-e mirarea să văd urcând la masa prezidiului triumviratul: Sorana Lepădatu, nepotul ei Bojor Capră-Verde și Zina Stricatu, devenită de curând secretar al Comitetului Executiv cu probleme de propagandă. Se pare că îi luaseră organizatoricul și i-l dăduseră celuilalt erou al conștiinței marxiste, bravul Bojor Capră-Verde, acum la prezidiu, cel cu ochelari fumurii din dreapta Soranei. Măcar că sunt năucit, aud ca prin vis că la tribună au urcat și acei

uriași ai literaturii române înainte pomeniți. În sală se lasă liniștea, pentru că la pupitrul tribunei a sosit să deschidă lucrările conferinței un delegat important al partidului, tovarășa Zina Stricatu.

– Dragi tovarăși, să ne ridicăm în picioare pentru cântec: Hai la lupta cea mare! Vă rog, tovarăși.

Odată ritualul îndeplinit, se poate începe, dar nu, tovarășa Zina mai are un anunț important de făcut.

– Dragi tovarăși, înainte de-a începe lucrările conferinței noastre de constituire a Uniunii Scriitorilor, am un mesaj din partea dragei noastre Ana Pauker, care ar fi dorit din tot sufletul să fie aici, în sală cu noi, la această importantă activitate, dar sărăcuța de ea e bolnăvicioară, vă dați seama ce lupte grele a dat dânsa în ultima vreme cu dușmanul intern și extern. Tovarășa Ana ne transmite salutul ei frățesc și urează succes lucrărilor conferinței noastre.

Aplauze puternice.

– Dragi tovarăși și prieteni revoluționari, ni se încredințează azi nouă, celor din această sală, misiunea istorică de a reorganiza viața spirituală din țara noastră. Avem, în acest sens, modelul fraților noștri sovietici, care ne-au dat prin ARLUS o mână de ajutor în prezentarea viziunii Marilor Dascăli în domeniul atât de sensibil al creației artistice. În acest sens vă anunț că în ședința sa plenară de ieri după-amiază, Comitetul Central al partidului nostru a hotărât desființarea tuturor instituțiilor vechiului regim burghezo-moșieresc reacționar și banditesc. Odată cu desființarea Academiei, care adăpostea un viespar de ideologi burghezi, s-a desființat și Societatea Scriitorilor Români, au fost interzise toate publicațiile acestei societăți și cele finanțate de Casa Regală. S-a hotărât, de asemenea, excluderea din viața culturală a scriitorilor reacționari, moderniști sau tradiționaliști, câțiva dintre aceștia, elemente

profund dușmănoase, au fost arestați astă-noapte și trimiși să fie judecați de către Tribunalul Poporului.

Aplauze puternice.

Dragi tovarăși, cred că ați citit în presa centrală articolul de directivă al tovarășului Sorin Toma, «Poezia putrifacției și putrefacția poeziei». Ei, bine, aceasta e și orientarea ideologică a partidului, o emanație necesară. Gata de acum cu putregaiul din literatură, gata cu lamentațiile, gata cu decadența și misticismul în creația literară!

Din sală se aude o voce solitară: „Trăiască în veci frăția dintre poporul nostru și marele popor sovietic eliberator!” Din altă parte a sălii: „Stalin și poporul rus/Libertate ne-au adus!” Ura! Ura! Ura!

Mulțumim, tovarăși, pentru solidaritate și fermitate! Este într-adevăr gata cu impostura și cu minciuna, cu huzurul și lăfăiala scriitorului capitalist. El este de acum pus pe dric. Susținătorii acestui jalnic scriitor n-au decât să-i cânte prohodul. Poporul s-a săturat de litaniiile lui, de această literatură putregăioasă, perimată, cu cortegii de sfinți și dumnezei a scriitorului izolat în turnul de fildeș, un servil al burgheziei exploatoare, al boierului ticălos, nu și preocupat de destinele omului amărât din popor, însetat de cunoaștere, de dreptate și adevăr. Scriitorii erei noi nu se vor mai izola în turnuri de fildeș, ei vor fi preocupați de munca eroică a muncitorului din fabrici și uzine, va fraterniza cu lupta lui de clasă, va călca pe brazda reavănă în urma plugului țaranului. Numai așa, în contactul direct cu realitatea, cu marile transformări revoluționare, scriitorul va scrie o literatură vie, cu adevărat valoroasă. E nevoie de multă implicare, de un înalt spirit revoluționar al scriitorului, de mult entuziasm pentru ca scriitorul să-și aducă o contribuție majoră la biruința ideologiei Marilor Dascăli. Să se înțeleagă bine, tovarăși, că scriitorul trebuie să urmeze, ca pe un fir

roșu, ideologia și indicațiile partidului. Iată de ce, partidul clasei muncitoare consideră că scriitorii trebuie să se aplece în primele rânduri ale luptei cu elementele reacționare, să fie soldați-eroi în lupta cu mentalitățile învechite și retrograde, în lupta cu misticismul și obscurantismul religios, cu dumnezei pe care nu i-a văzut nimeni. În felul acesta, în cadrul acestei lupte aprige cu trecutul, scriitorul își va aduce o contribuție importantă la formarea omului nou cu o înaltă conștiință socialistă, capabil să înțeleagă că munca și sacrificiul său au ca finalitate eliminarea exploatării omului de către om și dobândirea fericirii omului pe pământ. În acest sens, Secția de propagandă a C.C. a tipărit orientările de bază ale literaturii viitoare. Să le citiți cu atenție și să le urmați întocmai, dragi tovarăși!

Aud pentru a câta oară aceste propoziții care se transmit către popor la nesfârșit prin toate canalele posibile: ziare, radio și conferințe, idei prezentate ca o certitudine a viitorului. Ce mi se pare nou în discursul secretarei cu propaganda e că de data aceasta inițiativa sprijinirii cauzei, a Noului Crez vine de la popor. Ideile sunt preluate de scriitorii revoluționari și de cei în devenire și se întorc la popor. Este vital acest lucru pentru noua orientare. E momentul în care exemplul personal capătă putere supremă de convingere.

– Dragi tovarăși, am citit zilele acestea într-una din noile noastre gazete literare câteva versuri remarcabile, care exprimă cum nu se poate mai clar noua viziune a artistului creator. Iată ce frumos scrie un tânăr muncitor de la oțelăria din Hunedoara:

Foaie verde de cicoare,
Câmpul e o mândră floare,
Nu mai sunt pe el răzoare,
Tarlaua acum e mare,
Cinci tractoare noi o ară.

Muncește acum cu spor
Poporul nostru muncitor,
Că rodul va fi al lui,
Dragului, partidului!
Aplauze puternice.

– Iată, dragi tovarăși, o viziune revoluționară care ne umple sufletul de emoție proletară... E un argument puternic care ne dă dreptul să ne gândim la strălucirea unei literaturi viitoare, descătușată de prejudecățile artei pentru artă a scriitorului capitalist. Mă uit acum în sală și-l văd pe marele scriitor Geo Bogrea, care a scris undeva că legătura scriitorului cu realitatea este sursa principală de inspirație a scriitorului. Reportajul este cel mai bun corectiv pentru estetica turnului de fildeș. Să-l aplaudăm, tovarăși!

M-am gândit, de asemenea, că ar fi deosebit de folositor ca tovarășul Mihail Sadoveanu să ne vorbească despre etapele creației unui scriitor, despre marea devenire prin ancorarea în social, dar mai apoi am spus că ar fi mult mai util să ne citească câteva pagini din romanul dumnealui, Mitrea Cocor, o carte strălucită, scrisă pe înțelesul omului simplu, un roman de-o mare forță evocatoare necesară țaranului însetat de literatură. Iată de ce scriitorul trebuie să creeze pentru oameni, nu pentru o mână de ideologi burghezi.

Văd că tovarășul Beniuc dorește să ne vorbească. Să-i dăm cuvântul.

– Stimați tovarăși, mesajul meu va fi cât se poate de scurt. Toți știți că lumina vine de la răsărit, apoi că nimic nu se poate înfăptui în această țară fără a avea partidul un far călăuzitor. De aceea am scris versurile:

Partidul e-n toate, în cele ce sunt
Și-n cele ce mâine vor râde la soare...

Acesta e, tovarăși, rolul poetului și al poeziei în noua eră, să se dedice vieții omului în lumina prețioaselor

indicații ale partidului nostru. Dar mai multe despre acest crez al nostru va vorbi marele nostru poet A.Toma.

– Iubiții mei tovarăși de luptă și idealuri revoluționare, am așteptat cu mare speranță ziua aceasta a zdrobirii lanțurilor scriitorului revoluționar, a eliberării artei de teroarea naționalistă burgheză. Și iată că a venit această lumină binefăcătoare datorită, desigur, armatei roșii eliberatoare. E aici o problemă de datorie, eu scriu din această datorie a scriitorului care a avut de la început ca far călăuzitor marxismul. Lupta a fost grea, dar am învins și satisfacția noastră e cu atât mai mare. Am scris zilele acestea mai multe poeme: Secera și ciocanul, Lui Lenin, Imn marelui Stalin, dar și Jelania poetului evazionist ce-și plânge sfârșitul. În locul lui apare acum o voce nouă, aceea a proletarului cântăreț. E o constatare clară ca lumina zilei.

Iată că norodul
Pe neașteptate se ridică,
Scoate o chitară voinică
Din Carpați până-n Dunăre:
„Gata cu nătânga supunere!”

Se naște o nouă eră, dragi tovarăși, iar noi, scriitori din această frumoasă sală ARLUS, suntem mândri că ne aflăm printre creatorii ei. Am scris și un apostolat pe care vi-l citesc, vă rog să fiți cu luare-aminte:

Adevăr, adevăr vă zic vouă:
Da, asta-i Buna-Vestire, Noul Crez
Întru care vă renasc și vă botez
În numele lui Marx și Lenin și Stalin,
Acum și-n vecii vecilor și pururea
Amin!

În sală se aud aplauze răzlețe, în vreme ce în spatele meu un cineva proclamă mai degrabă în șoaptă:

E singura soluție:

Urcați-vă singuri pe cruce.

Marele poet A. Toma citește alte versuri proletare. Sala e acum în delir. Se ovaționează. Aplaudă în picioare și cei din prezidiu, Bojor Capră-Verde și verișoara lui Zina Stricatu, și mătușa lor Sorana, vicea de la ARLUS, care îmi vorbise cu o zi mai devreme despre executarea generalilor și arestarea episcopilor. Mi-era de acum greață și spectacolul nu se terminase. Aplauzele și ovațiile continuau. A fost momentul în care mi-a trecut prin gând dacă nu cumva Sorana mă invitase la conferință pentru a-i constata importanța. Mi-era totuna. Dispunea de atâta putere că putea trimite în orice moment un om complet nevinovat în fața plutonului de execuție.

– Dragi tovarăși, vor fi și alte luări de cuvânt și dezbateri în partea a doua a conferinței noastre. Acum se vor acorda premiile de stat, diplomele și medaliile creatorilor frunțași. Mă uit la tovarășul Dan Deșliu cât e de nerăbdător să-și ia premiul binemeritat pentru poemul său revoluționar Lazăr de la Rusca. Nerăbdătoare sunt și tinerele poete Nina Cassian și Veronica Porumbacu, Ion Călugăru și talentatul Rudi Cosașu, acuzat de dușmanii revoluției că în loc să facă onanie se prostituează proletcultist. Vedeți cât de rea e lumea? Păi dânsul n-are oare acea datorie imensă în numele căreia scrie și a semnat Noul Crez? Așa e și cu mulți alți tovarăși ale căror nume le va da citire viitorul președinte al uniunii scriitorilor revoluționari. Vom face o pauză înaintea de alegeri, timp în care puteți trece pe la ghișeele de pe hol să vă luați onorariile, puteți angaja împrumuturi de la ESPLA sau de la Cartea Rusă, ca să vedeți cât e de mare generozitatea partidului nostru, câtă grijă are el de scriitorul devotat...

– Ura! Ura!! au izbucnit tovarășii din sală, recunoscători pentru generozitatea partidului unic.

– Mai e ceva, stimați tovarăși. După cum v-ați putut

da seama, Comitetul de inițiativă al conferinței noastre a difuzat în sală tabele de adeziune la Noul Crez și excluderea unor elemente necorespunzătoare din viața scriitoricească. Să se semneze tabelul, tovarăși. Iată, nu putem încheia. Înțeleg că mai sunt tovarăși doritori să ia cuvântul.

Primul vorbitor-acuzator care a urcat la pupitru să înfierceze vechea literatură era o aschimodie de om, un degenerat fizic care încerca din răspuțeri să-și ascundă cocoșa. Dumnealui a înfierat în termenii cei mai vehemenți putreziciunea vechii literaturi retrograde și dușmănoase.

– În lanțuri cu ticăloșii ăștia ai burgheziei neomenoase! S-au depravat destul. Vrem o literatură nouă, inspirată din viața poporului, o literatură pentru popor! Trăiască România viitoare sub steagul roșu al Partidului!

Din sală se scanda: Necesara excludere, necesara excludere! Și câteva voci dispartate ale grupurilor de agitatori ai partidului, nelipsiți la asemenea întruniri:

Moarte lor, moarte lor,

Moarte trădătorilor!

Între timp urcase la pupitru un tânăr universitar de la Facultatea de filosofie, alb ca varul la față. Omul ăsta, în loc să lovească nemilos în putreziciunea vechii literaturi, dimpotrivă, lăuda poezia putrefacției. Făcuse o mare greșeală tovarășa Stricatu că-i dăduse cuvântul, cum la fel de adevărat este proverbul că fiecare pasăre pe graiul ei piere.

– Oameni buni, fac un apel la rațiune, la conștiința dumneavoastră. E o aberație să elimini din cultura română marile valori ale literaturii naționale. Ce va mai însemna literatura română fără cărțile lui Arghezi, ale lui Blaga, ale lui Ion Pillat, ale lui Voiculescu, ale lui Nichifor Crainic, ale lui Goga, ale lui Liviu Rebreanu?! Înțeleg că în noua viziune și Eminescu e reacționar. Excluderea marilor scriitori din peisajul literaturii române e o crimă oribilă, un atac la

demnitatea națională. Am aflat aici că vor fi interzise studiarea în școli până și a Cântecelor de vitejie ale lui George Coșbuc. Este clar cât bine dorește literaturii române partidul unic! Eu nu semnez acest tabel al rușinii. Să-l semneze ovreimea care l-a conceput și l-a răspândit încă de dimineață în sală!

A fost nevoie de intervenția organelor ca universitarul antisemit să fie înlăturat de la pupitrul de care se ținea cu ambele mâini, strigând fără încetare: Să semneze rușinosul tabel ovreimea, ea a adus pe capul românilor comunismul!

În cele din urmă l-au evacuat pe ușile din spate. Cei de pe primele scaune au putut auzi cum i se aplicau procedurile. Era încă un argument, alături de premii și onorarii, de diplome și decorații, ca tovarășii participanți la conferință să semneze adeziunea la Noul Crez și excluderea din literatură a elementelor necorespunzătoare, dar și din viața publică, așa încât scriitorul influențat de idealismul burghezo-moșieresc ticăloșit să nu mai poată tipări în viața lui nu o carte, nu o poezie, ci niciun simplu articol. Iar dacă va fi să scrie vreun răvaș în presa nouă, el ar fi unul de adeziune și preamărire a ideilor geniale ale partidului unic.

Tovarășa Stricatu nu și-a pierdut cumpătul.

– Stimați tovarăși, acum că am eliminat acest element subversiv odios, deosebit de periculos e necesar să constatăm de ce trebuie să ne sporim vigilența, să ne întărim fermitatea. Cred că e clar pentru toată lumea că a urcat și a vorbit la microfonul nostru un legionar dintre cei mai înrăiți și mai periculoși, un antisemit nemernic care neagă ideea de holocaust și suferințele poporului evreu. Partidul marxist-leninist nu poate tolera asemenea manifestări dușmănoase. Mai presus de orice, ideologia partidului nostru are în vedere internaționalismul proletar, înfrățirea dintre popoare. Propun ca înainte de pauză să cântăm *Rob cu rob să ne unim...*

Aplauze puternice. Urale.

Partidul, conducătorii, Români-a-a-a!

Stalin și poporul rus

Libertate ne-au adus!

S-a anunțat, în sfârșit, pauza. Scriitorii revoluționari își manifestau zgomotos satisfacția victoriei lor asupra trecutului. Așa că scriitorii s-au îndreptat spre ghișeele de unde aveau să-și primească onorariile, drepturile de autor și eventuale avansuri pentru scrierile viitoare. Cei mai mulți semnaseră tabelul cu textul de adeziune la Noul Crez și eliminarea elementelor necorespunzătoare. Erau și câțiva încăpățânați sau nehotărâți care nu semnaseră excluderea. Se recunoșteau de departe. Erau apatici și derutați, nu-și găseau locul, apoi formau grupuri distincte, ușor de observat. Era clar că făcuseră parte din curente literare diferite. În majoritatea lor fuseseră tradiționaliști sau moderniști, deopotrivă vinovați pentru putreziciunea poeziei. Niciunul dintre aceștia n-a trecut pe la vreun ghișeu pentru că nu aveau pentru ce lua prebânda. Era în rândul lor o derută umiltoare. În zăbăuceala lor, câteva grupuri formate din acești scriitori se opriseră niciunde în altă parte decât sub portretul uriaș al marelui Stalin, iar cineva le aruncase ironic:

– Da, da, consultați-vă cu genialul conducător, de acum el e Dumnezeuul vostru. Numai prin voința și binecuvântarea lui puteți merge mai departe. Reorientați-vă până ce nu-i prea târziu...

Acest cineva îl ia de braț pe unul dintre încăpățânați și-l trage de departe.

– Dragă prietene, vezi cum se învârte roata? Te-am sfătuit anul trecut să renunți la Fundațiile Regale și să colaborezi la o revistă de stânga. Recunoaște că te-ai expus nefericit publicând acolo tot felul de zoaie legionare antisemite. Uite ce e, ne cunoaștem de-o viață, nu-ți periclita libertatea. Te invit să vii cu mine la restaurantul ARLUS să mâncăm rață

pe varză și să bem vin roșu. Ce zici de asta?

– Seby, mă tem că nu pot. Cine știe, poate altădată...

– Camil, vino la ESPLA zilele astea să iei un avans pentru cartea ta de teatru... Vom uita orientarea ta estetizantă, că ai făcut front cu ei împotriva noastră.

Dumnezeul din foaierul ARLUS și al ESPLA ne privea cu un surâs ironic, surâs care trecea totuși peste capetele noastre, înspre viitorul de aur al omenirii.

Deodată m-am simțit luat de braț de cineva.

– Dumnezeule mare! Tinel, tu ești?!

– Dar cine voiai să fie? Cum altfel crezi că se explică prezența ta aici?

– Spune-mi, te rog, toată mulțimea asta de oameni de aici scrie cărți?

– Nu. Jumătate dintre ei sunt agitatori. Asta e procedura. Lasă, vorbim mai târziu. Vino cu mine. Ți-am reținut un loc la masa ce o am rezervată.

Tinel Broscarul, cum îl alintam noi în Institut, cel care dispăruse fără urmă din Institut, se pricopsise scriind versuri revoluționare. Era directorul unei mari edituri de stat și membru corespondent al noii Academii.

Ne-am dus direct în sala mare a restaurantului unde Tinel avea masa rezervată. Eram surprins să constat că la cele mai multe mese se mânca faimosul ciolan de porc cu iahnie de fasole, pe destul de multe mese, însă se vedea și rață pe varză.

Ne-am așezat la masă. Din difuzoarele instalate pe pereții restaurantului se răspândea peste meseni muzica revoluționară obișnuită: Slavă lui Stalin, marele conducător, Hai la lupta cea mare și Mulțumim din inimă partidului.

– Ce dorești să manânci, ciolan de porc cu iahnie de fasole sau rață pe varză? Sunt cele două specialități ale casei aici la ARLUS.

- Ce mănânci și tu. De ce aș face excepție?
- Eu sunt român, manânc ciolan, evreii mănâncă rață pe varză, cu puține excepții. Asta e aici tradiția.
- Și care trebuie probabil respectată.
- Nu negreșit. Dacă vrei poți mânca rață pe varză.
- Ei, nu pot încălca eu principiile.
- Privește în dreapta ta. Camil Petrescu tocmai a acceptat rața pe varză oferită de Mihail Sebastian.

Acum din difuzoarele de pe pereții restaurantului se răspândea peste scriitorii revoluționari din sală un cântec nou, tocmai premiat de către oficiali: *Înfruntând furtuni, spargem munții-n pumni*, vreme în care printre mese se învârtea într-un nesfârșit delir aschimodia care luase cuvântul în plenul Conferinței și ceruse moartea trădătorilor. Exprima probabil acum ceea ce nu reușise să spună de la înalta tribună. Era o lamentație supremă și gravă: Prea mulți oameni cu crucea-n sân! Prea mulți oameni cu crucea-n sân! Să fie divulgați ticăloșii ăștia și trimiși la Canal pentru reeducare. Cum altfel se vor înfăptui directivele revoluționare ale partidului?

Mi-am dus instinctiv, înghețat de frică, mâna la gât să văd dacă aveam acolo lăntișorul de aur cu cruciulița primite de la bunica la împlinirea vârstei de paisprezece ani. Cruciulița era acolo, poate se și vedea. Mi-am încheiat discret nasturele de sus al cămășii, evident cu gândul s-o ascund, pentru că eram în contradicție flagrantă cu Noul Crez și-am făcut eforturi disperate să mănânc tot ciolanul din farfurie, măcar așa dovedindu-mi atașamentul și adeziunea...

CHEF LA DRAPELUL ROȘU

În zadar am făcut eforturi să uit evenimentele de după procesiunea religioasă de la Mitropolie pentru a mă putea concentra exclusiv asupra cercetării, că mintea mea a rămas răvășită de neînțelegere. De ce să fie maltratați sau uciși niște oameni care participaseră la o rugăciune? De ce voiau comuniștii să ni-l ucidă pe Dumnezeu? De ce desființaseră Academia și Biserica greco-catolică? Oare nu era loc destul pentru toți în această țară, nu propovăduiau ei creștinii, ortodocșii sau greco-catolici, aceeași filosofie a iubirii și a binelui? De ce-i bagă în pușcării pe episcopi și pe preoți, fie și numai pentru o presupusă legătură sau simpatie cu Garda? De altfel, de fiecare dată când cineva cade în dizgrația partidului sau a unui singur om din partid, ori când cineva vrea să facă rău cuiva sau să-l excludă din viața socială, asta i se impută: că a fost legionar, iar minciuna asta trece drept adevăr, consemnat într-un dosar de cadre, încât omului nu doar că i s-a atârnat o asemenea tinichea zgomotoasă de coadă și are să fie ținut sub supraveghere toată viața, ci eticheta asta va fi pusă și pe urmași, prezumtivi

dușmani ai ideologiei proletare și ai poporului. Zeci de mii de asemenea oameni vor fi trimiși la pușcărie sau, în cel mai fericit caz, la munca de jos, supuși la cele mai de neimaginat umilințe. Universitarul sau academicianul, dacă nu a primit o condamnare la muncă silnică sau n-a fost trimis la Canal, va deveni salahor pe unul din șantierele revoluției socialiste, departe de familie și de mediul în care s-a format și a promovat prin inteligență, pasiune, efort și sacrificii. Am înțeles destul de târziu că mă aflu pe acest palier al unei posibile discreditări, și poate tocmai de aceea îmi pun mari speranțe să mă fac remarcat cu lucrarea mea despre sistemul imunitar la sesiunea de comunicări științifice din octombrie, pentru că cine oare din domeniul științei n-ar recunoaște o contribuție atât de importantă în cercetarea celulei vii privitoare la imunitate?

Mă felicitam pentru această speranță, mai ales că în zilele din urmă reușisem să izolez din nou celula rebelă, ba chiar s-o țin sub control. O bombardam cu tot felul de toxine până în vecinătatea morții, îi administram apoi antidotul și reușeam cel mai adesea să o revigorez, să o readuc la viață. Într-un asemenea moment a intrat în secție fiul procurorului anchetator. A cercetat cu privirea încăperea de parcă ar fi vrut să se convingă dacă era ceva în neregulă, conform noii reguli a suspiciunii ce domină de o vreme întreaga societate. A uitat desigur să salute, iar chestia asta mă scotea din sărite, mai ales că eram încă furios pe el că în ultimele zile nu ne dăduse niciun fel de relații despre urmările procesiunii de la Mitropolie, cu excepția unei vagi informații despre bătașii din noaptea masacrului. Se pare că aceștia erau criminali tocmai eliberați din pușcărie în acest scop, să ucidă în schimbul comutării sau ștergerii pedepselor. Aceștia li se alăturaseră câțiva muncitori zeloși de la Atelierele Grivița, unde se confecționaseră și

ciomegele de căsăpit oameni. Am încercat să nu-i bag în seamă prezența, deoarece eram stârnit de reacțiile celulei la toxine, el însă a venit lângă mine și m-a dat la o parte cu cotul de la microscop.

– Scuză-mi te rog curiozitatea, a zis și nimic mai mult.

– Dorel, oricâtă curiozitate ai avea, mai întâi ar trebui să mă rogi să-ți dau voie să vezi ce studiez sau măcar să-mi ceri să-ți explic ce e acolo, ce se întâmplă pe lamelă.

– Păi ce să fie decât celula ta rebelă, dragă Pompiliu, celula despre care vorbești atât de convingător în referatul depus la secretariatul Colegiului științific într-o variantă de lucru pe nu mai puțin de patruzeci de pagini...

Nu mi-a fost greu să-mi dau seama de unde aflase de referatul meu. Mă deranja că aflase de la Luisa că referatul meu nu era în formă definitivă, cum mai putuse afla că Luisa se oferise să mă consilieze, dacă nu științific, măcar stilistic, iar chestia asta mă scotea din sărite.

– Poți să-mi spui de ce natură e virusul ăsta cu care ai infestat țesutul. E cumva de origine cancerigenă sau e o toxiinfecție de care vorbești în referat?

– Are vreo importanță cu ce l-am contaminat? La ce ți-ar folosi să afli?

– Sunt coleg cu tine într-un institut de cercetare biocelulară, avem obiective comune sau vrei să negi asta? Orgoliul ăsta egoist a făcut mult rău cercetării științifice de-a lungul timpului, stimate coleg. Văd că-l practici și tu, măcar că ai fost studentul eminentului profesor Axinte Cotescu, un generos care dădea studenților toate informațiile ce le deținea.

Mă enerva grozav afirmația lui. Nu făcusem niciodată din cercetarea mea un secret, doar că urmam un principiu: să fac publice rezultatele observațiilor într-un cadru organizat, în fața unei asistențe avizate sau în presa

de specialitate. Nu emiteam ipoteze neverificate nici în fața studenților mei de la universitate, iar acum acest Dorel Gozaru, pentru că e coleg de muncă cu mine în Institut, la o altă secție, desigur, și, probabil, pentru că e fiul unui temut procuror anchetator, vine în secția mea, mă dă cu cotul la o parte de la microscop și-mi cere informații confidențiale.

– Aha, a exclamat el, uite cum împrumută energie de la suratele contaminate din jurul ei, cum se sacrifică ele pentru a o salva. Ai putea să-mi spui ce antidot ai folosit ca să menții celula în viață, să o regenerezi?

– E un început. De aici și până la a descoperi și mări capacitatea antidotului mai e mult de lucru...

– Așadar, sunt speranțe, îmi place tenacitatea ta, ba chiar încep să te admir. Cred că nu e un secret să-ți spun că cei mai mulți colegi din Institut sunt de părere că ești nebun...

– S-ar putea să aibă întrucâtva dreptate. După zece ani de eforturi și eșecuri, n-ar fi de mirare. Eu însumi mă întreb uneori dacă sunt întreg la minte.

– Pompiliu Dascălu, am înnebuni de mai multe ori în viață dacă creierul nostru nu s-ar regenera. Salvarea noastră e activitatea, e puținul bine pe care îl facem. E iubirea...

M-a privit ca și cum ar fi vrut să-mi vadă reacția. A renunțat să urmărească manifestările celulei infestate din țesutul de pe lamelă și s-a îndreptat spre partea opusă a laboratorului înspre Matei Petric, pe care l-a luat de braț, au făcut câțiva pași, i-a spus ceva, apoi a ieșit din laborator, cum intrase, desigur fără să salute.

Gestul lui mă irita. Nu puțini colegi îl bănuiau că, fiind fiul unui procuror aservit regimului, avea în Institut o misiune secretă, idee întărită și de transferul lui la secția specială, recent înființată și care avea obiective militare. Poate și de aceea prezența lui în secția pe care o

conduceam mi se părea o permanentă provocare, situație care mă făcea să fiu reticent, și-am terminat ziua de muncă dominat de inutil și lehamite. Nici vorbă să am poftă să-mi continuu cercetarea după programul de opt ore și-am ieșit din Institut la ora trei fix cu gândul să mă plimb, să evadez din oraș, cum îmi era obiceiul, după care să mă duc acasă și să dorm.

N-am ieșit bine pe poarta Institutului că m-a ajuns din urmă Petric.

– Pompiliu, ce te grăbești așa? Te superi fără motiv pe el. Tocmai și-a luat doctoratul, a fost promovat lector... A venit în secție ca să ne invite să sărbătorim împreună evenimentul la Drapelul Roșu.

– Ce dracu o mai fi și Drapelul Roșu ăsta? N-am auzit până acum de el...

– E hotelul-restaurant al activului de partid și de stat... A reținut acolo o masă și ne-a pregătit o surpriză...

L-am privit mirat. I-am zis în gând: E un loc minunat să ne pună cătușe, mai întâi însă ne vor omeni, da, da, ne vor omeni cu un coniac, cu o friptură și un vin roșu, apoi: Sunteți dușmani ai poporului. Vă arestăm!...

– Nu-ți promit nimic. Mă ierți că-ți spun, Dorel ăsta prea își bagă nasul peste tot când vine în secție. Astăzi a pretins să-i spun tipul de reactiv cu care am contaminat țesuturile ce le aveam pe lamela din microscop. Ceva îmi spune să fim prudenți. Nu m-aș mira ca Dorel al tău să fie un agent secret al orânduirii.

– Exclus! Multă lume gândește așa numai pentru că e fiul unui procuror...

– Procurorul cel mai temut din oraș...

– Nu, Dorel e băiat bun, știu ce spun. Am fost colegi de grupă cinci ani. Suferă grozav că nu are prieteni din pricini pe care toți le știm.

– Domnule, știu destui oameni în Institut care i-ar accepta compania și prietenia din poziția pe care o are...

– E disperat. Tatăl său a condamnat recent la cincisprezece ani de muncă silnică o ruda apropiată pentru uneltire împotriva regimului, provocând un mare scandal în familie, la care tatăl său a replicat că tocmai și-a salvat ruda de la pedeapsa capitală, susținând că în cincisprezece ani se pot întâmpla multe..

– Matei, nu mă interesează subiectul ăsta. N-a spus o vorbă despre episcopii arestați săptămânile trecute, nici la ce să ne așteptăm după participarea noastră la procesiunea religioasă și tot ce-a urmat.

Cum Matei tăcea, am spus cu disperare:

– Domnule, adu-ți aminte că ne-am rugat lui Dumnezeu în piața publică. Asta e foarte grav. Ne pot da o pedeapsă severă pentru încălcarea ideologiei, a principiilor...

– Au fost zeci de mii de oameni acolo. Ce-o să le poată face tuturor? E adevărat, au fost arestați episcopii și o parte dintre preoți, asta nu înseamnă să disperăm... Nu voi accepta niciodată să mănânc o pâine, și aia amară, în schimbul tăcerii. Nu crezi că prețul ce ni-l cer este prea mare?

– Nu cred nimic. Scuză-mă, sunt de acum grăbit. Vreau să ajung cât mai repede acasă, să pun fasolea luată ieri pe cartelă la foc și să dorm. Matei, tu nu înțelegei ce-ți spun? Nu cred nimic, tot ce-mi doresc e să dorm...

– Te aștept la cinci și jumătate în fața blocului. Dorel va fi foarte dezamăgit să-i refuzăm invitația.

Ne-am despărțit fără să-i fac vreo promisiune că-l voi însoți la restaurantul potentatilor de partid și de stat. Cu o zi în urmă primisem de la administrație tichetele de alimente pentru luna aceea, așa că luasem de la

magazinul poporului o jumătate de pâine, 160 de grame de marmeladă, o jumătate de kg de fasole boabe și 200 de grame de untură de porc, o vărzuță și, mai presus de toate, o conservă de legume made in URSS, donație ce exprimă în cel mai înalt grad frăția de nezdruccinat dintre cele două popoare. Privisem ca pe un adevărat mister pungulița cu fasole, care, în optica noii ideologii, e un element de bază în menținerea unui moral ridicat al eroicei noastre clase muncitoare în apriga muncă și luptă contra exploataților, fapt pentru care mai rar intră intelectualitatea în posesia acestui aliment cu însușiri miraculoase, asta și datorită conținutului de fosfor și alte substanțe hrănitoare care stimulează inteligența creatoare, dar și posibile înclinații subversive. Evenimentul era unul extrem de rar și de apreciat, asta mai ales că, împotriva regulii, s-a dat fiecărui salariat din Institut cu merite deosebite un cârnăcior și 200 de grame de slănină. Eram și eu printre cei zece-cincisprezece oameni din Institut cu funcții de răspundere, care aveam dreptul o dată pe săptămână la un supliment alimentar de trei lei, pentru care se primea un tichet special, pe care erau tipărite secera și ciocanul. Trebuie să recunosc, spre rușinea mea, că toată ziua mă gândisem în ce mod să-mi prepar fasolea, să fac din ea o ciorbuliță, în care să bag câteva creste de slănină, să-mi prepar o iahnie sau să o fac făcăită, cum spun rudele mele din Ardeal, lângă care să adaug miraculosul cârnăcior oferit evidențiaților în muncă. M-am surprins în câteva rânduri amuzându-mă de scenariul meu și-am constatat cât de puțin îi trebuie omului flămând să fie fericit. Partidul unic știe desigur asta și oferă din când în când poporului un asemenea surplus al recunoștinței. Ei, fericirea e de zece ori mai mare când unei familii i se repartizează în locul bietului cârnăcior un ciolan de porc, adeseori afumat, ce se va pune lângă iahnie. Acum da, se

poate cânta *Mulțumim din inimă partidului*, pe care îl auzim pretutindeni, ne întâmpină în fiecare dimineață în sașiile de tramvai, în piețele publice și la locurile de muncă. Dar cea mai mare satisfacție pe care trebuie să o aibă un om al muncii din noua eră e ca după ce mănâncă cu nețărmită recunoștință această nemaipomenită ciorbă sau iahnie de fasole și mulțumește din inimă Partidului să meargă seara la un spectacol de revistă la Secera și Ciocanul și să se entuziasmeze de marile realizări revoluționare pe care le află din textele cântate, texte care ridiculizează burjuiiul exploataitor și aduce laudă eroismului în muncă. Este un excelent motiv să râdă și să aplaude cu frenezie, ca la urmă să se bată pe burtă de satisfacție, chiar și atunci când mai scapă câte un fâsâit două, pentru că așa-i viața: și cu bune, și cu rele...

Nu sunt prea încântat de chestiile astea pe care le-am notat în Jurnal de îndată ce-am sosit acasă. Mă tem că națiunea, peste 20–30 de ani, nu va aprecia aceste note ale mele. Ea se va simți profund ofensată de considerațiile mele, când au existat atâția oameni care n-au făcut compromisuri, deși au fost nevoiți să mănânce ani de-a rândul salam cu soia și să ia pâine pe cartelă. Mândria națională e mai presus decât bârfele care vor voi să compromită marile realizări ale epocii de aur. Ei, dar oare ce va spune Tribunalul Poporului dacă îmi vor descoperi Jurnalul, cum mă voi comporta la anchetă și în beciurile securității? Voi supraviețui torturii? Dacă nu vor hotărî încă de la început să fiu trimis în fața plutonului de execuție, iar acum nu e aprilie să fie înfloriți caișii...

Mă uit la ceas. E ora cinci și-mi dau seama că n-am pus fasolea la fiert și că peste o jumătate de oră mă așteaptă Petric să mergem la întâlnirea cu fiul procurorului anchetator la Drapelul Roșu. Mă plimb visător prin micul

apartament. Inițial fusesem hotărât să-i refuz invitația, dar acum, după ceva gândire, îmi zic că-i mai înțelept să-i accept oferta, măcar că ceva îmi spune că mă duc spre un dezastru.

La ora cinci și jumătate fix cobor din bloc. Colegul meu Matei Petric este om de cuvânt, mă așteaptă.

– Nu-i nicio grabă, îmi zice, îți propun să mergem pe jos. Drapelul Roșu e la nici douăzeci de minute de aici.

Îeșim în Splai, trecem pe lângă Sfinții Apostoli înspre centrul orașului. Încă după primii pași constat că mă dor mușchii mâinilor și ai picioarelor. Gura îmi e uscată și mă ustură gâtul. De pe Bulevardul Independenței, care a devenit Armata Roșie, au fost înlăturate statuile marilor bărbați ai neamului. La fel de ciudat mi se pare că la intrarea în parc lipsește bustul lui Eminescu, în schimb în Piața Constituției, devenită Revoluției Proletare, în locul statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul, se înalță, măreață, statuia balșoi a tovarășului Stalin. Micile străduțe ce duc spre piață, Grigorescu, Iorga, Cantemir, Basarab, poartă de acum nume de plante: Teiului, Salcâmului, Iederei, Mușetelului. Așa speră ei să ne determine să ne pierdem identitatea, radiind din istorie momentele noastre de glorie...

– Aici este. Dorel trebuie să fie de acum în fața hotelului-restaurant.

– Aici este ce? l-am întrebat eu absent pe Matei.

– Clubul Proletarilor, hotelul-restaurant Drapelul Roșu...

– Păi... aici nu-i Hotel Europa?

– Nu, de acum e ceea ce scrie pe frontispiciul clădirii. Încearcă și te acomodează cu această metamorfoză... Nu te mai mira. E o chestiune ce ține de viziunea Marilor Dascăli ai Omenirii...

– De unde deduci tu că m-aș mira, că nu înțeleg ce

se întâmplă?

– Deduc din felul în care te holbezi la noua denumire.

E o realitate cu care ne vom obișnui...

– Aștepti cumva să te constrazic? Nu voi face-o, Matei. Astăzi îți voi da de fiecare dată dreptate.

– Te cred, n-ai spus tu că ai intrat în Tăcere?

– Așa e. Uitasem cu desăvârșire de obiectivul ăsta...

Văd că Dorel întârzie.

– Nu-ți face griji. E abia șase fără zece minute.

Descopeream acum că venisem acolo pentru a-mi satisface o curiozitate, care, e adevărat, mă șoca și care era doar o parte dintr-o întreagă calamitate, căreia doream să-i cunosc și să-i înțeleg prioritățile, chiar dacă ele sunt deosebit de nocive și ne amenință direct.

N-a durat mult până ce l-am văzut pe Dorel ieșind pe ușa hotelului. Era îmbrăcat ciudat. Purta pantaloni kaki și o geacă de piele gri-marro, pantofi cazoni, ca aceia pe care-i încalță organele superioare ale puterii de partid, dar și cele ale Securității și ale Procuraturii. Afișa o bună dispoziție exagerată. Ne-a făcut semn să ne apropiem. A făcut și el câțiva pași spre noi. Ne-a strâns mâinile tovărășește, o noutate absolută pentru mine și cu care Dorel făcuse cunoștință mult înaintea noastră. De ce proceda așa, de ce se travestise într-un politruc, mi-era greu să pricep, cum nu pricepeam atâtea alte gesturi de-ale lui, ca de pildă ce căuta fiul unui procuror aservit noului sistem la o ceremonie religioasă ca aceea de la Mitropolie din urmă cu trei săptămâni.

– Legitimațiile dumneavoastră, ne-a întâmpinat milițianul.

– Avem o masă rezervată, i-a zis Dorel milițianului, care se postase crăcănat în cadrul ușii de la intrare.

– Tovarășu Gozaru, avem dispoziții recente. E strict

interzisă intrarea străinilor în Clubul Proletarilor. Aici nu mai intră decât oameni de-ai noștri...

– Tovarășii sunt cu mine, așadar sunt de-ai noștri. Avem rezervată aici o masă de către Procuratura Militară. Dacă n-ai încredere în ceea ce-ți spun, telefonează tovarășului director Pintilescu...

– Nu e vorba de încredere... Acum intrați, dar altădată să aibă și tovarășii legitimații. De unde pot să știu eu altfel dacă dumnealor sunt de-ai noștri?

– Uite ce e, tovarășu, dumneata crezi că-mi aduc niște prieteni aici la un cașcaval al clasei muncitoare revoluționare? Te înșeli amarnic! Avem treabă. Hai, dă-te la o parte!

Am intrat stingher, alături de Dorel și Matei, în incinta marelui hotel. Salonul restaurantului era cufundat în obscuritate. Ochii mi se obișnuiau greu cu lumina puțină de acolo, în contrast cu lumina puternică de afară, totuși am putut descoperi în întregime salonul de altădată de la Hotel Europa în toată splendoarea lui, cu bolta înaltă sprijinită pe coloanele placate cu marmoră de la Rodos, cu mesele masive din lemn de stejar și scaunele tapițate în velur oranj, așa cum îl văzusem la nunta vărului meu Alexandru în urmă cu zece ani. Noua epocă nu prea apucase să facă mari schimbări. Totuși, erau vizibile noile fețe de masă de un alb incert, pe care se imprimase, pe fiecare colț, secera și ciocanul și un mic drapel roșu cu steaua în cinci colțuri. Călcam cu oarecare teamă să nu mă împiedic de vreun obstacol, mai ales că Dorel rezervase o masă tocmai în partea opusă a salonului. Curând a urmat surpriza. La masa lângă care ne-am oprit am văzut-o pe Luisa. Venise, desigur, cu Dorel Gozaru, iar asta mă indispuinea grozav după tot ce se întâmplase când mă vizitase în micul meu apartament. M-aș fi așteptat, așa ar fi fost corect, ca Matei

sau Dorel să-mi fi spus că va fi și ea acolo. Pe masa la care ne-am așezat erau două pahare cu coniac aproape goale și o sticlă cu apă minerală, fapt ce dovedea că Dorel și Luisa erau acolo de ceva vreme.

Luisa s-a ridicat de la masă și-a venit în întâmpinarea mea și-a lui Petric să ne îmbrățișeze, de parcă nu ne-am fi văzut de foarte multă vreme. Apoi s-a întâmplat să ne așezăm la masă și s-o am pe Luisa în față. Nu înceta să mă privească într-un anume fel, ce nu mi-l puteam explica, iar asta mă incomoda.

Curând Dorel ne-a întrebat, în modul cel mai firesc, ce dorim să bem și să mâncăm. Cum ne uitam nedumeriți unii la alții și-a dat seama de dilema noastră, a chemat chelnerul care sta rezemat de tejgheaua barului.

– Adu-ne o listă de meniu, dar mai întâi ia te rog vaza aceasta oribilă de pe masă. Nu pot suferi trandafirii galbeni. Adu-ne vaza de pe masa aceea, cu trandafiri roșii.

Chelnerul a luat vaza cu trandafirii galbeni, s-a dus la masa unde se afla vaza cu trandafiri roșii, a schimbat trandafirii galbeni cu cei roșii și a revenit.

– Nu așa, băiete! Nu pot suporta vaza asta oribilă. Te-am rugat să mi-o schimbi cu o alta... Uite, o vreau pe aceea cu chipul marelui Stalin pe ea.

Și-n vreme ce chelnerul făcea schimbul de vase, Dorel a luat de pe masă scrumiera de porțelan, a cercetat-o cu oarecare interes și-a schimbat-o cu o alta, de pe o masă alăturată, fără să-i mai ceară chelnerului să facă acest lucru. Bănuiam de ce făcea această mutare de obiecte, dar nu-mi făceam niciun moment iluzia că prin îndepărtarea vazei și a scrumierei nu vor fi ascunse în altă parte microfoane să fim ascultați și mi-am adus aminte de Tăcere. Trebuia să fiu atent la ce vorbesc.

Dorel a comandat pentru toți coniac, urmând să ne

hotărâm mai târziu ce mâncăm.

– Pentru ce să toastăm? a întrebat fiul procurorului anchetator. Vă propun să bem pentru prietenia noastră...

– De acord! a zis Petric, totuși ne-ai putea spune de ce ne-ai invitat aici, ce sărbătorim?

– Sărbătorim prietenia, nu e destul asta? Ce poate fi mai minunat decât prietenia?

– Ești cel mai tânăr doctor în științe din Institut, ai și gradul de lector, i-a adus aminte Petric. Felicitări și la mai mare!

– Ei, dacă e așa, de ce n-am felicita-o pe Luisa pentru cartea ei de eseuri *Celula și secretele ei*?

O priveam mirat. Nu-mi spusese că va tipări o carte. De ce trebuia să aud asta de la omul în geacă de securist? Nu-i puteam ierta Luisei chestia asta și m-am uitat la ea în așteptarea unei reacții. Nu a sosit niciuna.

Am ciocnit paharele cu zgomot, le-am privit fețele surâzânde și mă miram de ce eu nu puteam face același lucru. Nu cumva apăruse invidia, egoismul? Nu, cred că era altceva, poate sentimentul eșecului pe care nu reușisem să mi-l asum.

Am băut toți din pahare, eu, Luisa și Petric cu prudență, în vreme ce Dorel a dat paharul peste cap. Nu era gestul unui om plin de satisfacție, era altceva, dacă nu cumva era disperarea, și asta nu era bine. A chemat chelnerul.

– Tovarășu, ne aduci înc-un rând și patru fripturi. Pentru dânsa, și-a arătat-o pe Luisa, mai bine prăjită, pentru bărbați fripturile să fie în sânge...

Chelnerul și-a notat comanda, iar când a dat să plece i-a zis:

– Tovarășu, ne aduci și o șampanie... Stai puțin. Nu-i așa că șampania e o băutură excelentă pe care o bea clasa

muncitoare prin reprezentanții ei?

– Tovarășu Dorel, eu știu că șampania e șampanie și atât. Eu am misiunea să servesc tovarășii, nimic altceva...

– Bine, tovarășu! Văd că ești la curent cu indicațiile. Servind tovarășii, servești partidul și eroica noastră clasă muncitoare.

– Da, să trăiți! Servesc partidul și eroica noastră clasă muncitoare, a spus chelnerul încurcat, și-a plecat cu pași repezi de acolo.

Ne-a privit să vadă ce efecte a făcut asupra noastră gluma lui. Cum niciunul nu spunea nimic, a rămas în cele din urmă cu privirea asupra lui Petric, care s-a simțit dator să-i răspundă.

– Nu știu dacă șampania e cea mai bună băutură, știu însă că țărani din satul de baștină al tatălui meu, acesta e undeva prin Oltenia, au convingerea că zaibărul lor, un vin roșu din struguri de vie sălbatică, reprezintă supremația gustului. Vinul ăsta merge grozav după o friptură de porc, cum procedează ei în ajunul Crăciunului...

– Ei, să știi că asta e o idee.

A făcut semn chelnerului să se apropie.

– Tovarășu, prietenii mei vor să bea de ziua mea și succesul Luisei un vin roșu. Omul de știință de alături ne propune un zaibăr.

– Mă scuzați, tovarășu Gozaru, dar sortimentul ăsta ne lipsește. Vă putem oferi orice sortiment de vin roșu, nu și zaibăr. Poate doriți Murfatlar, un vin negru de Creta sau un vin rose de Bordeaux...

– Mă dezamăgești, Stavrositu, neam de grec afurisit ce ești! Uite ce e, de data aceasta ne aduci un vin roșu de Dealu Mare, dar data viitoare când venim aici să ne dai zaibăr, altfel o să-l necăjești foarte tare pe omul de știință de alături...

A dat pe gât coniacul ce-l mai avea în pahar și-a comandat altul. Era evident că Dorel avea chef în ziua aceea să se înecă în băutură. Și m-am gândit că poate asta era misiunea lui, să se îmbete și să spună bancuri politice, să ne provoace. Asta s-ar fi întâmplat poate dacă n-ar fi fost acolo Luisa care, la al patrulea sau al cincilea pahar de coniac, i-a luat lui Dorel paharul din față și a turnat coniacul din el în frapieră.

– Dorel, am venit aici să serbăm un eveniment, nu să ne compromitem, i-a spus ea.

Luisa i-a luat lui Dorel mâna și a început să i-o mângâie. Oare de aceea mă invitaseră acolo, să fiu martorul unei asemenea gingășii? Nu aveam cu ea nicio convenție, nicio obligație unul față de celălalt și totuși mă deranjau gesturile ei de-o intimitate exagerată. Dar dacă Luisa și Dorel au o relație intimă stabilă, mi-am zis, atunci de ce să mă enervez, să mă revolt?...

Am mâncat friptura cu precauție. M-am oprit la jumătate. Stomacul meu era prea mic, după atâta criză economică, pentru o friptură așa de mare. Luisa, și ea abia dacă a gustat friptura, Dorel și Petric în schimb au mâncat-o pe toată. Asemenea și cu vinul roșu, am băut cu precauție din el, pe când cei doi prieteni au băut cu poftă, ba au mai comandat câte o butelie. Era chef în toată regula de acum la Drapelul Roșu, ba Dorel a cerut să vină lăutarii să se veselească, și cum taraful lipsea și el era amețit de băutură, a început să cânte: „Sculați, voi oropsiți ai vieții,/ Voi osândiți la foame, sus!/ Să fiarbă-n inimi răzvrătirea,/ Să-nceapă-al lumii vechi apus...”

Era fiul unui procuror de rang înalt, nu-l mai puteam lăsa acolo să se compromită. Am insistat să plecăm, iar el a chemat chelnerul să facă plata.

– Stavrositu, te rog vino mai aproape, mă grecoteiule!

Treci consumația în contul știi tu care... Sper să nu mai știe altcineva decât noi doi de chestia asta...

Povestea asta cu contul mă sidera. Oare în contul cui mâncasem și băusem și ce rol avea Dorel Gozaru în toată povestea asta? Era o întrebare la care zadarnic m-aș fi străduit să răspund, așa că am lăsat destinul să decidă.

Am părăsit localul, regretând amarnic că mă lăsasem convins de Petric să ne petrecem seara la Drapelul Roșu. Starea de ebrietate, în opinia noii ideologii, e culpă sancționabilă. În comunism nu e admisă degradarea morală, iar Dorel în seara aceea o făcuse lată. Se sprijinea acum de brațul Luisei. Mi-era groază că-l vedeam mergând împlecitindu-se, gata în orice moment să se prăbușească.

– Luisa, îngerul meu păzitor! Măi, ce știți voi? Luisa e cea mai grozavă fată de pe lume!

I-a mângâiat fața, iar Dorel i-a prins mâna și i-a sărutat-o.

– Asta e Luisa, frumoasa Luisa...

Matei Petric i-a șoptit Luisei ceva la ureche, au făcut toți trei încă câțiva pași, când în dreptul lor s-a oprit limuzina neagră, o Popedă cu număr mic, din care a coborât un bărbat solid cu alură de halterofil. Acesta l-a luat pe Dorel deoparte, a vorbit ceva cu el și l-a convins să se urce în mașină. Era pentru mine un mister ce se întâmpla. Am continuat să merg pe trotuar inert și buimac. Se consuma încă un moment neprevăzut din existența mea, care se va nota negreșit în fișa personală de cadre și de care partidul unic va ține seamă...

BUCURIILE LUISEI

A fost un moment la care mai târziu m-am gândit cu nostalgie. La zece pași după ce am ieșit de la Drapelul Roșu, unde s-a petrecut scena cu pobeda neagră, Luisa m-a luat de mână și-am pășit, năuc, alături de ea spre nordul orașului. Am traversat una câte una străduțele cu case și vile de epocă. Mi se întâmpla ceva nou, un ceva asemănător cu hipnoza. Eram de acum dependent de această ducere de mână a Luisei, care dacă ar fi încetat simțeam că m-aș fi putut rătăci în eter. Mâna ei catifelată cu degete delicate mă strângea uneori ușor, mai ales în intersecțiile unor străzi, chiar dacă acestea nu erau circulate, de parcă ar fi vrut să mă ferească de un eventual pericol, iar chestia asta îmi crea o plăcere mirată. Cartierul, de care n-aveam habar că există, excela prin vegetație și mie mi se părea că ne furișăm printre bogatele tufe de arbuști, multe dintre ele înflorite, din care se răspândeau miresme îmbătătoare. În câteva rânduri am voit s-o întreb unde mă duce, dar de fiecare dată a apărut strângerea ei de mână și privirea-i încurajatoare. Într-un

asemenea moment de derută, i-am surprins zâmbetul ce părea să-mi spună: Te duc în uitare, nu vrei să te duc în uitare? E și uitarea un fel de salvare, de care avem uneori atâta nevoie. Am traversat alte câteva alei și străduțe, iar la una din intersecții n-a lipsit mult să ne spulbere o camionetă, apărută ca din senin acolo, năpustindu-se spre vest. În urma ei rula cu viteză ceva mai moderată un grup de tanchete, la vederea cărora Luisa m-a adăpostit în spatele unor boscheți rămași netunși. A mai fost și patrula de pe cele două motociclete cu soldați înarmați, dar cu care de acum mă obișnuisem. Făcusem ceva efort până ce Luisa m-a oprit în fața casei în care locuia, când s-a văzut nevoită să-mi lase mâna pentru a-și căuta cheia de la intrare în geantă. Era, așadar, o locuință cu încuietore, nu ca blocul în care locuiam eu, cu acces liber, în care putea intra oricine. Ești ceva mai în siguranță, îmi spuneam, când te afli dincolo de două uși încuiate.

Am urcat alături de ea treptii, mirat că scara era puternic luminată de lumina naturală de afară, ce se revărsa prin geamurile largi de pe casa scărilor, terminate în partea de sus cu două rânduri de vitralii. Era cu totul altfel decât blocul de pe strada Rozelor, în a cărei scară întunecoasă, dacă se ardea vreun bec sau se lua curentul, cum se întâmpla tot mai des în ultimele luni, eram nevoit să bâjbâi ca un orbete în întuneric să-mi găsesc apartamentul.

Ne-am oprit în fața unei uși masive de stejar, sculptată cu motive vegetale bachice, în broasca căreia Luisa a băgat ferm cheia și a răsucit-o de două ori. A deschis-o fără ezitare. Am trecut pragul, Luisa a încuiat cu cheia ușa după care a închis ochii și s-a rezemat cu spatele de ea. A răsuflat ușurată. Și-a deschis ochii, mirată parcă de prezența mea acolo.

– Uf, am scăpat! a exclamat ea, iar în clipa următoare mi-a sărit în brațe cu un fel de disperare necontrolată, obligându-mă s-o cuprind cu ambele mâini, ca și cum aș fi știut că se dorea protejată. Am prelungit amândoi momentul acela, cu teama că dacă ne-am fi lăsat din brațe, ar fi reapărut amenințarea. Și-a pus capul pe pieptul meu, ca mai apoi să se desprindă din brațele mele, să zburde și să țopăie, să se bălângăne, tandră, să dea din mâini și să chiuie. Îi lipseau doar aripile să zboare. Parcă ar fi vrut să spună: Viața nu ne este deocamdată interzisă, ea trebuie trăită. Era ca după o pierdere a unei ființe dragi pe care, după multe căutări, o regăsise.

Stătea în fața mea mirată.

– Pompiliu, tu chiar nu te bucuri că suntem aici, că am scăpat de ei? Nu vezi că suntem aici doar noi doi?

Nu-mi era deloc clar de cine sau de ce îmi spunea Luisa că scăpasem. Deasupra tuturor lucrurilor și-a noastră era desigur odiosul sistem. Nu-i puteam spune asta. M-am străduit și-n cele din urmă am reușit să-i zâmbesc.

– Sunt de acord cu tine, Luisa, deși nu prea înțeleg la ce te referi. N-ai putea fi mai explicită.

– Mai e nevoie oare de vreo explicare? Nu-ți e suficient că mă vezi fericită? Cum aș putea fi mai explicită de atât, iar tu ești singurul martor al fericirii mele...

– Devii misterioasă, Luisa, și-mi place chestia asta, măcar că nu prea sunt sigur că pricep ceva din tot ce spui că se întâmplă.

S-a uitat la mine dezamăgită. Îi priveam ochii albaștri cu irizări de verde, ca pe-o descoperire epocală.

– Uite, tocmai am găsit o cale prin care să te fac să înțelegi acest sentiment. Mi-a explicat și mie fratele meu Octav când s-a întors rănit de pe front în refacere. Fusese de nenumărate ori la un pas de moarte și poate

de aceea moartea îi devenise pardonabilă. Putea surveni în orice clipă și nu avea ce-i face. Nici nu se prea temea de ea până într-o zi, când, scoțând din raniță gamela, a constatat că era găurită. Glonțul ucigaș trecuse prin ea și se oprise într-o bucată de pâine uscată. Deodată l-a apucat o bucurie nebună că scăpase cu viață, a început să chiuie și să zburde prin tranșee spre mirarea celorlalți soldați și-a comandantului. Nimeni nu-i înțelegea gesturile. Toți bănuiau că acest camarad al lor își pierduse mințile. Așa și eu acum, trăiesc un sentiment asemănător, că la Drapelul Roșu mi-a trecut glonțul ucigaș pe lângă ureche. Mi-am dat seama de asta când Dorel a cerut chelnerului să schimbe vaza de flori și scrumiera cu altele, iar chelnerul a ezitat s-o facă, apoi, la ieșire, Dorel a fost luat de Pobeda neagră.

– Cred că exagerezi, Luisa. Acolo viețile nu ne-au fost niciun moment în pericol. Eram invitații fiului celui mai aprig procuror anchetator din capitală.

– Tocmai de aceea, Pompiliu, tocmai de aceea!... Altfel cum se explică faptul că am fost urmăriți de cei doi agenți ai securității până aici. Tu nu ți-ai dat seama de asta?

– Nu, și nu cred că am fost urmăriți. Teama ce o trăim ne face să ne gândim mereu la posibilitatea asta. Hai mai bine să ne gândim la altceva, nu că cineva ne-ar interzice viața.

– Așa e, ai dreptate...

– Ai o locuință frumoasă. E proprietatea ta?

– E proprietatea familiei. În zilele ce le trăim, ce importanță mai are a cui e proprietatea.

– Eu zic că are, am devenit eu deodată încrezător. Până ce nu ne dau afară să bage în locul nostru vreun proletar dispus să servească cu fidelitate ideologia și la o adică să ucidă în numele poporului, are importanță totul.

Am luat de pe o etajeră o vază de cristal pe care am cercetat-o atent cu privirea de parcă aş fi vrut s-o asigur că totul are cu adevărat importanță, deși nu eram deloc sigur de acest totul. Și ca să capăt oarecare certitudine, m-am oprit la vitrina de pe peretele estic, am luat de acolo o statueta de bronz a unei divinități antice al cărei lustru mă fascina. Am zăbovit mai apoi în fața unui tablou de Țuculescu.

– Îmi plac gusturile tale. Ești o burgheză pe cinste, i-am zis. Mă întrebam, în vreme ce priveam acest tablou superb, de ce au oare oamenii seducția frumosului.

– S-ar putea să fie un privilegiu divin, pe care nu doar burghezii îl au. Am cunoscut oameni simpli cu gusturi rafinate, cum am văzut și destule brute, oameni dominați de ignoranță și egoism, gata în orice moment să distrugă valorile.

– Așa e. Ce s-ar face lumea fără această bipolaritate? Fără îndoială n-am mai fi noi înșine. Grav e că noua ideologie are unul dintre obiective distrugerea. Asta umilește și demoralizează lumea civilizată, să i se spună că valoarea nu este valoare, că un fapt moral de altfel e imoral...

– Nu vreau să vorbim despre aceste dileme. Știm amândoi prea bine spre ce se îndreaptă lumea.

– Spre dezastru desigur...

– Ar fi o greșeală să spun asta. Atâta așteaptă ei, să ne pierdem încrederea, să ne abandonăm demnitatea.

– Ce nenorocire e să-ți bage partidul unic o brută în casa în care s-au adunat valori ale culturii de secole. Am fost recent martorul unei asemenea nenorociri.

Mângâia cu palma basorelieful de pe una din marginile bibliotecii din lemn de mahon. Evita să mă privească de parcă, dacă ar fi făcut-o, vorbele mele s-ar fi transformat într-o nouă realitate.

– De ce n-am fi mai încrezători, de ce să vedem

în jurul nostru doar dezastre? Există lucruri mult mai importante la care să ne gândim. Spune-mi mai degrabă cum îți mai merge cercetarea, cât de mult ai progresat în observațiile ce le faci asupra celulei.

– Așa e, Luisa, numai să nu ne înghită monstrul de care am fost cuceriți tocmai când lumea civilizată își făcea iluzii în puterea fără margini a libertății...

Mi-a luat mâna și m-a tras ușor de acolo. Era convinsă că devenisem atât de neîncrezător și de prăpăstios datorită impresiei ce mi-o crease tabloul lui Țuculescu, capodopera amenințată de distrugere.

– Gata. Să nu mai vorbim. Hai în baie să îndepărtăm jegul ăsta nenorocit de pe noi. Intră tu mai întâi. Până ce te speli tu, eu voi face un ceai. Ce zici de chestia asta?

– E perfect, Luisa. Un ceai ne va reconforta. Prea am alergat azi fugăriți de umbre și închipuiri pe jumătate din străzile orașului...

Am dat drumul apei și-am lăsat-o să curgă îndelung peste mâinile mele. Găsisem acolo o așchie de săpun de import cu care m-am săpunit, mi-am spălat îndelung fața, apoi mi-am ascuns-o în prosopul pufos, de parcă aș fi vrut să-mi apăr privirile de lumea bestială de care ne ascundeam amândoi, eu și Luisa. Cum am revenit în cameră, am și simțit aromele infuziei de plante. Am gustat ceaiul și-am simțit cum mă cufundam în uitare. O stare de oboseală fizică și de somn pusese stăpânire pe mine. Aș fi vrut, dacă nu să dorm, să ațipesc câteva clipe, dar eram la ea și nu se cuvenea. Luisa însă mi-a intuit starea și a insistat să mă întind pe canapea. Pusese tava cu samovarul și ceșcuțele pe măsuța mobilă în vecinătatea mea. Am băut o gură de ceai mai înainte de a mă răpune somnul. M-am trezit curând și-am văzut-o pe Luisa acolo zâmbitoare, bucuroasă că mă veghea.

Ceva se schimbase în cameră. Nu înțelegeam ce anume, abia mai târziu mi-am dat seama că Luisa își pusese capotul de mătase și lăsase storurile. O lumină reținută, auriu-verzuie, trecută parcă prin filtre magice, umpluse încăperea, iar în liniștea ce se lăsase am auzit acordurile muzicii. Când m-am ridicat, mi-am dat seama că Luisa trăsese perdelele și acoperise geamurile, ba tot peretele din spre stradă cu o draperie uriașă de pluș din care se reflecta o lumină violacee ce-și schimba mereu nuanțele, vălurindu-se în fascicule de roșu, albastru sau oranj spre tavanul dominat de purpuriu. Când Luisa s-a ridicat și a traversat camera din nou spre bucătărie, i-am zărit prin rochia vaporosă de mătase trupul de vestală și-am trăit sentimentul tulburător că acolo nu mai era Luisa pe care o vedeam aproape zilnic la Institut, ci o altă femeie care semăna întrucâtva cu ea. Mă uluia sentimentul acesta, că aș putea fi captivul unei străine. Se întâmpla asta desigur datorită spațiului neobișnuit în care mă aflam, fluxului de lumină și muzicii în surdină ce mă copleșea.

Era acolo, în fața mea. Scosese dintr-o pungă pe o farfurioară câțiva biscuiți, din care începuse să ronțăie cu delicatețe.

– Hei, Pompiliu, ce ai devenit deodată atât de visător? Nu-ți fă griji. Trăim în realitate...

Erau desigur efectele ceaiului de plante, a luminii vălurite și a muzicii. Mă simțeam stingher și nu înțelegeam de ce.

– E o simfonie de Rahmaninov, am reușit să spun. Nu m-ar mira să greșesc, n-am mai ascultat muzica asta de multă vreme.

A zâmbit îngăduitoare. N-a spus nici da, nici nu, și asta mă punea încă o dată în dificultate.

– Știi, Luisa, am totuși impresia că trăiesc o iluzie. Ar fi trebuit să fi fost avertizat de vizita asta.

S-a așezat lângă mine pe canapea, m-a împins ușor pe spate și m-a sărutat cu patimă. Era atât de îmbujorată. Parfumul ei delicat îmi inunda nările. Mă privea surâzândă.

– Ia spune, tot mai crezi că trăiești o iluzie? Încă n-am reușit să te trezesc la realitate?

Mă învinovățeam pentru lipsa mea de reacție. Mă inhiba inițiativa ei, ba-mi adusesem aminte de camioneta ce rula cu viteză și era cât pe ce să ne acroșeze, după care au apărut coloana de blindate și patrula de pe cele două motociclete. Nu-mi imaginasem nicio clipă că am fi fost urmăriți. Aveau atât de puține motive s-o facă. Erau toate realități totuși, ca și vizita mea în locuința Luisei, cu tot ce avea să se întâmple.

– Ne trăim viața în condiții atât de diferite... Cine poate lua oamenilor dreptul să iubească?

– Nu știu, Luisa. E atât de imprevizibil totul. Sunt arestați zilnic, torturați în beciurile securității, condamnați la ani grei de închisoare oameni nevinovați, familii întregi sunt deportate în lagăre de muncă forțată. Noua ideologie nu ezită niciun moment să ucidă...

– Lasă, sunt jertfe care trebuie plătite de cei mai buni. E o lege căreia suntem nevoiți să i ne supunem. Uite, mai că n-ai băut din ceai, a zis ea, nu negreșit că nu băusem ceaiul cât mai degrabă să-mi abată gândurile.

A schimbat discul de pe placa pick-upului cu un altul. Era o simfonie cunoscută care-mi trezea în minte o poiană dintr-o pădure seculară în care revenea ecoul oboiului. Asculta și ea visătoare cu ochii închiși simfonia. Mi-a prins mâna, ne-am sprijinit capetele unul de altul și curând ne-am abandonat într-o plăcută visare. Trupul ei a

devenit tot mai fierbinte. Îi simțeam pulsațiile ușoare ce mi le transmitea prin toate părțile corpului. Când într-un rând am vrut să-mi schimb poziția, mi-a șoptit alarmată:

– Nu, nu! Stai aici liniștit și ascultă simfonia! Deși cred că simfonia se terminase.

S-a cuibărit și mai mult lângă mine și-am înțeles cât de mult prețuia momentul acela. A mai durat ceva vreme până ce s-a ridicat și m-a privit. Părea abia trezită dintr-un vis.

– Pompiliu, mi-e foame. N-ai vrea să mâncăm ceva? De ce taci, ție nu ți-e foame?

Nu știam de ce tăceam, de parcă nu i-aș fi înțeles întrebarea.

– Am pentru tine o surpriză, asta însă ceva mai târziu...

– Mă faci curios. Dacă e așa, mă simt nevoit să spun și eu că mi-e foame. Tu ești gazda, faci cum crezi că e mai bine.

A făcut ceva mai multă lumină în cameră. M-a însărcinat să caut un disc cu o muzică preferată, iar ea s-a dus în bucătărie de unde în scurt timp s-a întors cu un platou plin de bucate.

– Oho, burghezia nu se dezmente! am exclamat eu. Suntem în plină criză economică și tu ai aici atâtea bunătăți: pâine albă, unt de casă, șunculiță, piept de pui afumat, măsline, iar în sticla asta trebuie să fie lichior de casă. Câtă risipă!...

– A fost mama săptămâna trecută la mine. Pe proprietatea bunicii de lângă Pitești a mai rămas câte ceva din toate astea.

Mă uitam cu mirare la tot ce pusese pe masă. A ridicat un deget.

– A, era să uit. N-am aprins lumânarea...

Avea pe masă chibriturile pregătite, a aprins lumânarea, apoi a luat în mână sticla cu lichior și a privit-o.

– Poate cu asta ar trebui să începem.

S-a dus la vitrină și a luat de acolo paharele de cristal cu picior. A turnat lichior în ele.

– Mă uimești, Luisa. Spune-mi ce sărbătorim? Of, și nu ți-am adus o floare!...

– Nu te neliniști. Ai vreme s-o faci de acum înainte.

Am luat fiecare câte un pahar și-am așteptat să aud pentru ce toastează. A ridicat paharul, iar eu am făcut același lucru.

– La mulți ani, Pompiliu! Azi împlinești treizeci și trei de ani. Ce vârstă frumoasă. Apropie-te să te sărut. Iată și cadoul meu: un set de discuri cu muzică simfonică.

Mă uluia. Uitasem cu desăvârșire de ziua mea de naștere, nu-i mai dădusem niciun fel de importanță de când începuse războiul. Îmi părea necuviincios să-mi serbez ziua când pe front mureau zilnic zeci sau sute de tineri de vârsta mea, unii în chiar ziua lor de naștere. După ocupația rusească și instaurarea dictaturii comuniste în țară, era ultimul lucru la care m-aș fi gândit să-l fac. Mi-aducea acum aminte Luisa de ziua mea de naștere. Nu era exclus ca Dorel și Matei să mă fi invitat la restaurant din acest motiv, iar eu nu avusesem niciun fel de reacție.

– Ce-ai rămas așa debusolat? Închină cu mine. La mulți ani, domnule!...

– La mulți ani, Luisa. Îți mulțumesc pentru gestul tău la care nu m-aș fi putut gândi niciodată.

– Ei, ce părere ai de lichiorul bunicii?

– E delicios. Și tu ești o fată delicioasă.

– Nu vrei să ne așezăm pe scaune să mâncăm, așa cum fac oamenii civilizați? Poftă bună!...

Mă privea mulțumită de isprava ei. Îi citeam pe față satisfacția.

Am gustat din toate câte puțin, la fel a făcut și ea. Își tăia

câte o bucățiță de ceva, privea bucățița admirativ, abia apoi o băga în gură. Mi se părea că sunt martorul unui ritual.

– Scuză-mă o clipă. Am uitat să aduc vinul.

S-a întors, a pus carafa pe masă și m-a rugat să torn în pahare, iar ea a pus în pick-up discul cu Oda bucuriei, pe care i-l împrumutasem în urmă cu trei săptămâni.

– Credeai c-am uitat de discul tău? Uite, aici putem asculta simfonia lui Beethoven în liniște, nestingheriți de nimeni, fără teama de acolo de la tine că va fi auzită de cineva din exterior.

– De acord cu ironia ta. N-ai cumva în casă și un disc cu Internaționala?

Îi provocasem râsul. Râdea în cascade și nu se mai putea opri. Apoi a devenit deodată serioasă.

– Pompiliu, tu nici măcar n-ai gustat vinul. Nu se poate așa ceva. E vin din podgoria noastră din Drăgășani, de pe domeniile bunicii...

– Bine, hai să ciocnim și să bem împreună. O, ce buchet are vinul ăsta! E un rose veritabil de care nu știu dacă am băut vreodată.

– E vinul care merge cel mai bine la friptura de bibilică...

– Cum, nu mâncăm piept afumat de pui?

– Nu, e piept de bibilică, numai că bunica a ales pentru mine o bibilică ceva mai mare. Pentru ce să mai toastăm oare?

– Pentru bucurie, Luisa. Să toastăm pentru această bucurie...

Nu cred că apăruse încă seducția, era doar admirația. M-am uitat cu mai multă atenție la ea. Era de o sută de ori mai frumoasă și mai ispititoare decât Luisa pe care o vedeam uneori la Institut. Mă fascina la ea totul, și poate de aceea apăruse circumspecția, o pudoare care încă mă ținea departe

de ea. Reticența asta mizerabilă a mea, mi-am zis, de cele mai multe ori nejustificată, care mi-a însoțit toate eșecurile...

Intimitatea, care până într-un punct îmi crea o stare de satisfacție, purtarea ei atât de familiară mă complexau. Luisa își revărsa pe de-a-ntregul sentimentele, fără nici cea mai mică reținere, de parcă ne-am fi cunoscut și-am fi fost împreună de când lumea.

Nu mă abandonam încă întru totul acestei stări de bucurie a Luisei, ceva din mine i se împotriva și deodată m-am surprins gândind: Aha, iată un alt mod de a-ți pierde libertatea, de data aceasta nu prin constrângere, cum se obișnuiește, ci prin admirație. Fii atent, Pompiliu, nu te lăsa copleșit de intimitate.

– Dragule, nu te simți bine? Te-ai făcut deodată palid la față, a constatat ea.

Am tresărit vinovat că aveam gândurile în altă parte, într-un spațiu ostil, unde muzica simfonică era interzisă.

– Mă gândeam la toate astea, Luisa. Nu sunt totuși un om lipsit cu desăvârșire de griji...

– Lasă acum grijile. Mai bine ai turna vin în pahare, tu nu vezi că sunt aproape goale?

– Uite, asta o să fac. Am prețuit totdeauna vinul de Drăgășani.

A zâmbit mulțumită. Avea fața ușor îmbujorată, iar privirile i se umeziseră. A gustat și ea vinul și și-a trecut buzele una peste alta.

– Vreau să mai iei o prăjiturică. Uite, alea pătrate sunt făcute cu miez de nucă arsă și miere de albine.

– Ești o măiastră, Luisa. Faci prăjituri grozave. Așa prăjituri bune n-am mâncat nici la mama acasă.

– Ei, nu exagera, mă faci să mă simt jenată...

Ca să-i fac pe plac am mai luat o... prăjiturică.

– Ce zici, n-ar merge acum o ceșcuță de cafea și o țigară?

– Cum, ai cafea? Doamne, de unde o procuri?

– Am sursele mele.

– Îți face rost de cafea dușmanul de clasă...

– Ai nimerit-o: cafea și țigări regale...

– Știi bine că eu m-am lăsat de fumat.

– Știu.

– Înțeleg, ai întrebat din politețe.

– Nu chiar. În lumea mondenă se obișnuiește și-o țigară bună la cafea.

– Asta e, nu putem noi strica obiceiurile astea mondene.

Nu a durat cinci minute până ce s-a întors din bucătărie cu cafeaua. S-a dus apoi lângă măsuța de lângă noptieră, a cercetat câteva discuri, a ales unul și mi l-a arătat.

– Muzică de dans! a exclamat ea. Vreau să dansez, Pompiliu, mai c-am uitat de când n-am mai dansat. Dacă nu dansezi, uiți că trăiești.

A venit în fața mea, a făcut o reverență și mi-a întins mâna.

– Hai, vino. Pe tine nu te îndeamnă muzica asta la dans?

Nu cred că avea discul pregătit de mai înainte, deși tot ce se întâmpla părea să urmeze etapele unui scenariu.

Era un vals cunoscut, nu mai țin minte exact care dintre ele, pentru că au fost mai multe în seara aceea, cred totuși că era Dunărea albastră a lui Strauss. Ne-am dat drumul, era destul spațiu acolo să zburdăm. Mă privea fericită, extaziată chiar. A urmat un tangou lent, prilej cum nu se putea mai nimerit pentru a ne ține unul pe celălalt în brațe. Căldura corpului ei se revărsa năvalnic spre mine. Îi descopeream freamățul în fiecare mișcare ce-o făcea și-am simțit cum se stârnea bărbatul din

mine. Nu puteam face nimic să-mi controlez tulburarea. Curând ne-am prăbușit pe canapea. Îmi căuta cu disperare buzele. Nu-și stăpânea deloc patosul. Ardeam amândoi asemeni unor torțe. Cândva și-a potolit zvârcolirea, a ridicat capul și a ascultat.

– Ai auzit și tu?

– Nu, n-am auzit nimic.

– A fost o rafală de pușcă automată. Aici se întâmpla adeseori să fim martorii vreunui schimb de focuri între ai noștri și tovarășii eliberatori.

– Nu mi-e străină dragostea asta frățască a rușilor. Încă de pe vremea lui Napoleon și-au propus să ne cucerească.

– Uneori în cartier se dau lupte nocturne crâncene, desigur nu și acum.

– N-am auzit nimic. A fost doar o impresie ce ți-o păstrează amintirea luptelor adevărate.

– Da, s-ar putea să ai dreptate...

Acum înțelegeam mai bine de ce Luisa își pusese draperiile alea uriașe la geamuri, nu atât să se apere de lumina de afară, pe care o înlocuia cu o alta artificială și care îi favoriza o atmosferă intimă, cât să o ferească vremelnice de dezastrele de afară, punând în locul lor micile ei bucurii, de care și eu aveam acum parte.

Devenise neliniștită. Căldura corpului ei aproape că dispăruse.

– Nu e cazul să te impacientezi. Aici suntem în siguranță, am zis. N-a fost nicio rafală de pușcă automată, a fost zgomotul brațului pick-upului ce tocmai s-a ridicat de pe disc.

– De ce nu ți-aș da dreptate? Am uitat că ești oaspetele meu. Îmi pare rău că ți-am provocat neliniștea.

– Nu s-a întâmplat nimic rău, Luisa.

– În fond, de ce nu ne-am păstra calmul?

I-am mângâiat fața congestionată, apoi i-am cuprins mijlocul cu brațul în căutarea unei certitudini. Corpul ei mi se părea atât de firav.

– S-a făcut târziu, Luisa, cred că ar fi mai bine să plec.

– Nu în miez de noapte. E periculos. Soldații ruși trag noaptea în civili fără somație.

– Știu. Sunt niște fricoși care se sperie până și de umbra lor.

– Nu acesta e principalul lor motiv să tragă. O fac dintr-o strategie, să ne intimideze, să ne zdruncine speranța...

– Sunt de acord cu tine. Voi rămâne peste noapte aici. Cât despre lupte, să ne imaginăm că n-au fost reale. Să nu ne lăsăm impresionați de ele. De ce să ne strice niște rafale de mitralieră cheful.

S-a ridicat într-un cot, mi-a zâmbit și m-a sărutat pe frunte.

– Pompiliu, ce-ar fi pe chestia asta să mai bem niște vin și să mâncăm câte o prăjiturică?

– De acord cu tine. Câtă libertate...

– Așadar, să ne bucurăm...

Noaptea mi s-a părut scurtă. Nu știu cât voi fi dormit, mai mult am ațipit. Când m-am trezit dimineață, am constatat că draperiile erau date la o parte de pe geamuri și o lumină naturală bogată inunda camera, iar Luisa preparase deja micul dejun. Aromele cafelei ajungeau din bucătărie până în living. O melodie suavă inunda camera.

Era ziua în care aveam ore la Universitate și mergeam la Institut doar în a doua parte a zilei, așa că m-am despărțit de Luisa în stația de tramvai. Ciudat, ne priveam ca doi străini, am constatat asta și din îmbrățișarea

CORNEL NISTEA

ei, în care am simțit spaima despărțirii pentru totdeauna. M-a sărutat pe obraz, apoi mi-a șters cu degetul o urmă de ruj ce-i rămăsese de pe buze. Cât de mult doream să-mi fi sărit în brațe, ca în seara ce tocmai trecuse. Trăiam impresia că se termina timpul. Ne urcam fiecare, aproape simultan, în tramvaiul său, plecând în direcții diferite.

CRUCEA DIN PUSTIE

Avusesem o zi ceva mai bună decât cele din săptămâna trecută. Reușisem din nou să descopăr prin microscop celula rebelă din țesuturile infestate de data aceasta cu o bacterie deosebit de prolifică. Am invadat țesutul cu amelioratori și i-am notat, pentru a câta oară!, reacțiile în fișa de observație, iar de acum mă gândeam la realizarea unui implant într-un țesut uman degradat pentru a-l regenera, așa încât am plecat din Institut spre casă cu oarecare satisfacție. Nu mică mi-a fost însă mirarea ca în apropierea stației de tramvai în dreptul meu să oprească limuzina neagră cu număr mic care îl luase pe Dorel Gozaru cu câteva zile în urmă din fața Clubului Proletarilor. La volanul mașinii de data aceasta era un sergent în uniformă cu petlițe albastre. Nu mai aveam nicio îndoială, mașina era o Pobedă de serviciu a Securității sau a Procuraturii Militare. Eram atât de sigur că mă vor aresta. Mă întrebam de ce nu mă ridicau totuși noaptea de acasă, cu duba neagră, și nu în plină zi, de pe stradă, cu o mașină de lux. De ce

aș fi făcut eu excepție de la regulă? Lângă sergentul de la volan se afla, desigur, fiul procurorului. Îmi deschisese portiera din spate și-mi facuse semn să urc. Mă izbisem acolo de cineva, dar cum geamurile limuzinei erau fumurii, dacă nu cumva negre, nu-mi puteam da seama lângă cine stam. O sfială ciudată mi-a invadat corpul când acel cineva m-a prins de braț. Era ca și cum aș fi intrat pe unul din coridoarele infernului.

– Uneltirea împotriva poporului se pedepsește cu închisoarea pe viață, în cazurile agravante, cu moartea...

Vocea-mi era întrucâtva cunoscută, dar emoțiile nu mă lăsau să raționez, să-mi dau seama cine mă agresa. A urmat tăcerea însoțită de hurelul motorului mașinii și a zgomotului ce-l făceau roțile în contactul cu pavajul de piatră cubică de pe șosea. Nu mă puteam dumiri. Vocile alea ale lor erau atât de asemănătoare, atât de greu de diferențiat.

– Ce te-ai stresat în halul ăsta, Pompiliu? Nu-ți convine că te ducem la plimbare în mașina Procuraturii Militare?

Îl recunoscusem de acum pe colegul meu de secție Matei Petric. Nu-mi dădeam seama dacă era o glumă sinistă sau o arestare în regulă. Parcă-mi era totuna.

– Mișule, l-am auzit pe Dorel, ia-o spre Piața Constituției, te duci apoi spre Concordiei și tragi acolo pe dreapta, unde știi tu.

– De acum nu mai e Constituției, e Piața Marx, nici Concordiei nu mai e Concordiei, cred că e Era Proletară. S-au schimbat denumirile.

– Uite că nu știam. O să bag informația asta la cutiuță.

Curând am ajuns la locul stabilit, șoferul a coborât, iar Dorel i-a luat locul la volan.

– Ce să-i spun tovarășului procuror dacă e vreo urgență, dacă dorește să meargă la vânatoare de cerbi?

– Că Pobeda lui e pe mâini bune. Am ieșit cu prietenii într-o plimbare.

În câteva minute am ieșit pe șosea, apoi Dorel a virat brusc pe un drum de țară plin de hârtoape, pe care rula cu mare viteză, fără nicio explicație, dacă exista vreuna.

– Unelțiți împotriva cuceririlor revoluționare, hai!? Asta e o mare greșeală. O să vedeți curând ce-i așteaptă pe toți cei care uneltesc împotriva cuceririlor.

– Dorel, drumul e plin de gropi, te rog încetinește. Prefer să mor într-o altă împrejurare, mai puțin stupidă decât într-un accident de circulație. Apoi, fugim de ce? Poți să-mi spui și mie de ce fugim?

– De realitate, Matei, de realitate, ca să dăm de o alta și mai dramatică... Fii pe pace, nu v-am adus aici să murim, v-am adus să trăim.

– Nu-mi place nebunia asta a ta. Condu cu atenție. În câteva rânduri n-a lipsit mult să ne răsturnăm.

– Ți-e frică? Ei, ce zici de asta, Pompiliu Dascălu? Ești dintre noi cel mai bătrân și mai înțelept. Nu crezi că ideile unor nebuni au în principiu mare priză la mase? Poți să notezi opinia mea în jurnalul tău, dacă ții cumva un jurnal.

– Nu țin niciun jurnal. Eu fac știință, nu ideologie. Uite, intrăm în pădure, oprește să mă urinez...

A oprit. M-am afundat în pădure, m-am ascuns după copacii seculari. Mi-a trecut prin minte să profit de neatenția lor și să fug, dar curând mi-am dat seama că totul ar fi zadarnic, nu mai ai, ca-n urmă cu sute de ani, unde te ascunde de ei, și m-am întors la Pobeda. Dorel scosese din portbagajul mașinii o uniformă militară și tocmai o îmbrăca. Și-a pus cascheta și s-a privit în oglinda retrovizoare. Îi era cam largă, îi venea mereu

pe frunte, așa că și-a împins-o pe ceafă, așa cum procedează de obicei anchetatorii sistemului după o misiune îndeplinită. A pipăit pistolul din tocul prins la curea.

– Matei, treci la volan, colonelul anchetator are șofer. Ce te uiți așa mirat la mine? Șofezi cu viteză, nu oprești dacă ne iese în cale vreo patrulă. Semnalizează de trei ori scurt cu luminile de întâlnire și te duci mai departe. Pobeda are totdeauna prioritate.

– Am înțeles, să trăiți! Sunt la ordinele dumneavoastră!...

Ne-am continuat drumul o vreme pe lângă liziera pădurii, apoi pe lângă imensitatea unui lan de porumb, ca mai apoi să intrăm în pustie. Așa numea Dorel zona aceea în care întâlnerăm dunele de nisip în formare, pustie.

– Pe aici pe undeva trebuie să fie. S-a schimbat întrucâtva locul din urmă cu 20 de ani când am fost aici cu bunicul.

– Ce cauți, ce să fie? l-a întrebat Petric.

– Fântâna cu cumpănă și crucea... Aha, uite oaza de verdeață! E ca atunci, aproape ca atunci. Petric, du-te drept înainte, nu-i nicio problemă, mașina are tracțiune dublă, nu e pericol să ne înfundăm în nisip...

Petric a oprit la câțiva pași de fântână. Pe o moviliță din apropiere am văzut crucea, o troiță masivă de stejar cu încrustații ale unei tainice simbolistici. Un Crist pe o tablă ruginită, mișcată ușor de vânt, părea că ne face semne.

– A ridicat-o aici bunicul câțiva ani după Primul Război Mondial, când a zidit și fântâna, ca ofrandă adusă Dumnezeuirii...

– E un loc minunat aici pentru o execuție, a încercat să glumească Petric.

– Nu provoca, Matei, destinul. Mai bine ai spune o rugăciune.

– Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!...

Eram încredințat că aventura noastră se sfârșise odată cu închinarea în fața troiței, dar nu, abia începuse. Ne-am continuat drumul în pustie de data asta prin imensitatea câmpiei invadate de ciulini și bălării. Spre mirarea mea, la un moment dat am văzut scris pe o bornă de pe marginea drumului distanța ce o străbătuserăm, 134 de kilometri. Cūrând drumul a urcat pe un mic promontoriu, de unde am putut vedea satul, o puzderie de bordeie și cocioabe, cele mai multe în construcție. Pe o tablă indicatoare sta scris cu litere mari, roșii: *Colonia de muncă Democrația Proletară*, sub care, cu caractere ceva mai mici: *Munca îl înobilează pe om*.

– Pompiliu Dascălu, nu cred că e nevoie să te mai atenționez că aici trebuie să rămâi în tăcere. E o regulă pe care o respectă cu strictețe toți deportații din colonie: Muncă, Reeducare și Tăcere.

– Iar ei vor adăuga: Iubire și Rugăciune! a filosofat Petric.

– Ne ducem direct la comandament. Mă urmați îndeaproape.

Lagărul, împrejmuț cu trei rânduri de garduri din sârmă ghimpată de peste trei metri înălțime, ne întâmpina impasibil. La poarta de la intrare a ieșit grăbită din gheretă o santinelă înarmată cu un pistol-mitralieră care, în loc să ne legitimizeze, a ridicat bariera. Recunoscuse desigur mașina Procuraturii Militare cu ofițerul superior în dreapta șoferului.

Comandamentul lagărului era într-o baracă paralelipedică, nu puteam în niciun fel greși locul, mai încolo erau risipite cocioabele și bordeiele în care se adăposteau deportații. Un maior încă tânăr s-a precipitat să dea raportul colonelului: „Colonia de muncă și reeducare Democrația Proletară, cu un efectiv de 241 de deportați, are trei puncte de lucru... Acesta e lotul de criminali odioși, pe care-i avem sub

supraveghere și reeducare... Cei mai mulți dintre ei sunt condamnați pentru uneltire și subminarea economiei de stat...”

– Cunoaștem. Pe loc repaus! Îmi puneți la dispoziție o sală de anchetă. Într-o primă fază îmi aduci aici sub escortă, în ordine, pe Ilarie Dima, pe coana Simina, pe Dinu și Tudor Dima, pe Daria Dima.

Am recunoscut siderat numele colegei noastre Daria, dispărute fără urmă din Institut, acum câteva luni. Eram îngrozit de ce va urma, de eventuala întâlnire cu ea.

– E imposibil, tovarășu colonel, numitul Ilarie Dima a fost transferat săptămâna trecută la Canal, coana Simina și cei doi minori au fost trimiși pentru a munci în culturile de stuf din Deltă, iar numita Daria Dima, în urma crizei nervoase, a fost transferată la Spitalul psihiatric Noua Terapie. N-o mai puteam ține aici. Făcea urât de tot...

– Raportează ce nereguli au fost în cazul Simina Dima. Avem o plângere la Convenția Europeană a Drepturilor Omului trimisă Guvernului României prin Ambasada SUA cum că familiei Dima i s-ar fi încălcat anumite drepturi. Se susține acolo că au fost maltratați inclusiv cei doi minori, că au fost ținuți la izolator. Suntem obligați să cercetăm. E o condiție impusă României de marile puteri occidentale în schimbul unor ajutoare materiale importante necesare refacerii economiei naționale.

– Tovarășu colonel, raportez cu toată răspunderea: S-a procedat numai și numai în litera regulamentului. Dar deportatul e o ființă ticăloasă, cu pretenții... Le-am pus la dispoziție uși și ferestre să-și facă locuințe. Ei, acum ce mai vor? Că sunt leneși, că spun că nu știu să construiască. E atât de clară ticăloșia lor! Ce vor, să le construim noi bordeiele?!...

– E o problemă aici. Cu ce a greșit Simina Dima în principal?

– Femeia asta și-a permis, împotriva regulamentului,

să-și transforme bordeiul în cecinărie. Invita aproape zilnic după orele de muncă alte câteva deportate la ceai...

– Anume?

– Am scris în raport. Preferatele ei erau cine altele decât Maria Antonescu, soția mareșalului, și Lilica Codreanu. Deveniseră nedespărțite pe câmp și în lagăr, or întrunirile de orice fel în lagăr sunt interzise deportaților...

– Așa, soția mareșalului și a comandantului Gărzii de Fier. Grozavă gașcă!

– Întocmai, bine spus gașcă. Noroc că vigilența a funcționat și de această dată și am luat măsurile regulamentare.

– O fi funcționat vigilența, dar ce ne facem cu sesizarea făcută la Convenția Europeană a Drepturilor Omului? Avem indicații de la Comitetul Central să vă luăm în atenție aceste sesizări. E ordin să îmbunătățim programul de reeducare.

Maiorul a făcut mari ochii. Probabil își simțea funcția amenințată.

– La ordin, tovarășu colonel! Servesc partidul și patria!

– Să fie adus la anchetă conu Alecu Brâncoveanu, condamnat la 20 de ani de muncă silnică pentru uneltire și subminare.

N-a durat zece minute și-a intrat în sala de anchetă, însoțit de un gardian, un bătrânel scund numai piele și os, îmbrăcat în zdrențe.

– Vă rog să luați loc. Spre binele dumneavoastră, încercați și răspundeți cu sinceritate la întrebările pe care vi le pun. Pe ce motiv ați fost condamnat și deportat în lagăr?

– Nu știu, a îngăimat deținutul.

– Ia să vedem ce scrie în declarațiile de la dosar. Numitul Alecu Brâncoveanu, moșier, exploatator odios al clasei țărănești, nemilos cu lucrătorii, se aduce în fața

Tribunalului Poporului pentru uneltire împotriva cuceririlor revoluționare. Douăzeci de ani de muncă silnică și confiscarea în întregime a averii. De asemenea, i se suspendă pe viață drepturile civice. Ei, ce spuneți de asta? E grav. Uneltire... împotriva clasei muncitoare, a poporului...

– Mă scuzați, educația creștină pe care am primit-o nu-mi permite să uneltesc împotriva cuiva, cu atât mai puțin față de clasa muncitoare.

– Sunteți de acord că boierimea e clasă exploatare? Noua democrație interzice exploatarea omului de către om.

– ...

– Ați auzit de învățătura Marilor Dascăli ai Omenirii?

– ...

– Ați auzit de Marx, de Engels, de Lenin și de marele Stalin?

– Întrucâtva. Ni s-a spus parcă ceva în orele de re-educare... Pe mine nu mă interesează chestiile astea. Toată viața eu am fost preocupat de științele agricole, cum să fac să rodească pământul mai mult, cum să îmbunătățesc rasele de vite...

– Ia să vedem ce scrie Ionică Bunea în declarația sa de la dosar... L-ați cunoscut pe acest Ionică Bunea?

– Parcă-mi aduc aminte numele ăsta. Cred că a fost administratorul moșiei brâncovenești de la Trei Cruci...

– Zice: Boierul Alecu a huzurit în tinerețe prin străinătăți din sudoarea muncii țăranilor, sub pretextul că face studii înalte. Altul, Bădilă Cucu: Boierul ăsta nemilos a construit o biserică în vreme ce poporul murea de foame. Altcineva: A ținut în casă, după Rebeliunea legionară, pe numita Ileana Fagure, soția criminalului de război Gicu Fagure, mort pe frontul de est, unde a luptat contra URSS...

– Era văduvă de război, avea patru copii de hrănit.

– Cei trei băieți ai matală, Ilie, Tache și Alexandru, și-au vândut proprietățile și-au fugit în Occident, unde s-au pus în slujba imperialismului anglo-american. Au fost declarați trădători de patrie.

– ...

– Dumneavoastră de ce ați rămas în țară, de ce n-ați fugit în Occident?

– Cineva trebuia să aibă grijă de moșie...

– Sunteți învinuit că la confiscarea averii ați ascuns într-o șiră de paie două tractoare și o batoză, act grav de sabotaj împotriva dezvoltării gospodăriei agricole de stat...

– ...

– Ei, iată și o declarație favorabilă. Este a șoferului dumitale. Să-mi spuneți dacă aveți cunoștință de așa ceva: „Împotriva insistenței soției sale de a rămâne la moșie, conu Alecu a rămas neînduplecat să mergem la Șosea să vedem defilarea trupelor sovietice care intrau victorioase în Capitală. Eu l-am avertizat pe conu Alecu că e periculos. Veneau la nesfârșit coloane de tancuri și motorizate, zeci de camioane cu militari înarmați. Era multă gură-cască acolo, venită să vadă ce nu mai văzuse: bravul soldat sovietic cu stea în frunte... Sunteți atent la ce scrie aici?

– Da, sunt atent.

– Din mulțimea de oameni erau unii care aruncau cu flori, cei mai mulți aplaudau. Era un entuziasm molipsitor. Deși conul Alecu îmi spusese pe drum că trupele sovietice sunt trupe de ocupație și nu eliberatoare, că rușii vor obliga țărani să intre în colhoz, unde nici nu va fi prea rău, pentru că se vor îndeplini unele condiții de creștere a producției, la un moment dat conu Alecu a început să aplaude și dumnealui. E adevărat?

– Așa gândeam atunci.

– Ați afirmat că dacă se vor lua pământurile la colhoz,

țărani și vor alege președinte și vă veți pune în aplicare cunoștințele agro-zootehnice însușite la universitățile din Occident.

– ...

– Și țăranii nu v-au ales. Au pus președinte pe Levente Mălaimare. Îl cunoașteți pe Mălaimare ăsta?

– Îl cunosc întrucâtva. A fost o vreme mecanic de întreținere pe moșie alături de alți câțiva. Nu se pricepea la mașini, nu era în stare să facă o reparație de calitate, așa că l-am dat afară pentru că multe utilaje neîntreținute corespunzător s-au defectat...

– Vă dați seama ce greșeală ați făcut? Ați lăsat pe drumuri un om al muncii care avea șapte guri de hrănit.

– A fost un mecanic prost, va fi un președinte de colhoz și mai prost!

– Nu vă supărați, asta e o gravă ofensă adusă clasei muncitoare. Pentru o asemenea afirmație de mâine ați putea fi transferat la Canal. Nu vă temeți de repercusiuni?

– Nu, pentru că eu mă consider un om liber chiar și aici între gardurile acestea de sârmă ghimpată.

– Chiar nu vă temeți de nimeni și de nimic?

– Numai de Dumnezeu și uneori de bestia din om.

– După cum bine știți, moșia v-a fost luată la stat pentru a se construi socialismul. Asta prevede noua ideologie. Ce ați regretat mai mult în momentul reținerii și deportării? Ce v-a neliniștit mai mult?

– Teama pentru cei doi cai de trap, că nu-i vor hrăni corespunzător, că îi vor pune la ham și-i vor folosi, în lipsa tractoarelor, la deștelenire. Căii ăștia superbi nu vor rezista la munci atât de grele. Îi vor ucide...

– Erau caii negri pe care-i înhămați la trăsură când mergeați la vânătoare de fazani?

– Da, Puiu și Mânzica. De unde știți matala toate astea?

– Din declarațiile din dosar. Sunt acolo peste două sute de declarații...

– Așa, sunt declarații, a zis conu Alecu cu privirea pierdută, dusă undeva departe.

– Și altceva?

– Cimitirul. Am lăsat acolo șapte generații ale neamului Brâncoveanu, față de care aveam obligații... Apoi mă tem că moșia va intra în paragină...

– Nu avea dumneata grija asta, o să aibă de grijă de moșie poporul muncitor...

– Nu vă supărați, v-aș cere un pahar cu apă.

– Desigur, desigur. Să aducă cineva pentru dumnealui un pahar cu apă... Puteți să-mi spuneți de ce tremurați?

– Mă mir că nu mă bateți. Toate anchetele de până acum au început și s-au terminat cu bătaia. Sunt de acum bătrân și bolnav, mă tem că nu mai rezist...

– Tovarășu, s-a adresat cuiva colonelul, cuiva de aiurea, dă-i dumnealui două palme pentru ascunderea adevărului.

Eram în sala de anchetă doar noi trei cu boierul Alecu, dușmanul odios al poporului. Mă copleșise sfiala. Mi-era teamă că vom intra în ridicol. În culpă ne aflam de mult.

– Nu e cineva aici să-i dea două palme dumnealui?! a insistat colonelul. E un ordin!

– Dar nu e cazul, tovarășu colonel. Omul e sincer, și-a iubit moșia, s-a amestecat Petric.

– Ei, iubirea asta de moșie, despre care poetul spune că e un zid, are și o componentă dușmănoasă. De ce nu spune conu Alecu că i-a iubit pe oameni? Auziți, se teme pentru viața cailor dumnealui de trap și nu de viața oamenilor!

Spectacolul mi se părea de acum grotesc. Am evitat cât am putut să-l privesc.

– Ați avut un câine, un dulău preferat la curte.

– Da, pe Homer, un ciobănesc german primit în '38

de la contele Wilhelm Krauss. O fi scriind și asta undeva în declarații.

– În momentul arestării, Homer al dumitale a sfâșiat doi soldați și pe ofițerul care avea comanda, după care câinele a fost împușcat.

– Așa o fi fost. Nu-mi mai aduc prea bine aminte. Oamenii se ascuseseră când au sosit ei la conac.

– Cum, ați fi vrut să sară în apărarea dumneavoastră oamenii?

– ...

– N-ați recunoscut că ați uneltit împotriva regimului democrației populare. De ce nu recunoașteți democrația asta?

Conu Alecu a început să tremure din nou. A băut dintr-o dată apa ce mai rămăsese în pahar.

– Pentru Dumnezeu, încetați odată cu insinuările astea, nu mă mai puneți să mărturisesc fapte pe care nu le-am comis!

– Vi s-a dat loc de casă aici. Cum stați cu construcția ei?

– Locuiesc în bordei, la ce mi-ar mai trebui casă? Este evident, lumea se întoarce în primitivism, iar eu nu pot face excepție.

– Uite ce e, coane, am înțeles că ați avut o zi grea astăzi, ați muncit zece ore la IAS la scos bălegar din grajduri, ați mai lucrat câteva ore și în folosul societății în lagăr. Rămâne să dați declarația mai târziu, după scotocire. Așteaptă-ne mata acasă, vom fi acolo în câteva minute.

Colonelul l-a chemat pe maior și i-a expus planul său de scotocire inopinată. Primul control avea să-l facă la domiciliul numitului Alecu Brâncoveanu.

Am intrat toți trei, curioși, în bordei. Conu Alecu crezuse că mai avea timp să cineze. Ținea în mână un cocean de porumb fiert din care desprindea tacticos câte o boboacă, la care se uita ca la aur mai înainte de a o găga în gură.

– Ia să vedem ce comori ați adunat aici. Ei, îmi place! Românul nostru dă ca întotdeauna dovadă de imaginație. Aveți aici un cap de buștean în loc de masă, preciul e bine făcut, aveți pe el o rogojină, în loc de sobă, ingenios, aveți o mică vatră de pământ. Ați făcut și o mică bortă în perete pentru evacuarea fumului. Aveți o gamelă și-o oliță. Vă preparați, desigur, aici și câte o ciorbiță...

– Da, se poate întâmpla să facem aici și câte o ciorbiță...

– Mâncăți porumb fiert. Trebuie să fie o plăcere. N-am mai mâncat porumb fiert din copilărie, a zis colonelul.

– Sustrag porumb de la gospodăria de stat.. Nu scăpăm nici aici de imoralitate. Uite, a furat de acolo și-un braț de paie. Să vedem ce se ascunde dedesubt...

Maiorul a dat cu piciorul paiele la o parte, iar pe jos s-au risipit câțiva cartofi.

– Se tem de iarnă și-și fac provizii în tot felul de ascunzători. Își fac galerii prin pământ precum guzganii, a precizat maiorul.

– Zice în Carte: Nu aveți grijă ce veți mânca, și păsările cerului mănâncă, a îndrăznit să spună conu Alecu.

Maiorul l-a privit cu ură. Alecu a continuat:

– Oamenii au experiența anilor trecuți când au fost nevoiți să caute cartofi sub zăpadă pe viscol. În trei luni au fost douăzeci și patru de decese...

Într-un colț al bordeiului, nu departe de vatră, colonelul a observat un băț cu un mic caier de lână și călți pe el.

– Ce-i asta? Cine toarce în familia dumneavoastră?

– Păi, cine să toarcă? Conu Alecu, așa ne-a declarat patrula...

– E adevărat ce spune patrula, coane?

– Perfect adevărat. Vreau să fac o flaneluță Săftuței.

În curând vine iarna, iar soția mea e tare friguroasă.

- Și de unde procurați materialul?
- De pe câmp. Oile își pierd uneori lâna în spini.
- Ar fi nevoie să discutăm și cu soția dumneavoastră.

Unde se află dânsa acum?

– Unde credeți că s-ar putea afla? a intervenit maiorul. E la ceai la Antoneasca. Abia a ieșit de la izolator și s-a dus la ceai la o criminală.

– Nu s-a prea prins de dânsa reeducarea, a ținut să observe colonelul.

Am ieșit curând din bordei să mai vizităm alte câteva. Cei mai mulți dintre deportați își săpaseră bordeiele în pământ, așa că maiorul avea destul temeii să-i numească șobolani sau guzgani pe deportați, căci grija principală a deportatului era să găsească ceva să ronțăie, așa cum făcea și conu Alecu când am intrat la el în bordei.

– Cu ce alte probleme vă mai confrunțați în lagăr? l-a chestionat colonelul pe maior.

– Ar mai fi o problemă, cea a hornarului. Avem aici un deținut politic tânăr, fost student la Universitatea din Timișoara, care pretinde că scrie undeva în convențiile internaționale că bordeiele din lagăre și toate celelalte construcții locuibile trebuie să dispună de hornuri pentru evacuarea fumului. Chestia asta e pe punctul de a provoca în lagăr o revoltă în numele libertății.

– Tovarășe maior, nu cumva să aibă studentul ăsta dreptate și să avem probleme. Tocmai ne-am deplasat aici să rezolvăm o sesizare făcută la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Ne-am îndreptat spre centrul coloniei. Pe drum, maiorul ne-a expus planul de sistematizare a localității. Curând se vor construi aici școala și un magazin sătesc.

– Dar cu grămezile astea de pământ, de piatră și moloz ce este? Par să fie niște ruine...

– Raportez! În lagăr sunt doi preoți de confesiuni diferite, unul ortodox și un altul greco-catolic, primul transferat aici de la Penitenciarul din Pitești, celălalt după ce a ispășit o pedeapsă la minele de plumb din Baia Sprie. Fiecare în parte a încercat să-și facă acolii cu care să ridice o biserică. Cum oamenii au fost reticenți, s-au temut de izolare și de celelalte proceduri și cum nu prea aveau material de construcție și forță de muncă, au convenit că sunt mai folositoare înțelegerea și buna conviețuire, să dea pildă de unitate creștinească, și-au hotărât să construiască o singură biserică de unitate națională întru slava lui Dumnezeu. Așa au scris toți acuzații în declarațiile ce le-au fost luate la anchetă. Am constatat că au venit în flagrant cu noua ideologie. Într-o primă fază am procedat în litera legii regulamentului de reeducare valabil în toate cele 24 de colonii de muncă forțată din Câmpie și Deltă. I-am chemat la interogatoriu, i-am anchetat. Măi ticăloșilor, cu acordul cui ridicați voi biserica aici? Cu acordul lui Isus Cristos, au zis ei. Așa? Ei, pentru asta veți primi câte treizeci de vergi la spinare, și-o să vedem ce va spune atunci Cristos ăsta al vostru. Nu puteți voi distruge ideologia atee a Marilor Dascăli cu toți sfinții și dumnezeii la care vă închinați! le-am zis.

– Frumos, foarte frumos. Cum ați procedat mai departe?

– Simplu. Tot ce construiau ei ziua, noi dărâmam noaptea. Acum, că le-am stricat mereu jucăria, au inventat altceva. Năzuiesc să instaleze o cruce pe vârful dealului din față. Dar ce vorbesc? Priviți-i cum cară crucea, ținând-o unul de un braț, altul de celălalt. Curând vor fi acolo sus pe Golgota, așa numesc ei de o vreme dealul ăsta.

– Dar au tenacitate. I-ați surprins cumva și la rugăciune?

– Tovarășu colonel, de cum cade amurgul bat toaca și

lovesc într-o tinichea, imitând sunetul clopotului, incitând lumea întru cele sfinte.

– Și lumea vine la chemarea lor?

– Sunt și nebuni care vin, nebuni întru Cristos, zic ei.

Unele femei mai evlavioase și-au dat basmalele sau catrințele de le-au făcut reverende... E o încălcare gravă a ideologiei. Cu popii ăștia între oameni va fi tot mai greu cu reeducarea.

– Și nu aplicați procedurile?

– Le aplicăm. Avem oameni special instruiți, atașați trup și suflet ideologiei Marilor Dascăli. Îi căsăpesc pe nemernici cu vergile, curge din ei sânge, se vaită, urlă, se zbat în chinuri, dar cum li se vindecă rănilile, o iau de la capăt cu Doamne miluiește ăsta al lor.

– Ajunge, tovarășe maior! De acum ne-am făcut o oarecare idee despre activitatea dumneavoastră. Vom consemna cele constatate în raport. Sper să nu mai fie și alte sesizări de încălcare a drepturilor omului, să nu mai dăm ocazia Convenției Europene la o nouă intervenție.

Maiorul a luat poziția de dreptți și-a salutat cu mâna la caschetă.

– Servesc patria, puterea sovietică și cauza socialismului! Trăiască marele Stalin și eroicul popor rus eliberator!

– Trăiască!

Cobora de acum amurgul. Doar pe dealul unde cei doi preoți ridicau crucea mai strălucea soarele. Dorel înțelese și el că se făcuse târziu, iar la reîntoarcere, pe întuneric, puteam nimeri în vreo dună de nisip din câmpie și rămâne acolo. Ne-am urcat în Pobedă și-am părăsit curând colonia.

– Matei, s-a adresat Dorel lui Petric, vreau să ajungem cu ziuă la Crucea din pustie. Condu cu viteză și nu uita: Pobeda are în orice împrejurare prioritate...

TEXTELE CRIMINALE

Primii salariați sosiți în dimineața acelei zile mai devreme la serviciu, pentru a-și exprima și astfel adeziunea și solidaritatea față de partidul unic și ideologia sa nepieritoare a Marilor Dascăli ai Omenirii, putură citi cu spaimă – tocmai sub acea lozincă vizionară **Proletari din toate țările, uniți-vă!** de pe frontispiciul impunătoarei clădiri a Institutului – unul dintre acele rare texte subversive care, din când în când, apăreau pe clădirea vreunei instituții publice de prestigiu, ba, uneori, chiar pe clădirile în care își aveau sediile noile organe ale puterii: **Jos comunismul!**, text zugrăvit cu bidineaua, apăsător și explicit. Ceva mai jos, pe la jumătatea etajului doi, dușmanii noii orânduiri reușiseră să ancoreze o pânză albă pe care scriseseră mare, cu vopsea neagră: **Trăiască Legiunea Arhanghelului Mihail!** Dacă cineva ar fi fost acolo și-ar fi înregistrat cu un aparat de filmat fizionomiile, recășiile și atitudinile acestor primi salariați intrați la prima oră a dimineții pe poarta Institutului, ar fi putut lăsa posterității o imagine destul de clară a fețelor îngrozite, de parcă ar fi fost părtașii

acestei acțiuni criminale. Cei mai mulți dintre acești bravi conaționali avură acea atitudine de neiertat a struțului amenințat de primejdie. Își coborâră privirile în țărână sau și le acoperiră cu palma și văzură sus-numitele lozinci odioase printre degete, voind să pară inocența întruchipată. Numai că acești câțiva care apucaseră să privească, de acum purtau cu ei pentru totdeauna vina privirii, și se crezură pierduți pentru vecie. De altfel, cu acești fideli începu ancheta. Ei dădură primele declarații, unele ridicole, altele patetice: Eu sunt preocupat de cercetare, n-am timp să mă uit pe pereți. Cum sosesc în Institut mă apuc de treabă. Studiez împreună cu Pompiliu Dascălu celula mormolocului de broască în folosul omenirii. Alta: Jur pe ce am mai scump, pe copiii mei, că n-am văzut lozincile dușmănoase. Dar pe cea de sus, îndemnul Marilor Dascăli ai Omenirii, ai văzut-o? Am văzut-o, desigur. Proletariatului de pretutindeni îi revine misiunea istorică a revoluției mondiale biruitoare. Marele Marx a avut primul această genială viziune... Un cineva din conducere, care se străduise să înlăture acel Jos comunismul!: Am luat toate măsurile. Dușmanul va fi depistat și anihilat în cel mai scurt timp! Avem și o listă de suspecți... Moarte dușmanilor revoluției proletare!...

Grav era pentru conducere și pentru cei însărcinați cu paza Institutului și faptul că acel dușman odios acționa din interior. Vigilența undeva scăzuse, nu funcționase la parametri maximi, permițând acelui odios să murdărească cu ceva urât mirositor portretele Marilor Dascăli din mai multe birouri, iar portretul marelui Stalin din sala de festivități era făcut ferfeniță. Oare ce au de zis despre această situație gărzile patriotice? Le-am dat arme, de ce nu le folosesc? Trageți, tovarăși, în dușmanul poporului fără somație!...

Când am ajuns eu la Institut tocmai sosiseră acolo primele două tanchete. O mașină a pompierilor trăsese

aproape de clădire, iar soldații se străduiau să dea jos lozinca dușmănoasă a Arhanghelului de sub acel generos îndemn al lui Marx. Ei, vedeți de ce nu place dușmanului nostru această unitate internațională? Pentru că în ea constă uriașa forță ce va aduce victoria deplină a idealurilor mărețe... Desigur, până la atingerea acestor idealuri, acceptau ideologia noii orânduiri, e nevoie de timp, de luptă, de fermitate, de jertfă...

Cercetătorii și ceilalți salariați simțiră îngroziți indignarea și mânia puterii proletare încă mai înainte de a începe ancheta forțelor de securitate. Unul dintre cei mai revoltați de îndrăzneala de neînchipuit a acestor dușmani ai noii democrații fu nimeni altul decât tovarășu Mișu Coacăză, portarul de la intrarea principală a Institutului, membru plin al BOB din partea clasei muncitoare din Institut. Avea și el negreșit o anumită vină. Vigilența lui scăzuse o singură clipă. A fost suficient un singur moment de neatenție ca dușmanul de clasă, care e totuna cu dușmanul poporului, să-și pună planul în aplicare. Vigilența! Vigilența! Vigilența!... De cum am pășit pe holul de la intrare, mi-a ieșit în întâmpinare. Avea fața răvășită de spaimă.

– Cum adică, tovarășu Pompiliu, să fie denigrați Marii Dascăli ai Omenirii, partidul și poporul sovietic eliberator?! Și de către cine? Tocmai de către Garda criminală!? Și noi dacă n-am lupta pentru binele și fericirea omenirii, dar tocmai pentru asta luptăm și ne jertfim, pentru idealurile revoluționare...

Depistarea autorilor actului criminal era o chestiune de ore, mai ales că se ceru de îndată consilierea tovarășilor sovietici. Făptașii vor fi arestați și trimiși în cel mai scurt timp pe banca acuzaților Tribunalului Poporului și pedepsiți exemplar. În acest scop, spre ora prânzului își

făcu apariția în Institut o a doua echipă de investigație, formată din milițieni și tovarăși civili, o echipă, totuși, nu foarte numeroasă, pentru că, aflară ceva mai târziu, asemenea acte criminale ca acela de la Institutul de biologie fură semnalate și-n alte părți ale orașului. De necrezut, o asemenea lozincă dușmănoasă fu plasată nici mai mult, nici mai puțin decât pe sediul Comitetului Central. Petric știa mai multe. Își bătea gura fără încetare. În zadar l-am avertizat să tacă, să vorbească în șoaptă. La Liceul Cantemir au fost arestați cinci elevi care cu o zi mai devreme cântaseră *Trăiască regele*, iar pe treptele facultății de drept au fost găsite trupurile a doi studenți împușcați de o patrulă mixtă. Cică s-ar fi găsit asupra lor materiale propagandistice defăimătoare. Erau desigur acțiuni menite să slăbească încrederea poporului în noua ideologie. Asta e. Un act criminal, un focar diversionist nelichidat la timp poate încuraja alte asemenea acțiuni criminale. Vigilență și fermitate, tovarăși! Asta se cere acum mai mult ca niciodată.

O primă măsură fu aceea ca salariații să nu-și părăsească locurile de muncă pentru că se va proceda la controale. Era nevoie să se facă percheziții nu doar în birouri, ci și corporale, să se scotocească în locurile cele mai ascunse ale clădirii, să se vadă dacă nu cumva făptașii sunt, totuși, de dinafară, deși cel mai probabil dușmanii revoluției erau din interior. S-au mai văzut asemenea gesturi nesăbuite ale unor sinucigași cu vederi legionare banditești.

În nici două ore, organele de resort ale internelor își dovediră cu prisosință eficiența. În sertarele și dulapurile multora dintre birouri și laboratoare fură depistate primele documente criminale: cărți, ziare și reviste editate în timpul regimului de tristă amintire a ideologiei capitaliste, referate

și lucrări ale unor oameni de știință, unii membri ai vechii Academii, condamnați pentru orientări dușmănoase, alții fugiți din țară în străinătate pentru a se pune în solda imperialismului anglo-american, unde fac planuri revanșarde. Păi nu s-a făcut la Paris sau la Londra și un așa-zis guvern al forțelor democratice românești din exil? Măi, dar ce fac organele noastre de securitate de acolo? De ce nu lichidează focarele astea banditești? E ușor de zis, tovarășu, dar nu poți lichida cât ai bate din palme zeci, sute sau poate mii de astfel de bandiți, treabă pentru care ar fi nevoie de o armată întregă. Bine, măi tovarășu, în cazul ăsta să-i lichidăm pe rând. Dar acum ce facem? Nu muncim la curățire?...

Au fost declarate deosebit de periculoase documentele cu conținut naționalist, ca și corespondența ticăloasă cu oameni de știință din Europa și de peste Ocean, ba în câteva sertare unii salariați nostalgici, dintre care și doi universitari, păstrau fotografiile ale regelui Mihai și ale mareșalului abia executat. Ei, asta fu o nimica toată pe lângă ce s-a descoperit în subsolul clădirii, o întregă arhivă cu conținut deosebit de periculos, tot felul de documente, de lucrări incompatibile cu viziunea revoluționară atee a proletariatului. Desigur, cineva se făcea vinovat că această mizerie reacționară nu fusese distrusă la timp, iar acel cineva trebuia să fie tras la răspundere. Se impunea ca această nenorocită așa-zisă arhivă să fie cât mai curând distrusă, să i se dea foc în piața publică, așa cum se procedase pretutindeni în cazuri similare. Dar ce nenorocire a fost când în podul clădirii s-au descoperit cele două revolve și trei cutii cu cartușe! Fu dovada cea mai de neiertat a acțiunii criminale pentru că imaginați-vă ce s-ar întâmpla dacă în fiecare instituție a statului ar sta ascuns un asemenea arsenal militar, desigur îndreptat împotriva revoluției popoarelor. N-a fost cazul și acum. Viața celor câțiva activiști ai partidului unic din

Institut n-a fost pusă deocamdată în pericol, aceasta numai datorită vigilenței și fermității cu care s-a acționat împotriva dușmanilor noii noastre ideologii. Căci este evident că există o organizare a acestor grupuri reacționare, rămășițe ale vechiului regim, unele de curând infiltrate în instituțiile de stat, forțe obscure care au legături secrete cu grupurile banditești din munți și cu cele din străinătate.

Trecuseră două sau trei zile de la acțiunea criminală și secția de biocel încă nu fusese percheziționată; niciunul dintre cercetători nu fusese chemat să dea declarații. Asta se putea justifica până la un anumit punct și prin faptul că, în ziua aceea, contrar obiceiului, Matei Petric, Lina Dobre, Dan Creangă și cu mine sosirerăm la Institut mai târziu decât de obicei. Dar oare asta nu trebuia să dea de bănuit? Un alt motiv al acestei neiertate întârzieri se putea explica și prin aceea că organele abilitate găsiseră în primele secții controlate de la etajele superioare, unde fusese ancorată lozinca legionară, un număr extrem de mare de documente dușmănoase, care trebuiau cercetate și asupra cărora organele urmau să se pronunțe. În acest scop fu alcătuită o echipă ideologică de mare competență. Colegilor de la aceste etaje li se cerură mereu și mereu detalii referitoare la sarcinile de serviciu, au fost chestionați dacă nu au sesizat în ultima vreme atitudini suspecte, invocându-se datoria de a fi mult mai vigilenți la locul de muncă. Păi, cum este posibil, măi tovarășilor, să nu observați dușmanul din jurul vostru? Cum e posibil să nu observați acele atitudini dușmănoase atât de clare. Ați semnat un document de fidelitate. De ce nu divulgați dușmanul, atitudinea lui potrivnică? De ce tolerați aceste acte de subminare a viziunii proletare?... Zdrobiți, tovarășilor, orânduirea cea crudă și nedreaptă!...

Cineva i-ar fi răspuns deosebit de încurajator activistului de partid responsabil cu viziunea:

– Ideologia proletară este la putere, tovarășu. În fața ei nimic nu rezistă. Niciun argument, nicio forță, niciun dușman al poporului... Trăiască învățătura Marilor Dascăli ai Omenirii!...

Laudativ, nu?

În cele două sau trei zile cât a durat deruta, am plecat de fiecare dată ultimul din secție. Era de datoria mea să verific dacă nu cumva s-a comis de către vreun coleg vreo imprudență. Aș fi fost primul vinovat să se fi găsit în secție asemenea texte dușmănoase. Semnasem și eu cu o săptămână în urmă în fața activistului de partid și a secretarului BOB o declarație de fidelitate, obligatorie pentru toți salariații, un fel de jurământ ideologic care presupunea și informarea de îndată a organelor în drept despre orice deosebire de opinie, care nu-i altceva decât o gravă uneltire, despre orice atitudine șovăitoare. Da, da, atitudine șovăitoare. Asta e foarte grav, nimic altceva mai grav decât o atitudine șovăitoare.

Eram mai stresat ca niciodată, dar și convins că sunt obligat să-mi fac datoria patriotică. Asta e, totul de o vreme e datorie patriotică, asta cu atât mai mult atunci când constatăm atitudini dușmănoase și denigratoare față de tovarășii sovietici. Asta recomandă internaționalismul, să-i iubim și pe frații și pe dușmanii noștri. Păi, nu așa scrie și la Biblie?...

Acum, în aceste ultime zile, datoria mea patriotică s-a transformat în inspectarea în amănunt a secției, nu care cumva să fie infiltrat aici vreun element dușmănos, iar dacă există un astfel de element, acela trebuie demascată în cel mai scurt timp. Ce scurt timp, imediat, măi tovarășu! Așa se vede cel mai bine patriotismul pe care îl putem de acum

scrie cu „P” mare. Dragule, parcă o aud pe Sorana, de acum expertă din delatțiuni la Tribunalul Poporului, dar să fiu lăsată în pace cu chestia asta, că Cristos ar fi fost răstignit pentru un asemenea delict de opinie! Asta spun mai toți bandiții ăștia pe care-i judecăm pentru uneltire, că ei urmează calea, modelul lui Cristos. Eu sunt calea, adevărul și viața. Bine, măi criminalilor, în cazul ăsta n-aveți decât să vă urcați în locul lui pe cruce!...

Caut cu răbdare prin dulapuri și sertare, printre fișele de observație, peste tot unde s-ar putea ascunde vreo idee criminală. Și de fiecare dată când găsesc câte o notă care nu-i chiar în pas cu ideologia, am sentimentul că am descoperit o bombă gata să explodeze pitiță acolo de un asemenea criminal. Căci așa va putea fi interpretat documentul respectiv de către apărătorii fideli ai noului sistem, act criminal. De câte ori țin în mână o asemenea fișă cu vreo observație a vreunui coleg, mă consider vinovat pentru neloialitatea lui. Păi nu sunt eu șeful, nu am semnat de fidelitate? Nu sunt responsabil? O însemnare necorespunzătoare dintr-o notă de observație, pe care noi cercetătorii o numim științifică, poate da naștere la interpretări. Măi, nu cumva ticălosul vrea prin afirmațiile de acolo să lovească în teoria Marilor Dascăli? Fiți cu mare băgare de seamă!...

Of, Doamne, și seara, când mă întorc de la plimbare în micul apartament, constat că papagalii sunt agitați și-mi strigă din colivie: Bate cineva la ușă! Bate cineva la ușă! Mă duc acolo să văd dacă e cu adevărat cineva și constat că la ușă nu e nimeni. Ei bine, de nimeni ăsta mă tem eu cel mai mult în ultima vreme.

Dar dacă pe când eram la plimbare a venit aici agentul secret? Nu, e puțin probabil. Mai degrabă m-a căutat Luisa? Tocmai acum și-a găsit și ea să se îndrăgostească. Ei, ei, măi Pompiliu, chestia asta s-ar putea să nu fie altceva decât

o dorință. Nu cumva te-ai perpelit după fata asta și nu-ți mai stă capul la cercetare?...

Cu o zi mai înainte de a sosi în secție controlul cel mare, m-am dovedit a fi mai vigilent ca niciodată. Am răscolit încă o dată toată secția cu gândul că nu se poate să nu găsec vreun document incriminator. Nu se putea idee mai inspirată decât să caut și-n coșul de gunoi. Asta era. Am găsit acolo două foi mototolite cu nu mai mult trei-patru rânduri, poate nici atât, dar de-o gravitate extremă, fiecare rând în parte putând însemna 20 de ani de pușcărie. Prima dintre însemnări suna astfel: *Labirintul spiritului – eseu despre suflet de Dan Creangă*, pe a doua filă am recunoscut scrisul lui Matei Petric: *Sfintele morți legionare sau Întoarcerea în rai – încercare asupra viziunii creștine românești*.

Eram de-a dreptul șocat de aceste texte, cu siguranță cele mai de neiertat din câte văzusem și citisem în Institut până acum. Mă aflu cu siguranță, mi-am zis, într-un vispar legionar de care ar fi trebuit până acum să-mi fi dat seama. Citisem bine: *Sfintele morți legionare...* Ce altceva putea fi mai grav.

Eram siderat. Nu știam ce să fac cu cele două foi subversive. După angajamentul semnat aș fi fost obligat să le înmânez securității însoțite de o declarație detaliată, dar în același timp nu puteam să nu i le arăt colegului meu Petric, pentru a-și da seama că pusese secția în pericol de moarte.

M-am învărtit o vreme prin laborator, gândindu-mă ce să fac. Mă durea din nou capul și-mi era greață. Am deschis geamul să intre în laborator aer curat, dar curând în față m-a izbit un miros înecăcios de fum. În curtea interioară a Institutului se dăduse foc unei uriașe grămezi de hârtii, de cărți și reviste, de fișe de cercetare, de referate, de lucrări

de specialitate. Tot ce-au creat cercetătorii institutului în mai bine de un veac și arhivaseră într-un fond național de lucrări științifice și documente se transforma acum în scrum din ordinul activistului de partid Țogoi Dumitru, un fost miner la minele de cărbuni din Valea Jiului, care nu înceta să se laude cu cele trei luni de studii înalte la universitatea muncitorească. Mare onoare, tovarășu, nu se poate o mai mare onoare și responsabilitate proletară decât această hotărâre de a pârljoli arhiva!...

Acest nume de sfânt, care își dăduse viața pentru apărarea credinței în învierea lui Cristos și-n mântuire, era purtat de un ticălos pornit pe distrugere, pentru că așa spuneau indicațiile. Responsabil cu arderea până la capăt a documentelor ticăloase era desigur tovarășul Mișu Coacăză, portarul Institutului, care primise sarcina asta importantă de la instructor și din partea BOB, din care și el cu mândrie revoluționară făcea parte.

– Măi tovarășu, nici urmă să nu mai rămână de vreo filă reacționară. Răspunzi cu capul de operațiunea asta de lichidare... Și încă ceva, Mișule, dacă tot te-ai înscris la universitatea revoluționară! Fii cu ochii pe academicieni. Să nu-i scapi nicio clipită de sub observație. Ia-i în cabină, vorbește cu ei de una, de alta și dai raportu. Academia nu mai poate fi condusă de oameni ai vechiului sistem ticăloșit. E momentul să instalăm acolo reprezentanții clasei muncitoare. Să fie clar asta pentru toată lumea!...

În cele din urmă am îndreptat cele două foi mototolite, le-am împăturit și le-am băgat în buzunarul hainei. Aveam totuși motive să mă felicitez și-am ieșit din Institut c-un fel de veselie furioasă, hotărât să mă duc la Matei Petric să-i cer socoteală, fără să-mi dau seama că purtam cu mine o bombă cu efect întârziat, care ar fi putut în orice moment să explodeze.

ÎNTOARCEREA ÎN RAI

Am luat taramvaiul și-n nici douăzeci de minute mă aflam față în față cu Matei Petric. Îmi ardea fața de furie. Am scos cele două file criminale din buzunarul vestonului să-i fac cunoscută capodopera.

– Domnule, ești un iresponsabil! Știi că urmează să ni se facă controale în secție după evenimentele de zilele trecute, că securitatea a luat foc, că s-au făcut arestări, cum îți permiți să lași la vedere mărturiile astea compromițătoare?! Nu-ți dai seama că securitatea caută dovezi incriminatoare mai întâi în coșurile de gunoi?

– Mai ușor, nu te impacienta așa... Dă să văd ce ți se pare ție atât de grav. A, sunt titlurile posibile ale unor eseuri pe care ne-am propus să le scriem eu și colegul nostru Dan Creangă într-un fel de competiție pentru păstrarea memoriei neamului. E mai degrabă un joc abia început. Dan tocmai a fost aici, dacă a plecat de cinci minute. Am vorbit despre marea aspirație spirituală a neamului, de înălțarea spiritului românesc prin sfințenie în vreme ce ei folosesc mijloace criminale. Ține minte ce-ți spun, pentru că n-ar fi exclus să

nu mai am ocazia asta! Cum nu ne vor putea acuza în viitor la nesfârșit de creștinism, prin asociere cu ideologia Gărzii, vina noastră cea mai mare va fi aceea că suntem români...

Vorbea cu destul calm, făcând parcă abstracție de prezența mea. Tremuram încă de furie și el îmi ținea un discurs despre morală, despre sfințenia Legiunii.

– Sunteți amândoi, tu și Dan, niște iresponsabili, v-ați expus nu doar pe voi, ci întreaga secție! Noroc că n-a descoperit securitatea foile astea, altfel s-ar fi dus dracului proiectul nostru de cercetare.

– Foile astea sunt o nimica toată pe lângă eseurile evocatoare și-n același timp acuzatoare pe care le vom scrie. Suntem deocamdată în faza de documentare. Vom înfățișa pe două paliere idealul sfințeniei noastre în opoziție flagrantă cu ateismul ideologiei care a decimat țara și a provocat revolta flămânzilor...

– Nu te înțeleg, Matei. Cum poți avea încredere în acest Dan Creangă? N-ai observat ce privire de diavol are?

– Îmi pare rău că ai o asemenea impresie despre colegul nostru. Poate nu știai că a fost șeful nostru de cuib, iar acum e hotărât să scrie despre sfintele morți legionare.

Mă inhibasem de tot la aflarea unei asemenea vești. Începusem să regret grozav că venisem în locuința colegului meu în care se puneau la cale ideologii reacționare. I-am cerut voie să mă așez pe un scaun.

– Matei, nu știi ce vreți voi, ce puneți la cale, nu înțeleg ce vrea să însemne întoarcerea în rai la care te referi, tot ce-mi doresc acum e să-mi dai un pahar cu apă.

– Poate dorești un coniac sau un pahar cu vin...

– Nu, nu, vreau apă, mi-e tare sete...

Nu fusesem de multă vreme atât de abătut. Simțeam că mă aflu în focul încrucișat al bătăliei dintre două sisteme

și care se va termina tragic pentru mine și pentru ceilalți.

Matei mi-a adus pe o tavă paharul cu apă, apoi a scos din bar o sticlă de coniac și o alta cu vin.

– E din Beciurile Domnești. Nu ți-ar strica un pahar de vin roșu sau un coniac în împrejurările astea.

– Fie, doar sunt musafirul tău...

– Ei, vezi că ajungem la sentimente ceva mai bune? Pompiliu, nu merită să te impacientezi, să te consumi așa pentru o nimica toată. Ce mare crimă am comis că am scris niște titluri ale unor eseuri pe niște foi de hârtie?

– Matei, eu am un proiect de cercetare pe care am obligația morală să-l duc până la capăt.

– Nu și dacă secția capătă misiuni militare și vom fi nevoiți, în loc de proceduri în folosul vieții, să facem arme biologice.

– Nu se poate! Institutul este angajat într-un proiect internațional de realizare a unui sistem imunitar la scară planetară...

– Bieții de noi! Tu nu vezi că am devenit simpli pioni de manevră în mâinile lor? Pompiliu, urâciunea pustiirii a pătruns în locul sfânt și-n inimile oamenilor. E un păcat de moarte să stăm deoparte și să privim neputincioși cum ne sunt pângărite odoarele...

– Se va termina cât de curând și cu istoria asta nenorocită.

– Nu, dragule, lupul abia a pătruns în turmă. Când ne vom dumiri cu toții, va fi prea târziu.

– Vor reveni ei, oamenii, la înțelepciune.

– Știi ce spune apostolul Pavel în schimbarea planurilor călătoriei despre înțelepciune?

– Nu, probabil n-am știut niciodată.

– Spune că înțelepciunea oamenilor e vicleană și înșelătoare, căci scopurile ei sunt pământești și egoiste.

Oamenii se lasă prea ușor ademeniți de promisiuni înșelătoare. Asta se întâmplă în lume acum.

– Da, așa e. Are dreptate Pavel. În ce mă privește, am năzuit să fac un bine omenirii.

– Ei, vezi, suntem amândoi de acord cu principiul ăsta. Nu știu zău dacă merită omenirea binele ăsta mai înainte de a fi purificată de imoralitate?

– Purificată prin suferință...

– Îmi plac! Ai o conștiință înaltă. Dacă va supraviețui dezastrului Legiunea, te-aș propune să fii ales șef de cuib.

– Iată un lucru care nu mă interesează. Vreau să fiu ceea ce sunt, cercetător în biocel și nimic mai mult.

– Te-o fi interesând pe tine cercetarea, numai că prioritățile lumii ăsteia sunt altele. În sinea ta înțelegi asta, de aceea te temi atât de tare de consecințe. Am vorbit cu tine de mai multe ori despre frică, măcar că e un subiect dezagreabil. Ea ni se induce în fiecare clipă de noua ideologie și are ca scop distrugerea fermentului mobilizator, al fermentului dăruirii și al angajării, căci frica anihilează puterea și energiile civilizatoare care nu pot acționa decât în condiții de libertate. Îți dai seama ce se întâmplă? În vreme ce oamenii cinstiți își ascund sentimentele, noua ideologie atee își exprimă direct intențiile de distrugere, iar asta i-a făcut pe acei oameni care au aderat la dictatură să nu mai aibă niciun fel de complexe pentru că s-au lăsat iluzionați de minciună... Un cât de mic bine acceptat de oameni din partea dictaturii capătă dimensiunile unei imoralități devastatoare...

– Și acceptarea cârnăciורului pe care îl primesc frunțașii în muncă la sfârșit de săptămână din Institut, și ciolanul cu iahnie de fasole pe care-l mănâncă conducătorii partidului unic la restaurantele proletariatului?

– Bravo! Vezi că știi, că îți dai seama în ce ape se

scaldă societatea?

– În ape tulburi?

– Mai rău, în apele ce duc căcatul CC în marele canal al socialismului multilateral dezvotat.

– Știi că pentru o asemenea teorie Tribunalul Poporului te poate condamna la muncă silnică pe viață!

– Să mă pupe undeva Tribunalul Poporului!

– Asta le vei spune și la anchetă?

– Le voi spune și asta, le voi vorbi de ciuma roșie cu care ne-au infestat națiunea. Te rog să scrii asta în jurnalul tău îndată ce ajungi acasă.

– Matei, nu fi imbecil! Nu am niciun jurnal, nu mă implica în chestiile astea ale voastre.

– Cum adică nu mă implica? Te implici zilnic, oră de oră, clipă de clipă fără să-ți dai seama. E modalitatea noastră, a fiecăruia, și-n același timp a tuturor de rezistență. Ei știi foarte bine asta și încearcă să ne anihileze. A nu-ți recunoaște implicarea seamănă întrucâtva să fii de acord cu aberantele lor metode de a-l determina pe om să declare că e ceea ce nu e. De altfel aceasta e greșeala cea mai mare a noii ideologii, argumentul suprem al momentului prăbușirii, al intrării în disoluție, minciuna eternă că fericirea nu poate exista în afara sistemului marxist. Mișcarea are un respect deosebit pentru acei puțini oameni care înfruntă cu demnitate suferințele, care sfidează durerea. E metoda cea mai eficientă în fața bestialității, e momentul când bolșevicii se îndoiesc că crimele lor sunt atât de necesare pe cât le invocă ideologia. Cu cât ura lor din timpul violențelor se va întâlni cu aceste atitudini demne, cu atât va ieși la iveală sfințenia din om și-i va pune în dificultate...

– Vorbești mereu de această sfințenie de parcă în acești ultimi ani de dictatură n-ai fi constatat că națiunea asta lașă ar fi renunțat să-și apere credința, tradițiile, obi-

ceiurile, moșia...

– Asta ai simțit tu la ceremonia religioasă de la Mitropolie? Erau acolo peste o sută de mii de oameni...

– Nu de acolo, Matei. La Mitropolie într-adevăr s-a consumat un moment unic, poate chiar istoric. Din altă parte, dacă nu cumva peste tot întâlnim tipul ăsta de om, al descurajatului, asta poate și din cauza experienței războiului, pentru că nu e ușor să pierzi la intervale scurte de timp de mai multe ori, să-ți vezi ruinate idealurile.

– Toate câte s-au întâmplat au fost niște etape pline de învățăminte pentru că, oricât am pățimit, ideea apărării sfințeniei din om rămâne și va fi dusă mai departe, va reînvia și va dăinui cu cât e lovită mai sălbatic, odată cu speranța revenirii pentru a doua oară a Mântuitorului nostru Isus Cristos. Este ceva asemănător cu eterna întoarcere a apelor la izvoare prin fenomenul evaporației mărilor.

– Și de ce crezi că se întâmplă tot dezastrul ăsta? am îndrăznit eu să-l contrazic.

– Sunt multe variante de răspuns care se pot contopi într-una singură. Cel mai bine ne-ar fi putut explica fenomenul starețul Nicodim de la mănăstirea Patimile Domnului, dacă n-ar fi dispărut din chilie în urmă cu trei-patru săptămâni, așa că pot recurge la analiza unor personalități care, împotriva prezenței dezastrului, și-au păstrat luciditatea și-au emis judecăți de valoare etern valabile.

S-a dus la biroul la care-l găsisem când am intrat eu, unde avea îngrămădite o mulțime de cărți, de reviste și de ziare. A luat o foaie pe care își făcuse un extras.

– Ascultă ce spune despre fenomen – să acceptăm noțiunea asta ca generic al discuției noastre – marele psiholog elvețian Jung analizând cauza: „Epoca noastră a pus întregul accent pe omul de aici, ducând astfel la demonizarea omului și a lumii lui. Apariția dictaturilor

și a întregii mizerii pe care au adus-o cu ei provine de la faptul că omului i s-a răpit, prin miopia celor care se cred deștepți, orice simț al lumii de dincolo. El a căzut, ca și aceștia, victimă inconștienței”. Pentru frumusețea textului și a argumentației, dă-mi voie să citez mai departe: „Dacă atingem răul, suntem amenințați stringent de pericolul de a-i cădea pradă. Deci nu avem voie să cădem pradă absolut nimănui, nici măcar binelui. Un așa-zis bine, căruia îi cădem pradă, își pierde caracterul moral [...] orice formă de patimă e ceva rău, indiferent dacă este vorba de alcool sau de morfină, sau de idealism”.

– Cunosc părerea aceasta a lui Jung. E frumos textul ăsta pentru desfătarea omului cult, nu și pentru prostimea care urmează orbește indicațiile partidului unic.

– În oarecare măsură ai dreptate, nu și în ce privește țărănimea. Religiozitatea ei reprezintă fundamentul moralității creștine spre care trebuie să ne întoarcem, să o stimulăm. Muncitorimea din fabrici e mai ușor de convertit la marxism și aici sunt de acord cu marele teolog rus Berdiaev, care constată că religia socialismului acceptă toate cele trei ispitiri refuzate de Cristos în pustie. Oamenii se lasă atât de ușor seduși de aceleași ispitiri ale diavolului. E psihologia turmei, din care se aude câte o voce a vreunuia ce vrea să se disculpe, în același timp acuzându-se: Nu e, desigur, așa cum zic ei, dar ce putem noi face, cum ne-am putea opune? Zicem și noi cum zic ei și-om vedea ce-o fi până la urmă. Și zicând așa cum zic ei, omul sfârșește prin a renunța la morală, la speranță. E atitudinea cea mai nocivă în calea devenirii de mai târziu...

– A fost și va fi un șir nesfârșit de atitudini nocive. Nu e ușor când trei sferturi din doxa și elanurile României Mari sfârșesc tragic sub ochii noștri, cum nu sunt de acord că singura soluție a salvării României ar fi fost Legiunea.

– Era singura soluție într-o societate românească în care politicianismul își urmărea în primul rând propriile interese, nu rezolvarea problemelor țării. Efervescența s-a produs, dar seducția n-a fost suficient de puternică pentru a primi spiritul mesianic de care națiunea avea și mai are încă atâta nevoie pentru a ne vindeca de complexe, de care profită ei din plin, dictatura comunistă reușind să declanșeze revolta flămânzilor, despre care am mai vorbit cu tine. Asta se întâmplă mai ales în mediile industrializate, în care oamenii și-au pierdut spiritul creștin, nu și în mediile țărănești, în care realitatea e alta. Foștii veterani de război abia împrumătăriți cu un lot sau două de pământ se văd constrânși să dea cote mari la stat pe motiv că țara e datoare să plătească despăgubiri de război; se impun țăranilor cote de cereale și animale de neimaginat după ce li s-a lăsat impresia că împrumătăririle de după război le va ușura viața. Cum altfel s-a născut zicala:

Arde-l pe țăran cu cota,

Dă-i pământ și ia-i recolta.

sau în ce privește relația noastră, a românilor, cu Armata Roșie eliberatoare:

Davai ceas, davai moșie,

Harașo tovărășie...

Ne aflăm în fața unei alte deznădejdi căreia îi vom face tot mai greu față, când în locul rațiunii omul lovit de dictatură recurge la ironie... Cândva am crezut că, într-o țară de șmecheri, de sceptici și de resemnați, națiunea s-ar putea salva prin educația spartană și reînvierea spiritului creștin.

– Să nu-mi spui că ai renunțat să mai crezi în principiul ăsta.

– M-am exprimat desigur impropriu când spun am crezut, n-am încetat să cred tot timpul în primenirea morală a națiunii. Sunt legionar până la moarte și, ca toți camarazii,

nu accept să trăiesc la întâmplare. Viața legionarului are un sens precis și major: revoluția creștină și mântuirea neamului românesc! Eroismul și sfințenia sunt valorile supreme pentru care ne vom jertfi în continuare.

– Facem teorie, Matei, teorie pură. Știi ceva? Pe când eram elev de liceu fusesem tentat și eu de această exaltare a spiritului ofensiv al unei Românie puternice, ba chiar de posibilitatea creării omului nou cu destin pe care ni-l puteau induce câțiva inspirați. Acum nu mai am energie pentru altceva decât să-mi continui cercetarea celulară, să mă conving că particip și eu la realizarea sistemului imunitar necesar omenirii. E singurul meu altar de jertfire, un altul nu-mi e îngăduit. Dacă sunt totuși îngrozit de ceva, mă gândesc câtă dreptate avea Emil Cioran prin 1937, când spunea: „De când e lumea, oamenii au aspirat la libertate și s-au bucurat când și-au pierdut-o”. E atât de actuală constatarea asta a lui. Căci de acum tot eroismul spiritului se reduce, cum tot Cioran afirma, la capacitatea de a suporta stările malade, fenomenele distrugerii și ale prăbușirii.

– Spui că te-a preocupat cândva tema revelațiilor durerii de care vorbește Cioran, că ai fost preocupat de caracteristicile de iraționalitate, bestialitate și demonie ale vieții?

– Întrucâtva da. Nu sunt însă deloc de acord cu Cioran că viața este o imensă tragedie, că tot răul din lume ar fi cauzat de demonic, că n-ar fi posibilă o purificare din rădăcini prin credință. Nu, biologul din mine se află pe alte coordonate decât ale spiritului, pe care nu-l neg cu desăvârșire în suferința umană.

– Ești de acord totuși cu intensitatea calitativă a trăirii, cu rolul elitelor. Ce părere ai despre suferința omului pentru ceilalți?

– E complicat. Îmi vei spune că Isus Cristos a suferit

de unul singur pe drumul pătimirilor.

– A existat totuși o solidaritate. Petru și-a deplâns de fiecare dată gestul său de a se fi lepădat de Mântuitor...

Cred că băusem câteva pahare de coniac, altfel nu se explica de ce acceptasem lunga vorbărie cu Matei despre ideologii, jertfă și pustiire, dar și despre salvarea prin sfințenie. Mi se părea că-mi spune lucruri de care nu aveam voie să fac abstracție, să nu fiu de acord că ele există și ne influențează mai mult sau mai puțin existența.

Curând Matei m-a condus în subsolul locuinței, un fel de hangar imens, capitonat cu rafturi goale, care desigur cândva fuseseră pline de cărți. Mi-a așteptat reacția de nedumirire.

– Le-ați dat foc la toate?!...

– Cum am fi comis o asemenea crimă?! Le-au dus călugării și ciobanii cu desăgii și le-au adăpostit în peșteră. Am ars câteva cărți, reviste și ziare în curte să dăm impresia că ne conformăm ordinelor dictaturii.

– Au mai rămas aici destule dovezi acuzatoare. Ce e cu harta asta cu buline colorate de pe perete?

– E evidența cuiburilor. Nu e niciun secret. Ele au fost făcute publice ca și lista cu conducătorii și membrii Legiunii. Noi nu ne abandonăm identitatea și crezul în nicio situație. Vom lupta în orice împrejurare pentru integritatea pământului strămoșesc și biruința creștină.

– Mă surprinzi cu adevărat, Matei! Câți oare dintre camarazi vor mai fi rămas afară și nu-s în pușcării, câți vor mai fi fiind în viață? Omule, tu nu vezi că v-au decimat, iar acum vă decapitează?

– Suntem datori să murim eroic!

– E inutil să te întreb de ce mai crezi, după acest masacru, în Mișcarea Legionară?

– Îți voi răspunde cu un text al lui Mircea Eliade.

Uite-l afișat aici, lângă hartă: *Cred în destinul neamului românesc – de aceea cred în biruința Mișcării Legionare. Un neam care a dovedit uriașe puteri de creație, în toate nivelurile societății, nu poate naufragia la periferia istoriei, într-o democrație balcanizată și într-o catastrofă civilă. [...] Un neam hărăzit cu atâtea virtuți nu poate să-și sfârșească viața în cea mai tristă descompunere pe care-ar cunoaște-o istoria, surpat de mizerie și de sifilis, cotropit de evrei și sfârtecat de străini, demoralizat, trădat, vândut pentru câteva milioane de lei. [...] Nu pot crede că neamul românesc a rezistat o mie de ani cu arma în mână, ca să piară ca un laș, astăzi, îmbătat de vorbe și de alcool, imbecilizat de mizerie și paralizat de trădare. Cine nu se îndoiește de destinul neamului nostru nu se poate îndoii de biruința Mișcării Legionare. Cred în această biruință pentru că, înainte de toate, cred în biruința duhului creștin. Mișcarea Legionară s-a născut sub semnul Arhanghelului Mihail și va birui prin harul Dumnezeuiesc. Sper să înțelegi acum misiunea istorică a Mișcării, aceea de a schimba sufletul României, subordonând toate valorile unei singure valori supreme: spiritul. Ceea ce înseamnă renunțarea la sine. Ascultă: Istoria unui neam nu e posibilă fără renunțarea la viața a unui număr imens de oameni. Dar, de asemenea, mântuirea nu poate fi nădăjduită decât după ce omul renunță la sine, la limitele individualității sale. În aceste condiții era firesc ca Mișcarea să-i fi speriat pe politicieni și pe capitaliștii egoiști ca mai apoi aceștia să comită crimele abominabile cunoscute, diminuând energiile necesare venirii neamului...*

– Spune-mi, e eroism expunerea celor patru studenți executați săptămâna trecută în Piața Concordiei? Se crede că erau legionari animați de aspirațiile pe care tocmai mi le-ai expus.

– Sunt patru nume de eroi care vor figura în cartea neamului ca exemple morale strălucitoare în calea unei ideologii demonice devastatoare.

Simțeam în sufletul meu renăscând seducția ce m-a încercat în timpul studenției pentru ideile Gărzii, când mii de tineri acceptau sacrificiul de dragul celorlalți, de a salva națiunea din ghearele imoralității, de a transforma România într-o țară puternică, cinstită, creatoare, o Românie creștină, subscriind că nimic nu e mai nobil decât jertfa pentru Cristos și împăcarea României cu Dumnezeu. Ticăloșiile se dovedeau mai puternice decât aspirațiile și-am înțeles atunci că singura cale a jertfei mele va fi cercetarea științifică.

– Știi, Pompiliu, Iuda e printre noi. Istoria se repetă mereu de două mii de ani înapoi. Cândva s-ar putea să fim acuzați pentru neasumare.

– Matei, cine mai crede azi în mântuire? Nu-ți dai seama că principiile voastre sunt perimate?

M-a privit cu tristețe.

– Atunci în ce mai cred oamenii?

– Nu știu. Au fost prea multe eșecuri să mai creadă lumea în ceva. Tu ai ascuns biblioteca în peșteră din calea imposturii; să vedem dacă acțiunea ta va fi folositoare.

– Nu uita ce-ți spun acum: Va veni o vreme propice revoluției noastre spirituale, nu acum, poate într-un alt veac, pentru că istoria unei țări nu se poate scrie cu frânturi de glorie... Fermentul există, nu va putea fi distrus de nicio forță, fie ea oricât de nimicitoare, pentru că acest ferment e dragostea noastră pentru Isus Cristos. Desigur, distrugerea morală de acum va favoriza victoria vremelnică a bolșevismului. Bestiile vor avea un timp câștig de cauză. E voința divină, care în final îi va lovi nimicitor. Pățimim acum pentru slăbirea credinței, aceasta e de altfel principala sursă a lașității...

– Matei, a fost distrus aproape tot ce era de distrus. E absurd să ne expunem unui ideal ce spui că se va realiza în alt veac. În locul tău aş renunţa să scriu eseul despre sfintele morţi legionare. Spre binele tău şi-al camarazilor, distruge tot ce aminteşte aici de Mişcare!

– Dacă aş putea... Ştii cum e. E ca şi cum ți-ai distruge identitatea, ca şi cum ai alunga viitorul.

– Oricât ai face de mult pentru oameni, ei vor fi etern nemulţumiţi, oricât de generos ai fi, lor li se va părea că eşti un ticălos...

Eram mirat de ce putusem afirma. Matei tăcea. Oare de ce-mi voi fi spus această părere despre oameni, care, de altfel, nu-mi aparţinea. Dacă n-aş iubi oamenii, la ce m-aş mai jertfi pentru crearea sistemului imunologic? Se uita la mine, nevenindu-i să creadă ce auzise.

– Bine, văd că eşti pregătit să pleci. Mai vorbim altădată.

Am parcurs o parte din drumul spre casă pe jos, în speranţa că-mi voi reveni din năuceală, căci aceasta era senzaţia pe care o trăiam în urma vizitei mele la Petric şi-a discuţiei avute cu el. Înţelegeam că pericolul se apropia de noi cu fiecare vorbă nestăpânită, cu fiecare faptă sau gest. Şi erau destule care să ne incrimineze. Aşa că am intrat în micul apartament răpus de nelinişte şi oboseală. M-am dus în faţa coliviei de papagali ca şi cum aş fi vrut să fac o mărturisire. Păsările moţăiau ca de obicei în colivia lor.

– Dragilor, de acum libertatea nu mai există.

Abia dacă am auzit un cârâit anemic de dincolo de zăbrelele de metal. Nu-i interesa libertatea. M-am întrebat dacă nu cumva voi fi uitat să-i hrănesc în ziua aceea. Mi-am pipăit instinctiv buzunarele vestonului în care le aduc de obicei pachetul cu grăunţe. Nu era acolo. În locul lui era altceva, *Cărticica şefului de cuib*, pe care Matei mi-o

băgase în buzunar la plecare, fără ca eu să-mi fi dat seama. Mi-era de neînțeles cum îmi făcea o asemenea ticăloșie. Îmi băga în casă un document interzis, suficient ca Tribunalul Poporului să-mi dea cincisprezece ani de temniță grea. *Mergi numai pe căile indicate de onoare. Luptă și nu fi niciodată mișel.* Deschid cărticica la întâmplare, mai înainte de a-i da foc și citesc. Punctul 56: *Muntele Suferinței: După ce un om s-a înrolat legionar cu dorul de patrie în inima sa, nu-l așteaptă masa întinsă, ci trebuie să primească pe umerii săi jugul Mântuitorului nostru Isus Hristos, care zice: Luați jugul meu asupra voastră, și cărarea legionară începe să urce un munte pe care lumea l-a numit Muntele Suferinții...* Punctul 58: *Mlaștina disperării...*

M-am uitat cu îngrijorare spre colivia cu papagali, ca și cum aș fi așteptat un sprijin de la ei. Nu mă băgau deloc în seamă. Nu le puteam ierta indiferența. M-am apropiat de colivie, am bătut ușor cu degetul în zăbrea ca să-i determin să-și deschidă ochii.

– Aristotel, te legi ca pentru Dreptatea Patriei primejduite să înfrânghi toate dorințele și interesele personale?

– Cr-crr-crrr-cra!...

Se lăsa peste oraș noaptea. A câta noapte oare? În continuare, tăcere fără de sfârșit.

CELULA REBELĂ

– **N**umele, prenumele, vârsta și profesia dumitale, cetățene.

Mă uit neîncrezător la ofițerul anchetator din fața mea, caut ceva repere ale realității în jur, nu cumva să fie un vis stupid, cum am pățit-o și altădată. Nu, acum se pare că trăiește în realitate. Visul a fost altădată.

– Mă numesc Pompiliu Dascălu, am treizeci și trei de ani, sunt lector universitar și cercetător principal la Institutul de biologie celulară.

– Mă rog, se pare că aveți dreptate. Vă spun asta pentru că nu puțini ticăloși pe care-i anchetăm își declină identitatea.

L-am privit cu și mai multă mirare.

– Să intrăm în subiect, cetățene! Unde ați fost ieri după-amiază între orele șaptesprezece și nouăsprezece? V-am căutat pe Rozelor nr. 8. Am bătut insistent la ușă, dar nu erați acasă.

– Probabil voi fi fost la Luisa, tocmai ne-am propus să ne căsătorim.

– Interesant... E vorba de secretara Comisiei științifice din Institut? Face și ea parte din celula rebelă?

– Nu înțeleg ce insinuați. Luisa e prietena mea, ne vedem din când în când la mine sau la ea. Ce rău e în asta?

– Cunoașteți regulile, ați semnat de luare la cunoștință: e interzisă asocierea în scopuri subversive!

– Dar nu e vorba de nicio asociere, e vorba de iubire.

– E un pretext pe care-l invocă toți bandiții. Agentul secret e de altă părere. Uite ce e, ai la dispoziție două ore să scrii o declarație în care să deconspiri totul! E în folosul dumitale, al Luisei și al găștii ticăloase pe care o conduceți de ceva vreme. Între altele să vă referiți, de ce nu cu prioritate, și la corespondența pe care o purtați cu ex-profesorul Axinte Cotescu, fostul director al Institutului, cu care ați fost în relații de colaborare. Ne interesează împraturările în care a evadat din sistem.

Asist la o ticăloșie. Sunt somat să vorbesc despre profesorul meu de parcă eu aș avea vreo vină că a hotărât să rămână în străinătate și să se stabilească dincolo de ocean.

– Profesorul nu mi-a vorbit vreodată de intențiile sale de a se exila...

– Totuși, în urmă cu ceva vreme ați primit de la acest criminal un plic voluminos cu documente. Vă veți referi în declarație și la aceste documente dușmănoase.

– Dar e vorba de o colaborare științifică, nicidecum dușmănoasă! În cercetarea științifică nu există documente dușmănoase.

– Dumnealui e agent anglo-american. În declarație faceți referire și la aspectele astea.

Ofițerul anchetator mi-a pus în față mai multe coli albe de hârtie și un stilou de doi bani, s-a ridicat de pe scaun și a plecat fără să mai spună ceva, lăsându-mă acolo

cu mine însumi în camera de anchetă.

Nu mai fusesem pus vreodată într-o asemenea dificultate. Primul lucru pe care mi l-am propus a fost să-mi păstrez calmul, să încerc să-mi dau seama ce vor de la mine. Am recapitulat: ce legătură putea fi între arestarea mea și vizita la prietena mea, ce-o fi vrând ofițerul anchetator să spună cu celula rebelă și acțiunea subversivă, dar n-am reușit să-mi fac vreo idee. Cât despre scrisoarea primită cu câteva luni în urmă de la profesorul Cotescu, stabilit în Statele Unite, nu se putea spune că era o corespondență de vreme ce eu n-am răspuns vreodată la solicitările lui, în care se interesa de mersul cercetării din secția de biocel pe care a creat-o și a condus-o vreme de douăzeci de ani.

Eram la casa din Gruï, nu mă mutasem în micul apartament al unchiului Lionel. Tocmai îmi preparam cafeaua de ora zece când a sunat poștașul. M-am mirat să-l văd, după multă vreme, în fața ușii, cu geanta lui enormă în care poartă mii de scrisori cu te miri ce mesaje misterioase. Se prefăcea că nu găsește scrisoarea, când desigur o avea la îndemână, doar înainte de a pleca în cursă își pune scrisorile după ordinea străzilor și a numerelor unde urmează să lase scrisorile, citațiile, ordinele de chemare, anunțuri de toate felurile. A scos în sfârșit plicul, mi l-a întins și m-a rugat să semnez de primire, apoi s-a făcut nevăzut după colțul străzii, lăsându-mă să mă holbez cât oi vrea la plicul mare și gros, care putea conține o revistă sau vreo carte. M-am impacientat brusc când am constatat că plicul îmi venea din străinătate, or am semnat la Institut un angajament de luare la cunoștință cum că întâlnirea cu străinii și primirea de corespondență din străinătate ne sunt interzise. Toată lumea știe asta, să nu intri în relații cu străinii, să nu le dai informații, iar dacă intri fără voia ta în contact cu ei, să anunți în 24 de ore organele de resort, adică Securitatea, să

scrii o notă explicativă pe această temă. Am alergat pe stradă să găsesc poștașul, să-l avertizez că nu am voie să primesc o astfel de scrisoare. Convenisem cândva cu Pantelimon, așa îl chema pe poștașul nostru, că dacă îmi va sosi o asemenea scrisoare să scrie pe plic *Adresant necunoscut* sau *Adresantul și-a schimbat domiciliul* și s-o returneze expeditorului, descurajându-i în acest fel pe amatorii de corespondență interzisă. Cum n-am reușit să-l găsesc pe poștaș, am pus undeva plicul pentru a-l deschide mai târziu. Tocmai constatasem că dase cafeaua în foc, iar pisicile îmi erau nehrănite. Aveam și un seminar la ora unsprezece la facultate. Cu siguranță aveam să întârzii, studenții vor pleca și va fi careva dintre ei atât de neobrăzat încât să mă reclame la decanat. Am dat fuga până la prăvălia din colț, dar laptele se terminase. Pisicile să mănânce șoareci, mi-am zis, și-am alergat să prind tramvaiul de 11:30. Tot timpul seminarului am fost agitat, gândindu-mă la plicul interzis pe care îl lăsasem acasă și la declarația pe care urma s-o dau la securitate. Am revenit acasă epuizat de neliniște, am căutat plicul, pe care nu mai știam unde-l pusesem. N-am dat nicidecum de el. Dar dacă nu era adevărat și doar visasem? Putea fi un coșmar ca atâtea altele. Ei, nu, cafeaua dăduse cu adevărat în foc, iar pisicile erau moarte de foame.

A doua zi am ieșit în stradă și-am așteptat să apară poștașul. N-am așteptat prea mult până ce l-am văzut că apare. L-am întâmpinat cu hotărâre:

– I-auzi, Pantelimon, n-am ceva poștă?

– Ei, și dumneavoastră, chiar așa, toată ziua? Nu e destul că v-am adus ieri plicul acela voluminos sosit cu poșta specială din SUA? Ați semnat de primire.

Așadar nu visasem, promisem cu adevărat plicul, care acum era de negăsit.

– Bine, măi omule, dar corespondența cu străinii ne este interzisă! N-am convenit să returnezi plicurile astea sosite din străinătate? De ce mă bagi la necaz?!

– Convenisem, e adevărat, dar de o vreme chestia cu returnarea nu se mai poate. E obligatoriu să ducem corespondența destinatarului. Am returnat plicul ăsta de cinci-șase ori, acum n-o mai puteam face. A venit prin serviciile speciale ale Ambasadei Statelor Unite la București.

– Nu știu ce-am făcut cu plicul ăsta. Eu acum ce voi declara la securitate?

– Asta e treaba matale, ce mă privește pe mine?

Am scris toată povestea asta în declarație, vreo trei pagini, am scris și despre vizitele mele la Luisa, despre cercetare și sistemul imunitar la care lucrez. Cât despre plic, nici nu știu măcar de la cine e, n-am apucat să văd cine-l expediase.

– Păi nu e de la profesorul Axinte Cotescu, cel care a fugit în SUA? Ați pierdut un plic în care pot fi documente care privesc siguranța națională. În declarația asta nu scrieți decât baliverne! Luați loc și concentrați-vă asupra acțiunii voastre criminale. Nu era un plic gri cu hârtie glazurată?

– Întocmai.

– Geanta asta e a dumneavoastră?

– Cred că da.

– Nu cumva picul e în ea? Au trecut trei luni și un cetățean al patriei, care a primit un plic din străinătate, n-a venit să declare asta la serviciul special al Securității statului...

Caută nod în papură, mi-am zis. E o prostie. Nu are de ce să-mi fie frică, n-au ce să-mi facă.

– N-ați fost de la început sincer. Puteți fi condamnat la zece ani de închisoare pentru tănuire.

– E o glumă, nu-i așa? Eu sunt un om onest, îmi văd de munca mea de cercetare într-un institut național. Sunt ocupat...

Ofițerul anchetator a plecat, nu înainte de a-mi lăsa geanta cu plicul incriminator. L-am desfăcut. În el se găsea un extras dintr-o revistă de biologie din State cu comunicarea pe care o susținusem în urmă cu trei ani în Elveția, la Zürich, la un congres internațional de biologie despre studiul celulei vii în diferite condiții de nocivitate. Studiul meu se bucurase acolo de oarecare succes, iar acum fostul meu profesor mi-l publicase într-o revistă imperialistă. Asta într-adevăr nu era bine. Extrasul era însoțit de o scurtă scrisoare, în care profesorul mă întreba cum merge cercetarea. Am scris în declarație totul: cum am călătorit cu profesorul meu la Zürich, în ce condiții s-a desfășurat congresul, cum la Frankfurt drumurile noastre s-au despărțit, eu continuându-mi drumul spre casă, dumnealui dând curs unei invitații de a conferenția la University of Chicago.

– Mama voastră de universitari ticăloși! Patria vă hrănește și voi o trădați! Măi criminalule, de ce nu scrii niciun cuvânt în declarație despre celula rebelă pe care o conduci de mai bine de doi ani în Institut?

Jap-jap! două palme puternice, încât văd stele verzi pe pereți. Era totuși un fleac această lovire pe lângă suferințele lui Matei Petric din camera vecină de anchetă. Nu știi ce-i puteau face, dar țipa cu disperare de durere.

– Uite care-i problema, măi banditule, rămâi peste noapte aici la noi, te gândești bine și rescii declarația cu mențiunea specială cine face parte din celula asta rebelă, câți membri are, cu numele și adresele lor, unde vă întâlneați, ce puneți la cale și ce rol are profesorul Axinte Cotescu în organizarea acestei celule subversive. În scrisoarea de la

profesor, pe care tocmai ai citit-o, scrie clar: Ce-ți mai face celula rebelă, stimată coleg? Să ne dai relații despre această celulă reacționară criminală.

– Dar e vorba de o celulă a mormolocului de broască, pe care o cercetez de câțiva ani în condiții de nocivitate, una la un milion, rezistentă la agenții de mediu, la viruși și la microbi, se regenerează în defavoarea celulelor surate mai puțin rezistente. Am atins un anumit nivel de cercetare, sunt foarte aproape de a realiza un sistem imunitar benefic pentru omenire.

Ofițerul a făcut spume la gură.

–Mormolocii mării voastre deticăloși! Imperialismul american amenință lumea cu un război nuclear și vouă vă arde de acțiuni subversive criminale.

Jap-jap! alte două palme, urmate de un pumn în frunte, care mă răstoarnă pe spate și dau cu capul de cimentul de pe jos.

Nu a durat nici cinci minute de la această dezmiardare, și căpitanul și-a recăpătat în mod miraculos omenia și buna dispoziție. Mi-a zâmbit concesiv.

– Se pare că în urma accidentului aveți scăpări de memorie, n-ar fi exclusă varianta asta.

Mi-am dus mâna în creștet, mi-am pipăit rana, acum vindecată. Se pare că securiștii nu sunt străini de ea, mi-am zis, numai că eu nu mai țin minte cum s-a petrecut nenorocirea asta. E o rană închisă provocată probabil de o lovitură de ciomag.

E a treia sau a patra zi când refac declarația. Anchetatorul se uită cu alți ochi la mine. Văd în privirea lui oarecare compătimire, ba chiar înduioșare.

– S-a interesat tovarășa Sorana de dumneavoastră. De unde vă cunoaște tovarășa asta?

– E vecina mea de pe scară, aseseoare la Tribunalul Poporului...

Îl privesc surprins, totuși fără speranță.

– Nu e nicio celulă rebelă de felul în care vă imaginați dumneavoastră. Colegii mei din Institut pot să confirme asta.

– Păi, nu-i nevoie de vreo confirmare. Vinovăția e dovedită. Sunt surprins că ascundeți în continuare adevărul, că nu vreți să recunoașteți totul din capul locului.

– Să recunosc, ce?

– Că sunteți creierul acestei organizații criminale.

Am simțit pentru prima dată în mine un fel de slăbiciune, o moleșeală grozavă, dovadă că sistemul meu nervos începuse să cedeze. Îmi amintisem ceea ce-mi spusese profesorul cu ceva vreme înainte de-a fi arestat: *Totuși, nu înțeleg rostul torturii. Pe toți, dar absolut pe toți cei arestați îi torturează, obligându-i să mărturisească fapte pe care nu le-au comis niciodată. Și cei mai mulți dintre anchetați sfârșesc prin a fi de acord cu torționarii, că sunt dușmani ai poporului, niște criminali odioși. Noul sistem vrea cu tot dinadinsul să pătrundă în ființa omului, până în intimitățile lui cele mai tainice. Și dispun de metode s-o facă... Nu pot pătrunde însă în tăcere. N-au găsit metode să afle ce e dincolo de ea.*

Nu-mi putusem respecta principiul Tăcerii pe care mi-l însușisem cândva, iar acum dădeam o declarație anapoda, fără să accept totuși că aș fi comis un act banditesc de care eram învinuit. Și mă miram că anchetatorii, căci de acum erau mai mulți, n-au spus niciun cuvânt despre Jurnal. Să nu fi aflat oare agentul secret de existența lui?

Cât despre umilințe, mi-e greu să vorbesc. Cu siguranță o vor face alții, mai tari de fire decât mine. Toată experiența mea de până acum o asociez cu o meditație atât

de dragă mie din marele psiholog Jung. Și mă mir că în atari condiții pot face asta: „Unicul sens al existenței umane este să aprindă o lumină în tenebrele ființei”.

Nu-mi pot deloc explica de ce mă opresc acum, în final, la această mică cugetare și nu la o altă meditație, cum ar fi de pildă: Iubește pe aproapele tău și pe dușmanul tău, și pe ucigașul ce te omoară, ca pe tine însuși. Nu, nu înțeleg. Totul pare absurd în lumea asta... Câtă dreptate mai poate avea în atari condiții acest Jung?...

Cred că asta s-a întâmplat într-un moment de acalmie după ce trupul mi-a fost lovit de un torționar tânăr cu ranga. Tot ce mă uimise atunci a fost tinerețea lui și nu forța ucigătoare a lovirii, imediat întrebându-mă: Ce știe el oare despre om? De ce omoară el oameni?...

Mă aflam într-o baltă de noroi și sânge. Metodele și procedurile de care ne vorbise maiorul în lagărul Noua Democrație funcționau de minune. Cât de mult îmi doream acum să fiu în una din cocioabele sau bordeiele acestui lagăr, pe care îl vizitasem cu fiul procurorului anchetator în urmă cu câteva săptămâni. Nu, nu! Acolo e raiul pe pământ față de ce se întâmplă aici în beciurile Securității. Până ce voi ajunge eu acolo, în lagărul acela de muncă și speranță, dacă voi ajunge vreodată, mi-e dat să parcurg acest nesfârșit purgatoriu.

– Spune, gunoiule, că urăști Noua Democrație. Mărturisește, jigodie imperialistă, că iubești libertatea... Spune, mă căcatule, celula ta rebelă a scris textele criminale de la Institutul de biologie? Voi ați ofensat ideologia Marilor Dascăli ai Omenirii?...

Ura anchetatorului se dezlănțuise din nou, ura lui de clasă, ura proletariatului mondial. Omul-bestie avea chipul hidos, învinețit de furie. Era atât de imprevizibil. Tocmai mă miram că ajunsese în poziție verticală și mă

gândeam din ce parte va ataca trupul meu. S-a apropiat de mine pregătit să lovească, numai că eu m-am prăbușit mai înainte de a lovi el.

Ritualul a continuat. S-au îndeplinit desigur toate procedurile. Îmi dădeam de acum seama că nu se putea fără ele. Altfel cum aș fi putut ajunge în fața Înaltului Tribunal al Poporului? O caut cu privirea pe Sorana. Era acolo, voluminoasă și semeață, în dreapta judecătorului. O văd aplecându-se spre juratul proletar. Îi șoptește ceva la ureche.

– Optsprezece ani de muncă silnică și suspendarea drepturilor civile pe viață. Fără drept de recurs.

– Și papagalii?... Papagalii unchiului meu Lionel!? Cine-i va mai hrăni?...

EPILOG

Eca un vis pătimirea. Așa simt acum când stau întins în șezlongul albastru de pe terasa vilei mele din strada Speranței nr. 13 bis, gândindu-mă, încă cu oarecare emoție, la ce-a fost, la oamenii aceia care își căutau fericirea pe pământ. E bine aici în bătaia soarelui după-amiezii în acest început de toamnă bogată. Iată, cineva a avut grijă să-mi acopere cu un pled picioarele mele reumatice. E ciudat, totuși, sentimentul ăsta, că aș fi învins timpul, că nu el m-ar fi învins pe mine. Simt aceasta poate grație zilelor frumoase din ultima vreme, a strălucirii soarelui și-a grădinii pline de rod. Ce-mi mai pot dori la cei șaptezeci de ani ai mei decât o baie bună de lumină și să ascult simfonia lui Gabriel, ce se revarsă înspre aici de undeva din salonașul în care Luisa are invitați. Oho, oho! nepoțica mea Losana vine năvalnică spre mine, îmi sare în brațe și mă sărută pe obraz.

– La mulți ani, bunicule! Ai uitat că azi serbăm ziua ta de naștere?

- Ce flori frumoase! De unde le-ai cules?
- Din poiană. Am fost acolo cu Andrei să vedem cerbii, cerbii aceia din povestea ta.
- Și i-ați văzut?
- Da, erau acolo toți 24. Pășteau liniștiți iarba crudă din poiană.
- Așadar s-au convertit. Bănuiam eu că așa se va întâmpla...
- Mai e ceva, bunicule. Mi-ai promis că într-o zi îmi vei spune povestea până la capăt. Mi-ai povestit că academicienii uciși s-au convertit în cerbi, nu mi-ai spus ce s-a întâmplat cu omul-bestie din Jurnalul tău, cu torționarii.
- Nu ți-am povestit, știu eu, poate dintr-o sfială. Nu mi-e deloc ușor să-mi aduc aminte. În momentele acelea de aducere aminte e ca și cum aș retrăi trecutul.
- Mi-a mângâiat fața cu degetele ei delicate.
- Fii liniștit, aici suntem doar noi doi. S-a terminat cu Securitatea de altădată.
- Mai știi și eu? Sunt atâtea lucruri pe care prefer să le uit, dar ce mai pot eu să fac acum de vreme ce am scris despre lucrurile astea în Cartea pentru neuitare?...
- Am citit acolo despre mârșăvie. Au fost oare fericiți ticăloșii, torționarii și criminalii care au susținut ideologia atee și-au ucis în numele ei oameni?
- Mă tem că nu pot răspunde la întrebarea ta dacă ticăloșii și criminalii pot fi fericiți. În opinia mea nu pot fi fericiți, dar mai știi? După căderea sistemului, cei mai mulți dintre securiștii și activiștii de partid au luat bani din bănci, le-au devalidat, iar ei s-au îmbogățit. Sunt de-o impertinență și de-o nerușinare greu de descris...
- Scrii în Jurnal despre o femeie, mi se pare că o chema Sorana, mare credincioasă, care după ce nepotul ei

Bojor Capră-Verde, un bandit de om, a ajuns politruc, a aderat și ea la ideologie, a studiat teoria atee și-a constatat că Dumnezeu nu există. De atunci n-a ezitat să bage oameni nevinovați în pușcărie. Ce s-a întâmplat în cele din urmă cu ea?

– Mai înainte de a se întâmpla ceva cu ea s-a întâmplat un ceva neașteptat cu nepotul acela iubit al ei. Curând după ce a ajuns ministru la interne, Bojor Capră-Verde a favorizat gașca lui de hoți să dea lovitura la Banca Națională, pe care au jefuit-o, apoi, fără să-și dea seama, a intrat în conflict cu ideologia marxistă, pe care trândav cum era n-o stăpânea, a intrat în dizgrația KGB-ului și-a sfârșit conform procedurii consacrate a Kremlinului cu un glonț în ceafă. Văzându-și dumnezeul împușcat, Sorana n-a rezistat psihic, a lovit-o damblaua, a scos icoana Maicii Domnului din ascunzătoare și-a pus-o pe perete, iar de atunci stă chircită cât e ziua de mare în micul ei altar. Nu știu dacă mai face sau nu adorație pentru Marele Stalin, pe care preoții din sistem tocmai îl prohodiseră cu mare fast ca pe un geniu al păcii și al fericirii.

– Dar omul ăsta a trimis la moarte milioane de oameni.

– Losana, lașitatea omenească nu are margini. Un monstru trebuia ridicat la rangul de Dumnezeu pentru a se vedea puțină credință a oamenilor.

– Încep să înțeleg. Vreau să-mi spui ce s-a întâmplat cu portarul de la Institut, pe care îl salutau academicienii.

– A ajuns sus de tot. N-o să-ți vină să crezi, e membru plin al Academiei.

– Și cu temutul colonel anchetator ce s-a întâmplat?

– Cum sistemul nu s-a ruinat complet, ci doar s-a clătinat, au ajuns la putere oamenii din eșalonul doi al partidului unic, colonelul anchetator a devenit între timp

general și s-a pensionat. I s-a aranjat o pensie mare, cam cât au cinci profesori universitari la un loc. Din când în când se duce la Sfinții Apostoli de aprinde o lumânare în memoria fiului său Dorel, care la arestarea mea și a lui Matei s-a sinucis cu pistolul din dotarea tatălui său.

– Și cu Matei Petric ce s-a întâmplat?

– A fost condamnat la douăzeci și cinci de ani de temniță grea pentru uneltire, iar familia i-a fost deportată într-o colonie de muncă forțată din Bărăgan. Cum nu și-a declinat nicio clipă apartenența la Legiune, a fost supus la agresiuni fizice și psihice greu de imaginat. A fost ținut în temnița din Aiud mai mult la izolator, a fost bătut zilnic cu bestialitate. Practic a fost ucis prin înfometare, frig și umilință.

– Și verișoara ta Flavia?

– Ce să-ți spun, ea e mare de tot. La căderea sistemului se temea grozav că va fi executată pentru crimele comise ca procuror anchetator. Nici vorbă! Și-a evaluat șansele, a intrat în politică și-a devenit senator, iar mai apoi a fost aleasă avocat al poporului.

– Și Luisa, prietena ta?

– Cum adică și Luisa?

– Ce s-a întâmplat cu ea?

– Te prefaci că nu știi. Luisa e bunica ta!

– O ultimă întrebare și cu asta gata! Vreau să știu ce s-a întâmplat cu proletariatul revoluționar iubitor de putere și mărire.

– Din tărășenia asta ideologică, proletariatul a ieșit cel mai rău. I s-a creat iluzia avuției, a puterii și a fericirii. Ce poate fi mai rău pentru om decât să trăiască o asemenea iluzie pentru care e în stare să renunțe la iubire, să urască și să ucidă oameni?!... El, proletariatul, a ridicat din chiar rândurile sale niște nenorociți de oameni la conducerea

țării pe care-i credea devotați cauzei. Curând aceștia au format o burghezie proletară mult mai ticăloasă decât cea veche. Cei care propovăduiseră proletariatului fericirea omului pe pământ au intrat, după prăbușirea sistemului, în posesia fabricilor și uzinelor statului pe un preț de nimic, în care proletariatul muncește pe un salariu de mizerie...

– Oamenii și-au mai recăpătat proprietățile confiscate, casele, conacele?

– O mică parte. Chestia asta ține și ea de istoria ce trebuie rescrisă.

– Nu cred că se va întâmpla asta cu istoria, bunicule. Profesorul nostru de istorie zice că tot ce-a fost rău în țara asta națiunea trebuie să uite, numai așa societatea își va vindeca rănilile, iar oamenii vor renunța la ură și vor trăi în armonie.

– Interesantă optică. S-ar putea întrucâtva să aibă dreptate profesorul vostru. Câți ani are omul ăsta?

– Patruzeci și opt.

– În cazul ăsta e și el contaminat, ca mulți alții.

– Ce înseamnă aia contaminat?

– Draga bunicului, sistemul diabolic pe care l-au creat așa-zișii Mari Dascăli ai Omenirii era întemeiat pe minciună, pe crimă și distrugerea valorilor, în principal a valorilor creștine. Ideologia lor s-a dezvoltat și s-a răspândit precum un virus asemnător cu acela al ciumei. Virusul difuzat de ideologia acestor farsori ai omenirii a creat omul-bestie. Sistemul s-a prăbușit, dar în oameni stă pitit virusul ăsta perfid, gata oricând să reapară și să smintească mințile oamenilor. Primul argument în acest sens îl constituie alegerile recente, când oamenii i-au ales pentru Parlament tot pe ticăloși pentru că sunt încă sub influența contaminării de atumci și vor mai fi încă multă vreme de aici înainte.

CORNEL NISTEA

– Ajunge, bunicule, ai obosit! Ai devenit roșu la față!

– Of, celula mea rebelă!...

– Las-o! Trebuie s-o uiți negeșit, altfel te vor apuca iar crizele. Parcă așa ți-a spus medicul. Hai mai bine să ne plimbăm. Castanii de pe alee au înflorit a doua oară. E semn de toamnă lungă. Parcă așa ziceai...

CUPRINS

CÂNTECUL LUI GABRIEL	7
IZGONIREA DIN RAI	17
O ALTFEL DE AMPUTARE	29
FICELE PIERZĂRII	39
CONTAMINAREA	61
INELUL DE LOGODNĂ	71
NEBUNI SINUCIGAȘI	85
O VIOARĂ STRADIVARIUS	95
DIN NOU BRAHMS	109
IDEI DUȘMĂNOASE	123
ORIGINE SOCIALĂ SĂNĂTOASĂ	137
EROI ȘI BANDIȚI	157
SOBORUL ÎNGERILOR	173
CEI O MIE DE MIELUȘEI AI LUI CRISTOS	191
NOUL CREZ	205
CHEF LA DRAPELUL ROȘU	219
BUCURIILE LUISEI	235
CRUCEA DIN PUSTIE	251
TEXTELE CRIMINALE	267
ÎNTOARCEREA ÎN RAI	277
CELULA REBELĂ	291
EPILOG	301